Sup. Scan-14. Pl. 4

ECA VITT. EMANUELE
EBORENSE
31
A
14
Google

Digitized by Google

by Google

VERITAS
RELIGIONIS CHRISTIANÆ

Manifeſtè demonſtrata

Adverſus omnes Infideles negantes

DIVINITATEM CHRISTI,

Et Trinitatem Divinarum Perſonarum

PER

REV. P. THYRSUM GONZALEZ

OLIM

In Academia Salmaticenſi Primarium Theologiæ Anteceſſorem Emeritum,

NUNC VERO'

Præpoſitum Generalem Soc. JESU,

PARS SECUNDA,

Continens III. IV., & V. Librum hujus Operis.

MATRITI 1687. Et denuò NEAPOLI 1702.
Ex Typographiâ Michaëlis Aloyſii Mutio.

Superiorum Licentiâ.

INDEX

Trium Librorum, quibus conſtat hæc Secunda Pars.

LIBER TERTIUS.

IN quo continentur apertæ aliquæ demonſtrationes de falſitate convincentes Sectam Mahumetanam negantem Divinitatem Chriſti, & ſtatuentes veritatem Religionis Chriſtianæ: Quæ confirmantur ex mirabilibus quorumdam Mahumetanorum converſionibus, *pag.*425.

Cap.I. *Prima demonſtratio indè petita, quod ante Mahumeti adventum per ſexcentos, & amplius annos, homines in Chriſtiana Religione ſalvari poterant: ex quo evidenter infertur illam eſſe veram, & ſectam Mahumetanam ipſi oppoſitam*

 eſſe

eſſe falſam, ibid.

Cap.II. *Secunda demonſtratio.* 431.

Cap.III. *Tertia demonſtratio.* 435.

Cap.IV. *Quarta demonſtratio.* 440.

Cap.V. *Quinta demonſtratio.* 445.

Cap.VI. *Sexta demonſtratio, ubi referuntur mirabiles converſiones Maurorum in hora mortis.* 451.

Cap.VII. *Septima demonſtratio, ubi miræ vocationes Mahumetanorum ad Fidem Chriſti enarrantur.* 479.

Cap.VIII. *Mirabilis converſio Regis de Fez, poſteà Balthaſſarris de Loyola Societatis Jeſu.* 486.

Cap.IX. *Alia exempla.* 500.

Cap.X. *Singularis Dei Providentia, quam Author expertus eſt in Maurorum converſione, ſatis probat, Religionem Chriſtianam eſſe neceſſariam ad ſalutis viam,* pag. 505.

L I-

LIBER QUARTUS.

In quo ex dictis Alcorani, & ex Scripturis Divinis, quas admittit, & ex Divinis viſionibus, & miraculis probatur Divinitas Chriſti, & Trinitas Perſonarum. Ubi etiam apponitur longum colloquiũ, quod author habuit cum arguto Mahumetano: & variis ſimilitudinibus exponuntur Miſteria Incarnationis, & Trinitatis; & docetur quomodo agendum ſit cum Infidelibus, qui ob difficultatem noſtræ Fidei illam recipere detractant. & demonſtratur legem Chriſti abrogari non potuiſſe per legem Mahumeti, quãvis lex Moyſis ſit abrogata per legem Chriſti, *pag.* 514.

Cap. I. *Demonſtratur Divinitas Chriſti ex dictis Alcorani, ubi Chriſtum appellat* Verbum Dei, *& ex libris Divinis, quibus Mahumetus juſſit haberi fidem*, ibid.

Cap. II. *Probatur Divinitas Chriſti, & Veritas Religionis Chriſtianæ ex notis, & inſignibus, quibus dignoſcitur, illam eſſe à Deo.* 547.

Cap. III. *Iterum oſtenditur Divinitas Chriſti, & pluralitas perſonarum in Deo ex ipſo Alcorano, & ex ſcripturis, quas Ma-*

humetus admittit. 550.

Cap. IV. *Solvitur craſſa quædam objectio Mahumeti, & exponitur quo pacto ſine uxore propriè Filius Deo conveniat*. 570.

Cap. V. *Cur Evangeliſta non dixit*, Verbum Homo, *ſeu* Verbum Caro factum eſt, *ubi refutantur variæ hæreſes contrariæ myſterio Incarnationis*. 585.

Cap. VI. *Oſtenditur contra Mahumetanos pluralitas Perſonarum in Deo, & Chriſtum eſſe Filium naturalem Dei, verumque Deum ex Divinis Teſtimoniis viſionum, & miraculorum*. 596.

Cap. VII. *Narratur miraculum Divæ Mariæ Virginis, quæ Cæſaraugustæ Crus puero abſciſſum reſtituit anno* 1640. 608.

Cap. VIII. *Alia Beatæ Virginis miracula ex certis hiſtoriis à P. Jacobo Maſſenio narrata, quibus probatur, illam eſſe Dei matrem, & Chriſtum eſſe uerum Deum, pag*. 614.

Cap. IX. *Probatur Trinitas Perſonarum contra Mahumetum: & demonſtratur, ipſum falsò impoſuiſſe Chriſtianis, quòd tres Deos colerent: & ſtultè negaſſe hoc myſterium, quia demonſtrari non poteſt: Ejus cum Simone Mago ſimilitudo: ubi quomodo Auguſtinus inductus fuerit ad de-*

deſerendum errorem in quo erat, quòd videlicet nihil credi debebat, quin firma prius ratione probetur. 630.

Cap.X. *Proponitur colloquium, quod Anthor habuit cum Mauro arguto, & inter ſuos erudito, qui nolebat Chriſtianæ fidei nomen dare, quia capere non poterat quomodo Deus ſit Trinus in Perſonis, & quomodo potuerit fieri* Homo. *Ubi ſimbolis, & ſimilitudinibus explicantur Myſteria Trinitatis, & Incarnationis.* §.I.*pa.*649.

§.II. *Rationes probabiliter ſuadentes pluralitatem Perſonarum in Deo, pag.*656.

§.III. *Exponitur quomodo in Deo detur Pater, & Filius, & inſuper Spiritus Sanctus, pag.*659.

§ IV. *Cur in Deo dentur tres Perſonæ, neq; plures, neque pauciores, pag.* 662.

§.V. *Quomodo exponendum ſit Myſterium Incarnationis ex S.Thoma. pag.*663.

§.VI. *Explicatur Myſterium Incarnationis variis ſimilitudinibus, pag.*674.

Cap.XI. *Quomodo Prædicatores Evangelici perſuadere debeant infidelibus, vera eſſe myſteria noſtræ* Fidei.680.

Cap.XII. *Demonſtratur, legem Mahumeti non ſucceſſiſſe legi Chriſti, ſicut lex Chriſti ſucceſſit legi Moyſis. Ubi exponitur quo-*

modo lex Chriſti non ſit oppoſita legi Moyſis, ſed ejus adimpletio, & perfectio: & convincuntur Judæi contendentes, Sacramentum Circumciſionis, & cerimonialia legis antiquæ, debere in æternum durare, quia ſunt à Deo inſtituta. 690.

Cap. XIII. *Demonſtratur, Legem Chriſti non potuiſſe abrogari per Legem Mahumeti, quamvis lex Moyſis ſit abrogata per legem Chriſti, pag.* 705.

LIBER QUINTUS.

In quo demonſtratur, Chriſtum mortuum eſſe, & reſurrexiſſe, contra id, quod Alcoranus fabulatur: & exponitur cur Deus fieri voluerit homo paſſibilis: & oſtenditur nec novum, nec vetus Teſtamentum fuiſſe corruptum à Chriſtianis, ut Mahumetus finxit. 717.

Cap. I. *Demonſtratur contra Mahumetanos Chriſtum mortuũ eſſe, & reſurrexiſſe, indeq; evidenter oſtenditur Alcoranum mẽdaciis, & fabulis plenum eſſe, ibidem.*

Cap. II. *Crucis miracula clarè probant Chriſtum in ea mortem ſuſtinuiſſe,* 727.

Cap. III. *Cur Deus factus ſit Homo, & pro* ho-

hominibus pati voluerit. 737.

Cap. IV. *Exponitur ex Patribus, cur Deus fieri voluerit homo paſſibilis, & mortem Crucis ſubire?* 743.

Cap. V. *Demonſtratur contra Mahumetanos, neque vetus, neque novum Teſtamentum eſse adulteratum: Et ideò evincitur, Alcoranum utrique Teſtamento contradicentem, eſſe librum mendacem, & diaboli ſuggeſtione compoſitum.* 751.

Cap. VI. *Demonſtratur, vetus Teſtamentum non eſse depravatum à Judæis, ut Mahumetani fabulantur.* 755.

Cap. VII. *Demonſtratur, novum Teſtamentum non eſse corruptum: & indè convincitur, doctrinam Alcorani ipſi contrariam, eſse falſam. Ubi recenſentur Hæreſes præcipuè contra Trinitatem, & Incarnationem, & Concilia Generalia, in quibus damnata ſunt.* 763.

COM-

COMPENDIUM,

SEU SUMMARIUM ARGUMENTORUM,

Quibus Author hujus Operis in Manuductione ad Converſionem Hæreticorum demonſtravit, inter Religiones Chriſtianas ſolam Catholicam Romanam eſſe veram Chriſti Religionem, atque Eccleſiam, extra quam non ſit ſalus. Summarium hoc, ad finem hujus operis exhibeo, ut Miſſionarii inter Gentiles, qui Manuductionem illam ad converſionem Hæreticorum ſecum non ferunt, habeant etiam ad manum Compendium Argumentorum, quibus Hæretici convinci poſſint.

CAP. I. *Primum caput id probandi, quia ex Evangelio eſt manifeſtum, Chriſtum ſupra Petrum fundaſſe Eccleſiam viſibilem uſq; ad finem mundi permanſuram: evidens autem eſt, hanc non eſse illam, quam* Reformatam *hæretici appellant, utpotè quæ cum Luthero, & Calvino incepit; ſed Catholicam Romanam, quæ continuata ſerie Paſtorum à*

D.Pe-

D.Petro uſque ad Innocentium XI. numerat Summos Pontifices. 244.

Cap. II. *Caput ſecundum idem probandi, quia cum Sectarii fateantur, Eccleſiam Romanam primis quinque ſæculis veram Eccleſiam Chriſti fuiſse: manifeſtè demonſtratur, illam poſtea à vera fide, quã ab Apoſtolis acceperat non defeciſſe: quia evidens eſt evidentia facti, eam nunquam in apoſtaſiam, hæreſim, vel ſchiſma incidiſse.*

Cap. III. *Tertium caput idem probandi: quia cum ſine fide impoſſibile ſit placere Deo; ſi Eccleſia Romana à ſexto ſæculo veram Chriſti Fidem perdidit, ut ſomniãt Sectarii, evidenter inde infertur, per mille annos nullum hominem ſalutem obtinuiſse, ac proindè damnatos fuiſse, Benedictum, Malachiam, Bernardum, Dominicum, Franciſcum, & alios, quos hæretici ipſi, Sanctos fuiſse non negant, hoc autem eſt evidentèr falſum.*

Cap. IV. *Impugnatur effugium quorundam Proteſtantium, qui cum abſurdum capitis præcedentis devorare non audeãt, dicunt, poſse quemlibet Chriſtianum in ſua ſecta, & fide ſalvari, Lutheranum, v.g. in ſua, ſimiliter Calviniſtam, & Ponti-*

ti-

tificium. Atque apertè demonſtratur, ſi ſemel intra Eccleſiam Romanam reperitur ſalvatio, eam reperiri non poſse in ſecta Lutherana, vel Calviniana, nec in ulla alia negante aliquem ex articulis, quos Eccleſia Romana credendos proponit.

Cap.V. *Sectarii fatentes, dari in Eccleſia Romana ſalvationem, habent evidentem obligationem deſerendi ſuam ſectam, & tranſeundi ad Eccleſiam Catholicam: quia evidens eſt, viam certam præferendam eſse dubiæ; in Eccleſia autem Catholica certa eſt ſpes ſalutis, ex utriuſq; partis confeſſione; in ſectis autem Hæreticorum ſolum eſt ſalus in ipſorum opinione, quam eſse manifeſtum errorem, omnes Catholici conſtanter credunt.*

Cap.VI. *Quartum caput idem probandi: quia cùm Eccleſia à Chriſto fundata, ſit viſibilis; & certum ſit ex Scriptura, non poſse Chriſtum, qui ipſam gubernat, permittere, ut ipſa tota, quatenùs ex Paſtoribus, & ovibus conflata eſt, publicè profiteatur aliquod dogma falſum, neceſſarium eſt ut in ipſa detur tribunal aliquod ſupremum viſibile, ſeù iudex aliquis ſupremus, ad quem in dubiis fidei,*

&

& morum Chriſtiani recurrant, & cujus ſententiæ omnes ſtare debeant: qui ne totam Eccleſiam obliget ad errandum in fide, debet eſſe authoritatis infallibilis; evidens autem eſt, hunc judicem viſibilem non reperiri in ulla Hæreticorum ſecta; ſed in ſola Catholica Romana, in qua hoc munus exercet vel Concilium Generale approbatum à Romano Pontifice, vel hic, dum è Cathedra D.Petri tanquam Summus Paſtor, quid tenendum ſit toti Eccleſiæ proponit.

Cap.VII. *Quintum caput idem probandi: quia manifeſtum eſt, verbum Dei ſcriptum, ut expoſitum per ſpiritum privatum hominis, non poſſe eſſe Judicem controverſiarum, quæ oriuntur inter Chriſtianos circa fidem, & Religionem; ſed neceſſariò recurrendum eſſe ad tribunal aliquod viſibile infallibilis authoritatis.*

Cap.VIII. *Oſtenditur, Sectarios, qui dicunt ſe puro verbo Dei niti, reipſa nō Dei authoritate, ſed humana, & fallibili ratione moveri ad credendum, ac proindè eorum fidem, etiam circa myſteria, quæ vere confitentur, non Divinam, ſed humanam eſſe, ſicut eſt fides Mahumetanorum, & Judæorum.*

Cap.

Cap. IX. *Sextum caput idem probandi: quia evidens eſt evidentia facti per ſingula ſæcula floruiſſe in Eccleſia Catholica Romana Viros, & Fœminas ſanctitate, & miraculis illuſtres: certum eſt autem, veram ſanctitatem, & gloriam miraculorum ſolùm in profeſſoribus veræ Religionis reperiri: nec Deum unquam tribuiſſe Hæreſiarchis, & eorum Sectatoribus poteſtatem patrandi vera miracula in confirmationem ſuæ doctrinæ; imò nec potuiſſe.*

Cap. X. *Septimum caput idem probandi: quia inſignis ſanctitas, & gloria miraculorum, qua in Eccleſia Catholica Romana floruerunt multi Viri, & Fœminæ poſtquàm Lutherus, & Calvinus ab illa ſeceſſere; cùm interim duo iſti Eccleſiæ reformatæ Authores nullis virtutibus, nulliſque miraculis fuerint inſignes manifeſtè probat veritatem Eccleſiæ Romanæ, & falſitatem ſectæ Lutheranæ, & Calvinianæ.*

Cap. XI. *Octavum caput idem probandi: quia paralella comparatio inter Martinum Lutherum Eccleſiæ reformatæ Authorem, & Franciſcum Xaverium Eccleſiæ Romanæ Propagatorem, manifeſtè oſten-*

oſtendit, Eccleſiam Romanam eſſe veram Chriſti Eccleſiam; Eccleſiam verò Lutheranam, & alias ex illa ortas, non eſſe niſi Synagogas Sathanæ.

Cap. XII. *Nonum caput idem probandi: quia incredibile, & monſtruoſum eſt, quod Deus ad reformandam Eccleſiam elegerit Lutherum, Monachum apoſtatam, qui relicto Monaſterio, habitu, & profeſſione ſua, ad vitam ſæcularem reverſus, Monialem profeſſam, à Monaſterio abductam, ſibi copulavit, & cum ea aſſiduè vixit; & Joannem Calvinum, præsbyterum ambitioſum, ſuperbia, & maledicentia plenum, qui de nefando crimine convictus, & per ſententiam Judicis publicè damnatus, exurendus fuiſſet Noviodun, niſi ob Epiſcopi preces pœna ignis commutata fuiſſet in ſupplicium virgarum.*

Cap.XIII. *Decimum caput idem probandi: quia evidens eſt evidentia facti, Lutherum, & Calvinum, & alios Sectarios, qui ab Eccleſia Romana receſſerunt, renovaſſe Hæreſes à vera Chriſti Eccleſia damnatas, nimirum ab Eccleſia Romana intra quinque priora ſæcula, quando etiã ex confeſſione Adverſariorum vera Chriſti Eccleſia erat.*

Cap.

Cap.XIV. *Undecimum caput idem probandi: quia omnes Sectarii, qui ſub ſpecioſo titulo* Reformationis *Fidem Eccleſiæ Romanæ impugnarunt, in craſſiſſimos, & manifeſtos errores prolapſi ſunt, quos eleganter deſcribit Bellarminus in præfatione ad primum controverſiarum tomum.*

Cap.XV. *Ultimum caput probandi ſolam Eccleſiam Catholicam Romanam eſſe veram Chriſti Eccleſiam: quia illi ſoli conveniunt notæ veræ Eccleſiæ, videlicèt quod ſit* Viſibilis, & conſpicua, *quod ſit* Una, Sancta, Catholica, Apoſtolica, Sponſa Chriſti, Domus Dei, Columna, & Firmamentum veritatis.

Errata quæ irrepſerunt Benignus Lector Typographo condonet.

LIBER TERTIUS

IN QUO

Continentur apertæ aliquæ demonſtrationes de falſitate convincentes Sectam Mahumetanam, negantem Divinitatem Chriſti, & ſtatuentes veritatem Religionis Chriſtianæ: Quæ confirmantur ex mirabilibus quorundam Mahumetanorum converſionibus.

CAPUT PRIMUM.

Prima demonſtratio indè petita, quod ante Mahumeti adventum per ſexcentos, & amplius annos, homines in Chriſtiana Religione ſalvari poterant: ex quo evidentèr infertur illam eſſe veram, et ſectam Mahumetanam ipſi oppoſitam eſſe falſam.

Hanc demonſtrationem ex dictis in tota diſputatione circa Chriſti divinitatem, ſic conficio. Evidens eſt Deum exiſtere, & habere providentiam circà hominum ſalutem; neque eos creaſſe ad comedendum, & bibendum, & quærendas delectationes

corporeas, ſicut quærunt bruta: ſed ad hoc, ut ipſum tanquam Creatorem in hac vita colerent, & ſuper omnia diligerent; & aliquam veram fœlicitatem in alia vita obtinerent: ergò evidens eſt, Deum tradidiſſe hominibus legem, per cujus obſervationem ipſum colerent, & æternam fœlicitatem obtinerent. Undè ſicut evidens eſt, Deum ſemper fuiſſe, ità evidens eſt, poſt conditum univerſum, ſemper habuiſſe in mundo aliquam veram Religionem, & legem in qua homines ſalvari poſſent: cùm enim evidens ſit, in omni tempore verè procuraſſe hominum ſalutem, evidens quoque eſt, omni tempore providiſſe hominibus legem, & Religionem, per cujus obſervationem tenderent in fœlicitatem ultimam, ad quam ſunt creati, nec enim Deus ſeriò poteſt deſiderare, ut homines perveniant ad terminum, niſi præſtituendo viam, per quam ambulando, pervenire poſſint ad ipſum: nec poteſt ſeriò procurare finem, quin provideat medium neceſſarium ad ejus conſecutionem.

Manifeſtum deindè eſt, ante adventum Mahumeti non fuiſſe legem à Mahumeto promulgatam: ergò cùm manifeſtum quoque ſit, ſexcentis annis ante ad-

ven-

ventum Mahumeti fidem Chriſti fuiſſe per totum orbem promulgatam: vel dicendum eſt, illis ſexcentis annis nullum hominem ſalutem æternam obtinuiſſe, immò nec obtinere potuiſſe, vel dicendum eſt, illam obtinuiſſe, vel obtinere potuiſſe, fidem Chriſti amplectendo, & ejus legem Evangelicam obſervando.

Probatur aſſumptum, quia ſi nulla erat tunc in mundo vera fides, veraque Religio à Deo data, nullus tunc ſalvabatur; quia ſine vera fide impoſſibile eſt placere Deo, & ſine obſervatione legis à Deo provenientis, impoſſibile eſt veram fœlicitatem, ultimumque finem conſequi: undè tunc Deus creaſſet homines dumtaxat ad comedendum, & bibendum in hac vita, ſicut beſtias, quod eſt per ſe falſum, & Deo indignum. Si autem erat tunc aliqua vera fides, veraque Religio, nulla alia eſſe poterat, quam Chriſtiana. Nam ante adventum Mahumeti, ſolùm erāt in mundo tres Religiones, leges, vel fides: nempè Religio, & fides Gentilium, qui idola colebant: Religio, & fides Judæorum, qui Meſſiam expectabant: & fides & Religio Chriſtiana, qui Deum Unum, & Trinum colebat, & Chriſtum tanquam verum Deum, & hominem adorabat, ex iis au-

 tem

tem tribus fides gentilium erat manifeſtus error; nam Mahumetus ipſe in Alcorano ſæpè dicit ſe eſse Prophetam à Deo miſſum ad exterminandam Idololatriã. Fides autem Judæorum erat etiam poſt Adventum Chriſti omninò vana, & inutilis ad ſalutem. Nam Mahumetus in Alcorano ſæpè repetit Chriſtum eſse Meſſiam in lege, & Prophetis promiſsum, & fuiſse inſignem Prophetam, Virumque ſanctiſsimum: Judæi verò illum, ut impoſtorem, & blaſphemum execrabantur, ac proindè erant certè extra viam ſalutis: quare, vel dicendum eſt, nullum hominem illis ſexcentis annis fuiſse ſalvatum, vel dicendum eſt ſolum in Religione Chriſtiana fuiſse ſalutem: cùm ergò primum ſit maniſeſtè abſurdum, & Deo indignum, debet neceſsariò dici ſecundum: ergò tunc Religio Chriſtiana erat apta ad ſalutem: ergò erat vera, Patet conſeq. quia lex falſa non eſt à Deo, neque deſcendit de Cœlo; lex autem quæ non eſt à Deo, neque è Cœlo deſcendit, non poteſt ad Deum ducere, neque ad Cœlum evehere. Undè evidens eſt, fidem, in qua homines ſalvantur, eſſe veram, & eſſe à Deo. Ergò vera erant dogmata, quæ lex Chriſtiana tunc profitebatur; nempè Deum eſſe Trinum, &

Unum,

Unum, & Chriſtum eſſe hominem, & Deũ ſimul. Nam ſi hæc dogmata eſſent falſa, fides ipſa Chriſtiana falſa, & erronea erat, ac proindè non eſſet à Deo, ſed à Diabolo, neque ad Cœlum duceret, ſed ad infernum.

Quòd ſi illis ſexcentis annis verum erat, Deum eſſe Trinum, & Unum, & Chriſtum eſſe Deum, & hominem, evidens quoque eſt, Deum poſt adventum Mahumeti eſſe Trinum, & Unum, & Chriſtum eſſe Deum, & hominem: ergò Alcoranus diſſerte hoc negans, non eſt lex vera, ſed manifeſtè erronea, neque Deum habet Authorem, ſed Diabolum; & Mahumetus non fuit Propheta, ſed Impoſtor, & Deceptor. Sequela eſt evidens: quia cùm Deum eſſe Trinum non ſit accidens; ſed ſubſtantia, ſi Deus aliquando fuit Trinus, ſemper neceſſariò eſt Trinus, & cũ propoſitio aliquid affirmans de præterito, ſi ſemel vera eſt, ſemper permaneat vera; ſanè ſi illis ſexcentis annis verum erat affirmare, Deum factum fuiſſe hominem; ſanè id etiam modò verum eſt, ſemperque erit verum. Et cùm Chriſtus, qui tunc exiſtebat in Cœlo, idem ſit, qui modò exiſtit ibidem, ſanè ſi tunc erat Deus, etiam modo eſt Deus.

Hoc argumentum primum Deus mihi ſuggeſſit, cùm in Urbe Malaga è noſtro Collegio tenderem ad Theatrum Comediarum ad concionandum Mahumetanis: hìc enim locus conſulto electus fuerat ad eas conciones habendas; in eumque confluebat tota Civitatis nobilitas, tàm Eccleſiaſtica, quàm ſæcularis. Venerat ad concionem invitus quidam Mahumetanus cum ſuâ uxore, & timens, ne illa peteret Baptiſmum, mortem minatus eſt, & dum me concionantem audiebat, oculis torvis minas repetebat. Sed cùm hanc demonſtrationem audivit, divina gratia repente illuminatus, & filium parvulum, quem inter brachia complectebatur, dimittens, à ſede proſiliit, & in tabulatum aſcendit, alta voce Baptiſmum petens, cum ingenti Chriſtianorum plauſu, & maxima uxoris mæſtitia. Poſteaque ſeipſum explicans dicebat: tres dumtaxat ſunt domus: nempè domus Moyſis, domus Chriſti, & domus Mahumeti: domus Moyſis aliquando fuit domus Dei, ſed poſtquam Chriſtus venit, jam domus illa corruit, & jam non eſt domus Dei: domus Chriſti eſt planè domus Dei: domus autem Mahumeti poſteà ſupervenientis nequit eſſe domus Dei; quia eſt domus contraria domui Chriſti;

&

& Deus nequit ſibi ipſi contrarius eſſe: Et hunc alioſque triginta duos infideles ad veram Chriſti fidem converſos, ſacriſq; myſteriis imbutos die Evangeliſtæ Joanni Sacra è Collegii noſtri Eccleſia in Cathedralem ingenti comitatu ductos ſacro fonte luſtravit Illuſt. ac RR. DD. Idelphonſus à S. Thoma è Sacro Prædicatorum Ordine, Epiſcopus Malacenſis, quem dum memoro, gratum denuo animum pulſat effuſiſſima illa humanitas, qua tenuitatem noſtram excepit, & de victu, veſtituque indulgentiſſima nobis largitate providit. Quæ cum mente nequaquam exciderint, nec calamum ſubterfugere potuerunt, quia eorum rursùs memoriam jucundiſſimè refricaret, figeretque monumentum noſtræ versùs tantum Virum obſervantiſſimæ gratitudinis.

CAPUT SECUNDUM.

Secunda Demonſtratio.

Alia deindè conficitur ratio ex dictis in tota diſputatione, qua falſitatis convincatur Mahumetana ſecta: nam cùm unus ſit Deus, una tantum debet eſſe vera fides, veraque Religio, in qua homi-

nes ſalventur, & omnes ſectæ oppoſitæ veræ Religioni debent eſſe falſæ. Ergò cùm Deus velit omnes homines ſalvos fieri, vult omnes homines venire ad profitendam veram fidem, veramque Religionem amplecti. Ergò vera Religio, veraque fides debet habere ſigna, & notas, quibus poſſit ab omnibus dignoſci; & ideò dicitur Deus poſuiſse in ſole Tabernaculum ſuum, quia nimirum veram Religionem, veram Eccleſiam, in qua homines ſalvari poſſint, ità conſpicuam reddit, ut poſſit ab omnibus videri, ſi illam verè quærant. Undè P. Valentia 2.2.diſp.1.qu.1. punct.7. omnium Teologorum nomine ſic ſapienter pronunciat? *Ab ortodoxis Doctoribus ſecundum certiſſima, & clariſſima Sanctæ Scripturæ teſtimonia Eccleſia viſibilis dicitur, id eſt, ſic in luce hominum, & in conſpectu poſita, ut quovis ſæculo evidenter internoſci, et quaſi digito demonſtrari queat congregatio illa, quam Eccleſiam veram determinatè credere poſſis, ac debeas.* Quare de vera Religione, veraque Dei Eccleſia, in qua poſſunt homines ſalvari debet verificari illud, quod dicitur, Sap. 6. *Clara eſt ſapientia, & quæ nunquam marceſcit, & facilè videtur ab iis, qui quærunt eam.* Debet ergò vera Religio, vera-

raque Dei Eccleſia habere argumenta evidentia credibilitatis, ſeù argumenta, quibus poſſint homines induci, & obligari ad credendum illam eſſe veram Religionem, & à Deo datam. Si enim hæc argumenta non haberet, non eſſet civitas ſupra montem poſita; nec eſſet Tabernaculum Dei in Sole, id eſt in clara luce poſitum: nec daretur obligatio illam ſuſcipiendi, nec homines poſſent dignoſcere, illam potiùs, quàm ſectam ipſi oppoſitam eſſe veram, ut eam amplecterentur, quod planè eſt abſurdum, & impoſsibile: implicat enim Deum velle, ut homines amplectantur veram Religionem, & non dare illis media, quibus dignoſcere poſſint, quænam ſit vera Religio, ſeu quænam ſit à Deo. Ex hoc principio deducitur Mahumetanam ſectam prohibentem diſputationes in materia Religionis, & præcipientem, ne ratione perſuadeantur homines illam amplecti, ſed gladio, & vì cogantur, non eſſe legem à Deo latam; & Mahumetanos temerè illam profiteri. Nam vel habent rationes, & fundamenta, quibus ſibi perſuadeant, & aliis perſuadere poſſint, Mahumetanam profeſsionem Deum habere Authorem: vel non. Si non habent: ergò temerè illam amplectuntur, nam magna eſt temeri-

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EM. ROMA

ritas aliquam Religionem, ſeù profeſsionem ùt divinam, & à Deo datam amplecti, quin præcedat prudens fundamentum, quo inducaris ad credendum, illam eſſe à Deo, & poſſis alios inducere. Si habet: ergò iniuſtè prohibet ea fundamenta proferri. Sanè qui habet numum aureum non adulterinum, ſed legitimum, & juſti ponderis, illius examen non metuit, nec oculos refugit aurificis, qui explorandis ponderibus præfectus eſt. Si ergo Mahumetana Religio examen ſapientium timet, & prohibet examinare, an à Deo fuerit data, non eſt lex à Deo data, ſed à Pſeudo-Propheta doloſè compoſita ad ſubiungandos populos, & illos in propriam ditionem trahendos. Aſtutè prohibuit hic Impoſtor ſuis, etiam ſapientiſſimis, & in Alcorano peritiſſimis, cum Chriſtianis, vel Judæis diſputare de veritate ſuæ ſectæ, quia probè noverat, illius falſitatem vì diſputationis manifeſtè detegendam: nec poſſe vì prædicationis perſuaderi Mahumetum fuiſſe verum Dei Prophetam, ab ipſo miſſum ad promulgandam novam legem; cùm nec vitæ ſanctitas, & morum probitas, nec prophetiæ, nec miracula illi teſtimonium perhiberent, Non vitæ ſanctitas, cùm fuerit Mahumetus luxurioſiſſimus, adulter, & perjurus,

&

& ſceleratiſſimus regnorum depredator, non prophetiæ; cum in lege Veteri, nec in Chriſti Evangelio fuerit promiſſus;licèt in Apocalipſi fuerit ſub nomine Anti-Chriſti adumbratus: nec ullum miraculum fecerit ad probandum, ſe fuiſſe à Deo miſſum. Quamvis enim in Alcorano aliqua miracula à ſe patrata narret, ea tamen narrat, quæ à nullo viſa ſunt, ne poſſet palam de falſitate redargui.

CAPUT TERTIUM.

Tertia demonſtratio.

CArdinalis Bellarminus tom. 1. controverſiarum lib. 4. de notis Eccleſiæ cap. 12. inter notas veræ Eccleſiæ Dei ponit ſanctitatem doctrinæ, quæ in eo conſiſtit, quod nihil contineat falſum, quoad fidei doctrinam: nihil iniuſtum,quo ad doctrinam morum: undè in Pſalm. 18. appellatur: *Lex Domini immaculata, teſtimonium fidele, præceptum Domini lucidum.* Aitque ex hac nota evidenter oſtendi nullam eſſe veram Eccleſiam, niſi noſtram, nempè Eccleſiam Chriſtianam, „ Catholicam Romanam : Nulla eſt enim „ (inquit) ſecta, vel Paganorum, vel

Phi-

„ Philoſophorum , vel Judæorum , vel
„ Turcarum, vel Hæreticorum, quæ non
„ contineat aliquos exploratos errores, &
„ rectæ rationi manifeſtè contrarios. Et enumeratis erroribus Paganorum, & Philoſophorum, ſubiungit: de Mahumetanis idem patet ex Alcorano: nam capite ſecundo docet, omnes ſalvari in ſuis legibus, ſi eas ſervent, Judæos, Chriſtianos, Turcas, cap. 5, 28. 47. & 48. & alibi paſſim docet, beatitudinem futuræ vitæ conſiſtere in cibo, & potu, & uxorum multitudine: nec unquam in toto Alcorano mentio fit actionum ſpiritualium viſionis, vel amoris Dei: & capite quadrageſimo tertio, dicit Deum, & Angelos orare pro Mahumeto. Hìc adverto, Alcoranum apud Turcas haberi ſine diſtinctione partium, vel librorum, ut conſtat ex Alcorano, quem in linguam Gallicam tranſtulit Legatus Regis Chriſtianiſſimi Conſtantinopoli degens, quem è Gallico in Hiſpanicum idioma convertit Excellent. Comes de Oropeſa ann. 1672. ut Miſſionariis uſui eſſe poſſet, & ego codices manuſcriptos vidi, & in illis notaui apponi titulos capitum non exprimentes, quæ in capitibus continentur: & ſeriem capitum continuari ab initio uſque ad finem ſine diſtinctione li-

librorum. Nam caput primum inſcribitur *De bove, ſeù iuvenca: ſecundum de ſtirpe Ioachim, tertium de Mulieribus*, & ſic de aliis.

At apud Mahumetanos, qui olim Hiſpaniam occuparunt, Alcoranus legebatur cum diſtinctione librorum, totuſque Alcoranus dividebatur in quatuor libros; quorum primus quinque capita habebat: ſecundus duodecim: tertius novemdecim: quartus, centum, & ſeptuaginta quinque; atque adeò integrum Alcorani volumen continebat undecim ſuprà ducenta capita, ita tamē libri illi ſunt diſpoſiti, ut primus tantam faciat molem, quantam ſecundus: ſecundus verò tantam, quantam tertius, & quartus. Hoc conſtat ex Moſſem Ioanne Andræa priùs Mahumetano, qui in Prologo ſui libri teſtatur, Alcoranum in quatuor dividi libros, & idem teſtatur Luppus de Obregon ſupracitatus. Hæc adnotare libuit, quia magna eſt varietas in citandis Alcorani capitibus, ſeù, *Zoris*, & Cardinalis Bellarminus Alcoranum citat ſecundum quod eo utuntur Turcæ ſine diſtinctione librorum: fideliſſima tamen eſt ejus citatio. Nam Ioannes Andræas refert Alcoranum lib. 1. cap. 2. aſſerentem: *Euangelia Ieſu Chriſti, & Pentateuchum Moyſis,*

Moyſis à Deo eſſe data hominibus, & in Cœlum ducere eos, qui doctrinam eam obſervant. Idemque dicit de ſuo Alcorano, & cap. 4. iterum ait: *Tocam Moyſis, id eſt Pentateuchum, & Euangelium Ieſu Chriſti eſſe legem, & viam ſalutis.* Idemque teſtatur S. Petrus Paſchaſius in ſuo tractatu contra Mahumetanos pag. 30. num. 26. „ ubi hæc habet: Multis in locis Mahumetus in Alcorano affirmat, Chriſtianos „ optimam habere, & colere legem, eſſe„ que in ſtatu ſalvationis, unde ſic ait: „ Certum eſt quòd illi, qui in Deum cre„ didere, & Judæorum legem cuſtodie„ rint, & ſapientes, & Chriſtiani, qui in „ Deum crediderint, & ultimum eſſe diem „ confeſſi fuerint, benèque fecerint, & „ operati fuerint, mercedem à Deo, & „ præmium accipient; error non erit ſu„ per illos, neque formido, doloreque ca„ rebunt.

Hinc evidens conficitur ratio ad convincendum Alcoranum non deſcendiſſe de Cœlo, neque ejus doctrinam eſſe à Deo traditam. Nam evidens eſt doctrinam falſam non habere Deum Authorem, & evidens eſt eſſe falſam hanc doctrinam, quæ aſſerit utramque legem, tàm Chriſtianam, quàm Mahumetanam, eſſe aptam, ut

in

in ea homines ſalventur. Nam evidens eſt ex duabus doctrinis contradictoriè oppoſitis non poſſe eſſe utramque veram, ſed alteram neceſſariò eſſe falſam: at doctrina Euangelij, & doctrina Alcorani ſunt contradictoriè oppoſitæ, quod attinet ad myſteria Fidei, nam Euangelium docet Deum habere tres Perſonas realiter inter ſe diſtinctas, Alcoranus hoc negat, unam dumtaxat Perſonam in Deo conſtituens: Euangelium docet, Chriſtum Dominum eſſe Deum, & Hominem: Alcoranus hoc negat aſſerens eſſe purum Hominem: ergo vel eſt falſa doctrina Euangelij, vel doctrina Alcorani: ergo non eſt utraque à Deo: ergo Alcoranus affirmans, eſſe utramque doctrinam à Deo, & utramque de Cœlo deſcendiſſe, mentitur, & manifeſtum continet errorem. Ergo lex in Alcorano contenta non deſcendit de Cœlo: ergo lex illa nequit in Cœlum ducere ſuos obſervatores: nam lex, quæ de Cœlo non deſcendit, in Cœlum ducere nequit: ergo manifeſtè mentitus eſt Mahumetus; dum dixit Chriſtianum ſalvari in ſua lege, ſi illam obſervet, nimirùm credendo, quæ præcipit credi, & opere exequendo, quæ præcipit fieri: & ſimul ſalvari Mahumetanum in ſua lege, ſi illam obſervet. Nam ſi uterque

ob-

obſervet ſuam legem, uterque credit, quòd lex ut articulum Fidei proponit: & cùm leges iſtæ articulos ex diametro oppoſitos proponant: vel Chriſtianus, vel Mahumetanus credit aliquid falſum, ac proindè falſam habet fidem. Qui autem falſam habet fidem, in ea ſalvari non poteſt: quia falſa fides, non eſt Fides divina, ſiquidem fides eſt credere Deo loquenti: ſine fide autem impoſſibile eſt placere Deo: eſt enim fides ſalutis fundamentum, & impoſſibile eſt ut ſine fundamento conſiſtat ſalutis ædificium.

CAPUT QUARTUM.

Quarta demonſtratio,

HInc manifeſtè convincitur, Mahumetanos ex ipſa doctrina Alcorani compelli ad deſerēdum Mahumetũ ſuum, & amplectendam Domini noſtri IeſuChriſti Fidem. Sic enim arguo: Alcoranus veſter, veſtraque lex palam fatetur poſſe homines in Chriſtiana profeſſione ſalvari: è contra verò omnes Chriſtiani ut infallibilem Fidei articulum credimus, extrà Chriſti Eccleſiam homines ſalvari non poſſe: quia ſicut unus dumtaxat eſt Deus,

ita

ita unica dumtaxat in mundo debet eſſe Religio vera, in qua homines ſuam ſalutem operari poſſint: reliquæ autem ſectæ, & profeſſiones illi contrariæ, neceſſariò ſunt falſæ, quia quod veritati opponitur, falſitatē continet. Hanc autē Religionem unicā dicimus eſſe Religionē Chriſtianam; quia hanc eſſe à Deo evidentia cōvincunt argumēta, ut patet ex tota hac diſputatione. Vos probè noſtis Deum habere in mundo aliquam Religionem, ſeù profeſſionem, vel fidem, in qua homines ſalvari poſſint. Probè item noſtis legem Moſaycam poſt adventum Chriſti jam non eſſe utilem ad ſalutem; quia ut articulum Fidei in Alcorano habetis, Chriſtum eſſe Meſſiam in lege promiſſum, Perfidi autem Hebræi, qui modò legem Moyſis obſervant hoc negant, & Meſſiam adhùc expectant: illi ergò meridiana in luce calligant, & omnes infallibiliter peribunt, niſi Chriſtum agnoſcant eſſe verum Meſſiam; ut ipſis palam dixit ipſe Chriſtus: *Si non credideritis quia ego ſum, moriemini in peccato veſtro.* Joan. 24. Rursùs etiam noſtis profeſſionem Gentilium, qui verum Deum non agnoſcunt, eſſe certiſſimam ad æternam perditionem viam. Ergò palam fatemini, ad ſalutem æternam obtinendam neceſſarium eſſe, vel

Religionem Chriſtianam, vel Mahumetanam profiteri. Indè verò ego evidenter concludo, vos eſſe ſtultos, & imprudentes, ſi Religionem Chriſtianam non amplectamini: quia ſtultum eſt, ex duabus viis, quæ in opinione hominum ducunt ad aliquem terminum, illam deſerere, de qua apud omnes convenit eſſe rectam, & ad terminum ducere; & illam capere, de qua dubium eſt, an ducat ad illum terminum, an ad ingens præcipitium. De Religione Mahumetana vos ſoli, ò Mahumetani, dicitis eſſe viam rectam ad æternam ſalutem: Nos verò Chriſtiani omnes ut Fidei articulum credimus oppoſitum, & certiſſimum judicamus illam non eſſe ſemitam ad cœleſtem Hieruſalem, ſed viam latam ad infernalem Babiloniam: neque ad optatum terminum ducere, ſed ad inferni præcipitium. De Religione Chriſtiana, & vos, & nos cenſemus eſſe rectam viam ad ſalutem. Ergò Religio Chriſtiana eſt via certa ad ſalutem: Religio verò Mahumetana eſt via ſaltem dubia. Quis autem non videat, ſtultiſſimum eſſe, quando de ſummo omnium negotio agitur, viam certam dimittere, per quam certiſſimè poſſumus ad ſalutis portum pervenire; & viam capere dubiam, quæ forſan pro-

por-

portu ducit ad naufragium æternæ damnationis.

Ut Barbari Mahumetani vim hujus rationis penetrent, eis exponenda eſt aliquo ſimili. Huc adeſto Haly, Amete, vel ſi aliud tibi nomen eſt. Si tua maximè intereſſet Matritum pervenire, & ignorans viam, dubius hæreres in bivio, anceps, an tibi pergendum eſſet per ſemitam, quæ eſt à dextris: an per illam, quæ eſt à ſiniſtris, & tunc caſus duo viri graves tibi occurrerent, ab eiſque ſciſcitareris, quænam ex illis viis duceret Matritum? Et alter tibi diceret; amice, hanc, quæ à dextris eſt, elige, quia illam calcans certiſſimè Matritum perveniens; ſi autem ſiniſtram elegeris, longè aberrabis, & præcipitium, atque mortem inveniens; alter verò tibi diceret, Amice, utraque via, tam dextera, quam ſiniſtra Matritum ducit; ſiniſtra tamen planior, & facilior eſt: elige quam malueris. Quid tunc, quæſo, faceres? Abſdubio, inquiens, dexteram eligerem: quia illa ex confeſſione, & conſenſione utriuſq; eſt certa, & ſecura; ſiniſtra verò foret dubia, & illi me committens, præſentiſſimo periculo me exponerem errandi, & operam perdendi, imò & vitam. Rectè reſpondiſti; ſed nunc ex ore tuo te judico. Via

Chriſtianorum eſt via certiſſima ad ſalutem; quia tam Chriſtiani, quam Mahumetani credunt, eum, qui per illam incedit, perventurum ad Cœleſtem Patriam. Via autem Mahumetanorum ſaltem eſt dubia: quia Chriſtiani omnes credimus, certiſſimè ducere ad infernum: & ſoli Mahumetani creditis ducere ad Cœlum. Tene ergò certum, & dimitte incertum, & noli te exponere manifeſto periculo amittendi ſalvationem, & incidendi in æternam damnationem. Hoc argumento multi Mahumetani convicti ſunt ad abjurandum Mahumetiſmum.

Simili argumento permotus eſt inclytus ille Galliarum Rex, & ſtrenuus Dux Henricus Quartus, ut Hæreſim Calvinianam abjuraret, & fidem Romanam amplecteretur. Quæſivit enim à Magiſtris Religionis reformatæ, an in Eccleſia Romana eſſet ſalus? Et affirmarunt. Quæſivit à Magiſtris Pariſienſis Academiæ, qui omnes erant Romanæ Eccleſiæ filii, an in Eccleſia reformata eſſet ſalus? Et omnes conſtantiſſime reſponderunt, certiſſimum eſſe, neminem poſſe extra navim D. Petri, ſeù extra fidem Eccleſiæ Romanæ, naufragium æternæ damnationis effugere. Tunc prudentiſsimus Princeps concluſit: Ergò ſa-

lus

lus eſt certa in Eccleſia Romana, ſi quis firmiter credat, quæ credenda proponit, & opere exequatur quæ facienda præcipit: in Eccleſia autẽ reformata, eſt dubia, quamvis quis, & credat, & operetur ſecundùm ejus præſcriptum: Relinquamus ergò viam dubiam, & arripiamus certam.

CAPUT QUINTUM.

Quinta Demonſtratio.

MAhumetani credunt Chriſtum Dominum eſſe Meſſiam in lege antiqua promiſſum, eſſe Prophetam Sanctiſſimum; nam ut inquit Sanctus Petrus Paſchaſius pag. 65. num. 83. *Mahumetus dixit, ac in ſuo Alcorano ſcribi fecit: quòd Jeſus Chriſtus Verbum fuit Dei, & Spiritus Dei.* Et ut teſtatur Joan. Andræas in ſua confutatione ſectæ Mahumetanæ, quã per tot annos profeſſus eſt, cap. 11. Alcoranus lib. 1. cap. 3. vocat Jeſum Chriſtum: *Quali metu Allah, id eſt, Verbum Dei.* Item vocat illum, *Spiritum Sanctum Dei*, & in eodem capite inquit: „ Non eſt alind „ Meſſias Jeſu-Chriſtus Filius Mariæ, niſi „ Verbum Dei miſſum Mariæ, & Spiritus „ illius Dei, & nuntius ipſius. Et in eo-

„ dem lib.cap.2. dicit Alcoranus: Jeſum
„ Chriſtum cum corpore, & anima ad
„ Cœlos aſcendiſſe. Et lib. 1. Alcorani
„ cap. 1. inquit: Nos Deus dedimus Evan-
„ gelia Jeſu Chriſto Filio Mariæ, & adju-
„ vimus eum Spiritu Sancto. Id teſtatur quoque Luppus de Obregon ſupra citatus, & liber *Zuna*, ſeù *Suna*, qui magnæ eſt authoritatis apud Mahumetanos, & continet dicta, & facta Mahumeti, affirmat, *Jeſum Chriſtum venturum, ut Judicem verum ad judicandum hunc mundum.*

Hoc ſuppoſito ſic, argumentor: Chriſtus Dominus fuit per vos Meſſias in lege promiſſus, ac proindè *Doctor juſtitiæ, & veritatis*, ut eum Hieremias cap. 23. appellat. Ipſeque Mahumetus in Alcorano Zorâ 44. quæ intitulatur Zorâ Mariæ, vocat Dominum Jeſum Verbum veritatis, ut teſtatur Doctor Petrus de Cavalleria in zelo Chriſti. Fuit Propheta Sanctiſſimus, & à Deo miſſus, qui veritatem ſuæ doctrinæ innumeris confirmavit miraculis: ergò vera eſt doctrina quam prædicavit. Atqui ipſe dixit ſe eſſe verum, & naturalem Dei Filium, verumque Deum; ut conſtat ex dictis in toto libro præcedenti; & dixit in Deo eſſe tres Perſonas: ergò vera hæc doctrina: ergò falſa eſt doctrina

Al-

Alcorani, illi ex diametro oppoſita. Rurſùs Chriſtus dixit: *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*, id eſt, hac ſola via obtinenda eſt vita æterna, Fide divinitatis, & myſterii Incarnationis, ut explicavimus lib. præced. Ergò nemo poteſt ſalutem æternam conſequi, niſi Baptiſmum Chriſti ſuſcipiat: nam ipſe Chriſtus dixit Joan. 35. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.*

Quòd ſi Mahumetani reſponderint, hæc Chriſtum non dixiſſe, ſed ejus Diſcipulos hæc falsò ſcripſiſſe, & mundo prædicaſſe: contra manifeſtè eſt: quia vel id malitiosè fecerunt, & ſcientes illum fuiſſe purum hominem, mundum deceperunt, prædicantes eſſe verum Deum, & falsò teſtificantes de ſeipſo hoc affirmaſſe Jeſum Chriſtum. Vel hoc fecerunt ex ignorantia, & quia non benè perceperunt Chriſti verba. Primum dicere, non poſſunt Mahumetani, qui credunt cum Alcorano, Apoſtolos Viros fuiſſe Sanctiſſimos, ut teſtatur S. Petrus Paſchaſius pag. 19. ſuorum operum num. 17. & teſtatur Joannes Andreas in ſua confutatione ſectæ Mahumetanæ cap. 11. ubi ait Alcoranum lib. 1.

cap.2. lib.3. cap. 18. multa referre miracula Apoſtolorum, eoſque vocare *Haguariyn*, id eſt mundos, & Sanctos, auri, & argenti contemptores. Deindè pœnitus incredibile eſt Apoſtolos malitiosè prædicaſſe, ut Filium Dei Magiſtrum ſuum, ſi ſcirent hoc eſſe falſum, & nunquam ab ipſo aſſertum: quia hoc ipſo, ſine ullo lucro, vel emolumento temporali, enorme committerent crimen, dignumque damnatione æterna; ſtultèque deſudarent in perſuadendo tàm inſigni mendacio, quòd Judæis apparebat ſcãdalum, Gentilibus verò ſtultitia, nempè hominem crucifixum eſſe verum Deum: Multòque faciliùs potuiſſent mundo perſuadere veritatem, nimirum Jeſum Nazarenum eſſe Meſſiam promiſſum in lege, inſignemque Sanctum, & injuſtè fuiſſe à Judæis occiſum; cæterum fuiſſe, & eſſe purum hominem, ſi ſcirent, hanc eſſe veritatem; & mendacium eſſe quòd Chriſtus ſit Deus: ſtultè ergo tam inſigne mendacium prædicarent. Fruſtraque tot peregrinationes, & labores aggrederentur. Quid enim ex hoc lucrarentur? Sanè nihil aliud quàm perſecutiones, & tormenta, ipſamque mortem in hac vita, & æternam damnationem in alia: ergò incredibile eſt, Apoſtolos tanta conſtantia

præ-

Digitized by Google

prædicaſſe Chriſti Divinitatem, ſi ſcirent, hoc eſse falſum, & voluiſse tantum imponere crimen ſuo Magiſtro, ſi ſcirent, Chriſtum nunquam dixiſse ſe eſse Filium Dei. Ergò certum eſt, hæc non prædicaſſe, vel ſcripſiſſe malitiosè. Deindè dici non poteſt, hoc ignoranter feciſſe, quia Evangeliſta Joannes diſſerte narrat, Chriſtum dixiſse, ſe eſſe Filiũ naturalem Dei, & propterea Judæos contra eum lapides ſuſtuliſſe, & ideò illum crucifixiſſe, quia hoc de ſe dicebat: ſi autem hoc de ſe Chriſtus non dixit; non ignoranter, ſed malitiosè Evangeliſta ſcripſit. Deindè incredibile eſt, Deum permiſiſſe, ut Apoſtoli per ignorantiam totum mundum deciperent, & quòd miraculis veris falſam fidem invexerint.

Quod ulterius urgetur, quia ſi Apoſtoli mundum deceperunt, falſa fuit fides, qua ante Mahumetum mundus credidit Chriſtum eſſe verum Deum: ergò nullus mortalium in illis ſexcentis annis ante adventum Mahumeti ſalvationem obtinuit: quia nec illam obtinuerunt, qui Moyſis legem illis ſexcentis annis obſervarunt, quia poſt adventum Meſſiæ jam lex Moſayca abrogata eſt, & qui illam profitentur, non habent veram fidem, ſiquidem credunt Meſsiam nondum ve-

niſse:

niſſe: nec item Gentiles, ut patet. Nec Chriſtiani, quia falſam habuerunt fidem, credentes eſse verum Deum Jeſum Chriſtum, ſi verus Deus non eſt: falſa autem fides nequit eſſe fundamentum ſalutis, quia ſine vera fide impoſsibile eſt placere Deo. Eſt autem evidenter falſum mundum caruiſse vera fide ſexcentis annis, & nullum hominem ſalutem tunc obtinuiſse. Deindè ſi Chriſtus non eſt Deus, nec unquam de ſeipſo hoc affirmavit: ergò fuit planè mentitus, *dum dixit* Petro: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*: prævaluiſsent enim, ſi Apoſtoli falſam fidem in mundum invexere, nam Eccleſia vera nequit eſse fundata ſupra fidem falſam.

Quòd ſi Mahumetani reſpondeant (ut reſpondere ſolent, ne palam convincantur) Apoſtolos quidem ſincerè, & juxtà veritatem ſcripſiſse Evangelia; Chriſtianos tamen poſteà adulteraſse, & corrupiſse illa, addentes ea, quæ de Chriſti Divinitate, & Trinitate perſonarum habentur in Evangeliis, & Apoſtolorum libris: poſteà latè hoc deliramentum impugnabimus, manifeſtè demonſtrantes, non alia eſse Evangelia, quæ modo habet Eccleſia, quàm

quàm illa, quæ Apoſtoli ſcripſerunt; & pura, & incorrupta exiſtere.

CAPUT SEXTUM.

Sexta demonſtratio. Ubi referuntur mirabiles converſiones Maurorum in hora mortis.

ARgumentor ſextò, quia illa eſt vera Fides, veraque Religio, quam homines in periculo mortis conſtituti poſt ſinceram orationem ad Deum fuſam; ut eos viam veritatis doceat, ad moriendum eligunt ſua ſponte, & quin ab aliis cogantur: illa falſa, quàm homines ob lucrum, vel commodum temporale, vel ob conſuetudinem majorum eligunt ad vivendum, & à qua in hora mortis, rem attentè conſiderantes, recedunt. Cum enim Deus ſit ſummè bonus, & miſericors, *& velit omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, ut ait Apoſtolus 1. ad Thimot. 2. v. 4. credi non poteſt de tanta pietate, quod hominem, qui bene moraliter in vita ſe geſſit, & honeſtè vixit, & in morte ad eum fidenter orat, ut viam veritatis ipſi aperiat, in morte deſerat, & permittat, ut Diabolus contra illum prævaleat

leat, & in falſa ſecta finiat vitam, & damnetur. At quotidiana experientia diſcimus multos Mahumetanos, qui moraliter bene vixerunt in ſua ſecta, in illaque per multos annos perſeverarunt, quia eam quaſi jure hæreditario à parentibus, avis, & proavis acceperant; poſteà vel ante mortem, vel in mortis articulo poſt preces Deo fuſas ad inveniendam ſalutis viam, ſectam illam deſerviſse, & Chriſtianæ Religioni nomen dediſse, unicè ob deſiderium æternæ ſalutis, & quin ad ullum temporale emolumentum, vel lucrum intenti eſsent. Et contra verò à ſæculo non eſt auditum, quod aliquis legem Chriſti fideliter ſervaverit, & vitam bonam, & honeſtam ſecutus ſit; & quod iſte ſua ſponte dum morti propinquus eſt, Chriſtianam Religionem deſerat, & in ſecta Mahumeti velit mori. Ergò manifeſtum ſignum eſt, Religionem Chriſtianam eſse ſanctam, & Deum habere Authorem, & eſse rectam, & ſecuram ad Cœlum viam eis, qui Chriſtiana præcepta obſervant. Et è contra Mahumetanam ſectam non eſse ſanctam, nec Deum habere Authorem, neque ad Cœlum, ſed ad infernum ducere eos, qui illam obſervant. In Africa, & aliis Regionibus à Mahumetanis occupatis ſæpè contingit, ut

Chri-

Chriſtiani captivi fide deficientes Mahumetanam ſectam profiteantur ; id verò ideò evenit, quia gravibus peccatis irretiti, & à Diabolo in captivitatem redacti, facilè à corruptione morum ad infidelitatem tranſeunt; abyſsus enim abyſsum invocat.; & peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, in nova trahit peccata, hæc verò multiplicata, mentem obcæcant, & animam diſponunt, ut radicem omnis ſanctitatis, nempè fidem, amittat. Cum enim peccata fidem quaſi captivam teneant, nec ſinant ut in opera ſancta prodeat, Deum provocant, ut permittat,illam radicem è corde avelli à Diabolo. Sic multi propter nimiam avaritiam, & cupiditatem rerum temporalium erraverunt à fide, ut docet Apoſtolus 1. ad Thimot. 6. v. 10. *Radix omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes, erraverunt à fide.* Et ideò Apoſtolus Petrus Epiſt.1.cap. 2.v.6. teſtatur de quibuſdam,quòd ob malam vitam amiſerunt fidem, *derelinquentes rectam viam erraverunt ſequentes viã Balaam*. Et Paulus ad Thimoteum ſcribens Epiſt.1. cap.1. v.19. teſtatur, aliquos propter malam conſcientiam naufragaſse in fide, *habens fidem, & bonam conſcientiam,quàm quidam repellentes circa fidem*

nau-

naufragaverunt: ex quibus eſt Hymineus, & Alexander. Et de quibuſdam peccatoribus narrat, quia eis defuit charitas, Deum permiſiſse, ut crederent mendaciis contrariis fidei 2. ad Theſalon. 2. v. 10. *Eo quòd charitatem veritatis non receperunt, ne ſalvi fierent: ideò mittet illos Deus in operationem erroris, ut credant mendacio.*

Deindè ob commoda temporalia mali Chiſtiani ſæpè apud Mauros ad ſectam Mahumeti tranſeunt; quia frequens eſt apud illos, ut qui Mahumetani fiunt, libertate donentur. Deindè lege ſancitum eſt inter Mauros, ut ſervus, qui ex Chriſtiano factus eſt Mahumetanus, unà cum filiis domini ſui hæreditatem adeat defuncti, poſſitque cum vidua matrimonium contrahere. Ità mihi narravit in Portu Sanctæ Mariæ anno 1671. Dominus D. Auguſtinus de la Cerda, anteà Muley Larbe Gerife nuncupatus, Regis Tafileti in Africa ex fratre nepos, & legitimus illius Regni ſucceſſor, qui à Deo ad Chriſti fidem vocatus, ſolemniter baptizatus eſt in ea Civitate me præſente, ejuſque in Baptiſmo Patrinus fuit Excellentiſſimus Dominus Dux de Medinaceli. Ejus patruus Rex Tafilete tyranus erat: quia cum eſſet ſpurius, ratrem ſuum legitimum Regem per in-

inſidias occidit,& Regnum ocupavit, quod jure ſanguinis ſpectabat ad Muley Larbe, utpote primogenitum germani fratris è patre, & matre Regis occiſi; ejus namque parens antequàm Rex occideretur, vita functus erat morte naturali, ac proindè ipſe legitimus erat Regni ſucceſſor. Tyrannus verò timens, ne Muley Regnum invaderet, ei necem parabat; quam ut effugeret, ad arcem Chriſtianam de Alarache confugit; cujus Gubernator timens ne per vim Rex Tafilete vellet arcem adoriri, ut fugitivum Principem caperet, eum in Hiſpaniam traſmiſſit: & in cuſtodia Portus Sanctæ Mariæ ſervabatur, cùm ad Fidem à Deo vocatus eſt ex converſatione cum Religioſo Auguſtiniano; & quia, ut ipſe narrabat, ei apparuit D. Augùſtinus, qui Baptiſmum petere juſſit. Indè eductus traditus eſt Religioſis Sancti Auguſtini in myſteriis Fidei inſtruendus: & in eorum Cœnobio commorabatur: cum P. Joannes Gabriel Guillen, & ego è Gadibus ad Portum transfretavimus, vocati ab Excellentiſſima Duciſſa ad Miſſionem habendã in ea Civitate; & ex ejus præſcripto in ſacro illo Cœnobio hoſpitio excepti ſumus, & à Religioſiſſimis illis Patribus benigniſſimè, & liberaliſſimè accepti. Princeps

iſte

iſte non modico nobis adjumento fuit ad converſionem Mahumetanorum, qui eum ut legitimum Regni ſucceſſorem colebant, & antequàm Fidem Chriſti ſuſciperet, ei neceſſaria ad victum, & veſtitum ſuppeditabant: Hujus converſionis conſcia Regina Maria Anna Auſtriaca, quæ Hiſpaniæ Regna pro minoritate Caroli Regis filii ſui gubernabat, regia liberalitate eum beneficiis cumulavit, & juſsit ut in Mediolanenſi Ditione Ducem cum duplici equitum turma ageret. Ab hoc igitur principe eam notitiam hauſi.

His ergò de cauſis ſæpe accidit ut Chriſtiani in Africa Fidem Chriſti deſerāt, & ſectam Mahumetanam, exteriùs ſaltem, profiteantur. Nunquàm tamen in Africa, hoc monſtrum viſum eſt, quod aliquis captivus Chriſtianè inter Mauros vixerit, legem Chriſti fideliter ſervans, & in ea conſtanter perſeverans, quin nec minis, nec promiſſis ab ea divelli potuerit: & tamen quod morti propinquus, ſectam Mahumetanam ſpontè amplexus ſit. Imò omninò nullus inter Mahumetanos unquam Chriſtianus verſatus eſt, qui Chriſtianam, & honeſtam vitam agens, ex deſiderio ſuæ æternæ ſalutis, & non ex cupiditate temporali lucri, & meliorem experiendi fortunam in

hac

hac vita, ſua ſponte circumciſionem Mahumetanorum ſubierit, & Mahumetanam ſectam ſuſceperit. E contrà verò quotidie in Hiſpania invenire eſt Mahumetanos, qui ſi à Chriſtianis invitentur ad noſtram Sanctam Fidem, obſtinatè ſic reſpondeant: *Pater meus Maurus, & proavus meus Maurus extitit, & in Fide Maurorum mortuus eſt; & ego quoque Maurus, uſque ad mortem*. Sic in Bætica ſæpiſſimè mihi reſponſum eſt à Mahumetanis, quos in familiari converſatione ad Chriſtum pertrahere tentabam. Et tamen ii ipſi, cùm mortem appropinquantem vident, Baptiſmum petunt, & Chriſtiani fiunt. Hujus rei aliqua exempla ſubiiciam.

Poſtquàm Malaca Mauris concionatus ſum, & ſolemniter una die triginta tres baptizati ſunt ab Illuſtriſſimo Epiſcopo, præter alios, qui privatim ſacro fonte luſtrati fuerant, invaluit apud Mahumetanos perfidos fama, & per finitimas urbes, & oppida vulgata eſt: Sacerdotem Chriſtianorum (Papacem ipſi vocant) faſcinis infeciſſe Mahumetanos in Malaca degentes, & veneficiis eos ad Fidem Chriſti traxiſſe: caverentque proindè reliqui, ne ab hoc inſigni Mago, & venefico deciperentur: & Amuletum pararent, ad amovenda

veneficia. Poſt Miſſionem Malacenſem, & alias,per finitima oppida, peractas,Illuſtriſſimus Epiſcopus à Marchione de Aſſẽtar Ceutæ Gubernatore per litteras rogatus, nos in eam urbem miſit cum tribus aliis Sacerdotibus ſæcularibus, ut in ea de more Miſſioni incumberemus. Ea verò Miſſione peracta, P. Joannes Guillen amantiſſimus meus ſocius (quem per ſex continuos annos in Miſſionibus comitatus ſum, viri zelum, conſcientiæ puritatem, & acrem animi contentionem ad indefeſſè laborandum in vinea Domini illuſtreſque alias virtutes admiratus, ob quas meruit gratiam Baptiſmalem Cœlo inferre, ut teſtatus eſt Sacerdos noſtræ Societatis, qui ejus confeſſionem generalem in noſtro tyrocinio Matritenſi, ubi Rectorem agebat, à Miſſionibus avulſus, ad extremum vitæ excepit: obiit Matriti 19. Januarii anni 1675. ætatis 48.) cum uno Sacerdote ſæculari Eſteponam profectus eſt: ego verò cum reliquis duobus Maruecam perveni: & vix illuc adventaram, cùm Mahumetanus quidam, inter ſuos magnæ authoritatis, & qui omnium ſapientiſſimus habebatur, qui in illis maritimis oris captivi tenebantur (utpotè qui in Fez Mauritaniæ urbe in Collegio quo-

dam

dam alumnus, & collega fuerat, & in Mahumetana lege peritus erat, totumque Alcoranum memoria tenebat) Mahumetanos omnes ibi commorantes congregavit, illiſque perſuaſit, me præſtigiatorem, & veneficum eſſe; attendite, inquiens, hunc Papacem è pulpito prædicantem, & animadvertetis, eum brachia, & manus identidem movere, ut faſcina, & veneficia diffundat, & audientes ſeducat: geſtus ipſos, & oratorias actiones præſtigias interpretatus. Undè quoties movebam brachia, vel manus ad exprimendos mentis effectus, toties dicebat me virulentas incantationes ſpargere. Et quò illos facilius deciperet, convivium eis paravit, à ſingulis ſponſionem, vel jus jurandum exprimens non petendi baptiſmum: & ne attenderent, & quæ dicebantur intelligerent, ante concionem ipſos inebriabat. Et ità obturaverunt aures ſuas, & nullus eorum ad Fidem Maruecæ converſus eſt, quamvis fortiùs ibi, quàm alibi prædicavi.

Interim Eſteponæ P. Joannes Gabriel Guillem, qui nunquàm Maumetanis prædicaverat, quadam die, dum ad Chriſtianos de Morte concionem haberet, in qua defuncti cranium populo oſtendens;

& hominem mortuum, qui ad vivos verba faceret introducens, audientium animos vehementer commovebat: ad finem concionis pauca, ſed ardentia ad Mahumetanos verba locutus, quinque, qui ſoli in eo oppido detinebantur, & concionem audiebant, ad Chriſtum traxit, & Baptiſmum petere perſuaſit.

Sed ò divinæ miſericordiæ abyſſum! Illum eundem Mahumetanum, qui ſuos Africanos à Chriſto averterat, Clementiſſimus Dominus ad ſe convertit: poſt aliquot menſes illum affixit lecto, gravem corpori ægritudinem immittens, ut animum ſanaret; agnovit ille mortem jam appropinquantem, & in illo periculo conſtitutus, mentis oculos aperiens, Deum rogat, ut ſi Mahumetana ſecta non ſit bona ad ſalutem via, cor ejus commoveat, ad Chriſti Fidem amplectendam. Hoc ego ſæpè in concionibus, quas coram ipſo habui, ingeminaveram, ut ſcilicet Deum Cœli, & terræ creatorem enixè rogarent, ut ſi verum ſit, quod Chriſtiani dicunt, Chriſti Fidem eſſe unicam ad æternam ſalutem viam, & Mahumetanam Religionem ad infernum certiſſimè ducere, cor eorum inclinaret ad Religionem Chriſtianam, ſin verò Mahumetana Religio ſancta, & è Cœlo

lo delapſa ſit, ut ipſi credunt, ab ipſis averteret cognitionem omnem petendi Baptiſmum. Audivit Clementiſſimus Dominus orationem illam; &, ut ubi abundavit delictum, abundaret & gratia, illuminavit hujus Mahumetani tenebras *ille, qui illuminat omnem hominem venientem in mundum*. Igitur ſua ſponte, & ſolo Deo internè prædicante, Baptiſmum petiit, & magna ſui ſpiritus conſolatione cœleſtis lavacri aqua luſtratus paulò poſt moritur. Illuſtriſſimus Malacenſis Epiſcopus, qui obſtinationem hujus hominis audierat, & quanto fuerat impedimento ad aliorum converſionem noverat; pro ſua in me benevolentia, & benignitate, me de hac converſione per litteras certiorem fecit, ſciens fauſtum hoc nuntium mihi fore gratiſſimum. Quis non agnoſcat hanc mutationem à Deo fuiſſe? certè hìc adimpletum eſt, quod ipſe promiſit Matth. 7. & Luc. 11. *Petite, & dabitur vobis, quærite, & invenietis, pulſate, & aperietur vobis: omnis enim qui petit accipit, & qui quærit, invenit, & pulſanti aperietur*. Quis de ſumma Dei bonitate credere poſſit, quòd hominem ex toto corde ad ſe clamantem pro animæ ſuæ æterna ſalute, ſinat à Diabolo ſeduci, ne

veram Religionem,in qua ſalvetur,deſerat, & eam, in qua damnetur, eligat ? Ut enim inquit veritas ipſa Luc. 11. *Si vos cum ſitis mali noſtis bona data dare filiis veſtris, quanto magis Pater veſter de cœlo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe* : ergò Religio Chriſtiana, quàm Mahumetani ipſi ad moriendum eligunt poſtquam rem Deo impensè commendarunt, vera eſt, & à Deo. Quod autem in vita, Mahumeti ſectam obſtinatè ſectentur, non probat illam eſſe à Deo, ſed probat illam eſſe carni, & ſanguini conformem: probat, connaturale eſſe, ut homines ægrè, & difficulter ſua ſponte deſerant Religionem, in qua educati ſunt, & quàm à majoribus acceperunt. At quod homines in ſecta aliqua blanda, & molli, atque concupiſcentias carnis foventi educati, illam deſerant, & Religionem amplectantur ſtrictam, & quæ concupiſcentias carnis cohibere, & crucem mortificationis amplecti jubet, & eam ſolùm exequi, quæ rationi conſona ſunt; hoc profecto probat, illam Religionem Deum habere Authorem, & Deũ ad illam capeſſendã internè movere.

Huic exemplo alia ſubjungam, quæ manibus contrectavi, dum Malacæ operam Miſſioni navarem, accidit,ut ægrota-

ret ad mortem Mahumetana fæmina, nomine Fatima. Erat nobilis, & pii Eccleſiaſtici ancilla, qui ejus converſionem ſæpè tentaverat, ſed incaſum. Erat enim obſtinatiſſima, nec exemplo duorum fratrum ſuorum, qui ſimul cum illa in captivitatem redacti, Chriſti Fidem ſuſceperant, quidquam mota eſt: nec de converſione ad Fidem Chriſtianam verbum audire volebat. In reliquo vitam agebat honeſtam, & moraliter bonam, & fideliter domino ſuo inſerviebat. Intimè dolebat bonus Sacerdos, ancillam ſuam in æternum perire; fratres ejus Chriſtianos admonet, ut eam inviſant, & ut Baptiſmum petat, ſuadeant: & cùm illi nihil profeciſſent, ne aliquid intentatum relinqueret, me vocat, ut eam alloquerer. Adivi, Chriſtiano more ſalutavi, & Chriſtiana viſcera ei oſtendens, dixi, Soror Fatima, huc me duxit Chriſti charitas, & tuæ æternæ ſalutis deſiderium: quia Sacroſancta Jeſu Chriſti Fides, quàm profitemus, jubet, ut proximorum noſtrorum ſalvationem ſicut noſtram optemus, & illam pro viribus procuremus: ego autem à Deo vocatus ad procurandam æternam animarum ſalutem, tuam ut propriam exopto; & ejus deſiderium huc me libenter adduxit. Ni-

hil temporale quæro : tu ſcis quot ſermones in hac Civitate fecerim, & quantum laboraverim, ut Chriſtianos peccatores à vitiis ad virtutem avocarem : pro his curis, & laboribus nullam ego mercedem in hac vita requiro : ſed unicè Dei gloriam, & proximorum ſalutem inſpicio. Tu, quamvis Mahumetana, ad imaginem Dei facta es, ſicut Chriſtiani, & Chriſtus pro te paſſus eſt, non minus quam pro nobis. Tuã proindè ſalvationem ardenter deſidero, & paratus ſum quoſcumque labores temporales pro illa obtinenda ſubire. His præmiſſis adjeci. Tu Deum creatorem Cœli, & Terræ adoras : tu ſcis, illum quantum eſt ex ſe velle, ut omnes homines ſalvi fiant : ac proindè non ignoras, Deum hominibus providiſſe legem aliquam, & Religionem, in qua ſalvari poſſint, cum enim deſideret, ut homines perveniant ad terminum, nempè ad gloriam Paradiſi, debuit eis præſtituere viam, qua ad illum terminum perveniant : via autem ad gloriam eſt lex, & vera Religio : aliquam ergo habet Deus in mundo Religionem, in qua homines ſalvari poſſint. Hoc unum ergò maximè noſtra intereſt, ſcire, quænam lex, & Religio vera, & à Deo deſcendens; lex enim falſa, & quæ à Deo non deſcendit, non

po-

poteſt ad Deum, & cœlum ducere. Et hoc omni animi contentione debemus ſeduló quærere : & enixè à Deo poſtulare, ut nos illuminet ad cognoſcendum quænam ſit hæc vera lex, in qua ipſe vult coli, & per quam vult homines ad ſe ducere. Quatuor tantum ſunt in mundò leges ; lex Gentilium, lex Judæorum, lex Chriſtianorum, & lex Mahumetanorum. Tu benè ſcis ex tuo Alcorano legem Gentilium nunquam fuiſſe ad Cœlum viam. Etiam ſcis, legem Judæorum, poſtquam Chriſtus in mundum venit, jam non eſſe viam ad Cœlum. Hoc breviter, & dilucidè expoſui. Reſtat ergò ut hæc lex vera, ſit, vel lex Chriſtianorum, vel lex Maurorum. Chriſtiani omnes firmiſſimè credimus legem Maurorum eſſe falſam, & à Mahumeto confictam ad parandum ſibi Regnū, & imperium ſub honeſto, & ſpetioſo Religionis titulo : certiſſimè ſcimus, & perſuaſi ſumus, eum non fuiſſe Prophetam Dei, ſed ſeductorem. Aç proindè ut quid indubitatum credimus in ſolà Religione Chriſtiana poſſe homines ſalvari. Vos Mahumetani creditis Mahumetum eſſe Dei Prophetam, & vera eſſe omnia, quæ in Alcorano docet : in Alcorano dicit, in Deo non dari tres Perſonas, ſed unam

dum-

dumtaxat; Chriſtum fuiſſe quidem Prophetam ſanctiſſimum, ſed non eſſe Deum, nec pro hominibus fuiſſe crucifixum, nec tertia die ſurrexiſſe à mortuis; ac proindè vos creditis rem ità ſe habere. Chriſtiani omnes oppoſitum conſtanter credimus, quia ità ſcripſerunt Apoſtoli, & Evengeliſtæ, qui cum Chriſto converſati ſunt, & ab ejus ore audierunt dari in Deo tres Perſones, & ipſum eſſe Deum: & qui eum viderunt in Monte Calvario crucifixum, & poſt tertium diem redivivum. Neceſſe eſt, ut ex his duabus legibus altera ſit vera, & altera falſa; quia impoſſibile eſt, ut utrumque ſit verum, & quod docet lex Maurorum, & quod docet lex Chriſtianorum. Si lex noſtra eſt falſa, omnes Chriſtiani damnamur: ſi veſtra lex eſt falſa, omnes Mauri ad infernum tenditis. Ego tibi in Dei nomine annuntio, quod in æternum peribis, ſi Chriſtiana non fias. Si mihi non credis, hoc unum à te enixe rogo, ut Deum ſuper hoc negotio conſulas: & ex toto corde ab illo poſtules, ut ſi vera ſunt, quæ tibi dico, tibi inſpiret efficaciter voluntatem, & deſiderium ſuſcipiendi Baptiſmum, & moriendi in lege Chriſti: ſin autem ſunt falſa, talem tibi cogitationem non iniiciat. Bonus ſermo, reſpondit Fatima,

tima, optimè dicis, Pater; ego rem Deo commendabo; & lucem ab ipſo petam ad veritatem cognoſcendam, & cras tibi reſponſum dabo.

Præſtitit quod promiſit; rem impensè Deo commendavit, enixè lucem petivit: Et ad januas divinæ miſericordiæ pulſavit, & primo manè divinitùs tacta, clamat ſe velle eſſe Chriſtianam, & Baptiſmum ardenter petit: admonitus de hac ſubita mutatione illuc advolavi, myſteria ad ſalutem neceſſaria docui; quid Baptiſmus conferret, expoſui, & qua eſſet diſpoſitione ſuſcipiendus; & poſt ſufficientem inſtructionem baptizata eſt ingenti cum gaudio ſpiritus ſui. Attuli Imagines Chriſti, & Beatæ Virginis, & eas devotiſſimè oſculabatur, & pectori admovebat: petivit à me, ut ejus confeſſionem exciperem: ipſam docui peccata ante Baptiſmum commiſſa, non eſſe materiam confeſſionis: ipſique expoſui, peccata venialia, in quæ homines incidunt poſt Baptiſmum, eſſe ſufficientem materiam confeſsionis, expoſuique quænam ſint peccata venialia; & rogavi, ut conſcientiam diſcurreret, an poſt Baptiſmum occaſione dolorum in aliquam impatientiam incidiſſet, an verbum aliquod amarum protuliſſet, vel alicui malæ

co-

cogitationi conſenſum dediſſet. Et poſtquam conſcientiam diſcuſſit, poſt varias interrogationes altera die poſt Baptiſmum ſuſceptum, materiam quam potui abſolutionis eliciens, abſolutionem Sacramentalem impertivi, & paulò poſt magna cum devotione Sacram Euchariſtiam accepit; & denique Sacramento Extremæ Unctionis munita ad Cœlum evolavit fœlix illa anima. Accidit caſus iſte ad extremum anni 1669.

Huic exemplo aliud adiicio. Anno 1672. cum Hiſpalim vocati ſumus ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo D. D. Ambroſio Ignacio de Eſpinola, & Guzman ad iterũ faciendam Miſſionem in illa urbe; & toto Archiepiſcopatu: (nam primam habueramus ann. 1669. tempore Illuſtriſſimi D. D. Antonii Payno) monitus ſum à viro nobili, & illius urbis in Conſilio ſæculari Senatore, eſſe in Parroquia Magdalenæ Mahumetanum octogenarium gravi morbo oppreſſum, & in periculo mortis conſtitutum: illum viſitavi frequenter, & de rebus Religionis cum eo collocutus, & confectis argumentis pro illius captu opportunioribus, tandem perſuaſi, ut enixè à Deo poſtularet lucem ad vitam finiendam in Religione vera, & à Deo homini-

bus

bus data, eiſdem fermè rationibus, quibus idipſum Malacæ perſuaſeram Fatimæ. Oravit, & quod quærebat invenit, & ſubito mutatus eſt in alium virum, & toto corde cæpit abominare ſectam Mahumetanam, & deplorare cæcitatem, in qua per tot annos vixerat: nam quadraginta integros Hiſpali degerat in Alcorani tenebris, & octogeſimum primum ætatis jam agebat annum. Rogatus autem, quænam illa fuiſſet tàm ſubitæ mutationis cauſa; reſpondit ſe poſt preces ad Deum fuſas, ut ipſum doceret viam bonam, in qua eſſet ſalus, in ſomniis vidiſſe in ameniſſimo horto duos Religioſos pulcherrima colligentes poma, & ab eis poſtulaſſe, ut ſibi aliquod donarent; illos verò reſpondiſſe, poma illa eſſe Chriſtianis reſervata, & non poſſe Mahumetanis concedi: hinc verò cor ſuum inflammari cæpiſſe Baptiſmi deſiderio, & hoc deſiderium creviſſe, quia poſt ſomnium dū jam eſſet experge factus vidit prope lectulum ſuum imaginem magnam Chriſti è Cruce pendentis, & cùm ipſe ad illam adorandam ad Chriſti pedes ſe abjeciſſet, eiſque oſcula magna cum devotione infixiſſet, Chriſtus pedes retraxit, & ſubitò diſparuit, quaſi eum repelleret, quia Chriſtianus non erat; ità narrabat

ipſe;

ipſe; & eam non fuiſſe imaginationis deluſionem probavit eventus ; quia ingenti cum gaudio Baptiſmum ſuſcepit ; & ingraveſcente poſteà morbo Sacram Communionem, quæ ipſi ſolemni cum pompa administrata eſt, certatim contendentibus primæ nobilitatis viris munia daduchorum, ſeù ceriferorum, & æditpi obire, & accepta Extrema Uunctione, elicitis ferventibus, Fidei, Spei, Charitatis, & contritionis actibus, animam Deo reddidit, cum ingenti totius Civitatis conſolatione, & ſpirituali lætitia; anno 1672. mirantibus omnibus divinæ miſericordiæ abyſſum, quæ tot annos expectavit hunc fœlicem peccatorem, qui in Baptiſmo voluit Joannes Baptiſta appellari.

His duobus exemplis recentibus addo aliud antiquius, quod narrat P. Ignatius de las Caſas noſtræ Societatis Sacerdos, qui ob peritiam linguæ Arabicæ miſſus eſt à Gregorio XIII. Summo Pontifice ad reducendum in unionem cum Eccleſia Romana Patriarcham Græcorum, alioſque Prælatos Schiſmaticos, de quorum converſione ſpes affulſerat, plurimaſque Provincias peragravit; & propria manu itinerarium ſcripſit, in quo fideliſſimè narrat ea, quæ in tam longo itinere acciderunt;

runt ; & data occaſione interſerit aliqua exempla converſionis Mahumetanorum, quæ ipſe vidit : hunc librum manuſcriptum habet R. P. Petrus Hieronymus de Cordova ſecundò Provincialis Societatis Jeſu in Provincia Caſtellana, dum hæc ſcribo, nempè menſe Januario, anni Domini 1680. & cùm illum librum legerem, hoc & alia exempla ex illo manuſcripto excerpſi. Ut autem conſtat ex illo itinerario, converſio referenda accidit poſt annum 1562. & ante annum 1570. nec enim ex manuſcripto annum certum eruere potui. Rem narrabo verbis Authoris ex Hiſpano in Latinum converſis

Canonicus quidem S. Corduvenſis Eccleſiæ Africanum ſervum habebat, qui ei à viginti annis magna cura, & diligentia inſerviebat. Apparebant in eo tot virtutum moralium ſigna, ut mihi dominus ejus ſeriò teſtatus ſit. ſe nunquam in ſervo ſuo quidquam vid ſſe, quod gravem culpam redoleret. Propter has virtutes herus ſervum amabat, ejuſque æternam ſalutem enixè exoptabat. Ille verò ſectam Mahumetanam, tã conſtanter ſervabat, ut quamvis bis, aut ter quotidie dominum ſuum in templum euntem commitaretur, numquam iſte ab illo impetrare potuerit,

ut intra ſacra limina ingrederetur ; ne eo quidem titulo , quod olim templum illud celebris fuerat Mahumetanorum Mezquita. Erat jam longævus;& uti ajebant Mauri in ea Civitate commorantes , fuerat inter ſuos Alphaquinus , ſeu Sacerdos . Incidit in gravem morbum , & ejus herus de æterna ſervi ſalute ſollicitus , Collegium Societatis adit,& ſuperiorem rogat,ut mittat aliquem ex Patribus , qui illum Chriſto aſſociet . Aſſignati ſumus Pater Baena, & ego, ut ejus interpretem agerem . Illuc ſtatim convolavimus . Et quantum potuimus laboravimus pro ejus converſione: ſed fruſtrà ; quia ille non tantùm benignas aures præbere nolebat ; ſed amaris verbis, & indignatione plenis nos repellebat. Ego verò ejus obſtinationem videns : „ Non à
„ te (inquam) poſtulo , ut ſectam tuam
„ deſeras , vel quidquam contra illam
„ agas , ſed tantùm eam orationem ad
„ Deum ſundas, quam in Alcorano Mauri
„ habetis, & ità habet : doce nos Domine
„ viam rectam, & bonam ; ſiquidem pro-
„ bè noſti , omnes Chriſtianos inconcuſsè
aſſerere , Mahumetenos in æternum damnandos, ſi in ſua ſecta vitam finiant . Roga ergò Deum, ut ſi à vera Religione aberras, veram tibi oſtendat ſalutis viam , & ad il-

lam

lam capeſſendam cor tuum moveat. Annuit ille, & manus, & oculos ad Cælum attollens, *Duc me Domine* (inquit) *per ſalutis viam*. Hoc audito, diſceſſimus, quia ſpes non erat aliquid aliud ab eo eliciendi.

Sed cùm Dei proprium ſit, cujus vult miſereri, vel quem vult obdurare; die ſequenti accitus ſum, ut feſtinanter in domum ægrotantis Mauri deſcenderem. Cùm primùm cubiculum jacentis ingredior, illum conſpicio, devotè Chriſtum crucifixum amplexantem, & oſculantem; & cauſam fœlicis hujus mutationis ſciſcitatus; ab ejus ore hoc reſponſum accepi. Petivi, inquit, juxtà præceptum tuum à Deo, ut è Cœlo mihi lucem immitteret ad cognoſcendam certam ſalvationis meæ viam, audivit benigniſſimus Dominus orationem meam. Hiſtoriamque ſuæ converſionis texens, narravit, ſibi vigilanti apparuiſſe duodecim feros Æthiopes, ipſum circundantes, & è lecto rapere geſtientes, tunc ſe expaviſſe, & interpellaſſe Chriſtianum, qui juſſu heri ſui illi aſſiſtebat, & Chriſtianum facere ſatagebat. Acceſſit Chriſtianus, & rogavit à Mauro, quid illud novi eſſet, quidve ipſum defatigaret? reſpondit ægrotus: Nonne vides hos duo-

decim Æthiopes, qui me è lecto eripere, & diſcerpere tentant? At verò Chriſtianus (qui tamen nihil horum videbat) crucifixum apprehendit, illumque ante oculos ægrotantis obiiciens, opem, inquit, poſce, à Chriſto, & à ſanctiſſima ejus Matre Maria, qui ab hoc agmine Æthiopum, qui Cacodæmones abs dubio ſunt, te liberabunt. Tunc ſublatis in Cœlum oculis infirmus (uti narravit Chriſtianus) ſtupenti ſimilis hæſit, obfirmato obtutu proſpiciens. Viſibilem ſe illi oſtenderat Deipara, & benigno vultu ſic illum allocuta eſt Arabico idiomate: cave ab his Æthiopibus: *Et ſcito, quòd niſi Chriſtianus fias, & credas, Jeſum Chriſtum Filium meum eſſe Deum, te violenter rapient Dæmones iſti*. Ille verò in ſe reverſus, & ad Chriſtianum converſus, cito, inquit, Sanctum Crucifixum mihi porrige; quia ego firmiſſimè credo, Jeſum Chriſtum eſſe verũ Deum, qui pro me paſſus eſt: volo Chriſtianus eſſe; & baptizari deſidero. Teſtatuſque mihi eſt Maurus, Virginem ſibi manifeſtaſſe omnia, quæ credenda ſunt ad ſalutem æternam obtinendam. Ego verò illum qua potui diligentia in rebus fidei nihilominus inſtruxi, prout tempus, & morbus exigebant. Enixè ab hero poſtu-

lavit

lavit, ut Baptiſmus ipſi, non in lecto, ſed in Eccleſia, in quam nunquam intrare volebat, adminiſtraretur. Illi annuit herus, & candida ſerica veſte indutus in ſella geſtatoria ad Eccleſiam Cathedralem vectus eſt; & coram Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, magna animi ſui lætitia, & circumſtantium gaudio, ſalutari lavacro tinctus eſt à ſuo hero, & in Baptiſmo appellari voluit Joannes Maria de Jeſus. Et cùm morbus invaleſceret, ſtatim in domum reduxerunt illum: in via autem cum liquato cibo eum reficere vellent, vix illum guſtaverat, cùm cibum dimittens, & crucifixum amplectens, & dulciſſimum Jeſus nomen invocans, ſpiritum illi tradidit in eadem ſella, in qua Baptiſmum ſuſceperat; lacrymantibus præ ſpirituali gaudio eis, qui ſellam circumſtabant; nondum enim herus cum reliquo comitatu ſupervenerat. Ut autem fœlicitatem Mauri in Cœlum jam admiſsi cognovere, in divinas laudes effuſi ſunt. Hucuſque P. Caſas.

Hæc exempla cùm propoſuiſſem anno 1679. menſe Aprili cùm in Miſsione Hiſpalenſi per ſex continuos dies ad Mahumetanos publicè concionatus ſum, eis auditis ſtatim me inviſſit Illuſtris Domi-

nus D. Alphonſus Verdugo Albornoz, & Sotomayor, Alcantarenſis Militiæ Eques, & nunc Comes de Torrepalma, Vir nulli Hiſpalenſium Equitum ingenii acumine, judiciique maturitate cedens, & pietate, non minùs, quàm nobilitate clarus; & ut in ſimilibus concionibus poſſem Mahumetanos uberiùs confundere, ſingulare exemplum mihi narravit, quod totam Hiſpalim haberet in teſtem; ab ipſoque poſtulavi, ut in ſcripto rem ad unguẽ traderet, ut palam poſſem illud exemplum Mahumetanis poſteà proponere: id quod diligenter præſtitit, hiſtoriam ſequentem tranſcribens ex libro funerali Parroquiæ Sanctæ Andreæ, in quo memoria hujus mirabilis converſionis conſervatur: & ità ad verbum habetur.

Die vigeſima quarta Maii anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Hiſpali evenit, quod referam. Vivebat in prædicta Civitate Maurus Almazor nomine, ſervus D.D. Alphonſi Fernand. Marmolexo, qui cùm Mahumetanæ, legis obſervator acerrimus eſſet, acritèr inſectabatur perſequebaturque omnes, qui perfida Alcorani fide relicta ad noſtram veram, & Catholicam convertebantur: accidit quadam die, ut propè portam Domus Profeſ-

ſæ

ſæ Societatis Jeſu in quemdam Neophitum Tingitanum offenderet ſervum D. Marchionis de Algava, & cùm Neophitum incepiſſet contumeliis onerare, & conviciis, quòd habitam legē Mahumeti deſerviſſet, ulteriùs veſanus proceſſit, manuſque iniecit, quin ab iſto incepto precibus repetitis Neophitus amovere potuiſſet; at cùm Chriſtianus Tingitanus effugere violentiā aliter non potuiſſet, pugionem extraxit, extractumque in Almanzoris alvum illum percutientis adegit: tunc Almanzor humi ſternitur, viſceribuſque per vulnus emiſſis: ſed mira res! vix ceciderat, cùm Sacram Aquam Baptiſmi popoſcit, dictitans ſe velle Franciſcum appellari: accurrunt undequaque prætereuntes, inter quos Presbyter Benedictus de las Heras acceſſit Cappellanus Didaci de Payva, qui juxtà ipſiuſmet limina Baptiſmum Sanctum Almanzori miſtravit. Hinc percuſſus Maurus, jam Chriſtianus in domum ſui Domini D. Alphonſi Marmolexo, curandus defertur. Habitabat tunc prædictus Dominus D. Alphonſus in ædibus Domini Comitis de Peñaflor, quæ ædes pertinet ad Parrocchiam Sancti Andreæ, cujus Parrochus erat D. D. Laurentius de Maldonado (qui nunc inter vivos agit.) Qui

cùm rectè noviſſet ab ipſo baptizato, & prædicto Præsbytero Benedicto rē totam: & cùm animadvertiſſet actus fidei ferventes, quos eliciebat Franciſcus Andreas paulò antea baptizatus, pergit ad conſulendum Illuſtriſſimum Dominum D. Fr. Petrum de Tapia, an vulnerato, & recēs baptizato Sacram Euchariſtiam, & S. Unctionē miniſtrare liceret: Reſpōsū illi fuit ab Illuſtriſs. Tapia tunc Archiepiſcopo Hiſpalenſi, licere, & expedire tam Sancta Sacramenta morienti Franciſco Andreæ præſtare; & eâdem nocte Sacro Viatico, & Extrema Unctione munivit jacentem. At vulneratus magna devotione, tantique beneficii Cœleſtis conſcius ea Sacramenta excepit. Res quidem mira! Adeò ferventi ſpiritu, lacrymarumque copia ignovit aggreſſori, & homicidæ, ut adſtantes omnes ſtuperent, videri in recens Chriſtiano tot ſigna pietatis. Spiritum emiſit inter hos pios, & ferventes divini amoris ſingultus. Adfuimus (inquit per Illuſtris Dominus Comes de Torrepalma) ejus funeri, omnes majoris notæ hujus Civitatis, quod quidem juramento firmabimus quot quot nunc vivimus.

CA-

CAPUT SEPTIMUM.

Septima demonſtratio, ubi miræ vocationes Mahumetanorum ad fidem Chriſti enarrantur.

HOc argumentum præcedenti affine eſt, ſumiturque ex alia experientia notiſſima; conſtat nunquam aliquem Principem Chriſtianum, immò nec ullum Virum Nobilem, vel Plebejum, patriam, uxorem, filios, divitias, & temporalia commoda deſerviſſe, & in Africam trajeciſſe, ex deſiderio ſalutis æternæ, ut ibi Mahumetanus fieret, & in ſecta Mahumetana moreretur. E contrà verò certiſſimum eſt, non paucos Mahumatanos reliquiſſe patriam, parentes, divitias, imò, & regna, & ad terras Chriſtianorum transfugiſſe, ex deſiderio ſalvationis, ut Chriſtiani fierent, & in Religione Chriſtiana vitam finirent, vel in captivitatem à Chriſtianis redactos, poſteà noluiſſe reverti ad patriam, ad parentes, ad filios, ad uxores, ad divitias, cùm facilè poſſent illuc remeare. Hoc autem ſignum clarum eſt vocationis divinæ intus moventis ad quærendam viam ſalutis: ergò in Religione Chriſtana unicè eſt ſalus; in Mahumetana verò certiſſima eſt æterna perditio. Hoc argumentum Chriſti præ-

dicator facilè amplificare poterit.

Ego hìc aliqua tantùm ſubiiciam exempla, quæ ad movendos Mahumetanorum animos non parum momenti habent. Novi ego Matriti Chriſtianum novum Africanum, qui inſerviebat Eminent. Cardin. & Archiepiſcopo Tolet. D. Paſchaſio de Aragon, & curam habebat argenteæ ſuppellectilis illius Principis; Virum verè pium, & devotum, qui quotidiè per duas horas vacabat orationi mentali, & ſingulis hebdomadis bis, vel ter ad Sacram Euchariſtiam accedebat ex conſilio P. Spiritualis. Hic Tunetanus erat: & à Deo illuminatus ex converſatione cum captivo Chriſtiano, fugam ad terras Chriſtianorum diu meditatus eſt, & cùm modum non inveniret vota ſua adimplendi, Deum ex intimo cordis rogabat, ut eum duceret in eorum terras, & ut à Chriſtianis capi poſſet, voluntariè aggregatus eſt Mauris, quì in eorũ terras navigabãt ad captivandos Chriſtianos, ſperans fore, ut ſic poſſet inter illos remanere. Ut tamen poſſet aliquo argumento comprobare, ſe non coactè, ſed voluntariè illuc adveniſſe, in quadam inſula maris Mediterranei, in qua extabat ſacellum, ſeu ædicula ſacra, reliquit ſingrapham, ſeù ſchedulam propria manu

exa-

exaratam, in qua nomen ſuum, patriam, & deſiderium ſuſcipiendi Baptiſmum exponebat: reliquit autem ſub pedibus Sanctæ Imaginis, cui ſacellum illud dicatum erat. Deus vota ejus exaudivit; & mari cum ſociis à triremibus Chriſtianorum captus eſt, & Neapolim ductus, Cardinalem Aragonium tunc Proregem adit, votum ſuum exponit; & ne exiſtimaret ſe narrationem configere, ut libertate donaretur, affirmat ſe in tali Inſula reliquiſſe ſchedulam, ex qua veritas conſtare poſſet. Non fuit difficilè rem explorare: compertum eſt vera eſſe, quæ ille narrabat; & ſic declaratum, eum non eſſe ſervum; ſed liberum manere: & Eminentiſſimus Cardinalis illum ſolemniter baptizatum in ſuam familiam admiſit, & poſteà ſecum in Hiſpaniam tranſvexit: & dum ego Matriti anno 1670. Miſſionem feci, cum illo familiariter egi, & illius opera uſus ſum ad converſionem Mahumetanorum, quos ille ferventer adhortabatur ad Baptiſmum petendum, & vocationem ſuam ad Chriſtianiſmum eis narrabat, quo illos faciliùs ad Chriſtianam traheret religionem.

Aliud exemplum in ſuo Itinerario adducit P. Ignatius de las Caſas cujuſdam nobilis adoleſcentis Turcæ, qui cùm parente

rente ſuo, & aliis inter Turcas primariæ nobilitatis Viris à Chriſtianis in Navali prælio captus, Romam delatus eſt; ubi cor ejus B. Virgo ad Chriſti fidem ambiendam mirabiliter accendit. Rem ſic narrat citatus Author.

Turca quidam duodecimum, aut terdecimum annũ agens Romam delatus eſt, ubi unà cum parente,& aliis patriciis Turcis in Palatio nobili non longè à Baſilica S. Petri hoſpitatus eſt. Turcæ in cuſtodiam traditi ſunt Germanicis Prætorianis Papæ; qui adoleſcenti juveni, inſcio patre papiraceam imaginem B.Virginis Dominę noſtræ dedere: Turca puerili genio ductus illam ſæpius intueri gaudens, in pectore ipſam reconderat, ne ſi aliquis ex Turcis videret, raperet. Aliquibus diebus eam retinuerat, cùm Mater miſericordiarum, illi majorem fecit: apparuit illi per quietem, eodem habitu, quo in papiro viſebatur, Virgo venuſtè ornata, Cœleſti ſtipata comitatu, & divinis ſplendoribus micans veniebat; adoleſcenti acceſſit blandè,benignèque illum aſpiciens Turcico idiomate illi locuta eſt, docuitque ipſum, aliam ſalutis viam non eſſe præter Baptiſmi Sacri. Ità edoctus à Virgine fuit, ut veniente die ex feneſtra tranſeunti-

tibus, ut fortiùs poterat, diceret, ſe Chriſtianum eſſe velle: nec ſemel; ſed iterum, atque iterum Pater illum à feneſtra removit, ſed nec minis, nec blandiis à propoſito juvenem removere potuit; quin imò ſæpiùs è feneſtra vocitabat, clamitabatque, ſe Chriſtianum eſſe velle, Pater ea propter aſperè filium tractabat, donec cognita re à Prætorianorum Germanorum Duce, Dux cauſam originemque illius ſupplicii exquiſivit, & tandem è parentis manibus filium ſuffocare nitentis, abripuit adoleſcentem vocitantem *Chriſtianus, Chriſtianus,* Dux per interpretem ab adoleſcente, quid intenderet? rogavit. Turca, quod retuli, reſpondit: Dux Pontifici totum renunciavit, qui miſſit Cardinalem Guaſtavilanum ejus nepotem, ut veritatem rei inquireret; qua comperta Cardinalis eum in Palatium ſuum detulit, ubi poſtquam rebus fidei ſatis inſtructus fuit, inſigni pompa Baptiſmum ſuſcepit, nomenque ſortitus D. Joannes Guaſtavilani. Et poſtquam idiomate Italiano loqui, & ſcribere didicit, ad Seminarium Romanum delatus eſt, ſed magis ad arma, quam ad litteras propenſus evaſit. (Ego familiariter cum illo egi, & quæ narravi mihi retulit.) At ubi

Tur-

Turcæ patricii, & nobiles redempti fuere, & Pater adoleſcentis inter ipſos maximè nobiles in patriam ſuam rediturus, enixè Pontificem ſummum rogavit, ut cum filio loqui ſibi liceret, dictitans, filium puerorum inſtar deceptum fuiſſe, & ut hoc clarum fieret, ſinerent cum eo loqui, nam ſtatim, ac Patrem videret omnia relicturum, & abiturum ſecũ filium. Sciebat Pontifex minimè deceptum fuiſſe juvenem, & nullum adeſſe periculum, & ità copiam Patri fecit, ut cum filio loqueretur coram aliquo honorato Viro, ne violentiam adoleſcenti inferret. Pater pervenit ad fores Seminarii Romani, quod tunc ſitum erat in ædibus D. Marci Autonii Colonæ propè Templũ Sanctorũ Apoſtolorũ. Deſcendit Pater Claudius Acquaviva tunc Rector Seminarii, & cum ipſo aliqui ex Societate deſcendimus (& ego præcipuè comitabar D. Joannem Guaſtavilani, illumque conſolabar ne deficeret) deſcenditque Paulus Urſinus Jordan. Magna erat frequentia rhedarum, carrhucarumque Turcarum nobilium, & aliorum eos uſque ad littus comitantium, in foro Sanctorum Apoſtolorũ, itaque jucundum omnibus, & mirabile ſpectaculum fuit. Acceſſit parens D. Joannis in rheda cum aliis nobili-

bus

bus, loquutuſque eſt cum filio D. Joanne, qui nec amplexus parenti abituro conceſſit, nec ejus manum exoſculari voluit, nobis ut faceret perſuadentibus: pater lacrymis madens dolorem aperuit, & matris quoque futurum, ſi filium non videret: adjecitque pater, ſibi facultatem conceſſam à Papa, ut illum ſecum adduceret, quapropter haud metu, & periculo in rhedam aſcenderet: at juvenis quò magis ejus pater animi dolorem lacrymaſque oſtendebat dictando, *Deceptus fuiſti, deceptus fuiſti*, eò magis animus, deſpicienſque paterni affectus D. Joannes oſtendebatur. Itaque animosè reſpondit, ſe minimè deceptum, ſed potius à Cœlo edoctũ, & illuſtratũ fuiſſe, ſeque parvi habere ſequi parentes in æternum arſuros in inferno: & cùm lachrymas inanes patrem fundentem aſpiceret, quin eum vellet amplecti, exoſcularique manum (ut dixi) juvenis terga vertit, & parentem reliquit. Ego juvenem vidi lætè exultantem ſcalam Seminarii aſcendere triumphanti ſimilem, & ſibi de victoria magna gratulantem. Hæc Pater Caſas.

* * *
* *

CAPUT OCTAVUM.

Mirabilis converſio Regis de Fez , poſteà Balthaſaris de Loyola Societatis JESU.

NOta eſt in Italia, & Hiſpania mirabilis hujus Principis converſio ad noſtram Sanctam Fidem, & ejus in Societatem noſtram ingreſſus. Obiit Matriti anno 1667. omniſque Hiſpaniæ nobilitas ſupremis honoribus funeris exequias proſequuta eſt. Et R. P. Petrus Eſquex Concionator Regius ejus virtutes, & converſionem magno cum auditorum plauſu, & admiratione è pulpito expoſuit. Ejus vera effigies in Collegio Imperiali cum hac inſcriptione appenſa eſt.

P. BALTHASAR DE LOYOLA, Olim, Muley, Mahumet, Athaſi, Geriſe, Rex, Pater, & Filius Regum Fez: Miraculosè factus ex Mauro Chriſtianus, ex fortiſſimo Duce, qui armorum vi in ſuam poteſtatem redegit jam amiſſa Regna Tafilet, & Marroci, pauper miles Societatis Jeſu, ex obſervantiſſimo Alcorani Zelatore, Eximius Evangelii Præco: miſſus à Summo Pontifice ad illud diſſeminandum

in

in vaſtiſſimum Mogoris Regnum, diem extremum clauſit in Collegio Imperiali Matritenſi, ætatis ſuæ anno 37. à Baptiſmo ſuſcepto 14. à Presbyteratu in Societate Jeſu 6. die 15. Semptembris 1667.

Fuerunt qui revocarent in dubium ejus ſtirpem, cùm præſertim ipſe abſtineret ab omni verbo, quod talem gloriam poſſet redolere, quod ipſum à malignis malè capiebatur. Quare ei Pater Spiritualis injunxit, ut ſcriberet genus ſuum, & vocationem ad Chriſtianiſmum; idque ipſe præſtitit fideliſſimè, & ego epiſtolæ ab eo ſuper hac re ſcriptæ exemplar ad verbum tranſcriptum apud me habeo, quod ſtatim ſubiiciam. Et Pater noſter Generalis, ut Fidem apud exteros poſſet facere minimè dubiam, curavit, à Patribus noſtris, qui erant in Africa, tranſmitti: Abeſſet ne à Regno Fez filius Regis? Fuiſſetque ductus à Melitenſibus navibus captivus? Quomodò vocaretur? Quo tempore abiiſſet? A quibus reſponſum tulit omninò idem cum eo, quòd P. Balthaſar deſcripſerat ex mandato Patris Spiritualis. Illud autem ità ſe habet.

EGO BALTHASAR
LOYOLA MENDEZ,

Indigniſſimus Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac SS. ejus Genitricis ſervus, hæc ad ipſorum majorem Gloriam.

CUM mihi à Patre meo Spirituali imponatur, ut rationem reddam de iis omnibus, quæ ad me attinent circà res tàm temporales, quàm ſpirituales, ejus imperio obſecuturus, quod memini, hæc omnia ſubiicio : (Et plurima ſubdit infimæ animi demiſſionis, & altiſſimæ in Dominum laudis, quòd tàm miſericorditer ſecum agere dignatus fuerit, quæ operi intermiſcet ; ego brevitatis cauſa omitto.)

In Urbe Fez *ortum duxi, fuitque mihi nomen datum Mahumed Attazi. Parenſque meus dicitur Agid, Aluaid, Intah, Mahumed, & in præſenti, toti Regno Fez, uti Rex dominatur. Partus iſte precum fructus videtur poſſe dici ; nam Parens mea vovit Deo, Cœli, terrequæ Creatori ; ſi*

ma-

marem conciperet, ſe eum Divinæ Majeſtati conſecraturam fuiſſe, & ità contigit. Cùm ad quinquennium perveni, dati fuerunt mihi Præceptores, ut me, & in litteris, & Religione erudirent. Sed accidit ſæpius res mira, quòd cum iis ſacrilegis doctrinis imbuerer, ſæpiùs ea intrinſecus execrarer, & blaſphemiis inſectarer. Quod coactè cùm agerem, quodammodò diſplicebant indè mihi non paululum: Quin ſemel SS. JESU, & MARIÆ nomina protuli prorſus ignarus quid illa ſignificarent; & cùm Parens mea adeſſet, increpavit acerbè; & extorquere conata, undenam ea audiviſſem, timore faſſum me, nec ſcire quid ſibi vellent; nec unquam intellixiſſe, monuit ne amplius proferrem, cùm eſſent Chriſtianorum Mahumet infenſorum verba; in ſuo cubiculo me noctu quieſcere volebat; & noctu radios ſupra caput meum, ut luctantes vidi, nec timens tegumento ullo valebam effugere illorum ſplendorem; & ſæpius vidi mulieres pulcherrimas albis indutas veſtibus. Cùm attigi 14. ann. petii connubio jungi, & intra annum, qui præteriit, dum, & tractaretur res, & pararentur feſta, duxi Principem Dominam, ſed inter hæc gaudia non cumulatè gaudebat cor meum, & benè jam novi, quid mihi

deeſſet, cùm à Domino meo Jeſu abeſſem; qui ſolum cumulata poteſt gaudia præſtare. Inceſſit cupido, poſtquàm binas ex uxore filias ſuſceperam, inviſendi Mecham, ut ea omnia ſpiritualia bona conſequerer, quæ illuc euntibus largè impertiri à cæcis illis, ducibuſque cæcorum audiebam; & me præſertim incitabat, quòd ſæpius intellexeram, qui Mecham non viſiſſet mortem oppetiturum, vel Judæum, vel Chriſtianum. Ne igitur huic periculo ſubjacerem, illuc iter deſtinavi; ſed incredibile eſt quanta vi Parentes, uxor, Magnates id impedire conati ſint; eò genitor devenit, ut mihi omnia negaret ad iter neceſſaria; ſed ego contrà adeò flagrabam deſiderio eundi, ut pœnè ignis eſſet meo in corde. Tantò hìc magis inflammari, & corroborari videbatur, quantò ei aditus erat magis occluſus; adeò ut decernerem abſque ulla re iter capeſſere, ſed rogatus, ut per annum ſaltem differrem, æquitate poſtulationis flexus veni in hanc ſententiam; & interim natus eſt mihi filius. Demum ſumma vi obſtaculis omnibus ſuperatis, quamvis, ut priùs, omnibus invitis, & ſola genitrice, mei miſerata, itineris viaticum ſuppeditante, ſuſcepi iter. Perveni Tunetum; ubi manifeſtè fui exceptus, ibique fui per plures dies ob

maris

maris exagitationem vehementiſſimam: his diebus vidi noctu dormiens hominem albis indutum, qui me circunducebat variis Tuneti viis. Cui dixi. Quò me vis ducere? Et ille repoſuit mihi: in Chriſtianorum regiones, nam Deus vult te ibi mori. Dixi hanc rem variis, qui reſpondebant mihi, hanc Diaboli fuiſſe impreſſionem; ut me deviaret; & ego revera intra me contemnebam: Quomodo namque id futurum, ſi modo abeo? Et quidem abivi, ſed non quò credebam: nam incidimus in naves Melitenſes, quæ ſumma pace in nos impetu facto fecerunt captivos. Erat nobis tum ob navium numerum, tum ob militum experientiam, quomodò reſiſteremus; ſed Dominus voluit, ut non eſſemus ſimul, et non timeremus, & (neſcio modum certè) captivi duceremur, ſed glorioſa captivitate nulli comparabili libertati. Ductus fui Melitam, & nihil ego de me dixi; aliquis tamen meorum dixit, quis ego eſſem. Proptereà non ſinerunt me eſſe, uti mos eſt, 40. diebus extrà Melitam; ſed ſtatim fui oblatus ad magnum Magiſtrum; & ſtatim confluxus equitum adfuit me interrogantium de Patria, & genere. Sed dies mei tunc erant maximè triſtes; ſemper enim eram in luctu, in ſuſpiriis, in afflictionibus.

 Oc-

Occurrebant Patria, Parentes, Uxor, Filii, Cognati, charique. Diſplicebat mihi agere cum hoſtibus Mahumetiſ, & ſpem concepi rem meam promovendi in his miſeriis, reſtaurans labentem Melitæ apud Turcas Religionem Mahumetis; eram enim ego maximè peritus illarum ſacrilegarum nugarum. Scripſi igitur Alcoranos, impugnavi Chriſti veri Domini, Patris mei, & veri Regis, ſanctiſſimam doctrinam. Nunc benè novi, Domine, & ſcio te mihi condonaſſe hæc ſcelera, cùm fui luſtratus Sacro Chriſmate. Quinque annis Melitæ fui ſemper in his tricis; libertatem quærebam, & non erat modus. Regio mea nimium aberat: qui redimeret non erat niſi Rex Tunetanus, cui de me cura jam in itinere fuerat demandata. Sacra Equitum Religio nolebat indicere Redemptionis pretium: Demum facta fuit conventio pro me, ac meis 40. millium ſcutorum Melitenſium, quæ Tunetanus Rex perſolvit. Interim Melitæ videndam ſe mihi præbuit SS. Mater mea, Mater Domini mei Jeſu Chriſti, quæ dormienti mihi dixit ter. Te in filium meum accipiam. *Expergefactus credidi id futurum poſt mortem: nam Turcæ B. Virginem, ut Meſſiæ Matrem, non tamen Dei, credunt. Scripſi ad Regem Tuneti, ut* ex-

expectaret me redeuntem, & iter inde proſequuturum ad Mecham. Reſpondit ut proficiſcerer: ſæpius rebus ad iter adornatis reperi difficultates. Demum ad extremum diſceſſurus cùm noctem inſomnem tranſegiſſem, ante me contuli in cubiculũ, ut paululũ quieſcerem, totus in his cogitationibus. Quid ſibi volunt tot impedimenta, tot adverſitates, in hiſce annis? Aliquid à me quærit Dominus. In his curis abdormiſcens, ecce videre mihi videor duo maria, alterum nigerrimum, alterum igneum; & quòd cùm nataſſem in nigro, jam adventarem ad ignem; qua propter acerrimè inclamare: Adjuva me Domine. *Cum in altiſſimo monte vidi virum, manum porrigentem, illinc extrahentem, & in tuto ponentem; petii ab eo, quiſnam eſſet: ille mihi: ego ſum Sanctum Baptiſma: ego ſi tibi deſim, nullus hominum ſalvum te reddere poteſt: te ideò Deus tot obſtaculis in Chriſtianorum finibus detinuit, ut Chriſtianorum albo adſcribaris. Sopore excuſſus, viſus mihi repentè ſum alter homo: negligere Patriam, & Parentes; frigere cupiditatem abeundi; deteſtare mentem viſendæ Mechæ; abominari Mahumetum, & ſolùm curam eſſe de dando Sanctæ Chriſtianorum Religioni nomine.*

Accidit id pervigilio S. Antonii Patavini anno 1656. Ecquis feſta, & admirationes equitum, ac Magni Magiſtri valeat referre? Sed difficiliùs tamen gaudia cordis mei exprimere; quàm dulce ſit, Domine, tibi ſervire, & quam ſuavis converſatio tua, & verè mandata tua dulciora ſuper mel, & favum. Nihil ſonabat in auribus meis tunc acerbius, crudelius, magiſque abominatum, quàm iter, quàm Turcæ, quàm Mahumetus; & Equites illi de induſtria fingebant adveniſſe, qui me redimeret, gaudentes cùm cernerent me adeò ab illo mutatum. Sed mihi bellum exortum eſt inde cum meis antiquis ſociis, famulis obtendentibus Fidem demandatam ſibi de me; ſed largitus erat Dominus conſtantiam ad longè graviora. Dicebant: Quomodò vives? Neſpera è Patria; ne è Rege Tunetano. Sed ego: præcario vivam, & mendicus. Interim à meis derelictus, & rebus omnibus deſtitutus adii, decretum meum ei collaturus, Dominum Balium de Mandola, qui audita re abjecit ſe in terram deoſculans; & gratias agens Deo eccepit me ut Filium, & ſuppeditavit largiſſimè omnia, ædes ſuas, famulatus, & dominium rerum omnium ſuarum. duxit me ad Magnum Magiſtrum: qui dixit mihi: Dominus eſto re-

rerum omnium, quæ ſunt Melitæ . Et aliquibus è ſuis impoſuit, ut quæcumque vellem, mihi darent , & inſervirent . Non petii tamen ab ullo quicquam, affatim deſideria præveniente D.Balio. Inde traditus fui PP. Societatis, ut inſtruerent me . Fuit aſſignatus Pater , qui me omnia docuit. Juſſit in Patronum peculiarem accipere S. P. Ignatium apud Dominum Deum:accepi, & verè innumera beneficia ſuſcepi.Et ejus die Feſto bene inſtructum , ſacra me aqua tinxerunt in Miſſa ſolemni . Interim domeſticæ perſecutiones argumentũ non contemnendum fecere ; nam præter eas , quas Melitæ uſque ad mortem ſuſtinebam , nam occidere me volebant, ex uxore mea tenerrimam epiſtolam accepi,qua nunciabat mihi Patris obitum, & impatientiam, qua (me ad Regnum vocans , ad quem jure ſpectabat) me præſtolabatur . Sed omnibus reſtiti, aſſerens me nihil omninò quicquam velle præter Deum ; & cogitantibus Equitibus de conferenda mihi Cruce nihil decernebam, idem perpetuò reiterans . Aſſignavit Religio 15. ſcuta Melitenſia ſingulis menſibus,quoad vixero, & ut filium acceptarunt : Dedit mihi juxta ritum enſem, quem ad S Virginis aram appendi poſt aliquod tempus in Domo Profeſſa Meſanenſi:

ubi habitum indui Clerici,& fui apud PP. in eorum Domo.

Et hìc deſinit Author. Addit autem Pater ſpiritualis quæ ſequuntur. Quorum omnium Fidem maximam præſtat præclariſſima ejus vita omnibus ornata virtutibus, & quidem adeò eminenter, ut Religioſis,quibus cum vixit, & adeò parum profecerunt, uti ſum ego, ſit pudori non exiguo. Ad obedientiæ ſigna promptiſſimus, in Refectorii pœnitentiis frequens, in recreationibus hilaris, ſed ſemper de rebus divinis; & illuſtrationibus adeò vivis, & acutis, ut mirum ſit. Sed quod ſemper præ omnibus admiratus ſum, eſt candor, quo agit cum P. Spirituali: nihil decernens quin ei primum aperiat, & ab ipſo approbetur; ne latum quidem unguem ab ejus voluntate diſcedat. Quæ omnia,qui in tali Viro non admiratur injuriam inferre mihi videtur omnipotentiæ divinæ gratiæ, quæ ſua pietate præſtet; ut quotidie in ejus ſancto ſervitio creſcat in mille millia, ut & omnes ejus Fratres. Nam in Societate Jeſu eſt jam adoptatus, quam tanto proſequitur amore, ut nemo poſſit amare magis.

Poſtquam in Societatem admiſſus brevi annorum decurſu tum in litteris,tum

præcipuè in pietatis ſtudio maxima ſedulitate verſatus, jam ſapientia, ac ſanctitate publico bono maturus, Sacrum B: V. Sodalitium ſervorum in Domo Profeſſa Neapolitana, moderandum ſuſcepit, in quo ſolerti, non minus in concionibus, quàm in confeſſionibus cura ingentem animarum fructum excipiens, magnum ardentis ſuæ in proximos charitatis exhibuit argumentum. Reſidenti in Portu Navali triremium claſſi aſſiduus aderat, Mahumetanos hìc maxima in copia emancipatos convocabat, quibus tanto rationum pondere, tanta ſpiritus vehementia prava Mahumeti dogmata opponebat, et refellebat, ut frequenti horum Maurorum converſione iratus Avernus, proditorio unius impii Mauri aſtu, qui deindè fida converſione, doli improbitatem in propriæ ſalutis argumentum convertit, veneniferam tanto Viro, oblatam in flore mortem, ab ipſo, divini luminis monitu declinatam, intentaverit. Pari eventus fœlicitate; ſed non minori propriæ vitæ diſcrimine; Genuæ non paucos hujuſmodi Mauros convertit. Nam cum plurimos illorum ab errorum tenebris in lucem Catholicæ veritatis adduxiſſet; accidit quadam die ut dum in quadam triremi Genuenſi magna circunſtante Maurorum ca-

caterva concionaretur, Alcoranum confutaturus, extraheret; primo Alcorani aſpectu omnes dimiſſis in obſequium frontibus in faciem provolvuntur. Exarſit tali intuitu, Patris Zelus, librum in terram proiicit, pedibus conculcat, conterit, diffringit, & vocibus divino ſpiritu afflatis in inſanum tàm perfidi Legislatoris volumen execratur. Accendit barbaros Maurorum animos Patris in Alcorano contemptus; quem ulturi, in ipſum efferato impetu irruunt, & proculdubio crudeli morte trucidaſſent niſi adſtantes triremis milites diſtrictis enſibus invadentium Maurorum furorem retundiſſent. Italiam igitur tot eximiis ſuæ charitatis exemplis illuſtraverat, grandi animo in ſpem Africæ converſionis erectus, nulla laborum aſperitate detentus, nùlla periculorum arduitate dejectus, nulla mortis ſevera fronte perterritus, omnibus votis ad majora divinæ gloriæ incrementa anhelans diſceſſum in Africam Divino Chriſti Imperio ſubmittendam meditabatur.

Suſcipit iter, cui ineunte æſtate maxima celeritate ſe committens ex Italia diſcedit: in Hiſpaniam tendens, quò brevi temporis intervallo, pervenit, undique in itinere virtutis veſtigia imprimens

Gal-

Galliam pervadit. Nobilem non minus Hiſpaniæ, quàm Europæ Urbem Matritũ petit, ubi tum aſſidua longi itineris agitatione,tum exæſtuante tunc temporis calore concepto, viribus exhauſtus, inopinato morbo corripitur, qui illicò eò excrevit, ut omni ſalutis ſpe deſtitutus ad mortem celeriter properaret. Hæc inter,Nobiliſſimus Aulæ Regiæ Eques, Mauro mancipio comitatus Patrem inviſurus adeſt. Admittitur exceptus ab ægroto ea humanitate, quæ pietati non minus, quàm nobilitati tanti viri debebatur. Poſt brevem cum tanto equite diſcurſum de ſuis in Africam votis,ad Maurum convertitur, quem tanto ſpiritus fervore alloquutus eſt, ut omnes adſtantes, quantum ardentem ipſius zelum mirarentur: tantum Africæ infœlicitatem intempeſtiva tanti viri morte,deplorarent. Nam paulò poſt inflammatis Cœli deſideriis conflagrans, & veluti novus Paulus cupiens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto, ſive cum Regio Pſalte lætatus,quod in domum Domini ibit, totus æquo divinæ voluntatis imperio conformis ex hac vita diſceſſit, eò magis in poſterorum memoria immortalis victurus, quò liberaliùs vitam in viridi ſuæ ætatis flore, immatura morte reciſam,in animarum ſalutem immolavit.

Tàm

Tàm celebris fuit Principis hujus fama in Matritenſi curia, in qua obiit, ut celeberrimus Poeta Comicus D. Petrus Calderon de la Barca ſelectiſſimam de ejus converſione, & rebus geſtis Comediam ediderit, ſub hoc titulo *Magnus Princeps de Fez D. Balthaſar de Loyola*, quæ ingenti eum plauſo ab Scenicis ſæpè in præcipuis Hiſpaniæ Urbibus repræſentata eſt.

CAPUT NONUM.

Alia Exempla.

HIs exemplis aliud adnecto, quod narrat Sanctus Eulogius Epiſcopus Toletanus, & Martyr in opere, cui titulus *Memoria Sanctorum*. Refert itaque Martyr, eo tempore, quo Hiſpania Mauris ſubjecta erat, juvenem Corduenſem profeſſione Mahumetanum ſæpè rogatum eſſe ab amita Chriſtiana, ut Chriſtianus fieret; cujus autem conſanguineos Mahumetanos ſolicitè curaſſe, ut linguam Arabicam addiſceret, quod cùm ille fœliciter præſtitiſſet, legiſſe Alcoranum, & ex ejus lectione clarè cognoviſſe ſectam Mahumetanam falſam, & inventionem hominum eſſe, & idcircò illam ex intimo cordis affectu execratum

fuiſſe;

fuiſſe: Chriſtianam Religionem cum Baptiſmo ſuſcepiſſe: & eam palàm profeſſum fuiſſe, & ob eam cauſam illuſtre martyrium ſubiiſſe à Mauris, qui illum crudeliter trucidarunt, quia cùm eſſet à parente Mahumetano genitus, à Religione parentis diſceſerat. Additque S.Eulogius, ſi aliquis Catholicus velit falſitatem ſectæ Mahumetanæ clarè deprehendere, nullo alio opus ipſi eſſe, quàm cum ſapiẽtioribus Mahumetanorum ſermones de Religione miſcere, & ab iis interrogare, quid credant: eis enim auditis, quæ ipſorum lex docet, ſtatim cognoſcet, illam eſſe mendacem, & Deo Authore indignam.

Sed ut ab exemplis converſionis Maurorum ad alia tranſeamus: ſanè mirabilis modus, quo multi, vel à Judaiſmo, vel à Gentiliſmo tracti ſunt à Deo ad credendum firmiter, hominem crucifixum eſſe Deum, & Deum unum in eſſentia, eſſe in Perſonis Trinum, manifeſtè evincunt Religionis Chriſtianæ veritatem. Talis fuit miraculoſa Sauli converſio Act. 9. Eunuchi Candacis Reginæ Act. 8. converſio Conſtantini Imperatoris: converſio Auguſtini: converſio Æditui Idolorum, quæ legitur in vita S. Gregorii Taumaturgi: converſio Principis Joſaphat à S. Barlaam,

quam

quàm habes apud S. Joannem Damaſcenū, & apud P. Petrum de Ribadeneyra in extravagantibus. Converſio Pauli de Sancta Maria, qui cùm eſſet Hebræorum Rabbinus ſapientiſſimus, legens gloſſas, quibus perfidi Hebræi contra veritatem Evangelii Sacras Litteras exponunt, agnovit eas mēdacia multa contra ſacros libros continere, & ſic Talmudi fabulas dimittens, ad Chriſtum acceſſit, ſecum ad Baptiſmum pariter ducens filios; & quia uxori perſuadere non potuit, ut ipſum imitaretur, ab ea diſcedens, factus eſt Chriſti Sacerdos, & ſtrenuus Evangelii præco; & inter omnes ſuæ ætatis homines litteris, & ſanctitate excelluit, & Epiſcopus Burgenſis, magnuſque Cancellarius Regum Caſtellæ creatus eſt, & ſapientiſſimè contra Judæos ſcripſit ad ann. 1430. Celebris quoque fuit converſio Rabbi Samuelis in ſecta Judæorum educati, qui cùm magno eſſet præditus ingenio, res ſuæ ſectæ conſiderans, & veritatem Sacræ Scripturæ contemplans, clarè cognovit cæcitatem, qua miſeri Judæi laborabant, & Chriſtianæ Religioni nomen dedit, validiſſimiſque argumentis à Sacris Scripturis petitis probavit Jeſum Nazarenum à majoribus ſuis crucifixum, eſſe verum Meſſiam Judæis promiſſum, verum-

que

que Deum, & hominem, qui mundum à captivitate peccati liberaturus advenit; ut refert Genebradus in Chronol.ann. 1200.

Inſignis etiam fuit converſio Magiſtri Andreæ à ſecta Judæorum, qui cum magno ingenii acumine polleret, apertè cognovit alſa, & vana eſſe ſuæ ſectæ dogmata, & cupiens veritatis ſemitam agnoſcere, per quā ad æternam fœlicitatem tenderet, Hieroſolymam peregrinationem inſtituit, preceſque ad Deum fudit, ut mentis ſuæ tenebras illuminare dignaretur, & ea in oratione inſpirationem accepit, ut doctrinam antiquorum Rabinorum legeret, qui ante adventum Nazareni floruerunt. Quod cùm opere compleviſſet, clarè cognovit, eos Sacram Scripturam expoſuiſſe, ſicut eam exponit Evangelium, de Regno ſcilicèt Meſſiæ, non temporali, ſed ſpirituali, non de bonis terrenis, ſed de ſpiritualibus à Meſſia adducendis. Quare Chriſtum in Baptiſmo induens, peritiſſimus fuit Sacræ Scripturæ interpres, eamque publicè Romæ interpretatus eſt, accepto annuo ſtipendio à Summo Pontifice, qui Judæis præcepto injunxit, ut eum ſingulis ſabbatis audirent, cum magno animarum fructu, ſapientioreſque ſtupebant viri ſapientiam, & in ſacris litteris exponendis

peritiam. Et vitam protraxit uſque ad Pontificatum Sixti Quinti.

Sed maximè eminuit Romæ converſio Marii Victorini inſignis Philoſophi, & Oratoris præſtantiſſimi, & Romanorum Senatorum Magiſtri, quam deſcribit S. Auguſtinus lib. 8. confeſſ. cap. 2. cujus exemplo ſe quoque arſiſſe affirmat ardore Fidei ſuſcipiendæ: tanta ille claritudine apud Romanos Ethnicos floruerat, ut ex Senatus Conſulto donari meruerit ſtatua in foro Trajano, ut tradunt Auguſtinus, & Hieronymus. Hic talis tantuſque vir in ſenectute à Deo illuminatus eſt, ut cognoſceret Chriſtum à Judæis crucifixum, eſſe verum Deum, ejuſque Crucem, libentiſſimè amplexus eſt.. Quis hanc mutationem fecit, niſi omnipotentia Crucifixi?

Denique ut alia omittam exempla, Juſtinus Philoſophus, qui propè tempora Apoſtolorum floruit, poſt tentatas omnium Philoſophorum ſectas veræ ſapientiæ adipiſcendæ cauſa, veram Chriſtianæ Religionis ſapientiam invenit, Chriſtum crucifixum adorans ut verum Deum; & hanc Fidem ſcripto defendit, & tandem pro illius veritate ſanguinem fudit. Martyrioque coronatus eſt Romæ, anno Chriſti 165.

CA-

CAPUT DECIMUM.

Singularis Dei Providentia, quam Author expertus eſt in Maurorum converſione, ſatis probat, Religionem Chriſtianam eſſe neceſſariam ad ſalutis viam.

Fideliter narrabo, quod mihi accidit, circa converſionem Maurorum, ut hoc exemplo excitati alii Religioſi viri majori virtute præditi, in Deo totam ſuam ſpem collocantes, opus hoc intrepidè aggrediantur, & publicè ad Mahumetanos conciones habeant; quandoquidem ego talento, & ſpiritu carens, opus hoc ferè imparatus incæpi, & fœliciſſimum exitum expertus ſum.

Incubuerā cū meo ſocio Miſſioni Granatenſi, anno 1668. tempore adventus, & quāvis in illa Civitate plurimi ſint Mahumetani, nunquam mihi occurrit cogitatiò concionem ad illos habendi. Tranſivimus poſteà Hiſpalim, & per quadrageſimam in ea Civitate Miſſionem fecimus, & in aliis Urbibus, & oppidis Hiſpalenſis ditionis per vernum tempus. Æſtatis autem tempore, quando ardentes calores

Miſſiones intermittere cogunt, in Collegium Granatenſe nos recepimus: cùm autem appropinquaret jam tempus iterum procedendi ad ſacras has expeditiones, & quinque, vel ſex dumtaxat ſupereſſent dies ante condictum è Collegio egreſſum, in familiari, & Religioſa converſatione poſt prandium incidit ſermo de lege Mahumetana, & tunc R.P. Thomas de Leon, Primarius Theologiæ Profeſſor jam emeritus, dixit ſe habere librum quendam adversùs Mahumetanam ſectam, quem commodatum acceperat ex bibliotheca Dom. Marchionis de Eſtepa. Pulſavit ſtatim animum cupido librum illum legendi; petivi, obtinui, & legi, & in compendium redegi. Erat autem liber iſte compoſitus à Joanne Andræa, de quo mentionem fecimus libro 1. Egreſſi ſumus ad finem menſis Septembris P. Joannes Gabriel Guillem, & ego ad ſacras expeditiones continuandas: cæterum antequàm Malacam contenderemus, invicem ſeparati ſumus cum aliis ſociis, ille Alhamam, ego Lojam profectus ſui; & die Sanctæ Thereſiæ Sacro Malacæ convenimus, ubi Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Epiſcopus D. Fr. Alphonſus à S. Thoma nos beniguiſſimè excepit. Miſſioni Malacenſi

ope-

operam dedimus per aliquot hebdomadas, in cujus decurſu accidit converſio Fatimæ, quàm ſuprà commemoravimus illà verò ineſcatus ſenſi cor meum vehementer pulſari deſiderio concionandi Mahumetanis. Finita itaque Miſſione Chriſtianorum Illuſtriſſimum Epiſcopum adeo rem communicaturus: ſentio, inquàm in corde meo, Illuſtriſſime Domine, ardens deſiderium habendi conciones publicas ad Mahumetanos; & puto quod hæc cogitatio à Deo ſit; certus ſum enim, quod nihil temporale hic quæro, neque lucrum, neque plauſum, forſan Deus hanc cogitationem immiſit, quia vult aliquos Mahumetanos hic convertere per hoc medium, vel cauſam ſuam magis juſtificare, quò minorem ſuæ obſtinationis in die judicji excuſationem habeant, vel aliquem alium finem ſuæ gloriæ nobis occultum intendit. Reſpondet primò Illuſtriſſimus Dominus, multum ſe timere ne in vanum laborarem, quia Barbari iſti, inquit, nec attendent, nec intelligent quæ dicentur. Cui ego, probemus, inquam, Illuſtriſſime Domine, experiamur, & quaſi periculum faciamus; quia lucrum ſperare poſſumus. damnum timere non poſſumus; ſi labor iſte non proſit illis ad converſionem, mihi

proderit ad meritum : ego conciones iſtas ita diſponam, ut ſi infidelibus Fidem non perſuaſerint, fideles in fide confirment, quæ res in his oris maritimis, in quibus Chriſtiani quotidie à Mauris captivi abducuntur, maximè utilis eſt; quia his concionibus auditis in fide ampliùs radicabuntur, & difficiliùs poſteà ab illa deficient. Approbavit conſilium prudentiſſimus, & Religioſiſsimus Princeps, reſtabat eligendus locus opportunior ad has conciones habendas, non viſum eſt Illuſtriſsimo expediens,ut haberentur in Templo, ne infideles irreverentiam aliquam in Auguſtiſſimum Sacramentum oſtenderent. Poſteà tamen experientia docuit Mahumetanos non ſe irriverenter gerere in Templo; & ideò Gadibus, Xera, in Portu Sanctæ Mariæ, Matriti, & alibi in Templis conciones habuimus. Diu deliberatum eſt de loco his concionibus apto, & tandem præelectum eſt Scenicum theatrum; quò incredibili ſtudio confluxit civitas ad has conciones audiendas. Eventus monſtravit cogitationem illam concionandi Mauris è Cœlo dimiſſam : nam in prima concione quinque infideles publicè Baptiſmum petierunt, & in tabulatum aſcenderunt, ad amplexandum con-

cio-

cionatorem, & ab illo accipiendum Roſarium Beatæ Virginis, quod in ſignum deſiderii, quo flagrabant ſuſcipiendi Baptiſmum, è collo pendulum geſtabant: In ſecunda Baptiſmum petierunt octo: in tertia decem. Et ſic completus eſt numerus triginta trium, qui ſolemniter eâdem die baptizati ſunt, ut diximus ſupra præter alios non paucos, qui privatim Baptiſmum ſuſcepere.

Jam ſuprà dixi, nos cum tribus Sacerdotibus ſæcularibus miſſos ab Illuſtriſſimo Malacenſi Epiſcopo in Ceutam. Antequam illuc è Calpe navigaremus, ſtetimus in urbe hac per duos, vel tres dies expectantes navigium Ceuta mittendum, quo illuc deferremur; in eum namque ſcopum accenſa fuit tæda in vertice montis Calpe, ad cujus radicem Civitas ſita eſt, quo ſigno monebatur Ceutæ Gubernator, ut navigium tranſmitteret, quo veheremur. Interim Calpe brevem Miſſionem confecimus, in qua ego duos ſermones habui in foro ad Mahumetanos; in eiſque duo, vel tres converſi ſunt. Poſtmodum cymbam conſcendentes in Ceutam navigavimus, quæ à Calpe quinque leucis diſtat, ſine cogitatione in Calpem regrediendi: Finita Miſſione Ceutica, in

ſcapham aliam aſcendimus, navigationem verſus Eſteponam dirigentes, ad ſiniſtram relinquentes Calpenſem Portum. Sed ecce, cùm ad medium freti pervenimus nauclerus nubeculam detegit, quæ ventum contrarium, & tempeſtatem portendebat; admonuit, ut ad fugiendum naufragii periculum in Calpenſem Portum deſcenderemus: & illicò ſcapham verſus montem Calpem direxit, ut ad ejus radicem navigantes securè portum poſſemus ingredi. Et ita incolumes eò pervenimus. Petivimus ab Excellentiſſimo Domino Marchione de la Laguna illius arcis, & urbis Gubernatore, ut nobis ſuppeditaret equos, ad iter faciendum primo mane: inſtabat enim tempus pergendi Matritum, quo nos vocabat Excellentiſſimus Marchio de Aytona, qui per litteras rogaverat Illuſtriſſimum Epiſcopum, ut Patres Miſſionarios in Curiam Matritenſem mitteret, ut ibi tempore quadrageſimæ Miſſionem inſtituerent, juſſerat tamen Illuſtriſſimus Epiſcopus, ut per tranſitum duo illa ſuæ Diœceſis oppida, ad oram maritimam ſita, Eſteponam ſcilicèt, & Maruceam Miſsione luſtraremus: nos autem cupientes juſſa ejus adimplere, profectionem maturare ſategebamus. Jam omnia parata erant

ad

ad nos itineri propè accingendos: pluebat tamen inceſſanter, & nos expectavimus aliquantulum temporis intervallum, ut pluvia quieſceret: & cùm non ceſſaret, nihilominus diſceſſum meditabamus, ſed pro ſua in nos benignitate Dominus Marchio non permiſit, ut illinc abiremus, donec Cœlum tantiſper ſerenaret; cùm verò jam meridies appropinquaret, decrevimus illic ea die remanere. Vix hoc conſilium remanendi inivimus, cum ſubitò mutatus eſt ventus; & ab occidente perflans, nubes diſſipavit, & Cœlum ſerenum reddidit. Tunc ad me accedens vir nobilis, non hoc caſu, inquit, factum exiſtimo: dum Paternitates veſtræ non mutarunt conſilium proficiſcendi, Cœlum faciem non mutavit; nunc verò, quia melius conſilium inierunt hodie hìc remanendi, Cœlum ipſum ſe apperire cæpit, & ſerenum factum eſt: aliquid hìc, ut ſuſpicor, intendit Deus: ego ancillam Africanam habeo, quæ mihi dixit, aliquas Mauras poſtquam veſtram Paternitatem concionantem audierunt contra ſectam Mahometanam, aliis jam oculis Chriſtianam Religionem proſpicere, & earum cor non parum illis concionibus emollitum eſſe, contingenſque proindè eſſe, ut aliquæ

convertantur, ſi aliam concionem ad Mahumetanos habeat: rogo ego Paternitatem veſtram, ut hoc veſpere aliam concionem ad illos habeat. Viſum nobis eſt, hoc conſilium à Deo venire. Decrevimus ut Pater Guillem concionem exhiberet Chriſtianis, & ego per modum tradentis Catechiſmum, & doctrinam explicantis ante concionem Chriſtianorum. pulpitum conſcenderem, & cum Mahumetanis de Religione loquerer. Probavit conſilium Dominus Marchio; & voce præconis per vicos, & plateas edictum promulgavit, quo jubebat, ut omnes qui ancillas, vel ſervos Mahumetanos habebant, eos in Eccleſiam adducerent, quarta poſt meridiem hora. Congregata eſt tota Civitas; & ante concionem Patris Guillem, ego de neceſsitate Chriſtianæ Fidei ad ſalutem diſſervi per dimidiam horam, vel tres quadrantes: & ut omnibus claré pateret, illam pluviam, quæ nos detinuit, à Deo ſpeciali providentia ordinatam fuiſſe ad cõverſionem infidelium; quinque fœminæ Mahumetanæ, quæ ad audiendam concionem venerant, alta voce Baptiſmum in media Eccleſia poſtularunt. Quis hîc non miretur Divinam Providentiam, quæ homines ad Religionem ita vocat? Signum ergò

ma-

manifeſtùm eſt, Religionem Chriſtianam ad quam Deus homines ità trahit, eſſe veram, & rectam ad Cœlum viam.

Sequenti die cùm eſſet jam tempus tranquillum ſcapham iterum aſcendimus, & verſus Eſteponam navigavimus, ad cujus oram Patrem Guillem, cum uno ex Sacerdotibus ſæcularibus dimittens, navigationem continuavi Maruecam uſque cum aliis duobus; ut ſic invicem ſeparati citiùs Miſſiones illas abſolveremus. Et hic contigit, quod ſupra cap. 6. narràvi de obſtinatione Maurorum, qui Maruecæ commorabantur, & facilitate, qua omnes, qui Eſteponæ habitabant, ad Chriſtum converſi ſunt. Et Malacam regredientes, accepta benedictione ab Illuſtriſsimo Epiſcopo, ad Miſsionem Matritenſem profecti ſumus 2. die Februarii, anni 1670.

LIBER QUARTUS,

IN QUO

Ex dictis Alcorani, & ex Scripturis Divinis, quas admittit, & ex Divinis viſionibus, & miraculis probatur Divinitas Christi, & Trinitas Perſonarum. Ubi etiam apponitur longum colloquium, quod Author habuit cum arguto Mahumetano: & variis ſimilitudinibus exponuntur myſteria Incarnationis, & Trinitatis; & docetur quomodo agendum ſit cum Infidelibus, qui ob difficultatem myſteriorum noſtræ Fidei illam recipere detractant: & demonſtratur legem Christi abrogari non potuiſſe per legem Mahumeti, quamvis lex Moyſis ſit abrogata per legem Christi.

CAPUT PRIMUM.

Demonſtratur Divinitas Christi ex dictis Alcorani, ubi Chriſtum appellat Verbum Dei, *& ex libris Divinis, quibus Mahumetus juſſit haberi Fidem.*

MAhumetus in Alcorano cap. 1. clarè, & diſſertè aſſerit, *Chriſtum Filium Ma-*

Mariæ eſſe Dei Verbum; idque teſtatur etiam Georg. Almac. apud Arabes Author ſummæ authoritatis, ut vidimus ſupra, qui lib. 1. hiſt. Sarracen. cap. 1. cujus titulus eſt: *Primus Muslimorum Imperator fuit Mahumet Abulcaſimus glorioſæ Memoriæ*, agens de his, quæ Mahumet juſſit credere, inquit; *Juſſit quoque credere Chriſtum Filium Mariæ, Spiritum Dei eſſe, & Verbum ejus*. Muslimorum nomine intelligit Mahumetanæ Religionis profeſſores, id eſt, Turcas, ut explicat Calepinus, ſed ego ſuſpicor hoc nomine aliud ſignificari: Nam Legatus Regis Galliæ Conſtantinopoli degens, qui Alcoranum in Gallicum idioma convertit, in Prologo illius operis refert, Turcas ſeipſos appellare, *Muſulmanos, id eſt Deo addictos, ſeu in Deo reſignatos, vel ſalvandos*.

Hoc ſuppoſito ſic argumentor: Chriſtus eſt Dei Verbum: ſed Verbum Dei eſt Deus, ergò Chriſtus eſt Deus. Mai. eſt expreſſa doctrina Alcorani. Min. prob. nam dum Mahumetus dicit Chriſtum eſſe Dei Verbum, non loquitur de Verbo externo, & vocali, quo nimirum Deus externè cum hominibus, vel Angelis loquatur, vel formando, & articulando voces ſignificativas in aere, vel infundendo verba interna

mentalia ; ſicut loquutus eſt cum Prophetis : nam verba hæc , quæ extra Deum ſunt, ſeù per quæ externè Deus loquitur, non ſunt ſubſtantia aliqua , ſed accidens, nec ſunt perſona, vel ſuppoſitum, ſed ſunt accidentia aliqua , quibus , vel homo formaliter intelligit , vel ad intelligendum manuducitur , & excitatur : Chriſtus verò non eſt accidens , ſed ſubſtantia : ergò Chriſtus non eſt Verbum Dei externum. Fuerunt olim Hæretici , quorum meminit Athan. homil. in illud *Miſſus eſt Angelus, &c.* qui dicebant , Verbum illud Angeli, quo locutus eſt B. Virgini in Annunciatione , eſſe Incarnatum, & factum carnem, quam Hæreſim ut deliramentum impugnant PP. quia illud Verbum fuit ſenſibile, in aëre formatum , tranſitorium , ſicut noſtrum, & quoddam accidens, quia ſonus erat : at Verbum factum caro , ſubſtantia eſt permanens , & inſenſibilis . Verbaque Evangeliſtæ hunc errorem convincunt : nam hoc Verbum, quod caro factum,idem eſt, quod in principio erat apud Deum , & Deus erat , & per quod omnia facta ſunt : Joãnes enim de eodem Verbo ſuam texuit narrationem , & de illo præmiſit illa omnia,ut ſignificaret, non incæpiſſe tunc illud Verbum , quod caro factum eſt , quando

fa-

factum eſt caro, ſed fuiſſe ab æterno, ac proindè eſſe unigenitum, & æternum Dei Filium, qui in tempore ſuſcepit humanitatem, ut illa pro hominibus pateretur, & per illam homines doceret: ergò certum eſt, Chriſtum non eſſe Verbum Dei externum, ſed Verbum Dei internum, & mentale. Et confirmatur: nam Verbum externum, vel conceptus mentalis creatus à Deo infuſus non eſt Apoſtolus, & Nuntius Dei; quia eſſe Apoſtolum ſolum poteſt convenire perſonæ. At juxtà Alcoranum hæc tria æqualiter competunt Chriſto, nẽpe eſſe Verbum Dei, eſſe Apoſtolum, & Nuntium Dei. Ergò ſicut nomen Apoſtoli eſt nomen perſonæ, & non accidentis; ità nomen Verbi eſt nomen perſonæ: ergò Verbum, quod de Chriſto prædicatur, non eſt Verbum externum: ergò eſt Verbum internum Dei, quod Deus intra ſe producit; eſt Verbum per ſe ſubſiſtens, & ſubſtantiale. Ergò Chriſtus eſt Verbum illud æternum, quod Deus intra ſe producit, dum ſeipſum, & alia intelligit. Sed Verbum mentale Divinum, quod intra Deum eſt, Deus eſt: cùm enim Deus ſit entitas ſimpliciſſima, infinita, & compoſitionis incapax, quidquid in Deo eſt, Deus eſt. Ergò Chriſtus eſt Deus. Quod ut Mahume-

tani

ſti, nempè Evangelia, & libri Apoſtolorum, nempè Epiſtolæ Apoſtolorum, Acta Apoſtorum, & Apocal. & libri Prophetarum, Chriſtum eſſe Deum, apertè dicunt: ergò firmiter credendum eſt, Chriſtum eſſe Deum: ac proindè Alcoranum hoc negans non eſt liber Dei.

Probatur minor, ex Evangelio Joannis cap. 1. nam inprimis Evangelim Joannis apertè teſtatur Chriſtum eſſe Deum: ſic enim incipit: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum, omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*. Ecce Evangeliſta Joannes apertè dicit, quòd in principio, ſeù rerum initio, quando Deus mundum condidit, & omnia ex nihilo creavit, jam erat Verbum; alludit enim ad illa verba Geneſis: *In principio Deus creavit Cęlum, & Terram,* id eſt, in principio durationis, & temporis: ergò planè ſignificat Verbum Dei, non ſolum eſſe in Deo nunc, ſed quod erat in Deo antequam mundum conderet, ac proindè ſignificat verbum Dei non eſſe aliquid creatum, quia omne creatum aliquando incæpit, ac proindè de nullo creato verificari poteſt, quod jam erat in principio temporis, & durationis, quando

Deus

Deus mundum condidit. Rurſùs ſignificat Verbum Dei eſſe æternum, illum enim Verbum, quod jam erat, quando Deus mundum condidit, ſeu quando incæpit duratio rerum, non habet initium ſuæ durationis, de illo enim, quod aliquando habuit initium ſuæ durationis, verificari non poteſt, quod jam erat, quando incæpit duratio rerum: quod autem non habet initium ſuæ durationis, æternum eſt: ergò Verbum illud, de quo Joann. loquitur, æternum eſt. Sic ipſa ſapientia genita, ſeu Verbum; & Filius Dei dicit Prov. 8. *Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum antequam quidquam faceret à principio: nondum erant abyſſi, & ego jam concepta eram.* Quare idem eſt, *In principio erat Verbum, ac ante principium erat.* Parum enim erat in principio fuiſſe, ſi antea non fuiſſet: nam & Cœlum, & terra in principio erant, ſed ante principium non erant, quia in ipſo principio creata ſunt: & ideò, quod hìc ſimpliciter dicitur: *In principio erat Verbum*, in lib. Salomonis explicatur, *Antequam quidquã faceret à principio.* De hoc æterno ſubdit quod *erat apud Deum*, quia cum Verbum hoc ſit productum ab æterno à Deo per actum intelligendi, & dicendi; manet

in

in ſuo principio, nempè in Patre, ſicut Verbum mentis, quod producit homo intra ſe, dum ſeipſum intelligit, manet in intellectu ipſius producentis; undè duo ſequuntur: nempè, Verbum eſſe diſtinctum perſonaliter à principio à quo producitur, nempè à Patre, quia cùm nemo propriè dicatur *eſſe apud ſeipſum*, dum dicitur Verbum *eſſe apud Deum*, ſignificatur in Deo eſſe perſonam diſtinctam à Verbo, nempè Patrem, à quo Verbum procedit (ut argumentatur Aug.) & in quo manet, tanquam, terminus immanenter productus: rurſus ſequitur Verbum eſſe unum cum Patre in natura, quia hoc ipſo, quòd Verbum iſtud ſit intra Deum, eſt Deus, & ideò ſubdit Evangeliſta, *& Deus erat Verbum*, illud enim Verbum, quod jam erat antequam mundus fieret, hoc ipſo quòd erat in Deo, erat Deus; & Deus erat illud Verbum, nequit enim Verbum eſſe Deus, quin Deus ſit Verbum, quia identitas debet eſſe mutua. Subdit, *quòd omnia per Verbum facta ſunt*, ex quo evidenter infertur, quòd Verbum illud non eſt factum, neque creatura, ſed factor, & creator omnium: nihil enim poteſt facere, & creare ſeipſum: ergò ſi omnia per Verbum facta ſunt, Verbum nõ factũ neque creatura eſt.

Ex iis evidenter probatur, Chriſtum eſſe Deum: nam Evangeliſta per *Verbum* intelligit Chriſtum, quod patet, quia de Verbo iſto, paulò poſt ſubdit: *In propria venit, & ſui eum non receperunt.* Ubi per eos, qui Verbum hoc non receperunt, intelliguntur Judæi, de quibus Mahumetus ipſe in Alcorano dicit, ideò à Deo derelictos, quia Jeſum, eis miſſum, non receperunt. Et patet rursùs, quia de Verbo hoc, addit: *Et Verbum caro factum eſt*, id eſt Verbum hoc indutum eſt carne, ſeu Verbum hoc factus eſt homo: ibi enim nomine carnis intelligitur homo. Sicut Iſai.40. *Videbit omnis caro ſalutare Dei*. Et Job. 12. *Spiritus univerſæ carnis*. Et Pſal.117. *Dominus mihi adjutor, non timebo, quid faciat mihi caro.* Et Pſalm.64. *Qui dat eſcam omni carni*. Et Luc. 3. *Ad te omnis caro venit*. Frequens eſt enim in Script.Sacr.Hebræorum phraſis, qui per ſynecdochem nomine *carnis* totum hominem intelligunt, præſertim cùm humiliter ac modicè de illo loquuntur. Deum autem Verbum, quod eſt Deus, dicitur factum *homo*, non ſignificatur, naturam Dei tranſiſſe in naturam humanam, quaſi per identitatem ſubſtantia Verbi ſit humanitas: hoc enim eſt impoſſibile; ſed ſolùm ſigni-

ſignificatur, perſonam Verbi Divini unitam ſuiſſe cum humanitate, ita ut Verbum quod ab æterno habuit naturam divinam ſibi communicatam à Patre per generationem æternam, in tempore incæperit habere naturam humanam ſibi communicatam à Matre per generationem temporalem: eatenùs enim Deus factus eſt homo, quatenùs facta eſt unio perſonalis, & hypoſtatica inter hypoſtaſim, ſeu perſonam Verbi, & humanitatem miraculosè formatam in utero Virginis ſine ſemine, & opera viri. Sicut enim dum anima rationalis, quæ eſt purus ſpiritus, unitur verè, & propriè, intrinſecè, & intime corpori, ex anima, & corpore reſultat homo: ità dum perſona Verbi divina, vera, & phyſica unione intimè unita eſt cũ natura humana, ex perſona verbi, & humanitate intimè, & phyſicè unitis reſultat Chriſtus, qui eſt Deus, & homo; quia eſt perſona habens naturam divinam, & humanam; divinam per identitatem, humanam per unionem. Undè cùm dicimus, *Deus eſt homo*, illa propoſitio non facit hunc ſenſum, *Deus eſt natura humana*; ſed hunc: *Deus habet naturam humanam ſibi hypoſtaticè, ſeu perſonaliter vnitam*; ſicut cùm dicimus, *homo eſt albus*, non ſignificamus, quòd

homo eſt albedo, ſed quod *homo habet in ſe intrinſecè albedinem*, qua afficitur, & à qua denominatur, & in ratione albi conſtituitur.

Addit Evangeliſta, *& habitavit in nobis*, tum ut ſignificaret, ideò perſonam Verbi Divini veſtitam fuiſſe carne in utero Virginis, ut viſibiliter poſſet cum hominibus converſari, & inter illos habitare, ſicut dixit Propheta Baruch, cap. 3. *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt*: tum quia volebat ſignificare, ſe vidiſſe Verbum carne indutum, & teſtem illius rei oculatum eſſe: *Et vidimus gloriam ejus gloriam, quaſi Unigeniti à Patre*; quaſi diceret, non ità Verbum factum fuiſſe carnem, ut ejus majeſtas penitus obſcuraretur, ſed potiùs multis indicijs ita ſe prodidiſſe, vt oculis ipſis videri poſſet. Ita enim in humanitate aſſumpta latebat diuinitas, vt per opera mirabilia, quæ per humanitatem faciebat, ſeipſam proderet, & manifeſtaret. Vnde gloriã ejus vocat ſigna divinitatis, quæ multis in rebus in Chriſto manifeſtè apparebant. Et ſic etiam Epiſt. 1. cap. 1. ait: *Quod fuit ab initio, quod vidimus oculis noſtris, & manus noſtræ contrectaverunt de verbo vitæ annuntiamus vobis.*

Cer-

Certum ergò eſt, Chriſtum eſſe Deum: nam quæ Joan. in hoc 1. cap. dicit de Verbo Incarnato, ſeu Chriſto, verificari non poſſunt, ſi ille eſſet purus homo: nam ſi eſſet purus homo, non fuiſſet ante Mariã Matrem ſuam, ſed ex ea ſumpſiſſet exordium: ac proinde non fuiſſet in principio, nec omnia per ipſum facta fuiſſent, ſed potius ipſe fuiſſet poſt creationem Cœli & terræ, & incepiſſet, vltra quinquemille annos poſt orbem conditum, ſiquidem juxtà Chronologiam, quam ſectatur Eccleſia in Martyrologio, Chriſtus natus eſt anno ab orbe condito 5199. & ut Baronius ait, Eccleſia in hoc conceptu annorum ſecuta eſt ſententiam Euſebii, & Chronologiam Septuaginta Interpretum. Et hanc eſſe exactam, & certam, teſtatur Venerabilis Maria à Jeſu, in ſua Myſtica Civitate Dei part.2.lib.3.cap.11.nu.138.

Et hanc ſententiam noviſſimè acriter tuetur inſignis Mathematicus P. Joannes Baptiſta Ricciolus noſtræ Societatis, tom. 1. Chronologiæ reformatæ, impreſſo ann. 1669. lib. 6. cap. 1. pag. 248. impugnans computum Chronologicum Petavii, Saliani, Turſelini, & aliorum.

Probatur tertiò. Ex illis verbis Chriſti. *An equam Abraham fieret, ego ſum.*

Nam ſi eſſet purus homo non potuiſſet præcedere Abraham,ſicut ipſe dixit Judæis Joann.8.v.58.& quaſi juramento affirmavit: *Amen, amen dico vobis, ante quam Abraham fieret ego ſum.* Audite Tertulianum probantem divinitatem Chriſti ex hoc loco: *Chriſtus cùm ex Abraham ſit, ante Abraham ſe eſſe dicit: Mentitur igitur, & fallit, ſi ante Abraham non fuit, qui ex Abraham fuit.* At non fallit, ſi etiam Deus eſt, dum ante Abraham fuit: *Quod niſi fuiſſet,* conſequenter cùm ex Abraham fuiſſet, *ante Abraham eſſe non poſſet.* Fit igitur hoc dilema: vel Chriſtus mentitus eſt, dum dixit ſe eſſe ante Abraham, vel verum dixit. Primum dicere non poſſunt Mahumetani, qui fatentur Chriſtum fuiſſe Prophetam Sanctiſſimum,& mendacium nunquam dixiſſe: ergò debent dicere ſecundum. Atqui ſecundum nequit eſſe verum, niſi ſit Deus, & ſimul homo: nam ſi eſſet purus homo, unicaque eſſet ejus nativitas,fuiſſet 2023.annos natus poſt Abrahamum; totidem ſiquidem anni tranſierunt ex Nativitate Abrahami ad Nativitatem Chriſti ex utero Mariæ; ſiquidem Abraham natus eſt anno 1978. ſecundùm Chronologiam communiorē poſt creationem mundi: ac proindè fuiſſet unicè poſt Abra-

Abraham, & non fuiſſet ante. At cùm ſit Deus, & homo ſimul, eſt ſimplicitèr ante Abraham, quia eſt Deus, Deus verò eſt ante omnia, & ab æterno: & pariter quatenùs homo natus eſt ex B. Virgine deſcendente ex Abrahamo.

Audite Auguſtinum deducentem ex hoc loco: Abrahamum fuiſſe creaturam, „ Chriſtum verò eſſe Creatorem. *Appende* (inquit tract.42.in Joann.) & cognoſce myſterium. Antequam Abraham fieret intellige *fieret* ad humanam factuam, *ſum* verò ad divinam pertinere ſubſtantiam. Fieret, quia creatura erat Abraham, non dixit antequam Abraham eſſet, ſed antequam Abraham fieret, qui, niſi per me, non fieret, ego ſum. Nec hoc dixit, antequam Abraham fieret, ego factus ſum. In principio enim Deus fecit Cœlum, & Terram: nam in principio erat Verbum. Sed antequam Abraham fieret, ego ſum. Agnoſcite Creatorem, diſcernite creaturam.

Probatur 4. divinitas Chriſti: nam Joann.8.v.25. Judæi interrogaverunt Chriſtum: *Tu quis es?* Et Jeſus reſpondit: *Principium, qui loquor vobis*. Additque Evangeliſta. *Et cognoverunt quia Patrem ejus dicebat Deum*. Quaſi reſponderet,

vos me interrogatis: *Quis ego ſum?* Et ego reſpondeo vobis, quod ego, qui loquor vobis, *Sum Principium,* nimirum per anthonomaſiam, abſolutè, & ſimplicitèr, & ſine addito diminuente, nimirum principium omnium rerum, quia ſum Verbum illud, per quod omnia facta ſunt, & ſine quo factum eſt nihil. Ita exponunt Auguſt. Ambr. Proſper, Bernardus, & Rupertus, apud Maldonatum: Quaſi diceret, non putetis me id ſolùm eſſe, quod exteriùs apparet, nempè ſolum hominem, qui loquor vobis; ſum enim prætereà Deus, & primũ principium. *Sum primus: & noviſſimus* (Apoc. 1. 17.) primus quatenus Deus, noviſſimus quatenùs homo: vel quaſi diceret, ut explicant Auguſt. & Beda: *Ego ſum principium, qui cùm hujuſmodi ſim, tamen eò me uſque demitto, ut vobiſcum loquar.* Velut exponunt alii. *Ego loquor vobis, id eſt, quem loquentem auditis, ſum principium, ſum Deus, ſum Author rerum omnium, quamvis vobiſcum humano more loquar.* Ut autem Maldon. explicat, Chriſti reſponſio hunc reddit ſenſum: *Ego ſum id, quod vobis à principio loquór, ideſt, quod jam inde ab initio, quod ſemper vobis dico, ſemper dixi vobis, me eſſe Chriſtum, me eſſe Filium Dei, ab eo ad liberandos à*

pec-

peccatis homines miſſum, panem vitæ, mundi lucem, & cætera, quæ ſupra ſæpe dixit.

Probatur 5. quia ſi Chriſtus homo tantùm eſſet, non poſſet verificari, quòd eſſet filius David, & ſimul Dominus David; cùm enim Chriſtus quatenùs homo natus ſit 1082. annis poſtquam David regnare cæpit; non potuit quatenùs homo eſſe Dominus David, qui ultra mille annos anteà floruit. Atqui ex divinis litteris conſtat Chriſtum eſſe Filium David, & ſimul Dominum: primum conſtat ex Matth. 1. & 2. Reg. 12. *Juravit Dominus David veritatem, & non fruſtrabitur eum, de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuā.* Secundum conſtat ex illis verbis Pſalm. 109. *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis.* Hic enim Davidem loqui de Meſſia, ſeu Chriſto, fatentur Rabini apud Burgenſ. 1. part. Scrutinii Scripturarum diſt, 9. cap. 9. & tanquàm quid manifeſtum ſupponebant Phariſæi, cum quibus diſputavit Chriſtus, Matth. 22. v. 41. cùm enim ipſos interrogaſſet, cujus filius futurus erat Chriſtus promiſſus in Scripturis, & ipſi reſpondiſſent, Davidis: ſtatim eos obmuteſcere fecit hoc argumento: *Si ergò David vocat eum Dominum, quomodo Filius*

ejus

ejus eſt? Cui argumento reſpondere non potuerunt, quia falsò exiſtimabant futurum purum hominem: Et planè argumentum convincit, Chriſtum eſſe Deum, & hominem ſimul: ut ità verificetur eſſe Dominum Davidis ſecundùm naturam divinam; eſſe autem ejuſdem filium ſecundùm naturam humanam. Si enim unam dumtaxat haberet naturam; non poſſet ſimul eſſe Filius, & Dominus Davidis: ſi eſſet ſolùm Deus, eſſet ſolum Davidis Dominus, non vero filius: ſi eſſet ſolùm homo, eſſet Davidis filius, non autem Dominus: undè ut ſit Dominus, & Filius ſimul, debet eſſe Deus, & homo ſimul.

Prob. 6. quia Chriſtus Apocal. 1. v. 8. de ſeipſo dicit: *Ego ſum Alpha, & Omega, principium, & finis*, abſolutè ſcilicèt, & ſimpliciter primum principium, & ultimus finis, ſicut *α*, & *ω*, ſunt prima, & ultima littera alphabeti Græci, quod de ſeipſo falsò diceret, niſi eſſet Deus. Solus enim Deus eſt Alpha, & Omega, primum principium, & ultimus finis. Quòd Chriſtus ſit, qui ibi loquitur, probat Alcazar in eum locum ex Nazianzeno, Athan. Ruffino, Idacio Claro, & Sebadio, Agenenſi in Gallia Epiſcopo. Item probat ex verbis im-

me-

mediatè ſequentibus: *Dicit Dominus Deus, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt:* Verbum enim *dicit*, deſignat eum, qui Joanni Apocal. miſit, hic autem fuit Chriſtus, ut patet ex v. 1. *Apocalipſis Jeſu Chriſti, quam dedit illi Deus palam facere ſervis ſuis, quæ oportet fieri cito, & ſignavit mittens per Angelum ſuum ſervo ſuo Joanni.* Et probatur etiam ex verbis immediatè antecedentibus, v. 7. *Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt.*

Prob. 7. ex his, quæ de Chriſti Conceptione, Nativitate, vita, & geſtis teſtatur ipſe Mahum. in Alcor. Illa enim ſatis oſtēdunt, Chriſtum non ſolùm eſſe Prophetam; ſed pluſquam Prophetam; non ſolùm eſſe Sanctum, ſed Sanctum Sanctorum; non ſolùm hominem, ſed etiam Deum. In primis enim Matrem habuit Virginem, quæ non opera viri, ſed Spiritus Sancti operatione ipſum concepit, & ſine detrimento ſuæ Virginitatis peperit, idque multò anteà annuntiaverat Deus per Prophetas, nempè per Iſaiam, qui cap. 7. hoc annuntians inquit: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium,* id eſt Virgo manens concipiet, & pariet: *Et vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod eſt interpretatum, Nobiſcum Deus.*

Ut inquit Matth. cap. 1. v. 23. Nam rem tam ſtupendam, & novam operatus eſt Deus, ut nobiſcum eſſet, & nobiſcum converſaretur viſibiliter, naturâ humanâ indutus: quare Virginitas Matris concipientis, & parientis, probat divinitatem filii, nec enim Deus ulli unquam Prophetarum talem Matrem deſtinavit, quæ Virgo manens Filium conciperet, & pareret, ſed hanc mirabilem nativitatem reſervavit Filio ſuo; ut in mundum veniens carnem ſumeret de Virgine Matre; nec enim decebat ut Filius Dei naſceretur, niſi de Virgine. Undè Auguſt. ſerm. 23. de temp. *Videte miraculum Matris Dominicæ: Virgo concepit, Virgo parturit, Virgo poſt partum permanſit. Dignum enim erat, ut Deo naſcente meritum creſceret caſtitatis, nec per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat ſanare corrupta, nec per eum pudicitia corporalis læderetur, per quem donatur caſtitas ſpiritualis.* Et Ambroſ. in tract. de ſymb. Apoſtolor. cap. 12. *Hic ergò unicus in Deitate Filius, in Nativitate etiam carnali, per quam hominem noſtrum, ut ſalvaret, aſſumpſit, unicus invenitur. Solus enim natus ex Virgine, quæ neque Conceptionem de Viro, neque corruptionem ſenſit ex partu,* Et S. Leo Papa

ſerm,

ſerm. 2. de Nativit. cap. 2. *Nova autem Nativitate genitus eſt* conceptus à Virgine, natus ex Virgine ſine paternæ carnis concupiſcentia, ſine maternæ integritatis injuria, quia futurum: *Hominem Salvatorem talis partus decebat, qui in ſe haberet humanæ ſubſtantiæ Authorem, & humanæ carnis inquinamenta neſciret*. Et Bernar. ſerm.4. de Aſſumpt. *Quæ jam poterit lingua, etiam ſi Angelica ſit, dignis extollere laudibus Virginem Matrem, Matrem autem non cujuſcumque, ſed Dei: Duplex novitas, duplex prærogativa, duplex miraculum: ſed dignè prorſus ampliſſimèque conveniens, nec enim Filius alius Virginem, nec Deum decuit partus alter.*

Certè tam ingens miraculum, & nunquam in mundo viſum, niſi in Conceptione, & Nativitate Chriſti, ut fatetur ipſe Mahumetus, Deus non faceret, niſi quia Chriſtus non eſt ſolùm homo, ſicut cæteri Prophetæ, & cæteri Sancti, ſed eſt ſimul Deus. Undè tam ſtupendum miraculum admiratus Hierem. cap. 31. v.22. inquit: *Creavit Dominus novum ſuper terram: Fœmina circumdabit Virum*. Id eſt intra uterum geſtabit fœtum, qui licèt ſit ætate, & corpore infans, erit tamen ſapientia, & in-

intellectu vir, nimirum, quia in Chriſto à primo ſuæ Conceptionis inſtanti fuerunt omnes Theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei. Hæc autem novitas unicè facta eſt in Nativitate Chriſti, & non in Nativitate cujuſcunque alterius Prophetæ, & Sancti quia ſolus Chriſtus eſt Deus, & homo.

Deindè ex confeſſione ipſius Mahumeti ad annunciandam Chriſti Conceptionem mittitur Angelus Gabriel ad Beatam Virginem. Eligitur in eius Matrem; Virgo ſine labe culpæ originalis conceptæ, ut fatetur ipſe Muhumetus, qui dixit; *Solam inter filios Adam Mariam non tetigit Satan, ut vidimus ſupra*. Impletur gratia fœmina, quæ futura erat ejus Mater, & propterea ab Angelo ſalutatur: *Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus: ecce concipies, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jeſum: hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus ſedem David Patris ſui, & regnabit in Domo Jacob in æternum, & Regni ejus non erit finis*. Luc. 1.v.28.& 31. Apparet Paſtoribus Angelus, & Chriſti Nativitatem eis annuntiat: *Nolite timere, ecce Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo; quia natus eſt hodie vobis, Salvator, qui eſt Chri-*

ſtus

ſtus Dominus in Civitate David. In ejus Nativitate multitudo Cęleſtis canit Deo gloriam dicens: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus*. Luc.2. v.10. & 13. Apparet in Oriente Stella Regibus, illoſque mirabiliter ducit, ut Chriſtum natum adorent: *Et ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam, dicentes, ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum? Vidimus enim Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*. Matth.2. v. 2. Aſſignatur Joannes Baptiſta, quem Mahumetani, ut Virum Sanctiſſimum colunt, & in cujus nativitatem ſingulis annis feſtum celebrãt, ut Chriſti præcurſor: *Hic eſt enim, qui dictus eſt per Iſaiam Prophetam dicentem; vox clamantis in deſerto: parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus*. Matth.3. v.3. Luc.3. v.4. & cùm Joan. tantus eſſet, tamen de Chriſto teſtimonium perhibens, inquit: *Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus; ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto*. Luc.3.v.16. & cùm præ humilitate non auderet Chriſtum baptizare, tamen Chriſti verbis obtemperans, ipſum baptizavit in Jordane. Matth. 3. Et poſtquam Chriſtus aſcendit de aqua, vidit Spiritum Sanctum

ſub

ſub ſpecie Columbæ ſuper eum deſcendentem: *Et teſtimonium perhibuit Joannes dicens*: *Quia vidi ſpiritum deſcendentem quaſi Columbam de Cœlo, & manſit ſuper eum. Et ego neſciebam eum.* Sed qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: *Super quem videris ſpiritum deſcendentem & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto. Et ego vidi, & teſtimonium perhibui, quia hic eſt Filius Dei.* Ecce ò Mahumetani, magnus ille Baptiſta, quem vos tantopere colitis, de Chriſto teſtatur eſſe Filium Dei, & illum digito demonſtrans, dixit eſſe Agnum Dei, qui tollit peccata mundi; tollere autem peccata ſoli Deo competit: *Vidit Joannes Jeſum venientem ad ſe, & ait: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Ubi notandum eſt cum Chryſoſtomo, non dixiſſe, *Ecce qui tollet*, ſed de præſenti, *qui tollit*: ut ſignificaret, Jeſum natura ſua habere vim tollendi, & penitus auferendi peccata, ac proindè eſſe Deum, quia qui natura ſua vim habet tollendi peccata, Deum eſſe neceſsè eſt. Sic non dicimus, ignis calefaciet, ſed ignis calefacit, ut ſignificemus natura quidem ſua omni tempore, omni loco, omnem materiam, niſi quid obſtet, calefacere.

Ul-

Ultimò, omnia quæ de Chriſto narrant Euangeliſtæ, circa ejus Conceptionem, Nativitatem, Magorum adorationem, fugam in Ægyptum, Baptiſmum, Prædicationem, Apoſtolorum electionem, Miraculorum operationem, Paſſionem, Mortem, & Reſurrectionem, prænuntiata erant omnia ſingillatim à Prophetis multis retro ſæculis, ut conſtat ex dictis libro præcedenti; ergò cum Mahumetus in Alcorano fateatur miraculoſam Chriſti Conceptionem, & Nativitatem, Paſtorum, & Magorum adorationem, teſtimonium Joannis Baptiſtæ de ipſo, miracula ab ipſo facta, & alia hujuſmodi; & manifeſtè conſtet hæc omnia fuiſſe multò anteà prænuntiata à Prophetis; cogitur concedere, hunc Prophetam aliquid ſpecialiſſimum habere, quod in nullo alio repetitur, neque in Moyſe, nec in Elia, nec in ullo alio Propheta: quorſum autem tantus miraculorum apparatus erga hunc Prophetam, ſi eſſet tantùm ſicut unus ex reliquis, id eſt purus homo?

Probatur octavò, quia Mahumetus in Alcorano docet, Chriſtum eſſe Meſſiam Judæis promiſſum; atqui Meſſias promiſſus Judæis in veteri teſtamento futurus erat Deus; ergò Chriſtus eſt Deus. Major

conſtat ex Alcorano Zorà 2. quæ eſt Zorà *Hambram*, & Zorà 3. Idque probat Petrus de Cavalleria linguæ Arabicæ peritus in *Zelo Chriſti*, fol.4. num.19. & 20. ubi notat, in Alcorano *Jeſum* appellari *Ice*, & Meſſiam appellari Arabicè *Maceb*. Conſtatque manifeſtè, eſſe inter Arabes articulum fidei, quòd Chriſtus eſt Meſſias promiſſus in lege antiqua Judæis. Minor, in qua ſola eſt difficultas, probatur 1. ex illo Iſai.35.*Deus ipſe veniet, & ſalvabit nos, tūc aperientur oculi cæcorum & aures ſurdorū patebunt, tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & ſoluta erit lingua mutorum.* Quæ verba de Chriſto, & de nullo alio intelligi debēt. Perindè enim fuit dicere, Deus ipſe veniet, & ſalvabit nos, ac dicere: ipſe per ſe, & non per legatos veniet. Deus autem per ſe immediatè non venit ad ſalvandos homines, niſi quatenùs factus eſt homo, & homo factus ſalvavit homines. Et negato Myſterio Incarnationis Filii Dei, nequit verificari, Deum ipſum per ſe venturum, & ſalvaturum hominem. Ergò Chriſtus eſt Deus. Et confirmatur, quia ſi Chriſtus eſſet purus homo, & purus Dei miniſter in ſalute hominum procuranda, & non eſſet ſalvator, ſed Dei ſalvatoris merum inſtrumentum, meruſque miniſter, indè

Apo-

Apoſtoli à Chriſto miſſi in univerſum mundum ad procurandam hominum ſalutem, eſſent comminiſtri Chriſti, non autem miniſtri Chriſti. At conſtat, Apoſtolos ſe Chriſti miniſtros, non comminiſtros appellaſſe, ſiquidem Paulus 1. Corint. 4. ait *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, planè ſignificans Chriſtum eſſe verum hominum ſalvatorem, & non purum miniſtrum Dei, ſed verum Deum, & myſteria ejus, eſſe myſteria Dei.

Conſtatque apertè Iſaiam in illis verbit loqui de Chriſto: tum quia ipſe Chriſtus, cùm Joannes Baptiſta miſit Diſcipulos ſuos ad ipſum, ut eum interrogarent, an ipſe eſſet Meſſias in lege promiſſus; Illa verba Iſaiæ de ſeipſo expoſuit Matth. 11. v. 3. *Tu es qui venturus es, an alium expectamus? & reſpondens Jeſus*, ait illis: *Euntes renunciate Joanni, quæ audiſtis, & vidiſtis. Cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, &c.* Quæ erant ſigna, quæ Iſaias aſſignaverat ad dignoſcendum Meſſiam. Tum quia nunquam Deus per ullum Prophetam hæc ſigna fecit, de quibus loquitur Iſaias, niſi per Chriſtum. Nam qui tempore veteris teſtamenti miracula fece-

runt, ſunt Moyſes, Joſue, Elias, Eliſæus, & ipſe Iſaias: nullum autem eorum fecit ejuſmodi ſigna, quia nullus eorum illuminavit cæcos, ſurdos, mutos, claudoſque ſanavit. Tùm quia Iſaias loquitur de futuro, *Deus*, inquit, *ipſe veniet*: omnes autem Prophetæ, qui ſigna aliqua fecerunt, ante Iſaiam floruerunt. Ergò de nullo alio Propheta, niſi de Chriſto illa verba intelligi poſſunt. Et propterà ipſe Chriſtus Joan. 15. v.24. dixit: *Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem, & viderunt, & oderunt me, & Patrem meum.* Quibus verbis ſignificavit, Judæos eſſe inexcuſabiles, quia videntes in ipſo concurrere omnia ſigna, quæ de Meſſia futura prædixerant Prophetæ, nihilominus eum recipere noluerunt, ſed perſecuti ſunt, uſque ad necem Crucis.

Probatur ſecundò, Meſſiam promiſſum Judæis eſſe Deum ex Baruch 3. *Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur alius ad eum, hic adinvenit omnem viam diſciplinæ, & tradidit eam Jacob dilecto ſuo; poſt hac in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.* Hic de Deo Iſrael clariſſimè agitur, ut probant Cyprianus lib.2. contra Judæos cap.5. Ambroſ. lib.1. de Fide

de cap. 2. Auguſtinus lib. 18. de Civit. cap. 33. Nazianzenus orat 4. de Theologia, Baſilius lib. 4. contra Eunomium, Chryſoſtomus in oratione, quod Chriſtus ſit Deus, Hilarius lib. 5. de Trinit. & alii: Undè Athanaſius lib. 5. de Incarnatione ait, ideò Filium Dei factum eſſe hominem: Ut ho-
„ mines ipſum intuentes, ex mirabilibus
„ ejus operibus perſuaderent ſibi, non
„ dumtaxat hominem, ſed etiam Deum,
„ & veri Dei Verbum, ac ſapientiam:
„ quemadmodũ enim, quà minimè ſpecta-
„ bilis eſt, ex creationis operibus cogno-
„ ſcitur: ſic homo factus, & in corpus
„ receptus ex operibus dignoſci poteſt,
„ Dei eſſe virtus, & Verbum; non homo
„ (ſimplex) qui hæc operatur. Et in
„ Epiſtola ad Antiochenſes, quam Ale-
„ xandrina Synodus ſcripſit: Cum re
„ verà Dei eſſet Filius (inquit) factus eſt
„ etiam hominis Filius, idem & primoge-
„ nitus factus eſt in fratribus. Ideò non
„ alter quidem erat, qui ante Abraham
„ fuit Dei Filius, alter verò, qui poſt
„ Abraham extitit: alter ille, qui Laza-
„ rum excitavit; alter qui de illo ſciſci-
„ tatus eſt: ſed idem planè erat, humano
„ quidem more dicens: ubi Lazarus ja-
„ cet? divino autem, hunc à mortuis
„ ſuſcitans.

 Qua-

Quare Propheta loquitur de Deo Iſrael, qui ſolus ſimilem non habet, & qui poſtquàm tradidit diſciplinam Iſraeli, ideſt legem in Monte Sinà, tandem homo factus in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.

Tertiò, quia Meſſias promiſſus erat ad ſalvandos homines à ſervitute peccati, ut conſtat ex dictis libro præcedenti, & redemptio, quam allaturus erat Meſſias, erat redemptio ſpiritualis, eripiens homines à poteſtate Diaboli, non corporalis liberans eos à tyrannide, alicujus Principis temporalis. Undè Deus loquens apud Iſaiam cap. 49. cum Meſſia, inquit: *Parum eſt, ut ſis mihi ſervus ad ſuſcitandas tribus Jacob, & fæces Iſrael convertendas. Ecce dedi te in lucem Gentium, ut ſis ſalus mea uſque ad extremum terræ.* Quod perindè eſt, ac ſi Deus Pater diceret Filio ſuo incarnato, ſeu Meſſiæ: Non mitto te ad ſalvandum dumtaxat Judæorum nationem, ſed totius generis humani redemptorem te conſtituo, & ſalvatorem: munus autem ſalvatoris ſpiritualis, ſolius Dei proprium eſt, ſalvatio opus eſt proprium Dei; ut ipſe Deus teſtatur Iſai. 43. „ Ego ſum Dominus, & „ non eſt abſque me ſalvator. Et cap.

„ 25.

„ 25. Deus juſtus, & ſalvator non eſt præ-
„ ter me. Et Oſeæ 13. Ego ſum Domi-
„ nus Deus,& ſalvator non eſt præter me.
Tunc ſic, ſed Chriſtus eſt verè,& propriè
ſalvator: ergò Chriſtus eſt verè, & pro-
priè Deus. Minor conſtat ex Matth.1.
„ Vocabis nomen ejus Jeſum, ipſe enim
„ ſalvum faciet populum ſuum à peccatis
„ eorum. Et Luc.2. 11. Angelus dixit pa-
„ ſtoribus: Natus eſt hodie vobis ſalvator,
„ qui eſt Chriſtus Dominus. Et Jo.4.verſ.
42. Samaritani poſt Samaritanæ cõverſio-
nem factam à Chriſto, cognoverunt,ipſum
eſſe verum mundi Salvatorem: Scimus,
„ quia hic eſt verè Salvator Mundi. Et
„ Apoſtolus ad Titum cap. 2. verſ. 11.
„ Apparuit gratia Dei Salvatoris noſtri
„ erudiens nos, ut ab negantes impieta-
„ tem, & ſæcularia deſideria, ſobriè, piè,
„ & juſtè vivamus in hoc ſæculo. Et Pe-
„ trus Epiſt. 2. cap.1. v. 1. Simon Petrus
„ ſervus, & Apoſtolus Jeſu Chriſti iis, qui
„ coæqualem nobiſcum ſortiti ſunt Fi-
„ dem, in juſtitia Dei noſtri, & Salvatoris
„ Jeſu Chriſti. Et Joan. Epiſt. 1. cap. 4.
„ v. 14. Et nos vidimus, & teſtificamur,
„ quoniam Pater miſit Filium ſuum Sal-
„ vatorem Mundi. Hinc Auguſtinus,
„ ſerm. 81. de tempore, unigenitus Dei

„ (inquit) factus eſt hominis Filius, ut
„ qui Creator mundi erat, fieret, & Re-
„ demptor. Et Ambroſ. lib.3. de Fide
„ cap.2. Decuit enim, ut ille nos redi-
„ meret, qui creavit.

Quartò, quia Iſaias de futuro Meſſia loquens cap. 45. inquit: Hæc dicit Do-
„ minus, labor Ægypti, & negotiatio
„ Ætiopiæ, & Sabaim, viri ſublimes ad te
„ tranſibunt, & tui erunt, poſt te ambu-
„ labunt, vincti manicis pergent, & te
„ adorabunt, teque depræcabuntur, tan-
„ tum in te eſt Deus, & non eſt abſque
„ te Deus: verè tu es Deus abſconditus,
„ Deus Iſrael ſalvator. Hæc tàm mani-
feſtè dicuntur à Domino Deo de Filio ſuo incarnando, ut Hieronymus in hunc locum ſcribat, nullum eſſe effugium à laqueis hujus teſtimonii.

Quintò, idem Iſaias cap.9. luculenter docet: nam de Chriſto loquens, inquit:
„ Parvulus natus eſt nobis, & Filius da-
„ tus eſt nobis: & factus eſt principatus
„ ſuper humerum ejus; & vocabitur no-
„ men ejus, Admirabilis, Conſiliarius,
„ Deus, fortis, Pater futuri ſæculi, Prin-
„ ceps pacis, &c.

Mitto alia plura teſtimonia, quia hæc ſufficiunt: ex omnibus concluditur ad ho-

hominem contra Mahumetum, Chriſtum eſſe verum Deum; quia Mahumetus docet vera eſſe, quæ Prophetæ ſcripſerunt: at Prophetæ ſcribentes de Meſſia dixerunt illum futurum eſſe Deum. Ergò Meſſias eſt verus Deus. Sed Mahumetus fatetur Chriſtum eſſe Meſſiam promiſſum in lege antiqua, & à Prophetis: ergò cogitur fateri Chriſtum eſſe Deum.

Probatur prætereà Chriſtum eſſe Deum omnibus argumentis, quibus libro præcedenti oſtendimus hanc veritatem. Primò, quia Chriſtus palam dixit ſe eſſe Deum, & in confirmationem hujus doctrinæ mortuos ſucitavit, cæcos illuminavit, & alia miracula operatus eſt. Ergò hæc eſt veritas certiſſima. Secundò, quia Judæi eo titulo præcipuè Chriſtum crucifixerunt, quia dixit ſe eſſe Filium Dei naturalem, verumque Deum: & tamen Deus illos propter necem Chriſto illatam ſeveriſſimè punivit, & uſque modò punit, quod argumentum manifeſtum eſt, Chriſtum dum ſeipſum appellavit Deum, non blaſphemiam dixiſſe, ſed veritatem certiſſimam. Tertiò, quia Deus Chriſtum eo nomine crucifixum, quia Filium Dei ſe fecit, tertia die ſuſcitavit à mortuis: hoc opere evidenter manifeſtans, illum vera

dixiſſe. Quartò, quia Apoſtoli innumerabilibus miraculis mundo perſuaſerunt rem humanæ ſapientiæ pœnitùs incredibilem, nempè hominem crucifixum eſſe verum Deum. Quintò, quia niſi Chriſtus eſſet verus Deus, opere complere non potuiſſet, quod promiſerat, dicens: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam.* Sextò, quia Chriſtus majora operatus eſt poſtquàm à Judæis crucifixus eſt, quàm dum viveret, quod argumentum manifeſtum eſt, eum non eſſe nudum hominem, ſed hominem Deum. Septimò, quia Apoſtoli, & innumerabiles Martyres, utriuſque ſexus, & in omni ætate, conſtanter, & alacritèr in teſtimonium hujus veritatis atrociſſima tormenta paſſi ſunt, & necem acerbiſſimum; Deuſque illos manifeſtis illuſtravit miraculis. Octavò, quia Fides falſa veram nequit generare ſanctitatem, Fides autem hæc de Divinitate *Crucifixi* innumerabiles genuit ſanctos. Chriſti prædicator Mahumetanorum converſioni intentus, enumeret Illuſtriores ſanctos, qui in ſingulis Eccleſiæ ſæculis floruerunt, illos præſertim, qui gloria miraculorum eminuerunt.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

Probatur Diuinitas Chriſti, & veritas Religionis Chriſtianæ ex notis, & inſignibus, quibus dignoſcitur, illam eſſe à Deo.

SAnè in Religione Chriſtiana, tanquam primam baſem ſtatuente Chriſtum eſſe Deum, & hominem, mortuum, & crucifixum pro ſalute humani generis, & tertia die reſurrexiſse à mortuis, atque in Deo dari Trinitatem perſonarum, tot concurrunt notæ, & ſigna, ut credamus, illam eſſe à Deo, ut evidenter convincant illam habere Deum Authorem, & poſse ac debere hominem myſteriis ab illa propoſitis infallibili, & firmiſſimo aſsenſu credere: notas autem, & ſigna ex dictis in hoc, & antecedenti libro breviter hìc appendam.

1 Quòd myſteria noſtræ Fidei in Scripturis Sacris ſpiritu prophetico tot ſæculis ante fuerunt, & prænunciata, & præfigurata.

2 Quòd à paucis hominibus plebeis, nulla doctrina ſæculari inſtructis, ſolo Spiritu Divino afflatis, doctrina Fidei mundo fit

ſit perſuaſa, tota ſæculi potentia,& ſapientia repugnante.

3 Quòd infinitis miraculis confirmata.

4 Quòd pro ea doctrina tot Martyrum miriades libentiſſimè, & fortiſſimè omne tormentorum genus ſubierint, & ſanguinem profuderint.

5 Quòd eadem doctrina à ſexdecem nunc ſæculis jugiter toto penè orbe viguerit.

6 Quòd à ſapientiſſimis viris, qui diverſis temporibus, vel diſtinctis locis vixere, ſummo conſenſu tradita.

7 Quòd omnes qui vel ſanctitate vitæ, vel gloria miraculorum clari fuerunt, eam ſectati ſint.

8 Quòd homines ad pietatem, juſtitiam, benignitatem, animi fortitudinem, vitæ puritatem, contemptum rerum terrenarum, innocentiam, atque adeo ad omnem virtutem informet, & inſtruat.

9 Quòd nihil à recta ratioue alienum contineat.

10 Quòd efficaciſſima præſidia, & incentiva ad rectè, & innocenter vivendũ, & ad peccatum vitandum ſuppeditet.

Hæc, & alia ſingna, & notæ clarè demonſtrant Religionem Chriſtianam eſse à

Deo

Deo datam hominibus,ut in illa ſuam ſalutem operentur, & hoc velle de ſe credi, quod Chriſti Eccleſia Catholica Romana credendum proponit; & eo modo velle ab hominibus coli, quo illa tradit eſſe colendum. Cum enim evidens ſit unum dumtaxat eſſe Deum, evidens quoque eſt, unam dumtaxat eſſe veram Fidem, & Religionem in mundo: reliquas verò ipſi oppoſitas, quoad id quod de Deo, & divinis jubent credi eſſe falſas. Quod lumine naturæ ductus agnovit Cicero, qui cùm in libris de natura Deorum propoſuiſſet varias Philoſophorum opiniones de natura Deorum, & de Fine, ad quem homo conditus eſt, ſic concludit: *Quoniam opiniones cum tàm variæ ſint, tamque inter ſe diſſidentes, alterum fieri prfectò poteſt, ut earum nulla, alterum certè non poteſt, ut plus una vera ſit.*

CAPUT TERTIUM.

Iterum oſtenditur Divinitas Chriſti, & pluralitas perſonarum in Deo ex ipſo Alcorano, & ex Scripturis, quas Mahumetus admittit.

MAhumetus in ſuo Alcorano hæreſes renovavit, quas Eccleſia Catholica in pluribus Conciliis Generalibus damnaverat, nempè hæreſim Arrianam, quæ negans intra Deum pluralitatem perſonarũ, negabat conſequenter Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum eſſe naturalem Dei Filium conſubſtantialem Patri; & conſequenter negabat eſſe verè, & propriè Deum, & in hoc ſequebantur Arriani Ebionem, & Cherintum Hæreticos, qui Divinitatem Chriſti primi negarunt tempore Apoſtolorum; renovavit quoque hæreſim Neſtorii affirmantis Chriſtum fuiſſe, & eſſe hominem Deiferum, id eſt, in quo Deus moraliter habitavit, non tamen verum Deum, ac proindè Beatam Virginem non eſſe appellandam Matrem Dei, ſed Matrem Chriſti, non Theotocon, ſed Chriſtotocon, Chriſtũ dividens in duos Filios, alterum Dei, alterum Virginis. Hos errores damnaverat

Ec-

Eccleſia in quinque Conciliis Generalibus 1. Niceno : 2. Conſtantinopolitano primo : 3. Epheſino : 4. Calcedonenſi : 5. Conſtantinopolitano ſecundo . Et poſt hæc omnia Mahumetus hanc hæreſim renovavit .

Siquidem in Alcorano Zorà 4.in principio hæc habet : „ Hæretici ſunt illi qui „ dixerunt,quod Deus,& Meſſias eſt Filius „ Mariæ . Et Zorà 1. Habuit Deus Filium ? Abſit ab ipſo , laudetur ipſe , ſed „ omnia ſunt ſua, quæ ſunt in Cœlo, & in „ terra omnia ſibi ſubjecta . Et Zorà 4. „ negat Trinitatem his verbis : Hæretici „ ſunt illi, qui dicunt, quod Deus eſt tertius de tribus ; intendens per hoc damnare Chriſtianos , qui dicunt Deum eſſe Unum, & Trinum . Ità refert ex Alcorano D. Petrus de Cavalleria, linguæ Caldaicæ, Arabicæ,& Hæbraicæ apprimè peritus in ſuo *Zelo Chriſti*, fol. 129. quem librum erudiriſſimis notis illuſtravit Doctor Don Martinus Alphonſus de Vivaldo , anno Chriſti 1592. qui in Prologo teſtatur,ſe in illo libro gloſſando tres annos conſumpſiſſe . Et teſtatur Carthuſianus lib.1. art.2. Mahumetus in Alcorano cap. 19. ſic ait: „ Nihil præter opiniones ſequuntur dicentes Deum ſumpſiſſe Filium , quo ne-

„ qua-

„ quaquam indiguit. An habent rationes „ hoc demonſtraturas? An hoc neſcitum „ Deo imponunt? Et in cap. 12. Sciendum „ eos incredulos eſſe, qui Jeſum Filium „ Mariæ Deum eſse dicunt. Et iterum: „ Omnes dicentes Chriſtum Mariæ Filiũ „ Deum exiſtere, mendaces inventi ſunt, „ atque increduli, cùm Chriſtus ipſe di- „ xerit: Filii Iſrael in Deum veſtrum, ac „ meum credere. Cui quicumque ſociũ, „ ac participem poſuerit, ignem intrabit „ perpetuum, & frequenter aſserit, quòd „ Deus non habet Filium ſibi æqualem; „ quia Deus non habuit uxorem: aitque „ omnes, qui Deum Trinum aſserunt in „ perſonis, tres Deos affirmare.

Hoc ſuppoſito probo Alcoranum librum eſse mendacem, & Diaboli ſuggeſtione compoſitum. Primò, quia cum ex ipſo conſtet, Chriſtum eſse Verbum Dei miſsum à Deo in hunc mundum, ſequitur dari in Deo plures perſonas: nempè perſonam miſsam, & perſonam mittentem. Nam Verbum Dei Perſona Divina eſt, ut manet probatum ſupra, quia Verbum Dei eſt conceptus intellectus paterni, & imago Patris intra Deum exiſtens: quia conceptus mentis intra intelligentem eſt, & verbum, ſeù ſermo internus in loquente

eſt,

eſt. Perſona autem Divina nequit ſeipſum mittere. Undè Auguſtinus lib.2.de Trinitat. cap.5. dicit: *Quod ſolus Pater nunquàm legitur miſſus*. Quia neque poteſt dici miſſus à ſeipſo, nec à Filio; quia in Divinis, Perſona, quæ mittitur, debet procedere à mittente. Et ideò Chriſtùs Domiminus Joan.8. dicebat: *Non ſum ego ſolus, ſed ego, &c. qui miſit me Pater*. Quare ut rectè explicat magnus Chriſtianorum Doctor S. Thomas 1. part. q. 43. art. 1. cap.
„ Miſſio Divinæ Perſonæ convenire poteſt
„ ſecundùm quod importat ex una parte
„ proceſſionem originis à mittente, & ſe-
„ cundùm quod importat ex alia parte
„ novum modum exiſtendi in alio. Sicut
„ Filius dicitur miſſus à Patre in mundũ.
„ ſecundùm quod incæpit in mundo eſſe
„ per carnem aſſumptam; & tamen ante
„ in mundo erat, ut dicitur Joan.1.

S. Vincentius Ferrerius Dom. 3. poſt Paſcha ſerm.4.narrat, quòd cùm ipſe prædicaret in quadam Sinagoga Judæorum, acceſſit ad eum quidam Mahumetanus, Sarracenorum Alphaquinus, ſeù Sacerdos, illumque interrogavit, quomodo Deus poſſet habere Filium? Cui ſanctus reſpondit quadam interrogatione. *Tu credis Deũ eſſe æternum*? Et cùm ille annuiſſet, ſub-

junxit S. Vincentius: credis ne Deum eſſe mutum, aut credis eum loqui? fixum habeo, inquit, Deum non eſſe mutum, ſed loqui. *Ecce igitur*, (repoſuit S. Vincentius) Verbum hoc æternum, quod Deus loquitur, & intellectu ſuo profert, hoc eſt Verbum, de quo loquitur S. Joannes quando dicit: *Verbum caro factum eſt*; & iſtud Verbum eſt Filius Dei.

Sanè cùm Mahumetani credant Deum ab æterno nihil creatum produxiſſe, quia in principio temporis initium habuit rerū creatio; ſi concedant Deum ab æterno loqui; neceſſariò fateri debent Deum ab æterno loqui intra ſe, nam locutio externa importat aliquid creatum, quia repugnat Deum ad extra loqui, quin ad extra aliquid producat. Deus ergò ab æterno ore ſuo, id eſt, intellectu ſuo loquitur: (cùm enim Deus non ſit ſubſtantia corporea non poteſt habere os materiale, ſed tantùm ſpirituale, nempè intellectum) ergò Deus medio intellectu ſuo profert Verbum ab æterno intra Deum exiſtens, Deus eſt non minus quàm Deus ſit Perſona Divina hoc Verbum producens. Hoc ergò Verbum æternum eſt Filius Dei, quia eſt ſubſtantia vivens, quæ Patrem perfectiſſimè repræſentat,

Nunc

Nunc veniamus ad argumenta petita ab Scriptura. Nam Mahumetus ait, credenda eſſe, quæ ſcripſit Moyſes, & ſcripſerunt Prophetæ, & credendum eſſe Evangelio Jeſu Chriſti. Argumentor ergò 1. ex Pſalm. 2. v. 7. *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu; ego hodie genui te.* Certum eſt Prophetam loqui non de ſeipſo, ſed in perſona Chriſti: nam ut probat Bellarminus, totus hic Pſalmus eſt manifeſtiſſima prophetia de Chriſto, David enim in ſpiritu prænoſcens Meſſiam venturum, & perſecutiones multas adversùs eum exorituras, & eum tamen fœliciſſimè regnaturum, inicipit ab increpatione perſecutorum illis verbis: *Quarè fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adversùs Dominum, & adversùs Chriſtum ejus*: & ſenſus eſt, fruſtrà Gentiles, & Hebræos, tum Principes, tum populos infremuiſſe indignatione contra Meſſiam, & cogitaviſſe rationem impediendi Regni ejus. Conſtatque manifeſtè Davidem non loqui de ſeipſo, ſed de Chiſto, nam ſtatim poſt illa verba: *Ego hodie genui te, addit: poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ*: quæ de Davide verificari

non poſſunt: verificantur autem ad litteram de Chriſto, & eorum ſententia eſt apertiſſima, ac ſi Deus Pater dicat: Quia tu Chriſte Filius meus es naturalis, & virtute mea incarnatus, & à mortuis ſuſcitatus, jure potes à me petere imperium in omnes gentes, tanquàm hæreditatem tuam, & omnem terram uſque ad ultimos fines ejus, tanquam poſſeſſionem tibi debitam. Ipſique Rabini, & Magiſtri Judæorum, qui floruerunt multis annis ante adventum Chriſti, fatentur Davidem non loqui de ſeipſo, ſed loqui in perſona Chriſti, ut teſtatur Paulus de S. Maria, qui prius fuit Rabinus Hebræorum, & poſteà ad Fidem Chriſti converſus, fuit Epiſcopus Burgenſis, & floruit ad ann. 1430. & ſcripſit doctiſſimum librum adversùs Judeos, in quo probat, Jeſum Nazarenum, quem Judæi crucifixerunt, eſſe Meſſiam, & Chriſtum promiſſum per Prophetas, & inter alia argumenta id probat ex iis verbis Pſalmi, 1. part. Scrutinii Scriptur. diſt. 9. cap. 9. affirmans Rabinos ipſos Hebræorum ea expoſuiſſe de Meſſia venturo.

Et Apoſtoli Chriſti, quos Mahumetus fatetur fuiſſe viros ſanctos, & vera eſſe, quæ ſcripſerunt, hunc locum exponunt de Chriſto, Actor. cap. 4. verſ. 25. cùm enim

Petrus in nomine Jeſu Nazareni miraculoſè curaſſet hominem claudum, qui ſedebat ad portam Templi Salomonis, quæ dicitur Specioſa, ut peteret elemoſynam ab introeuntibus in Templum, dicens: *Argentum, aut aurum non eſt mihi; quod autem habeo hoc tibi do, in nomine Jeſu ſurge, & ambula: Et apprehenſa manu ejus dextera, allevavit eum, & protinus conſolidatæ ſunt baſes ejus, & plantæ*, Actor. 3. 7. cùm hunc hominem, qui annorum erat amplius quadraginta, curaſſet D. Petrus, magna perſecutio contra ipſum ſuborta eſt, & contra D. Joannem, qui illum comitabatur, quia predicabant populo, Jeſum Nazarenum reſurrexiſſe: ipſi verò conſtanter dixerunt Scribis, & Phariſæis: „ Principes populi, „ & ſeniores audite. Notum ſit omnibus „ vobis, & omni plebi Iſrael, quia in no- „ mine Domini noſtri Jeſu Chriſti Naza- „ reni, quem vos crucifixiſtis, quem „ Deus ſuſcitavit à mortuis, in hoc, iſte „ ſtat coram vobis ſanus. Et allegabant varia Scripturæ teſtimonia ad probandum Jeſum Nazarenum eſſe Chriſtum in lege promiſſum. *Et non eſt* (inquiunt) *in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen eſt ſub Cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri*: & ad probandum Jeſum

Nazarenum eſſe Chriſtum adduxerunt verba Pſalmi, quæ modo citavimus, & cum Deo loquentes dicebant: „ Domine tu
„ es, qui feciſti Cœlum, & Terram, Mare,
„ & omnia, quæ in eis ſunt: qui Spiritu
„ Sancto per os Patris noſtri David pueri
„ tui, dixiſti: Quarè fremuerunt gentes,
„ & populi meditati ſunt inania, aſtiterunt
„ Reges terræ, & Principes convenerunt
„ in unum, adverſùs Dominum, & ad-
„ verſùs Chriſtum ejus; convenerunt
„ enim verè in Civitate iſta adverſùs ſan-
„ ctum Puerum tuum Jeſum, quem un-
„ xiſti, Herodes, & Pilatus, cum Gentili-
„ bus, & populis Iſrael, facere, quæ manus
„ tua, & conſilium tuũ decreverunt fieri.
Ergò Apoſtoli Spiritu Sancto pleni, quamvis eſſent ex ſe rudes piſcatores, acceperunt à Deo lucem ad interpretandas Scripturas, & teſtati ſunt, Davidem in illo Pſalmo loqui de Jeſu Nazareno, qui eſt verus Meſſias, & verus Chriſtus in lege promiſſus. Ergò certum eſt, verba illa: *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te*, intelligenda eſſe de Chriſto: ergò Chriſtus eſt Filius naturalis Dei ab æterno à Patre genitus ex ſua ſubſtantia: Perindè enim fuit dicere: *Ego hodie genui te, ac ego in die æternitatis genui te Deus Deum*, ut

inquit

inquit Bellar. Undè Origenes tom. 1. in Joannem circa medium, hunc locum exponens inquit: „ Manifeſtè Filii notabi-
„ litas declaratur, cum Filius meus es tu,
„ ego hodie genui te, dicitur ad illum à
„ Deo, cui ſemper eſt hodie. Neque
„ enim eſt veſpera Dei, neque mane; ſed
„ ipſi dies eſt hodie, in qua genitus eſt Fi-
„ lius. Et Auguſtinus exponens hæc ver-
„ ba, ego hodie genui te, ſic habet: Ho-
„ die, quia præſentiam ſignificat, atque
„ in æternitate, neque præteritum quid-
„ quam eſt, quaſi eſſe deſierit, neque fu-
„ turum, quaſi nondum ſit, ſed præſens
„ tantùm, quia quidquid æternum eſt,
„ ſemper eſt, divininius, accipitur ſecun-
„ dùm id dictum, ego hodie genui te, quo
„ ſempiternam generationem virtutis, &
„ ſapientiæ Dei, qui eſt unigenitus Filius,
„ Fides ſinceriſſima, & Catholica prædi-
„ dicat. Et lib. 11. Confeſſ. cap. 13. in
„ fine: Hodiernus tuus, æternitas, ideò
„ coæternum genuiſti, cui dixiſti. Ego
„ hodie genui te. Et in Enchir. cap. 49.
„ Ego hodie genui te, non unum illum
„ temporis diem, quo baptizatus eſt, ſed
„ immutabilis æternitatis oſtendit, ut il-
„ lum hominem ad unigeniti perſonam
„ pertinere monſtraret. Ubi enim dies,

„ nec heſterni fine inchoatur, nec initio
„ craſtini terminatur, ſemper hodiernus
„ eſt.

Nec poteſt locus ille intelligi de filiatione per adoptationem ſecundùm quam omnes juſti ſunt Filii Dei, quia ut obſervat Paulus Burgenſis 1. part.ſcrutinii diſt. 9. cap. 9. *Filium ſuum in ſingulari*, quem ipſe genuerit, nullibi Deus appellat niſi Chriſtum; quia nimirum ſolus Chriſtus eſt Filius Dei naturalis. Quare illud, *Filius meus es tu*, intelligendum eſſe de filiatione naturali efficaciter confirmat D. Tho.4. contra gent. cap.7. initio ex Paulo ad Hebræos 1. ubi volens probare, quòd
„ Chriſtus eſt verus Deus, per quem fecit,
„ & ſæcula, qui eſt ſplendor gloriæ, &
„ figura ſubſtantiæ ejus, portanſque om-
„ nia verbo virtutis ſuæ „ purgationem
„ peccatorum faciens; quæ ſunt certiſſima conſubſtantialis, ac veræ Deitatis indicia: ità argumentor ex hoc loco: „ Cui
„ enim dixit aliquando Angelorum,Filius
„ meus es tu, ego hodie genui te? Ergò Chriſtus eſt alia ratione Filius Dei, quam ſit quilibet Angelus, etiam ſanctiſſimus- ergò non eſt Filius adoptivus, ſed naturalis, & conſubſtantialis Patri; nam ſi propter filiationem adoptivam dixiſſet Pater de

Chri-

Chriſto, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*; etiam poſſet dicere Michaeli, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*. Ergò id dixit propter filiationem naturalem.

Argumentor ſecundò, ex illis verbis Pſalmi 109. verſ. 3. *Tecum principium in die vitutis tuæ in ſplendoribus ſanctorum; ex utero ante Luciferum genui te*. In quibus certum eſt ſermonem eſſe de Chriſto; quia de ille loquitur in hoc verſu, de quo verſu 1. dixerat: *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis*. Ut autem inquit Bellarminus in eum Pſalmum, *certum* eſt non alium hoc loco Dominum vocari niſi Meſſiam, qui fuit Filius David ſecundùm carnem, & Dominus David ſecundùm Divinitatem: totus enim Pſalmus id clamat, cùm neque Abraham, neque Ezechias (de quibus ridiculè Rabini cæcorum Judæorum id exponunt) ſederint *ad dexteram Dei*, neque geniti ſint ante Luciferum, nec Sacerdotes fuerint ſecundum Melchiſedech. Quarè Judæi interrogati à Chriſto Matth. 22. v. 42. quomodo David in ſpiritu vocet Meſſiam Dominum ſuum? non ſunt auſi negare, Pſalmum intelligendum eſſe de Meſſia.

Ex his verbis probant efficaciſſimè Patres Chriſti Divinitatem: quæ verba

ſic ad litteram explicat Bellarminus, dixerat: *Dominare in medio inimicorum tuorum*, quod intelligitur in hoc tempore, dum regnum Chriſti ab omnibus oppugnatur: declarat nunc, quid erit in noviſſimo die, quando omnes inimici ſubjecti erunt, ut ſcabellum pedum ejus: *Tecum*, inquit, *principium in die virtutis tuæ*, id eſt, tecum erit principatus manifeſtus, tunc apparebit omnibus tuum eſſe regnum; & apud te ſolum eſſe verum principatum. *In die virtutis tuæ*, in die videlicèt noviſſimo, quando potentia tua Cœlum movebit, Cœlum obſcurabit, Terram concutiet, mortuos excitabit, & omnes ad Tribunal tuum adducet. *In ſplendoribus Sanctorum*, id eſt, quando circumdatus eris Sanctis tuis, qui omnes fulgebunt ſicut Sol: *Ex utero ante Luciferum genuit te*, id eſt, ideò tecum erit tantus principatus, quia ego Deus Pater omnipotens genui te, non ex nihilo, ut res creatas, ſed *ex utero* meo, ut Filium verum, connaturalem, & ſubſtantialem, *ante Luciferum*, id eſt, ante quam Stellas crearem, ante omnem creaturam, ante omnia ſæcula. Hæc eſt communis expoſitio Patrum, Hieronymi, Auguſtini; Chriſoſtomi, Theodoreti, Euthimii.

Quod

Quod ſi placet (inquit Bellar.) non accipere principium pro principatu, ſed ſimpliciter, pro principio exponere poterimus: *Tecum principium*, ideſt tecum eſt principium omnium rerum; quia tu es in Patre,& Pater in te. Sed prior expoſitio videtur præferenda, utpote magis conformis textui Hebraico. *Ex utero*. Ex hoc verbo efficaciſsimè probant Patres Chriſti Divinitatem; nam ſi Chriſtus creatura eſſet, non poſſet dici genitus ex utero·nemo enim dicit, ſe genuiſſe ex utero domũ, vel ſcamnum, vel aliud quidpiam ex arte factum. Nec Deus dixit unquam ſe genuiſſe ex utero Cœlum, aut terram. Porrò per uterum intelligitur eſſentia Dei ſecreta, & intima; & quamvis uterus propriè ad matrem, non ad patrem pertineat; rectè tamen Deus Pater dicitur ex utero genuiſſe, tum ut clariùs oſtendatur Filius conſubſtantialis genitori (clariùs enim Filius eſt ex ſubſtantia Matris, quàm ex ſubſtantia Patris) tum quia Deus opus non habuit uxore ad Filium gignendum, & patiendum. Undè dicit Iſaiæ ultimo: *Numquid ego, qui alios parere facio, non pariã? Ante Luciferum*. Hinc ſignificatur æternitas Filii, qui penitus fuit ante Luciferi creationem, ac per hoc ante omnes crea-

turas. Sed poſuit nomen Luciferi, quoniam ipſe etiam Filius Dei,eſt quidam Lucifer increatus; eſt enim lux vera, quæ illuminat omnem hominem, & omnem Angelum.

Argumentor tertiò, ex illis verbis Eccleſiaſt. 24. ego ex ore *Altiſſimi prodivi primogenita ante omnem creaturam*. Quæ Ambroſius, Cyprianus, Auguſtinus, & alii Patres communiter exponunt de generatione Verbi, quod eſt Sapientia Divina genita; textus enim expreſsè loquitur de Sapientia increata, ut autem expendit Lyranus: *Non loquitur de ſapientia Diuina eſſentialiter dicta; quia hæc non eſt generans, nec genita. Nec etiam de ſubſtantia quacumque creata, per hoc quod dicitur ante omnem creaturam*. Nam ſapientia illa, quæ genita eſt ante omnem creaturam, creatura eſſe nequit: rursùs ſapientia illa eſt per ſe ſubſiſtens,ſeu ſapientia ſapiẽs, ideſt perſona, id enim denotat illud, *Ego*: Ergò in Deo datur perſona generans, & perſona genita, ſapientia generans, & ſapientia genita. Ergò cùm nulla perſona poſſit generare ſeipſam, concluditur dari in Deo plures perſonas. *Ex ore altiſſimi*. Per os Dei intelligitur intellectus fœcũdus Patris, ex quo procedit Verbum. Cum

enim

enim certum ſit, Deum non habere os corporale, quo vocaliter loquatur, concluditur ibi ſermonem eſſe de ore ſpirituali, quo ſubſtantia ſpiritualis loquitur, nempè de intellectu, quo loquitur dum Verbum mentale producit. Ergò in Deo datur Verbum ſubſtantiale æternum, & increatum diſtinctum realiter à Patre.

Simile argumentum ſumitur à Patribus contra Arrianos ex illis verbis Prov. 8. *Nondum erant abyſſi, & ego jam concepta eram; ante colles ego parturiebar, quando præparabat Cælos, aderam, &c. cum eo eram cuncta componens*, quæ de Sapientia Divina æterna, & genita intelliguntur à Patribus, nempè de Verbo.

Argumentor quarto, ex illi verbis Micheæ 5. *Et tu Bethleem Ephrata parvulus es in millibus Judà: ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael. Et egreſſus ejus ab initio à diebus æternitatis.* Manifeſtum eſt enim loqui de Chriſto; & ideò ipſi Judæi Principes Sacerdotum, & Scribæ populi interrogati ab Herode Matth. 2. ubi Cſtriſtus naſceretur, reſponderunt, naſciturum Bethleem. Ex hoc autem textu evincuntur, duplicem eſſe Chriſti Nativitatem, alteram temporalem, & humanam in Bethleem, alteram ſempiternam, & Di-

vinam. Ergò Chriſtus, qui naſciturus dicitur in Bethleem, quatenùs homo; eſt ſimul Filius naturalis Dei, procedens ab æterno à Patre per ſpiritualem, & intelle-ctualem generationem.

Omiſsis aliis pluribus, veniamus ad novum Teſtamentum, quod Mahumetus admittit, & jubet credi: ex quo manifeſtè conſtat Chriſtum eſſe verum Deum. Ut liquet ex teſtimoniis allegatis diſp. præced. Et nunc probatur 1. ex illo Pauli ad Philip. 2. *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinanivit formam ſervi accipiens*. Ubi clariſſimè explicatur, Chriſtum eſſe verum Deum, cùm habeat formam, ideſt naturam *Dei*, & ſecundùm illam non ſit rapina, ſed natura æqualis Patris. Secundò ex illo Rom. 9. *Ex quibus Chriſtus eſt ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus*. Cum enim ſuper omnia nihil ſit niſi verus Deus, ſi Chriſtus eſt ſuper omnia Deus, ſequitur eſſe verum Deum, Tertiò, ex illo 1. Jo: 5. „ Ut ſimus in vero Filio ejus, hìc eſt verus Deus, & vita æterna. Audi Auguſt, „ lib. 1. de Trinit. c. 6. Et Filius non tantùm Deus, ſed & verus Deus, quod Joannes apertiſſimè in ſua Epiſtola dicit; „ Sci-

„ Scimus quia Filius Dei venit, & dedit
„ nobis intellectum, hic eſt verus Deus,
„ &c. 1. Joan. 5. v. 20. Audi & Cyrillum
„ lib. 12. Theſauri cap. 23. Quid (inquit)
„ dicent Hæretici ad hæc Beati Joannis
„ verba, quibus apertiſſimè Deus verus
„ Filius appellatur? Nam ſi Deus verus
„ eſt ſubſtantialiter, non participatione
„ hoc ipſum eſt, ſicut creaturæ. Neque
Mahumetani reſpondere potuerunt, Chriſtum ab Apoſtolis appellari Deum, quia erat ejus legatus. Sic enim non eſſet verus Deus, ſed ſolum Dei miniſter, ut inquit S. Irinæus lib. 1. cap. 6. neque Dominus,
„ neque Spiritus Sanctus, neque Apoſtoli
„ eum, qui non eſſet Deus, definitivè, &
„ abſolutè Deum nominaſſent aliquan-
„ do, niſi eſſet verus Deus.

Quare Mahumeto quadrat illud, quod ait S. Joannes Epiſt. 1. cap. 4. *Omnis Spiritus, qui ſolvit Jeſum, ex Deo non eſt, & hic eſt Anti Chriſtus.* Quid eſt enim ſolvere Jeſum, niſi dividere Jeſum à Deo, dicendo Jeſum non eſſe perſonam Divinam, ſed creatam, non Deum, ſed purum hominem? Mahumetus ergò Anti Chriſtus eſt, ideſt ſpiritum Anti Chriſti habuit.

Denique probatur; quia Chriſtus non dicitur in Evangelio utcumque Filius

Dei,

Dei. ſed Filius unigenitus, eſt ergò Filius naturalis, & conſubſtantialis Patri, & Filius unicus. Ergò non eſt Filius per adoptionem, quia ſic non eſſet unigenitus. Aſſumptum probatur ex Joann. 1. „ Vidi-
„ mus gloriam ejus, & gloriam quaſi uni-
„ geniti à Patre. Et paulò poſt: Unige-
„ nitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enar-
„ ravit. Et cap. 3. Sic Deus dilexit mũ-
„ dum, ut Filium ſuum unigenitum da-
„ ret. Et paulò poſt. Qui non credit,
„ jam judicatus eſt, quia non credit in
„ in nomine unigeniti Filii Dei. Et 1.
„ Joann. 4. Filium ſuum unigenitum mi-
„ ſit Deus in mundum. Hinc Patres manifeſtè convincebant Arrianos. Sic Cyrillus lib. 10. Theſauri cap. 4. initio: Non
„ eſt unigenitus, niſi qui ità natus eſt, ut
„ nullos habeat fratres. Athanaſius ora-
„ tione in illud dictum. Deus de Deo:
„ Chriſtus ideò unigenitus eſt, eò quòd
„ nullus alius ex Patre ſit genitus. Et
„ Cyrillus lib. 4. de Trinit. unigenitus
„ ſignificat id, quod ex natura cujuſdam
„ gentium eſt. Et lib. 5. Theſauri cap. 5.
„ Si Filius creatus eſt, non erit unigeni-
„ tus, quem multi ſequuntur ſimiles,
„ non enim quia primo creatus eſt, erit
„ unigenitus: nam & Ruben principium
„ fa-

„ factus eſt filiorum Jacob, nec tamen
„ idcircò unigenitus, aut alienus à natura
„ fratrum ſuorum. Igitur Joannes, teſte
„ Cyrillo lib. 1. in Joan. cap. 22. Unigeni-
„ tum Filium appellavit, & in ſinu Patris
„ eſſe affirmavit, ut ab omni creatura
„ eum diſſiparet, & ex Patre propriam
„ ſubſtantiam habere, & in Patre eſſe
„ oſtenderet. Denique Chriſoſt. hom.
„ 14. in Joan. Evangeliſta ſinus memi-
„ nit, qùo uno verbo, multa, ſubſtantiæ
„ cognationem, propinquitatem, parem
„ Patri cognitionem, poteſtatem oſtendit.
„ Non enim diverſam ſubſtantiam in ſinu
„ haberet Pater, ſed neque ipſe auderet, ſi
„ ſervus, ſi ex multitudine unus eſſet, in
„ ſinu Domini verſari. Ut autem notat
„ Cyrillus, Evangeliſta ſinum pro ſub-
„ ſtantia, per ſimilitudinem corporum,
„ quæ rebus intelligibilibus manifeſtiora
„ ſunt, poſuit. Et ſanè cùm Filius homi-
nis homo debeat eſſe, & Filius equi equus, Filius naturalis, & unigenitus Dei, Deus debet eſſe. At Chriſtus eſt Filius naturalis, & unigenitus Dei, ergò eſt Deus.

CAPUT QUARTUM.

Solvitur craſſa quædam objectio Mahumeti, & exponitur quo pacto ſine uxore propriè Filius Deo conveniat.

QUalis eſt unuſquiſque, taliter judicat, ut docet Ariſtoteles:& ut inquit Paulus:*Carnalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus*. Carnalis nimis erat Mahumetus, & ideò non potuit niſi carnalē generationem apprehendere: obiicit ergò, Deum non habere Filium, quia uxorem non habet, quæ ei Filium pariat æternū, & ſibi ſubſtantialem. Ità enim loquitur in Alcorano Zorà 5. paulò poſt medium:*Quomodo Deus haberet Filium, ſi non habuit uxorem, aut ſociam*? Ut teſtatur *Zelus Chriſti*, fol. 131. pag. 1. Sed hæc objectio pinguis, & craſſa eſt, & quæ magis riſum moveat, quàm ſolutionem poſtulet. Sed tamen res ipſa explicanda eſt.

Dum auditis Mahumetani, Deum habere Filium, elevare debetis mentes veſtras ſupra fecem omnis creaturæ, præſertim corporeæ: Quia Deus ſubſtantia eſt ſpiritualis; omninò puriſſima, & ſimpliciſſima, molis corporeæ expers; ac proindè

indè eſſentialiter incapax habendi Filium per generationem corporalem, quæ eſt propria animalium, quæ corpore conſtant. Undè generatio Filii, quæ Deo competit, non eſt carnalis, ſed ſpiritualis, non corporea, ſed intellectualis: cùm enim Deus ſit ſubſtantia ſpiritualis intellectualis infinitè perfecta, non aliter filium generare poteſt, quàm per intellectum. Ideoque generat Filium, quia Deus Pater ſeipſum comprehendens, & in nitidiſsimo ſuæ divinæ eſſentiæ ſpeculo ſeipſum intuens, & contemplans, hac ipſa actione ſeipſum videndi, & contemplandi producit quandam vivam ſui imaginem, cui communicat ſuã omnipotentiam, ſuam ſapientiam, & reliqua omnia attributa: & hæc imago viva, & vivens, producta à Patre ſeipſum intelligente, eſt Verbum Patris, & ſimul Filius. Quare idem eſt Patrem generare Filium, ac producere intra ſe Verbum mentale, quo tota perfectio Patris repræſentatur. Illa enim imago repræſentans divinas perfectiones, quam Deus producit dum ſeipſum contemplatur in ſpeculo nitidiſſimo, & perlucido ſuæ eſſentiæ, eſt Filius: quia illa imago eſt per ſe ſubſiſtens, eſt imago ſubſtantialis participans per identitatem eſſentiam Patris, ac proindè eſt, *Vivens à vi-*

vente à principio conjunctio in ſimilitudinem naturæ, quæ eſt definitio filii.

Id vobis exemplo exponam : Dum quis ſeipſum intuetur in ſpeculo , ipſa actione ſe intuendi producit imaginem ſui in ſpeculo , quæ ejuſdem figuræ eſt cum homine ſeipſum intuente , & illi ſimilis. Illa imago in ſpeculo producta non eſt filius ejus , qui ſeipſum intuetur , quia eſt imago mortua, non imago vivens , quia eſt accidens, non ſubſtantia,quia eſt ſimilitudo, ſpecies , effigies , & ſimulacrum hominis, cœterum nòn eſt homo , quia non eſt quid conſiſtens, & permanens , ſed ſtatim evaneſcens . Quòd ſi illa imago reſultans in ſpeculo eſſet verus homo,& ſubſtantia vivens , profectò eſſet verè filius hominis ſeipſum intuentis ; quia ſi per actionem ipſam vivendi communicaret ſuam ſubſtantiam illi imagini, & produceret hominem ſibi ſimilem , ut ſuas perfectiones repræſentaret,ſanè per ipſam actionem ſe videndi generaret ſibi filium. Deus ergò Pater dum ſeipſum intuetur in criſtallino , & puriſsimo ſuæ divinæ eſſentiæ ſpeculo producit quandam imaginem perfectiſſimam ſui ; producit Verbum : *Quod eſt ; & ſpeculum , & character , & imago Patris, in omnibus Patri ſimilis* : ut loquitur

tur S. Clemens Papa, & Martyr, & Diſcipulus D. Petri in Epiſtola ad Jacobum: Hæc autem imago non eſt mortua, ſed viva, non eſt tranſiens, ſed permanens, non eſt accidens, ſed ſubſtantia, non eſt inhærens, ſed per ſe ſubſiſtens; ac proindè eſt imago manens intra Deum, quia eſt partus quidam, & conceptio intellectus; conceptio autem, & partus intellectus intra intelligentem manet, dum enim intelligimus, nõ producitur aliquid extra nos in exteriori materia, ſed intra nos producimus imaginem expreſſam rei, quam cogitamus: quidquid autem eſt intra Deum, Deus eſt, eſſentiamque Dei habet: ergò Pater Æternus dum ſeipſum intelligit, ſeipſum cogitat, & intuetur, atque contemplatur, producit imaginem ſubſtantialem ſui, quæ Deus eſt, non minus quàm Pater producens. Hæc imago eſt Verbum, & eſt Filius: immò ut loquitur maximus Chriſtianorum Doctor poſt Apoſtolos, in Africa natus, & educatus, & qui in Africa obiit, nempè S. Auguſtinus lib. 7. de Trinit. cap. 2. *Eò Filius quò Verbum, & eò Verbum quò Filius.* Dicitur enim Verbum, quia eſt ſimilitudo expreſſa, & producta ad repreſentandum objectum, nempè Patrem, & dicitur Filius, quia eſt ſimilitudo ſubſtantialis per ſe ſubſiſtens,

ſiſtens, & ejuſdem naturæ cum principio producente.

Id alio exemplo explico: homo dum ſeipſum cogitat, & ſeipſum internè contemplatur, producit intra ſe quandam imaginem ſui, quæ eſt Verbum mentis: hæc imago eſt imperfecta, quia eſt accidens, non ſubſtantia, ac proindè eſt Verbum accidentale, non ſubſtantiale, undè hoc Verbum non eſt filius. At Verbum Divinum, ut inquit Baſil. orat. 16. in illud Joann. *In principio erat Verbum, ideò Verbum dicitur, quia eſt imago genitoris totum in ſe monſtrans genitorem*: & quia eſt imago perfectiſſima, & ſubſtantialis, & per ſe ſubſiſtens, eſt filius, ut enim inquit S. Aug. lib. 6. de Trinit. cap. 2. *Filius, & imago quò Filius*, & ait S. Anſ. in Monol. cap. 53.
„ Verbum mox ut conſideratur, ſe prolem
„ eſſe ejus, à quo procedit, evidentiſſimè
„ probat, promptã præſeferendo Parentis
„ imaginem. Undè S. Athan. in Epiſt. de
„ decret. Nicen. Syn. Quemadmodum
„ (inquit) unus eſt Deus, neceſſarium
„ quoque eſt unam eſſe ejus imaginem,
„ quæ ipſius eſt Filius. Si eum imaginem
„ nominès, filium hoc ipſo eum eſſe judi-
„ caveris, quid enim ſimile eſt Deo, niſi
„ ſua ipſius progenies? Et S. Greg: Na-

zianz. orat. 4. Theologiæ : „ Brevis, & „ compendioſa, faciliſque Paternæ naturæ „ declaratio eſt filius, omne enim, quod „ genitum eſt, genitorem ſuum tacita- „ quadam voce definit. Hinc S. Thom. 1. p. q. 27. art. 2. probat Verbum in Deo eſſe Filium, *Quia Verbum eſt conceptio intellectus, Conceptio autem intellectus, eſt ſimilitudo rei intellectæ*, & inſuper Verbum in Deo *eſt in eadem natura exiſtens.* In nobis Verbum, quod quis format de ſeipſo, non eſt filius, quia cùm in nobis aliud ſit intelligere, aliud eſſe; Verbum, quod homo format de ſeipſo, *Eſt quidem homo intellectus, ſeù homo in eſſe intelligibili, quia eſt ſimilitudo* expreſſa hominis ipſum repræſentans, non tamen eſt verus homo, ſed aliquod accidens exiſtens in homine. Cæterum cùm in Deo idem ſit intelligere, ac eſſe, quia Deus per ſuam ſubſtantiam, non ſolùm eſt potens intelligere, ſed actu intelligens; ideò in Deo Verbum mentis, quod format de ſeipſo, eſt Deus, quia non ſolùm eſt *Deus eſt intellectus, ſeù Deus in eſſe intelligibili*, id eſt repræſentativo, & Imago Dei, ſed eſt verus Deus, quia habet idem eſſe, & eandem eſſentiam cum Deo, quia quidquid exiſtit in Deo Deus eſt. Ac proindè, non ſolùm eſt Deus intellectus,

ſed Deus intelligens, non ſolum Deus in eſſe repreſentativo, & intelligibili, ſed Deus in eſſe reali.

Cur autem Verbum mentis appelletur proles, & conceptio, & partus intellectus, explicat optimè idem S.Thom. opuſc. 2. ſeu in compendio Theologiæ cap. 37. Probat cap. 36. ponendum eſſe Verbum in divinis: *Quia Deus ſeipſum intelligit, omne autē intellectum in intelligente eſt, undè oportet Deum in ſeipſo eſſe tamquam intellectum in intelligente; intellectum autem, prout in intelligente, eſt Verbum quoddam intellectus, hoc enim exteriori voce ſignificamus, quod interiùs intellectu comprehendimus: ſunt enim ſecundùm Philoſophum voces ſigna intellectuum: oportet igitur in Deo ponere Verbum ipſius.* Poſtquàm hoc probavit ſubjungit in cap. 38. „ Id autem „ quod in intellectu continetur, ut inte- „ rius Verbum, ex communi uſu loquen- „ di conceptio intellectus dicitur: nam „ corporaliter quidem aliquid concipi di- „ citur, quod in utero animalis vivifica „ virtute formatur, mare agente, & fœ- „ mina patiente, in qua fit conceptio ità „ quòd ipſum conceptum pertinet ad na- „ turam utriuſque, quaſi ſecundùm ſpe- „ ciem conforme. Quòd autem intelle-

„ ctus

„ ctus comprehendit, in intellectu forma-
„ tur, intelligibili quaſi agente, & intelle-
„ ctu quaſi patiente. Et ipſum, quod in-
„ tellectu comprehenditur, intra intelle-
„ ctum exiſtens conforme eſt, & intelligi-
„ bili moventi, cujus, quædam ſimilitu-
„ do eſt, & intellectui quaſi patienti, ſe-
„ cundùm quod eſſe intelligibile habet.
„ Undè id, quod intellectu comprehen-
„ ditur, non immerito conceptio intelle-
„ ctus vocatur. Rursùs cap. 39. in hoc
„ differentiam conſiderat. Nam cùm id
„ quod intellectu concipitur, ſit ſimilitu-
„ do rei intellectæ ejus ſpeciem repræſen-
„ tans, quædam proles ipſius eſſe videtur.
„ Quando igitur intellectus intelligit
„ aliud à ſe, res intellecta eſt ſicut pater
„ Verbi in intellectu concepti, ipſe autem
„ intellectus magis gerit ſimilitudinem
„ matris, cujus eſt, ut in ea fiat concep-
„ tio. Quando verò intellectus intelligit
„ ſeipſum, Verbum conceptum compa-
„ ratur ad intelligentem, ſicut proles ad
„ patrem. Cùm igitur de Verbo loqua
„ mur, ſecundùm quod Deus ſeipſum in
„ telligit, oportet quòd ipſum Verbum
„ comparetur ad Deum, cujus eſt Ver-
„ bum, ſicut filius ad Patrem.

Itaque dum Chriſtiani credimus Deũ

has

habere Filium, credimus Deum dum ſeipſum intelligit producere Verbum quoddam internum, quod omnes ejus perfectiones perfectiſſimè repræſentat; & credimus hoc Verbum eſſe perſonam diſtinctam à perſona producente, & eſſe Filium Dei. Undè idem eſt formaliſſimè in Deo dari Verbum productum ad exprimendas perfectiones perſonæ producentis, ac dari in divinis Filium. Sicut ergò certum eſt, Deum non indigere fœmina, ut intra ſe producat Verbum mentis; ità certum eſt non indigere fœmina ut habeat Filium ſibi conſubſtantialem. Et ideò Evangeliſta Joannes illud Verbum, quod erat in principio, & per quod omnia facta ſunt, poſteà appellat *Unigenitum Dei Filium,* dum ait: *Et Verbum caro factum eſt, & vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti à Patre.*

Non caret autem miſterio, quod Joannes Filium Æternum Dei voluerit potiùs explicare nomine Verbi, quàm nomine Filii, quamvis re ipſa idem omninò ſit Verbum Dei, & Filius naturalis Dei. Ut enim inquit D. Thomas ibidem cap. 40. *Ne aliquis audiens nomen Patris, filii carnalem generationem ſuſpicaretur ſecundùm quam apud nos Pater dicitur, & Filius,*

Joannes Evangeliſta, cui revelata ſunt ſecreta Cæleſtia, loco Filii ponit Verbum, ut generationem intelligibilem cognoſcamus.

Rem hanc egregiè explicat S. Thom. opuſculo tertio: interrogatus enim à Cantone Antiocheno, quomodò reſpondendum eſſet Saracenis irridentibus Chriſtianos, quia dicimus Chriſtum eſſe Dei Filium, „ cùm Deus uxorem non habeat; reſpon- „ det cap. 3. deriſibilem eſſe irriſionem, „ qua nos irrident, quia ponimus Chri- „ ſtum eſſe Filium Dei vivi, quaſi Deus „ uxorem habuerit, cùm enim carnales, „ ſint, non poſſunt niſi ea, quæ ſunt car- „ nis, & ſanguinis cogitare: & ſtatim explicat modum, quo Deus ſine uxore filium habere poteſt.

„ Quilibet enim ſapiens (inquit) con- „ ſiderare poteſt, quòd non eſt idem gene- „ rationis modus in omnibus rebus, ſed „ in unaquaq;re invenitur generatio ſecū- „ dùm proprietatem ſuæ naturæ. In ani- „ malibus quidem per maris, & fœminæ „ commixtionem, in plantis verò per „ pullulationem, ſeu generationem; atque „ in aliis aliter. Deus autem non eſt car- „ nalis naturæ, ut fœminam requirat, cui „ commiſceatur ad prolis generationem, „ ſed eſt ſpiritualis naturæ, ſivè intelle-

ctualis,

,, ctualis, immò magis ſuper omnem in-
,, tellectualem. Eſt ergò in eo accipienda
,, generatio ſecundùm quod convenit in-
,, tellectuali naturæ. Et quamvis intelle-
,, ctus noſter ab intellectu Divino deficiat,
,, non poſſumus tamen aliter loqui de
,, intellectu Divino: niſi ſecundum ſimi-
,, litudinem eorum, quæ intellectu noſtro
,, invenimus. Eſt autem intellectus no-
,, ſter aliquando quidem in potentia intel-
,, ligens, aliquando in actu. Quandocum-
,, que autem actu intelligit, quoddam
,, intelligibile format, quod eſt quædam
,, proles ipſius: undè & mentis conceptus
,, nominatur. Et hoc quidem eſt, quod
,, voce exteriori ſignificatur: undè ſicut
,, vox ſignificans, verbum exterius dici-
,, tur, ità interior mentis conceptus ver-
,, bo exterioris ſignificatum, dicitur ver-
,, bum intellectus, ſeu mentis. Hic au-
,, tem mentis noſtræ conceptus non eſt
,, ipſa mentis noſtræ eſſentia, ſed eſt quod-
,, dam accidens ei, quia nec ipſum intelli-
,, gere noſtrum, eſt ipſum eſſe intellectus,
,, alioquin nunquã intellectus eſſet, quin
,, actu intelligeret. Verbum igitur noſtri
,, intellectus ſecundùm quandam ſimili-
,, tudinem dici poteſt, vel conceptus, vel
,, proles; & præcipuè cùm intellectus

,, ſeip-

„ ſeipſum intelligit, in quantùm ſcilicèt
„ eſt quædam ſimilitudo intellectus pro-
„ cedens ab intellectuali ejus virtute: ſicut
„ & filius habet ſimilitudinem patris, pro-
„ cedens ab ejus generativa virtute. Non
„ tamen propriè Verbum noſtri intelle-
„ ctus poteſt dici proles, vel filius, quia
„ non eſt ejuſdem naturæ, cujus eſt in-
„ tellectus noſter. Non autem omne quod
„ procedit ab aliquo, etiam ſi ſit ei ſimi-
„ le, dicitur filius, alioquin imago ſui,
„ quã aliquis pingit, propriè filius dice-
„ retur; ſed ad hoc, quòd ſit filius, re-
„ quiritur, quòd procedens ab altero ſi-
„ militudinem habeat ejus, à quo proce-
„ dit, & ſit ejuſdem naturæ cum eo.

„ Quia verò in Deo non eſt aliud in-
„ telligere quam ſuum eſſe, conſequen-
„ ter, neque Verbum, quod in intellectu
„ ejus concipitur, eſt aliquod accidens,
„ aut aliquid alienum ab ejus natura, ſed
„ ex hoc ipſo, quòd Verbum eſt, habet
„ rationem procedentis ab altero, & ut
„ ſimilitudo ejus, cujus eſt Verbum: hoc
„ enim in Verbo noſtro reperitur, ſed
„ iſtud Verbum Dei habet ulteriùs, quòd
„ non ſit aliquod accidens, nec aliqua pars
„ Dei, qui eſt ſimplex, nec aliquid alie-
„ num à Divina natura, ſed quoddam

„ com-

„ completum ſubſiſtens in natura divina
„ habens rationem ab altero procedentis:
„ ſine hoc enim Verbum intelligi non
„ poteſt. Hoc autem ſecundùm humanæ
„ locutionis conſuetudinem nominatur
„ filius, quod procedit ab alio in ſimili-
„ tudinem ejus, ſubſiſtens in eadem na-
„ tura cum ipſo. Secundùm igitur, quod
„ divina verbis humanis nominari poſ-
„ ſunt, Verbum intellectus divini Filium
„ Dei nominamus: Deum verò, cuius
„ eſt Verbum, nominamus Patrem, pro-
„ ceſſum Verbi dicimus eſſe generatio-
„ nem filii immaterialem, non autem
„ carnalem, ſicut carnales homines ſu-
„ ſpicantur; eſt autem aliud, in quo ex-
„ cedit prædicta filii Dei generatio omnẽ
„ generationem humanam, ſivè materia-
„ lem ſecundùm quam homo ex homine
„ naſcitur: ſivè intelligibilem, ſecundùm
„ quam Verbum accipitur in mente hu-
„ mana. In utraque enim illud, quod
„ per generationem procedit, invenitur
„ poſteriùs tempore eo, à quo procedit.
„ Pater enim non generat ſtatim à prin-
„ cipio ſui eſſe, ſed oportet, quòd de im-
„ perfecto ad ſtatum perfectum veniat, in
„ quo generare poſſit. Nec iterum ſtatim
„ ut generationi operam dat, filius naſci-

„ tur,

„ tur , quia carnalis generatio in quadam mutatione conſiſtit , & ſucceſſione : ſecundùm intellectum etiam non ſtatim à principio homo eſt aptus ad intelligibiles conceptus formandos , ſed poſtquam ad ſtatum perfectionis venit. Vnde non ſemper actu intelligit , ſed potentia eſt intelligens tantùm , & poſt fit intelligens actu , & iterum deſinit actu intelligere , & remanet intelligens in potentia, vel habitu tantùm . Sic ergo Verbum homine poſteriùs invenitur tempore, & deſinit aliquando eſſe ante quàm homo . Impoſſibile eſt autem iſta duo Deo convenire , in quo nec imperfectio , nec mutatio locum habet , nec etiam exitus de potentia ad actum, cùm ſit actus purus, & primus . Verbum ergo Dei coæternum eſt ipſi Deo. Eſt autem , & aliud , in quo Verbum noſtrum differt à Divino . Intellectus enim noſter non ſimul intelligit omnia, neque unico actu, ſed pluribus , & diverſis , & ideo verba intellectus noſtri ſunt multa , ſed Deus omnia ſimul intelligit ; & unico actu , quia ejus intelligere non poteſt eſſe niſi unicum , cùm ſit ſuum eſſe , unde ſequitur quòd in Deo ſit unum Verbum tantùm . Vlte-

„ rius

„ nùs eſt conſideranda alia differentia, „ quòd ſcilicet Verbum intellectus noſtri „ non adæquat intellectus virtutem, quia „ cùm aliquid mente concipimus, adhuc „ poſſumus alia multa concipere: unde „ Verbum noſtri intellectus imperfectum „ eſt, & in eo poteſt compoſitio accide- „ re, dum ex multis imperfectis fit unū „ Verbum perfectius, ſicut cùm intelle- „ ctus concipit aliquam enunciationem, „ ſeu definitionem alicujus rei: ſed Ver- „ bum Divinum adæquat virtutem Dei, „ quia per ſuam eſſentiam ſeipſum intelli- „ git, & omnia alia: unde quanta eſt eſ- „ ſentia, tantum eſt Verbum, quod con- „ cipit per eſſentiam ſuam, ſe, & omnia „ alia intelligendo. Eſt ergo perfectum, ſimplex, & æquale Deo, & hoc Verbum Dei Filium nominamus ratione jam dicta, quod ejuſdem naturæ cum Patre, & Patri coæternum Unigenitum, & perfectum confitemur.

CA-

CAPUT QUINTUM.

Cur Evangeliſta non dixit, Verbum homo, *ſed* Verbum caro factum eſt: *ubi refutantur variæ Hæreſes contrariæ myſterio Incarnationis.*

PRiùs explicanda ſunt verba illa. *Et Verbum caro factum eſt*. Particula illa, *Et*, denotat illud ipſum Verbum de quo paulo ante dixerat, *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, &c.* factum eſſe carnem. *Caro* autem ibi, ut ſupra oſtendimus, pro toto homine ſumitur ut idem ſit, ac *Verbum factum eſt homo*; frequens enim figura eſt, ut pars pro toto accipiatur, & ſic ſæpè accipitur in ſcriptura caro pro homine, ut Geneſ. 8. *Omnis caro corruperat viam ſuam.* Et Iſai. 40. *Videbit omnis caro ſalutare Dei*. Et Rom. 3. *Ex operibus legis non juſtificabitur omnis caro*. Ut autem notat Cyrillus lib. 1. in Joan. cap. 15. Non dixit Evangeliſta, *Verbum venit in carnem*, ne ſic Verbum eſſe in Chriſto intelligeremus, ſicut eſt in Prophetis, & juſtis. In hos enim per lumen prophetiæ, aut per gratiam veniſſe dicitur: ſed dixit, *Verbum caro factum eſt*, ut

ut ſignificaret, unionem phyſicam, & realem factam eſſe inter perſonā Verbi, & naturam humanam, ità ut incæperit in tempore eſſe homo, qui ſemper eſt Deus:& denotaret, in Chriſto convenire duplicem naturam, divinam,& humanam,in eandem perſonam, ita ut Deus ſit homo, & homo ſit Deus; ideſt eadem perſona ſit habens naturam divinam, & humanam.

In illis tamen verbis impegerunt Hæretici. Nam in primis Arrius, ut teſtatur Ambr.lib.de Incarn.Domin.Sacram.cap.7. aſſerebat Verbum carnem ſolam aſſumpſiſſe,& in Chriſto Verbum eſſe loco animæ. Verum Hæreſis hæc præterquàmquòd in multis Conciliis œcumenicis eſt damnata, & in ſymbolo Athanaſii reprobatur,falſitatis convincitur ex illis verbis Chriſti Joann.12. *Anima mea turbata eſt.* Et Matth. 27. *Triſtis eſt anima mea*. Turbatio enim, & triſtitia nequit convenire Chriſto ratione Verbi, quod incapax eſt triſtitiæ; debet ergò convenire ratione animæ creatæ vivificantis carnem; nam caro capax non eſt triſtitiæ, & doloris, niſi informetur anima. Deindè cùm Verbum aſſumpſerit naturam noſtram, ut eam ſanaret, eam præcipuè debuit aſſumere partem, quæ plus indigebat ſanitate; hæc autem eſt anima rationalis,

nalis, quæ initium fuit peccati, & in qua peccatum immediatè exiſtit. Præterea Apollinaris impugatus à Nazianzeno Epiſt. 1. ad Clidon. ſciens, carnem propriè dici non poſſe, niſi ſit animata, concedebat quidem, Verbum aſſumpſiſſe carnem animatam anima ſenſitiva, non tamen animatam anima rationali, ac proindè dicebat, Verbum aſſumpſiſſe animam ſenſitivam, non rationalem. Hæc etiam Hæreſis in multis Conciliis damnata, manifeſtè impugnatur ex illis verbis Joan.cap.23. *In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum*, ex quibus conſtat Chriſtum habuiſſe ſpiritum, id eſt animam rationalem, quem emiſiſſe dicit Evangeliſta, dum ſpiravit, Matth.27. v.50. *Jeſus autem iterum clamans voce magna, emiſit ſpiritum*. Et ratio facta contra Arrium hanc etiam Hæreſim jugulat. Et utraque apertè reiicitur; quia de fide eſt, Chriſtum eſſe hominem, & Filium hominis, ut conſtat ex illis verbis Pauli Roman. 9. *Gratia unius hominis Jeſu Chriſti in plures abundavit.* Et ex illis 1. ad Chorinth. 15. *Primus homo de terra terreſtris, ſecundus homo de Cœlo Cœleſtis: & per hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum*; ex qua comparatione liquet, Chriſtum verè, & propriè eſſe hominem ſimi-

lem Adamo quoad omnem perfectionem, & proprietatem naturalem. Non foret autem homo, ſi non haberet animam rationalem; quia homo eſſentialiter eſt animal rationale. Habet ergò animam rationalem, quæ ſimul eſt ſenſitiva, & munus etiam vegetativæ exercuit in vita mortali.

Hoc ſuppoſito inquirimus, cur Evangeliſta dixit, *Verbum caro factum eſt*, nec enim exiſtimandum eſt, & carere myſterio, quod ità loquatur, cùm potuerit faciliùs, & non oblata occaſione errandi Arrio, & Valentino, dicere, *Verbum homo factum eſt.* Varias rationes aſſignant Patres, & Doctores, quas referre expedit, ut Chriſti Miniſter poſſit plenius myſterium Incarnationis explicare.

Cyrillus lib: 1. in Joann. cap. 15. ait, ideò uſum fuiſſe Evangeliſtam illa loquendi forma, ut ſignificaret, humanam carnem, quæ per peccatum mortalis facta fuerat, per conjunctionem Verbi, id eſt, naturalis, & immortalis vitæ, immortalitatem eſſe conſecutam. Auguſtinus, ut commendaret Chriſti humilitatem, qui noſtræ ſalutis cauſa carnis nomen ſibi indignum non putavit. Theophilactus, ut ſingularem Dei erga homines benevolentiam declararet,

qui

qui propter ipſos caro, ideſt, res omnium fere viliſſima, factus eſt.

Alias rationes ſatis congruas adducit Toletus: Prima eſt, ut ſic magis exprimeretur extremorum diſtantia: ſicut enim cùm dixit *Verbum*, natura ſpiritualis, & intellectiva ſignificatur, quam vox *Filius* non ita indicabat: ſic dum dicit, *caro*, oſtendit quod ſenſibilius eſt, & magis remotum à natura intellectuali; atque ità duorum extremorum maxima diſtantia deſcribitur, dum dicitur, Verbum intellectuale, ſpirituale, & inviſibile ad carnem ſenſibilem, corporalem, & viſibilem deſcendiſſe: factamque eſſe unionem, inter extrema adeò diſtantia: quæ enim major diſſimilitudo, quàm ea, quæ intercedit inter ſummum ſpiritum, & corpus? Altera cauſa eſt, quia ſic magis declaratur conjunctio Verbi cum natura noſtra. Si enim dixiſſet, *Verbum homo factum eſt*, poſſet exiſtimari, hoc eſſe factum, quia Verbum aſſumpſit animam rationalem exiſtentem in carne, non tamen, quia immediatè ſibi univerit carnem: at dum dicitur *caro factum*, non relinquitur dubitandi locus, an aſſumpſerit animam. Si enim univit ſecum carnem, à ſe maximè diſtantem, dubitari non poteſt, quod univerit animam, quæ ſit immorta-

lis,& ſpiritualis, minus ab ipſo diſtat. Ultima denique cauſa fuit, quia illo loquendi modo ſignificare voluit, Verbum naturam humanam aſſumpſiſſe ex illa eadem maſſa, in qua erat peccatum, ſeù carnem derivatam, & deſcendentem ab Adamo, qui peccavit, id eſt carnem mortalem, & paſſibilem, ſimilem nobis; ſine peccato quidem,ſed tamen *in ſimilitudinem carnis peccati*, ut loquitur Paulus Rom. 8. ante peccatum non appellatus eſt homo caro, poſt peccatum verò vocatus à Deo *caro* in contemptum, & opprobrium, ut agnoſceret, quantùm dignitatis amiſerit per peccatum,quia enim ſprevit rationem, & Dei mandatum, ſubjectus eſt carni rebelli, & paſſibili; dictumque ei eſt, *Non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt.* Ut ergò ſignificaret Evangeliſta,Verbum non aſſumpſiſſe carnem aliquam è Cœlo delapſam,dicit,*Verbum caro factum eſt*, ideſt, factum eſt homo ſimilis Adamo, & nobis,qui in pœnā peccati *caro* dicimur: quāvis enim Chriſtus ſegregatus fuerit à peccatoribus, & rebellionis appetitus incapax fuerit, tamen aſſumpſit carnem paſſibilem ſimilem noſtræ in omnibus, uno excepto peccato.

Maldonatus arbitratur, veram ratio-

nem,

nem, ob quam Evangeliſta uſus eſt illo loquendi modo, fuiſſe, quòd hominem Verbo opponere voluit, id eſt infimum ſummo. Propterea Filium Di, qui homo factus eſt, non Filium, ſed Verbum appellavit (inquit) quod ſummam declarat potentiam: *Tribuitur enim potentia Verbo Dei, quia omnia, quæ vult, Verbo facit. Omnipotens* (inquit Sapient. 18. 15.) *Sermo tuus exiliens de Cęlo à regalibus ſedibus, durus bellator in mediam exterminii terram proſilivit.* Et Hæbr. 13. *portans omnia Verbo virtutis ſuæ. Ideò hominem è contrariò, non hominem, ſed carnem vocavit, quòd verbum ſummam ſubjectionem, ſummam ſignificat infirmitatem, ut appareat, quatenus Deus quantillus ſit factus homo.*

Nec ex eo, quòd Evangeliſta dicat, Verbum factum fuiſſe carnem, ſequitur divinam Verbi naturam converſam fuiſſe in carnem, ut ſomniarunt Hæretici, quos impugnat Ambroſ. lib. de Incarn. Dom. Sacr. cap. 6. ut enim inquit Gregor. Epiſt. 61. hanc Hæreſim impugnans, *Verbum carnem dicimus factum, non immutando, quod erat, ſed ſuſcipiendo quod non erat, noſtra auxit, ſua nō minuit.* Sic ex eo, quòd dicamus, hominem factum eſſe ſanum, non ſequitur hominem converſum eſſe in ſanita-

tatem, ſed ſolùm ſequitur recepiſſe ſanitatem, manente natura hominis, & natura ſanitatis. Sic cùm Geneſ. 2. dicitur, ***Factus eſt homo in animam viventem***, non ſignificatur converſum eſſe in animam viventem, ſed ſolùm ſignificatur ſuſcepiſſe à Deo animam viventem. Ex eo ergò, quòd Verbum caro factum ſit, non ſequitur, quòd converſum fuerit in carnem, ſed ſolùm ſequitur, quòd manente propria natura, ſuſcepit carnem, ſeu naturam humanam ſub unitate perſonæ, uniendo perſonæ divinæ naturam humanam, à qua Deus denominatur homo, ad modum, quo homo à ſanitate denominatur ſanus, & ab albedine denominatur albus. Quamvis enim humanitas ſit ſubſtantia, dum tamen unitùr perſonæ divinæ comparatur ad illam quaſi enti ens, quia jam illa humanitas non eſt ſui, ſed eſt Verbi, cui tribuuntur operationes illius, ſicut operationes accidentis tribuuntur ſubſtantiæ, ut explicui to.3. ſelectarum Diſputationū ex univerſa Theologia Scholaſtica, diſp. 17. ſect. 5. & 6. Verbum enim eſt, quod denominatur homo, & non ipſa humanitas, quia Verbum eſt ſuppoſitum habens humanitatem, & per illam tamquam per inſtrumentum ſibi conjunctum operatur, ſiquidem mediante

diante unione hypoſtatica impeditum eſt, ne humanitas illa ſit ſuppoſitum, & perſona, quia mediante unione hypoſtatica factum eſt, ut exiſtat in alio digniore ſe, cui tribuantur ejus operationes; foret autem homo, ſi per ſe, ac ſeparatim exiſteret, ac proindè tunc foret perſona creata: at dum eſt in Chriſto, non eſt perſona, ſed exiſtit in alio tanquam in ſuppoſito, & perſona.

Et ex illis verbis. *Verbum caro factum eſt*, confutatur Hæreſis Valentini, qui ut refert Tertul. lib. I. de carne Chriſti dicebat, corpus Chriſti eſſe naturæ, & ſubſtantiæ cęleſtis, non de noſtra ſubſtantia. Confutatur etiam Hæreſis Eutychetis, qui aſſerebat ante incarnationem duas fuiſſe naturas, divinam, & humanam; poſt unionem verò utramque fuiſſe permixtam, & unam tertiam ex utraque reſultaſſe naturam; quam hęreſim damnavit Concilium Calcedonenſe ſub Leone I. anno 451. quod fuit quartum generale, & æcumenicum. Confutatur, inquam, quia ſi Verbum caro factum eſt; manet igitur poſt unionem natura carnis, & non eſt in tertiam converſa naturam. Quod ſi converſa eſſet in tertiam naturam, Chriſtus nec eſſet Deus, nec eſset homo, quia nec haberet naturam divinam, nec humanam, ſed

aliam

aliam, à qualibet ex illis diſtinctam. Fides ergò vera docet, divinam naturam, & humanam in Chriſto verè, & propriè reperiri ſine confuſione, & permixtione deſtruente diſtinctionem.

Confutatur etiam ex illis verbis Hæreſis Manichæorum, qui teſte Auguſt.lib. de Hæreſib.cap.49.veritatem carnis negaverunt in Chriſto, affirmantes, illius carnem apparentem fuiſſe, non veram: nam ſi res ità ſe haberet,falſum dixiſſet Evangeliſta.

Item impugnatur Hæreſis Cherynthi, qui teſte Irenæo lib.1.cap.25. affirmavit, Chriſtum eſſe purum hominem, & tunc incepiſse, quando natura humana in utero Virginis concepta eſt: contra quem Joannes ſcripſit Evangelium, & dum dixit,Verbum fuiſſe ante omnia, & per ipſum omnia creata facta fuiſſe,& poſteà ait, hoc Verbum factum eſſe carnem, apertè definit, Chriſtum eſse illud Verbum æternum indutum carne, id eſt natura humana, ac proindè apertè ſignificat, perſonam Chriſti non incæpiſſe, quando incæpit ejus natura humana, ſed ab æterno fuiſse in natura divina, & in tempore extitiſſe in natura humana, illam ſibi phyſicè uniendo.

De-

Denique illis verbis confutatur Hæreſis Neſtorii damnata in Concilio Epheſino ſub Celeſtino I. anno 431. qui ut perhibet S.Gregorius lib.4. Epiſt. 32. duas perſonas in Chriſto ponebat, divinam, & humanam, increatam, & creatam, negabatque, duas naturas, divinam, & humanam, conveniſſe in eamdem perſonam. Confutatur inquam, quia ſi *Verbum caro factum eſt*, id eſt, ſi Verbum factum èſt homo: ergò perſona Verbi, quæ ante Incarnationem erat præcisè Deus, incæpit eſſe homo in ipſo inſtanti Incarnationis, quia incæpit habere naturam humanam ſibi verè, & phyſicè unitam: idem enim eſt, eſſe hominem, ac habere naturam humanam verè, & propriè, ſive per identitatem, ut illam habet purus homo, v.g. Petrus, vel per unionem phyſicam, & realem, ut illam habet Verbum. Nec enim homo ſolùm habet verè, & propriè animam, cum qua identificatur inadæquatè, ſed etiam habet verè, & propriè accidentia, cum quibus unitur, ut habet brachium continuatum per phyſicam unionem cum corpore, quo amputato, manet nihilominus eſſentia vera hominis. Illa autem verba *Verbum caro factum eſt*, denotant veram, & phyſicā unionem inter hypoſtaſim Verbi, & naturam

ram humanam: poſita autem hac unione phyſica, non poteſt dari in Chriſto niſi unica perſona cum duplici natura: & ideò S. Cyrillus Alexandrinus, qui præfuit Concilio Epheſino, ut Legatus Sedis Apoſtolicæ, dixit, fore in Eccleſia Dei pacem, ſi Neſtorius admitteret veram, & phyſicam unionem inter Verbum, & humanitatem, & non tantùm unionem moralem per conformitatem voluntatum, ut dixi t.3. ſelectarum, diſp.27. num.56.

CAPUT SEXTUM.

Oſtenditur contra Mahumetanos pluritas perſonarum in Deo, & Chriſtum eſſe Filium naturalem Dei, verumque Deum ex Divinis teſtimoniis viſionum, & miraculorum.

Quæ ſupra rationem ſunt, rationibus perſuaderi non poſſunt, ſed Deo revelanti credenda ſunt: ſicut autem *qui citò credit levis eſt corde*; ità qui credere non vult, ubi ſunt urgentiſſima credendi fundamenta, quæ morali cum evidentia probant, myſterium aliquod eſſe à Deo revelatum, inexcuſabiles ſunt apud Deum.

Deum. Et in utroque Mahumetani peccant, qui ſine ullo fundamento credunt, Mahumetum fuiſſe verum Dei Prophetã, & vera eſſe quæcunque in Alcorano ſcripta reliquit: & credere nolunt, Chriſtum eſſe Deum, & dari in Deo Trinitatem perſonarum, quamvis dentur evidentia argumenta credibilitatis, quæ manifeſtè convincunt, illa myſteria fuiſſe à Deo revelata, ſi attentè, & ſine præjudicio conſiderentur. Ideò poſtquàm authoritate Scripturarum, quas Mahumatus non negavit, apertè probavi divinitatem Chriſti, & pluralitatem Divinarum Perſonarum, placuit adiicere argumenta petita à divinis viſionibus, & miraculis, quibus Deus confirmare voluit Fidem Catholicam contra Arrianos, & Neſtorianos, quorum Hæreſim toties damnatam in Eccleſia Chriſti, Mahumetus renovavit: quæ ut majorem fidem faciant, hic narrare libet verbis ſapientiſſimi, & venerabilis Cardinalis Bellarmini, qui contra Hæreticos quoſdam modernos ſui temporis, eamdem Hæreſim renovantes, ea ſcripto tradidit tom. 1. Controverſiarum lib. 1. de Chriſto cap. 12. fideliſſimè omnia referens. Sic ergò ait.

„ Prævidens Spiritus Sanctus Arrianam
„ Hæreſim ſæpiùs renovandam, & pluri-

ri-

„ rimùm Eccleſiæ nocituram, teſtatiſſi-
„ mum eſſe voluit, eam veriſſimam eſſe
„ Hæreſim.

Primò igitur annis circiter quinquaginta ante exortam Arrii Hæreſim, apparuit S. Gregor. Thaumaturgo Virgo Maria, & cum ea S. Joannes Evangeliſta: & Virgine imperante, Joannes tradidit Gregorio eam fidei confeſſionem, in qua prædicatur Verbum Deus verus, æternus, inviſibilis, increatus, & Trinitas conſubſtantialis. Refert hanc viſionem Gregorius Nyſenus in oratione de laudibus ejuſdem Thaumaturgi.

Secundò, paulò ante Arrianam Hæreſim revelavit Deus S.Antonio, ut Athanaſius ſcribit in ejus vita, horribilia illa mala, quæ Arrius in Eccleſiam invecturus erat. Ex quo factum eſt, ut Antonius nullum Arrianum ad montem ſuum aſcendere pateretur, ſed ut peſtem quandam ex toto illo monte fugaret.

Tertiò, circa idem tempus S. Petro Martyri Epiſcopo Alexandrino, cùm jam prima ſemina Arrianæ Hæreſis apparere cæpiſſent, apparuit in carcere Chriſtus veſte ſciſſa à ſummo uſque deorſum, & cum S.Petrus rogaret, quid hoc ſibi vellet, reſponſum accepit: Arrius hoc fecit, quia po-

populum meum à me ſeparavit. Scribunt Beda, & Ado in Martyrologiis 25. Novembris.

Quartò, Arrius ipſe Conſtantinopoli in publicis latrinis ſubitâ ventris ſolutione occupatus, inteſtina omnia cum vita profudit. Scribunt hæc Athanaſius in oratione prima contra Arrianos, Ruffin. in lib. 10. Hiſtor. cap. 13. Gaudentius in Epiſt. ad Paulum. Epiphanius Hæreſi 68. 69. & alii. Addit Athanaſius in Epiſt. ad Serapionem fratrem, antequam hoc fieret, Arrium Conſtantino jure jurando affirmaſſe ſe Catholicam fidem colere: à Conſtantino autem audiviſse. Si recta eſt fides tua, bene juraſti, ſi autem impia eſt, & tamen juraſti, Deus te pro juramento condemnet. Deindè cùm vellet Arrius vi in Eccleſiam intrare, ſcribit ibidem Athanaſius, S. Alexandrum Epiſcopum Conſtantinopolitanum oraſse Deum, ut ſi permitteret Arrium ingredi Eccleſiam, tolleret ſe de hoc mundo: ſin autem Eccleſiæ parceret, tolleret Arrium.

Ex quo intelligimus, non caſu factum fuiſse, ut tam fędâ morte Arrius extingueretur, ſed planè Dei providentia ſingulari; qui ea ratione implere voluit, & pii Principis comminationem, & S. Pontificis orationem. Ipſe Dominus, inquit Athanaſius,

Ju-

Judicem ſe præbens, Arrianam Hæreſim condemnavit.

Quintò, cùm Lucius Epiſcopus Arrianus Catholicos ubique perſequeretur: Monachi, his verbis miracula faciebant: In nomine Jeſu, quem Lucius perſequitur, ſurge, & ambula. Scribit Ruffinus lib. 11. hiſtor. cap. 4.

Sextò, S. Hilarius ab Arrianis in exilium relegatus, Inſulam quandam ſolo imperio, & præſentiâ ſuâ à ſerpentibus liberavit, poſtmodum etiam mortuum ad vitam revocavit, ut ſcribit Fortunatus in ejus vita.

Septimò, cùm S. Martinus, ut Sulpitius ſcribit, quia adeò vehementer Arrianis reſiſtebat, publicè virgiis cæſus, & à patria expulſus fuerit, interim innumerabilibus quotidiè miraculis corruſcabat.

Octavò, S. Baſilius, cùm quæſtio eſset de quadam Eccleſia, utrum eam Catholici, an Arriani poſſidere deberent, conditionē illis obtulit, ut Eccleſia firmiſſimis repagulis clauderetur, & eorum eſset, qui juxtà ſuam fidem orantes ſolo verbo, nulla vi alia externa adhibita, eam aperirent. Accepta conditione priores Arriani diù orantes juxtà fidem ſuam nihil efficere potuerunt: deindè Baſilio cum Catholicis

oran-

orante tanta vi continuo fores Eccleſiæ apertæ ſunt, ac ſi verba illa tonitrua quædam fuiſſent. Scribit hoc Amphilochius in vita Baſilii.

Nonò, cùm Juſtina Imperatrix Arriana, cum ſuis Ambroſium, & Catholicos perſequeretur, revelavit Deus eidem Ambroſio corpora incorrupta S. Geruaſii, & Prothaſii, & per ea cæcum illuminavit, multaque alia edidit miracula. Fuiſſe autem hæc ad Arrianorum confuſionem, docet Auguſtinus lib. 6. confeſſ. cap. 7. & idem etiam patet ex eo, quòd Arriani quātum poterant iſta miracula calumniabantur, ut ipſe Ambroſius teſtis eſt in ſermone de S. Gervaſio, & Prothaſio. Decimò ſcribit Victor Uticenſis lib. 1. de perſecutione Vvandalica, cùm S. Martyres pro fide Catholica ab Arrianis flagellarentur uſque ad oſſium denudationem, ſæpè accidiſſe, ut ſequenti die, divino miraculo, incolumes conſpicerentur, lib. 2. idem Author ſcripſit, à S. Eugenio cæcum illuminatum eo ipſo tempore, quo Arriani Catholicos maximè vexabant: lib. 3. ſcribit aliquot Catholicis hominibus juſſu Regis Arriani linguas radicitùs evulſas fuiſſe, & eos tamen ſemper loquutos optimè, quouſque vixerunt. Cujus miraculi meminit etiam S. Grego-

gius lib.3.dial.cap.32.ac dicit,ſe loquutum cum quodam Epiſcopo ſene, qui unum ex illis viderat ſine lingua loquentem. Undecimò, idem Gregorius eodem lib.3. cap.29. 30. & 31. tria mirabilia narrat, quæ ſuo tempore acciderunt. Primum accidit in Urbe Spoletana. Cùm enim Arrianus Epiſcopus in Eccleſiam S. Pauli intrare, & ſuo errori eam Ecleſiam dedicare vellet, Catholici metuentes,Eccleſiam lampadibus omnibus extinctis diligentiſſimè clauſerunt: ſed cùm recederet Arrianus cum ſuorum grege impetum facturus, continuò omnes portæ ſimul magno fragore edito per ſe patuerunt, & effuſo cœlitus lumine lampades omnes accenſæ ſunt, ſed ſimul cæcitate Epiſcopus percuſſus eſt, tantoque terrore omnes affecti, ut intrare auſi non fuerint, ſed Epiſcopum ſuum cæcum effectum in domum ſuam confuſi retulerint. Secundum Romæ accidit.Nam cùm Eccleſiam quandam,quæ Arrianorum fuerat ipſe B. Gregorius introductis Sanctorum reliquiis reconciliaſſet, Diabolus in ſpecie horrenda ſuis exivit. Item nubes lucidiſſima ſuper altare deſcendit, & ſimul ingens ſuavitas odoris in eum omnem locum effuſa eſt, lampadeſque omnes accenſæ divinitus. Tertium in Hiſpania; ubi

cum

cum Hermenegildus Regis Filius à Patre Arriano propter fidem necatus eſſet, viſæ ſunt noctu circa eum lampades accenſæ, & Angelorum cantus à multis eſt auditus.

Duodecimò, ut ſcribit Gregorius Turonicus lib. 2. Hiſtor. Franc. cap. 3. cùm in Africa Cirola quidam Patriarcha Arrianorum Catholicos perſequeretur, & eodem tempore tres Sancti Epiſcopi, Eugenius, Vindemalis, & Longinus, qui præter cæteros ei reſiſtebant omnes miraculis coruſcarent, voluit etiam Hæreticus miraculum facere: itaque cuidam quinquaginta aureos numeravit, ut ſe cæcum fingeret: ſed dum tranſeunte per viam Cirola, ille cæcum ſe ſimulans Cirolæ auxilium poſtularet, acceſſit Cirola,& oculos ejus tetigit, imperans ut videret in ſignum veritatis, quam prædicabat, repentè verò tantus ardor oculos illius miſeri occupavit, ut coactus fuerit manibus eos comprimere ne è fronte exilirent: tum verò detexit dolum, & fidem Catholicam alta voce confeſſus, à S. Eugenio ſigno Crucis repentè curatus eſt. His igitur, aliiſque divinis teſtimoniis ſatis apertè probatur eorum ſententiàm Deo inimicam eſſe, qui Dei Filium Deum verùm eſſe negant. Hucuſque Bellarminus.

Idque ipſum aliis miraculis comprobatur, nimirum omnibus illis, quæ Sancti ediderunt in nomine Jeſu Chriſti Filii Dei vivi, & quia credebant Chriſtum eſſe Deũ. Talia ſunt omnia miracula, quæ operati ſunt Martyres, & Confeſſores in teſtimonium Fidei Chriſtianæ, & quæ operati ſunt Apoſtoli: Adducat in medium Chriſti Prædicator illuſtriora ex iis, quæ leguntur in Breviario Romano in lectionibus Sanctorum: Ut in lectionibus S. Clementis, S.Ceciliæ, S. Catherinæ, S. Priſcæ Virg. & Martyris, S.Agnetis, S. Gregorii Taumathurgi, S. Nicolai Epiſcopi, S. Martini Epiſcopi, S.Pauli Eremitæ, S.Antonii Abbatis, S. Sylveſtri, S. Stanislai Epiſcopi, S. Idelphonſi, S. Bernardi, S. Xaverii, & aliorum Confeſſorum, & Martyrum, qui gloriâ miraculorum manifeſtâ floruerunt.

Quibus addo miraculoſam vindictã, quàm Deus ſumpſit de quodam Præfecto Ægypti Mahumetano fratre *Abdulmelici* Regis Sarracenorum, quem Rex ipſe præfecerat Ægypto, & vocabatur *Abdulazizus*. Ægrè ferebat Barbarus iſte, quòd Chriſtiani Imagines Chriſti, tanquam Filii Dei, & Imagines B.Mariæ Virginis, tanquã Matris Dei venerarentur: & ſacrilegè expuit in Chriſtum, & ejus Matrem; & ſtatim

cœ-

Digitized by Google

cœleſtis vindicta venit ſuper eum. Rem narrat Georgius Almacinus Mahumetanus hiſtoricus ſummæ authoritatis apud Turcas lib. 1. hiſtoriæ Sarracenicæ cap. 12. pag. 81. his verbis: „ Habent autem vitæ Patriarcharum (Alexandrinorum „ Jacobitarum) Abdulazizum ingreſſum „ Templum Monaſterii Hulivanenſis vidiſſe figuram Dominæ habentis Dominum Chriſtum in ulnis ſuis, & ſpuiſſe „ in eos: atque ea nocte in ſomno ſuo „ vidiſſe Dominum Chriſtum jubentem, „ ut occideretur, ſeque illicò lancea in „ latere ſuo transfoſſum, indeque mox „ experrectum valdè fuiſſe conſternatum, „ & expiraviſſe, eadem nocte. Hæc ille, quam hiſtoriam dum non reprobat, approbat Author iſte Chriſtianorum inimicus: Accidit hic caſus anno Ægyræ Maurorum 85. & Chriſti 734.

Innumera etiam miracula, quæ B. Virgo Maria invocata ut Dei Mater à Catholicis omni ſæculo patravit, clarè probant, illam eſſe Dei Matrem, & conſequẽter Chriſtum ejus Filium eſſe verum Deũ, neque enim alia ratione eſt Dei Mater, niſi quia eſt Mater Chriſti, qui eſt verus Deus, & homo. Inter hæc miracula celebre eſt illud, quod operata eſt cum Sancto Joanne

Damaſceno, cui accuſato de proditione apud Regem Sarracenorum amputata fuit manus dextera,anno Chriſti 728. ſed ipſe domum ſe recipiens in oratione ſua ante Imaginem Dei genitricis provolutus, magna Fide exciſam manũ præſtinæ ſuæ commiſuræ admovit, & ferventibus orationibus à B.Virgine ejus integram reſtitutionem expetiit, qua poſſet illius miniſterio Chriſti Domini, ejuſdemque ipſius Matris laudes celebrare. Nec mora, cùm obdormiſſet,viſione potitus S.Dei genetricis, experrectus manum ſanatam reperit, linea tantummodò quadam relicta,qua locus exſciſſionis demonſtraretur. Quâ re cognitâ, cùm vellet eum Rex dignitati priſtinæ reſtituere; ipſe impetrata ægrè miſſione,cunctis bonis ſuis, pauperibus, propinquis, & Eccleſiis diſtributis,Hieroſolymam primò profectus eſt, indeque Syriæ petens eremũ, apud S. Sabæ Lauram, monaſticam vitam egregiè excoluit. Ut narrat Baronius ad ann.728. ex Joanne Patriarcha Hieroſolymitano, qui in ejuſdem Sancti Dameſceni vita id fuſiùs ſcribit.

Huic miraculo annectam aliud modernum evidentiſſimum, quod ultra octodecim mille teſtes habuit, quod operata eſt B. Virgo Cæſarauguſtana, vulgo del

Pilar

Digitized by Google

Pilar, quod typis vulgavit Matriti Petrus Neurath Germanus, Medicinæ Doctor, in confirmationem Fidei Catholicæ,& confuſionem Hæreticorum, & in fronte libelli expreſſa eſt vera effigies B. Virginis ſupra columnam marmoream ſtantis, & coram illa effigies juvenis crure carentis, cum hac inſcriptione: *Crus puero abſciſſum Virgo Santiſſima reddidit Cæſaraguſtę* 29. *Martii ann.* 1640. Cujus miraculi teſtis ocularis fuit P. Joannes Gabriel Guillen, è noſtra ſocietate, meus per ſex annos in Miſſionibus Socius, ut dixi in præfatione hujus operis: qui ſæpè vidit Cæſarauguſtæ ad januam Eccleſiæ B. Virginis de Pilar adoleſcentem uno crure truncatum, eleemoſinam petentem: & poſteà eundem intuitus eſt utroque crure inſiſtentem, & crus à B. Virgine redditum manibus ſuis contrectavit. Hoc miraculum ſæpè coram Mahutanis prædicavimus;& Malacæ,Hiſpalis,& Matriti non paucos teſtes invenimus, qui illud oculis ſuis ſpectarunt. Et ideò illud placuit hic ſubiicere illius Authoris verbis,

CAPUT SEPTIMUM.

Narratur miraculum Divæ Mariæ Virginis, quæ Cæſaraugustæ crus puero abſciſum reſtituit anno 1640.

NE tàm mirà rerum varietate, ordine & Majeſtate, quæ in univerſa hac machina ſplendet, humanum obrueretur ingenium, & creaturam pro creatore coleret, ſupremus ille mundi Dominus quædam præter rerum ordinem, & omnem naturæ vim exſuperantia omni ævo patrare ſolitus eſt. In Geneſi, ubi orbem ex nihilo condidit, & naturæ primas leges dixit, Adamum operum ſuorum teſtem conſtituit; primis Patribus coràm locutus eſt, & abdita rerum penitus revelavit: Prophetas factis mirandis comprobavit: Moyſes mare ſcidit: Joſue Solem detinuit: Helias ignem de Cœlo evocavit: Heliſæus puerum ad vitam reduxit: Angelus poſtremò inter Judæos, ægros in piſcina ſanavit. Ipſe Chriſtus haud minoribus oſtentis ſe Filium Dei aſſeruit: Lazarum putreſcentem è ſepulchro reſurgere juſſit: cæco à nativitate viſum dedit: quid alii in intimis cordis penetralibus abſconditum ge-

ge-

rerent, cognovit. Et talia quidem facta veræ Eccleſiæ ſuæ ſymbola eſſe voluit. Sic enim loquitur, Marci 16. *Signa autem eos qui crediderint hæc ſequentur*: „ In nomi-
„ ne meo dæmonia eiicient: linguis lo-
„ quentur novis: ſerpentes tollent, & ſi
„ mortiferum quid biberint, non eis no-
„ cebit: ſuper ægros manus imponent,
„ & benè habebunt. Et Dominus quidem
„ Jeſus poſtquàm loquutus eſt eis, aſſum-
„ ptus eſt in Cœlum, & ſedet à dextris
„ Dei. Illi autem profecti prædicaverunt
„ ubique, Domino cooperante, & ſermo-
„ nem confirmante ſequentibus ſignis.

Horum igitur ſignorum patratio, ſolis in Chriſtum credentibus data eſt, non aliis (neque enim rationi conſonum eſt, ſupremam illam Majeſtatem ſigillum illud, quo ſuos ſignavit, adulterari ullo unquam tempore voluiſſe) ſed nec ſingulis fidelibus (quòd Julianus Apoſtata cavillabatur) talia conceſſa ſunt. Eccleſia univerſa eis ſemper claruit, & hunc uſque in diem claret: idque jure meritò, ſi enim hodie æquè, ac olim multis ignota eſt, ſigno certè aliquo ſupernaturali opus habet, quo ſe ſemper eandem à Chriſto electam ſponſam univerſo orbi oſtendat.

Conſtans apud omnes Hiſpanos tra-

ditio eſt, Divum Jacobum Apoſtolum Cæſaraugustæ primum Deo Templum, ſub Deiparæ Virginis nomine, conſecraſſe: in eo columna marmorea, atque ſuper illam Divæ Mariæ ſtatua viſitur. Sacellum eſt celeberrimum, & totius Hiſpaniæ antiquiſſimum, quod Maurorum etiam tempore ſubſtitit. De eo Calixtus Tertius Romanus Pontifex in Bulla 23. die Septembris, ann. 1356. data ſic ait: „ Beata „ Maria, antequam ad Cœlos aſſumeretur, „ cum Jeſu Chriſto Filio ſuo, & Domino „ noſtro, B. Jacobo Majori in columna „ marmorea apparuit, & ob hoc ipſa „ Eccleſia nomen Beatæ Mariæ de Pilari „ aſſumpſit: ac inibi quàm plurima, & „ infinita miracula divina proviſione „ dietim fiunt. Hiſce noſtris diebus juveni crus abſciſſum ibidem reſtitutum eſt.

Erat autem juvenis ille Michael Joannes Pellicer annorum novendecim, Calandà ortus (pagus Aragonum eſt, Ordinis Calatravæ) filius Michaelis Pellicer agricolæ, & Mariæ Blaſco ejuſdem pagi incolarum. Hic dum Caſtelloni de la Plana (pagus Regni Valentini eſt) avunculo ſuo Jacobo Blaſco ſerviret, ex curru, in quo triticum vehebatur, excidit, atque crus illi dextrum ab rota confractum

eſt.

eſt. Cùmque, & ipſe, & avunculus ejus pauperes eſſent, Valentiam ad domum hoſpitalem delatus eſt. Ubi cùm variis tentatis remediis nihil proficeret, magnum illud Cæſarauguſtæ Noſocomium petiit, & ſe Joanni de Eſtanga chirurgo expertiſſimo, & medicinæ publico ibidem profeſſori commiſit; qui crus ex toto corruptum videns, ad quatuor digitos infra genu abſcidit, ac terræ mandavit. Juvenis cicatrice obducta, ædem Sanctæ Mariæ adiit, ibique nunc opem Virginis implorans, nunc ſtipem à prætereuntibus petens, biennio integro omnibus ſe notum fecit. Anno 1640. ut parentes inviſeret Calandam, patriam ſuam petivit, undè ad vicina oppida proreptans, ſibi, parentibuſque victum quærebat.

Die vigeſima nona Martii, anno à Virginis partu milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo, fœnum colligendo feſſus, ad focum aſſiſtentibus patre, matre, aliiſque duobus conterraneis, ligneum crus depoſuit, ac cubitum ivit. Undecima noctis hora mater cubiculum intrans, duos in filii lecto pedes mirata eſt, & militem (eorum enim cohors ibidem tūc morabatur) eſſe ſuſpicata, ad maritum cucurrit, qui filium agnoſcens, excitavit, ille verò

in

in hæc verba prorupit. Somniabam, me in ſacello Divæ Virginis de Pilari lampadis oleo crus ungere. Et pater: gratias Deo redde, Deipara tibi reſtituit: hoc enim juvenis eò uſque ignorabat.

Stupendum hoc factum mox illâ ipsâ nocte divulgatum eſt, & omnes incolæ oculati teſtes id arbitrati ſunt. Die ſequenti juvenis à ſequenti populo ad Templum ductus eſt; ibi pes (quem Virgo ſanctiſſima diſtortum, ut omnes miraculum intuerentur, reliquerat) ſitum naturalem recepit: agnoveruntque, eum verè bipedem, quem pridiè altero cruere deſtitutum viderant: cui ſcriba publicam Fidem tunc quidem dedit. Juvenis autem Cæſarauguſtam adductus eſt, res in judicium vocata, datus cauſſidicus, examinati teſtes, cauſa ventilata, & tandem die vigeſima ſeptima Aprilis, anni milleſimi ſexcenteſimi quadrageſimi primi ſententia, qua factum illud verum, & omnem naturæ vim excedens dicitur, lata eſt ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino Domino Petro Apaolaza, Archiepiſcopo Cæſarauguſtano, ſubſcribentibus Domino Antonio Xavierre Priore Sanctæ Chriſtinæ, Domino Joanne Perat, Vicario Generali, & Officiali Canonico S. Metropolitanæ Eccleſiæ Cæſara-

ra-

taguſt. Domino Virto de Verà Archidiacono Cæſarauguſt. Domino Joanne Plano à Frago Officiali, Domino Philippo Bardaxi, Sacr. Canonum primario interprete, Domino Didaco Chueca, Canonico Magiſtrali Cæſaraug. Domino Martino Irribarne, Can. Lectore Cæſaraug. Frat. Bartholomæo Fojas, Provinciali Ordin. S. Franciſci, Frat. Antonino Ortin Abbad, Provinciali Ordin. Minorum S. Franciſci de Paula, Domino Cebriam, Cathedr. primario Theologiæ Cæſaraug. Promulgata eſt ſententia à juris utriuſque Doctoribus, Domino Philippo Bardaxi, Domino Ægidio Fuſter, & Michaele Cipres Cauſſidico, & Notario. Signata ab Antonio Alberti Zaportà, Notario Apoſtolico, & Scriba principali Curiæ Eccleſiaſticæ Cæſarauguſtanæ. In Annales verò retulit Dominus Thomas Tamayo de Vargas, Hiſpaniarum, ac Indiarum Hiſtoriographus regius, in eis, quæ addidit Enchiridio temporis, Rever. Pat. Frat. Alphonſi Veneri, Ord. S. Dominici, Compluti nuper lingua vernacula editis.

Videant hæretici, ſi hoc tam facilè explodent, ut illud Sancti Joannis Damaſceni, & reliqua, quæ à majoribus accepimus, quæque apud Indos hodie fiunt.

Hoc

Hoc enim, & noſtro ſæculo coram multis oculatis contigit Cæſarauguſtæ in Civitate frequentiſſima, & Aragonum Regia, ſpectantibus Hiſpanis, & Gallis: teſtes examinati, cauſa per integrum annum agitata, & ſententia ab Archiepiſcopo juridicè lata eſt. Quòd ſi rei tam notæ contradicere auſint: quis illos non impudentes, & Judæis magis incredulos incuſabit? Hucuſque Author ille. Hoc inſigne miraculum Beatæ Virginis del *Pilar* ſuccinctè narrat Pater Jacobus Maſſenius è noſtra Societate in opere illo, quod inſcribitur *utilis* curioſitas de humanæ vitæ fælicitate, excuſſo Coloniæ Agripinæ, anno 1672. cap. 25. num. 6. ubi plura addit, quæ ejus verbis referre placent.

CAPUT OCTAVUM.

Alia Beatæ Virginis miracula ex certis hiſtoriis à P. Jacobo Maſſenio narrata, quibus probatur, illam eſſe Dei Matrem, & Chriſtum eſſe verum Deum.

IGitur hic Author in eo cap. 25. à pag. 514. num. 4. ſic loquitur. *In Catholica Eccleſia* miraculorum virtus numquam de-

deficit. Omne ævum, omniſque Eccleſiaſtica Hiſtoria eiſdem referta eſt. Jam triginta, & amplius tomos (quorum octo jam vidimus moliuntur Belgæ Patres, Bollando, & Henſchenio auſpicantibus) ubi per ſingulos anni dies, & ſuperiora uſque ad Chriſtum ſæcula, infinita penè deprehendimus miracula ex ipſis plerumque autographis locorum, aut certè coætaneis ſcriptoribus deprompta, ne authoritas deeſſet. Neque hac etiamnum ætate gens, aut natio Catholicæ Religionis addicta reperitur, quæ non aliqua celebrata miraculis loca poſſideat. Imò vix ulla, quæ ſingulari Deiparæ Virginis Patrocinio in graviſſimis etiã morborum, ac mortis caſſibus nõ perfruatur. Quis enim ignorare poteſt in Italia Lauretanam, in Hiſpania Cæſarauguſtanam, in Germania Oetinganam, in Belgio Aſpricollenſem: Quorum miracula locorum non ſolùm Europæ incolis, ſed Barbaris etiam nationibus, & innotuere, & quandoque etiam communicata ſunt, ut conſtat Turcarum Baſſan Coreutum anno 1552. Conſtantinopoli ex pectoris apoſtemate in extrema jam vitæ linea conſtitutũ, conſilio ſervi orthodoxi, ad Lauretanam converſum Virginẽ, ſanitati redditũ, quod in chirographo his Arabicæ verbis teſtatũ

re-

reliquit: *Quod* (inquit) *bonum, fortunatũq; bonum nobis eſſe velit magnus, et miſericors Dominus mundi. Cùm mihi ipſi Divinitùs quiddam evenerit, ego Coreus Baſſa rem omnem ordine exponam. Ortum erat atrox apoſtema in pectore, jamque haud dubium imminebat exitium: Cùm deſperata à Medicis ſalute meus me ſervus adiit, & ſanè fidenter: ſi mihi libertatem polliceris, inquit, Dei mei Matrem exorabo, ut priſtinam tibi reſtituat valetudinem. Itaque ego confeſtim accerſito tabellione, libertatem ei promiſſi, ſi ipſi promiſſa præſtaret. Ex Tẽplo ſervus, poſitis humi genibus, & quædam ſuper ſe ſigna ducens manu cogitat, ut ſemet verba præeuntem ſequar: indè ipſe peæire his verbis cæpit; Ego Beatæ Mariæ Lauretanæ opẽ imploro. Monenti obſequutus triduo poſt, Deo favente convalui. Ego ſervo in libertatem vindicato, hoc chirographum dedi cum votivis donis, quæ meæ obſervantiæ, gratiquè animi monumenta ſint Beatæ Mariæ parenti præpotentis Dei qui nos ſalvos velit.* Venit Lauretum cum donis ſervus, obtulitque præter argenti nõ vile pretium rari operis mantile, pharetrumque cum ſagittis, ac cereos ingentes. In Gallia meminit Gregorius Turon, excitatam à Conſtantino Magno Eccleſiam

Dei-

Deiparæ rarò, viſendoque opere, pro quo exciſſæ columnæ, pedum in ambitu ſedecim, cùm levari nulla arte poſſent, D. Virgo per quietem artifici machinam oſtendit, quæ, tribus ſolum è ſchola adhibitis, quò juberet columnas traduxit. Sed memorandum in primis Cęſarauguſtanum in Hiſpania B. Virginis Templum, quod vulgò dicitur noſtra Domina del *Pilar, &c.* & hic breviter refert hiſtoriam à nobis fusè cap. præcedenti deſcriptam, atque ab Hiſtoriographo Regis Joanne Tamayo de Vargas in Annales relatam, & ſtatim num. 7. ſubjungit, in una quandoque regione plura Deiparæ Virginis loca miraculis illuſtria reperturus es. Diœceſis noſtra Treverica in parte inferiori Antonacenſem Eccleſiam in Monte Carmeli, & Travvenkirchanam, haud procul in ſylva diſſitam, S. Genoveſæ, caſtiſſimæ Principis memoria, & tutela Deiparæ celebrem, deindè Borenhoffenſem, ac denique Bleidembergenſem, utramque peregrinationibus frequentatam cenſet, ut Biſchoffiteinianam epilepticis propitiam omittam. Superior duas in primis Burichianam, & Cluſanam dignitate, ac miraculorum gratia præcipuas numerat. Ex quibus hæc longè frequentiſſima integro mirando-

rum eventuum volumine eſt celebrata, teſtibuſque idoneis mortuorum quoque ſuſcitationem confirmantibus honorata. Horum, in Annalibus Trevirenſibus, quædam dedimus, & in Metropoli nondum edita nonnulla exhibemus. Unum ex viginti, quos cenſent excitatis mortuis, recentiùs ex hoc ſæculo, rarumque apponam. Barbara ex Vvehlen Moſellano pago oriunda, Oppenheimis in Palatinatu viro ducto conſederat, hæc prolem enixa, ſed mortua fuit, de cujus æterna magis, quam temporali ſalute anxia, cum jam ſepulturæ mandanda eſſet, D. Virgini Clauſanæ peregrinationem, ac cereum offerendum promiſit ſi proles vitæ reddita Baptiſmi capax fieret. Bis, terve idem ardenter precata, vivere prolem comperit, quæ Baptiſmo admota, cùm idem Barbaræ nomen accepiſſet, bis quodammodò à matre genita, rursùs, inflexis in mortem oculis, Cœlo adſcripta eſt. Matremque voti ream, non ſine Calviniſtarum, natos ſine Baptiſmo ſuperis aſſerentium, confuſione, reliquit. Idem recentius anno 1641. Margaritæ Joannis Schillingi conjugi in Pruttig mortuam prolem enixæ pridiè S. Jacobi contigit, quæ dum Baptiſmi ſolam gratiam po-

ſt u-

ſtulaſſet, vitam illi conſtantem Impetravit. Quid? Quod vidimus anno 1640. Rudolphum Baronem de Ulmena, cùm ex deſperata valetudine, ac morte imminente Annam Magdalenam Miſſigel Lutzemburgenſem conjugem voto ad Deiparam Clauſanam facto, vitam recepiſſe conſpiceret, ejurato Cluſæ Lutheraniſmo, Catholicam Religionem amplexum, nè indignus beneficio viveret.

Hinc ſi ad Belgas tranſeamus, præter aſperum collem plura iſtic miraculis frequentata loca reperimus. Hallenſis Virgo prodigiis clara, & Juſti-Lipſii calamo exornata eſt. Ex quo, ut lepore aliquo ſeria adſpergamus, conſtat, quòd cùm Oliverius Tempelius Hallam invaderet, Joannes ibi Kechius, miles ipſius jactare auditus ſit, ſe mulierculæ Hallenſi (Deiparam indicare voluit) nares amputaturum. Nec impunè hæc Seurra; nam plumbea mox glande ſibi è vultu naſum ſenſit ablatum, riſumque deindè movit ſociis, qui ſæpiùs eum poſteà Hallas ad repetendum naſum ablegabant. Graviùs eadem expeditione alter graviorem quoque contumeliam luit. Is Joannes Kiſſelmamus fuit, qui medio ſeſe Bruxellenſi (undè egreſſi erant) foro Statuam Hallenſem crematurum minatus eſt,

ſed haud multò poſt grandioris tormenti globo ſecundùm os impium verberatus, animam ſceleſtam, ardenti conſumptus pulvere, evomuit.

Verùm ejus generis innumeris inſiſtere, actum eſſet agere. Cupidum talium lectorem ad mille Scriptores Orthodoxos remitto, & ad quædam perpetua in eodem Belgio (Hæreticis, quò ignorare nequeant, ſepto) miracula tranſeo, meis etiam oculis, quantum brevi temporis, viæque tranſitu licuit, uſurpata. Attebati, in Gallo Belgica, non vulgari Deipara cultu, ſodaliumque frequentia honoratur.

Originem celeberrimæ iſtic Congregationi Deiparæ, rarum, ingenſque beneficium per duos oblatum citharœdos dedit. Itierus unus, alter Normannus dictus fuit. Oti, quàm amici quondam ludendi contubernio, tam deindè oſtes capitales ob illatam Germano Itieri à Normanno necē. Ibat annus Chriſti 1105. & graviſſima urbs tota conflictebatur peſtilentia, humaniſque erat remediis deſperatum, quando implorata Deipara per Itierum, Normanumque conciliatos, offerre opem decrevit. Illi igitur, atque huic diviſſim agentibus apparet, jubetque adire Epiſcopum Loci id temporis Labertum, ac monere,

ut

ut primo Sabbati diluculo adeſſet cum eis in Templo, ſe quoque præſentem iſtic ad futuram, maloque graſſanti oſtenſuram exitum. Normannus, ut loco, proprior, convenit primus, viſſumque expoſuit; ſed Epiſcopus pro ſomnio habuit, neglexitq: Intereà ſupervenit aliundè Itierus, de Normano ignarus, idemque mandatum ſibi refert, tùm Epiſcopus, & Normannũ paulò ante propoſuiſſe hoc ipſum; ac num fortè colludant? ſubiicit, Normannus (excipit Itierus) fratris mei, Siccarius, cui hunc gladium, & mortem debeo hoc loco adſit? Peribit mea manu, tùm Epiſcopus non niſi deſtinatione hos Divina ſibi offerri ratus periculi admonet, Chriſtique exemplo ſuadet ignoſcendum, ac perſuadet denique, ut accerſito, & deprecanti Normanno amore Chriſti ignoſceret. His conciliatis, primi Sabbati luce Templum ſubiit: quibus præſentibus Deipara Virgo cœleſti circumfuſa lumine ſuccenſum manu cereum deferens adfuit, ex quo defluentes ab igne guttas aqua excipi, & hanc laborantibus propinari juſſit, quæ innumeris repentè mortalibus ſaluti fuit. Cereus in honorem Divæ aſſervatus, eiuſque ſolemnibus feſtis ſuccenſus inconſumptibili hactenus per annos quingentos, & am-

pliûs cera ardet defluæque quotannis ex eo in aquam guttæ colliguntur, alioſque, atq; alios promunt cereos pro inſigni munere ad proximas Eccleſias ſubmittendos. Aqua guttis tacta toto anno incorrupta perſtat, ac ſalutis gratia à diverſis bibitur: inde,& ego poſt expectatum cereum hauſi. Hic ne qua fraus interveniat, à juratis Eccleſiaſtici, civiliſque ordinis viris cuſtoditur neque ſine teſtibus exhibetur, quod verò nonnunquam ab igne conſumi, ac decreſcere viſum, hoc ibi ex capſa, cui includitur rurſum profertur diſſenſibili accerſione, velut ſubcreviſſe videtur. Ut vero in oculis omnium ejus præſtet cuſtodia, amplæ, antiquæque in foro piramidi incluſus ſervatur,ſodalitatique ejus loci hominum, quam vocant ardentium commiſſus, quotannis publica, ſolemnique proceſſione circumfertur.

Huic alia affinis,neque minoribus celebrata prodigiis Congregatio apud Bethunienſes eodem in Belgio ſub patrocinio B. Eligii Handuorum Apoſtoli eſt inſtituta. Is anno 1188.duobus Ferrareis fabris (ut Fabrorum patronus eſt) alteri Bethuniæ in urbe, alteri Beuriaci in pago facilè paſſibus mille diſito per viſũ noctu apparuit, juſſitque avertendæ luis, quæ paſſim invaluerat

luerat gratia, cereum conficere, & aram offerre. Simul hunc ad urbem, illum ad pagum tranſire voluit, communicatiſque cùm primùm obvio conſiliis, quid agendū ſit deliberaret. In via igitur cùm mutuò ſibi Fabri occurrunt, & mandata promūt; viſum eſt pro rebus conſulto tranſigendis Rogonem Bethunienſis ſuburbii Priorem, virum id temporis ſanctitate, celebrem adire, ejuſque ſtare judicio. Hic expenſis mandatis cereum imperatum jubet conficere, quem ſolemni deferendum, offerendumque proceſſione ſuaſſit, quo facto lues ſedata eſt. Ex hoc cereo feſtivis temporibus accenſo nihil unquam deperire viſum eſt. Fraternitas ſubindè inſtituta eſt, cujus magiſtratus ex viginti honoratiſſimis urbis viris lectus, quibus cura eſt mortuorum peſtilentiæ in primis tempore curare funera, quod citra omne contagionis à ſe contrahendæ periculum, jam pluribus ſæculis præſtant, eis ſolùm demptis, qui aliquid ex domo mortuali ſecum auferunt, quod impunè non audent. Fraternitas hæc ſub patrocinio S. Eligii charitatis ab hoc dicta officio eſt, cui aliquando in Templo ad ſacrificium collectæ interfuit, beneficiique loco habetur, ſi quis aliquo viginti virorum morte ſublato accenſeri

his poſſit. Cereus immortalis hactenus lumine ſacris ſolemnibus jam quingentis propè modum annis lucet, fraternitaſque à peſtifera contagione innoxia ſub uno Præpoſito, aliiſque quatuor viris regitur, quorum imperio cæteri ad domus peſtiferas, & funera curanda deſtinantur.

Nunc ad tertium, quem, & ipſe præſens luſtravi perpetuis celebratum miraculis locum tranſeo, S. Hubertum, videlicèt Andaine Innarduennæ receſſu, & Monaſterio Patrum Benedictorum gloriosè cultum. Huic per Angelum ſtola à Deipara Virgine, cùm Romæ à Sergio conſecraretur Epiſcopus ſuppeditata, claviſque à D. Petro cum gratia ſanitatum rabioſis, lunaticiſq; potiſſimùm impertienda cælitus oblata eſt, quibus innumeri, ad hodiernum diem uſque, mortales curantur, remedio non minus, quàm ſanitatis eventu cunctis, qui hæc vident, noruntque obſtupeſcendo. Stola enim hæc etiamnum durat, licet octingentos pene in dies aliquid reſecta ex parte dematur: nam ſi quibus diebus ceſſetur, aliis frequentiori ſectione eſt. Particula verò ſolemni more quotannis ad medii digiti latitudinem de ſtola, latitudine prope tridigitali amputatur, quæ minutim diviſa, curandis rabioſis adhibetur,

tur,

tur, ſi hanc tamen quis non obſtupeſcat tot ſæculis præſtare inconſumptam? Vidi ego menſuram ex funiculo demptarum particularum, quam quingentos circitèr annos ſignarant cuſtodes, & præputatores ſtolæ, quæ plurium ſtolarum æquaret magnitudinem. Undè à ducentis, & ampliùs annis nullo, ut credebant, menſurandi operepretio ceſſaverant. Stolæ quoque reſiduum in capſa (qua evolui ad dimenſionem non patiuntur) arbitratus tam candida byſo, fulgentique, quo inter texta mirabiliter erat auro, comperi, ut ſi recens ex artificum manibus prodiiſſet. Ratio per Stolam ſanandi eſt. Præputata ex illis particula è filo, ſciſſa in fronte rabioſi pelle inter hanc, & carnem inſeritur, fronſque per novendium obligatur, quæ decima à Sacerdote die ſolvitur, poſt quos vulnus coaluit, natura (quod in nullis aliis humana caro patitur) filum neque conſumente, neque reiiciente. Dies verò noveni, certo piè ratis, victuſque, qui præſcribitur ritu, inviolabilitèr tranſigendi ſunt, & ſi quid neglectum repetendi.

Ità curatus læſi rabiem per quadraginta dierùm inducias bis, tervè, & ſæpiùs, ſi res, & perſona exigat, poteſt ſuſpendere dum limina D. Huberti curandus jubeat, ipſe

quàm corpore reſtitutus, cujus æternum Bartholomæus Honorius monumentum elegiaco verſu exaratum ſupereſſe voluit, quod in hiſtoria Leodienſi, & Hubertina reperies.

Hæc de Stola, ejuſque virtute miramur, & forte cum ſtolidis etiam Hæreticis ridemus? Sed cur non aliud æquè, quod graviſſima authoritate olim D. Paulinus Epiſcopus Nolanus ad Severum, miſſa pro conſecratioue Baſilicæ, Dominicæ Crucis particula his verbis teſtatur: *Quæ quidem ait, Crux in materia inſenſata vim vivam tenens, ita ex illo tempore innumeris quotidiè hominum votis lignum ſuum cōmodat, ut detrimenta non ſentiat, & quaſi intacta permaneat, quotidiè dividuam ſumentibus, & ſemper totam venerantibus; ſed iſtam imputribilem virtutem, & indetribilem ſoliditatem Dei de illius profectò carnis ſanguine vivit, quæ, paſſa morte, non vidit corruptionem*. Affine huic eſt, multiſque, ut refert Botius Eugubinus ipſe loci popularis, quod Montoni in Italia, haud procul Eugubio in Spina coronæ Dominicæ evenit: hanc quondam Torſebrachius celebris conſpectuque omnium floſculo ex arido pullulantes acumine, cum tenuibus florum capillis, ut ſpinarum ſunt, emittit

ſimul-

ſimulque ſudore copiam ab hora ſexta ad nonam, uſque defluit. Id tamen eveniſſe, maximè in conferto populorum accurſu, frequentiorique Dominicæ paſſionis cultu obſervatum eſt. Quod ſcribente hæc, & petente Botio, Paulus Maurius Epiſcopus Calienſis publico inſtrumento anno 1472. ſub novem teſtium juratorum fide per Moſcardinum Notarium ritè confecto, teſtatus eſt, alia paſſim nota, celebrataque Orthodoxæ fidei perpetua miraculorum obſervantur ſigna, ut ſtillans è D.Catharinæ in Monte Sinai, & Vvalpurgis in Barbaria, Sanctique Nicolai Mirenſis ſepulchro, quod Barii eſt, oleum, morborum diverſorum remedium.

Sola Neapolis in Italia plura quotannis in Martyrum ſanguine miracula conſpicit. S.Joannis Baptiſtæ ſanguinis, qui lapidis inſtar in ampulla concretus eſt Feſto Præcurſoris die, dum ſacra peraguntur officia; illa qua caput cenſetur amputatum hora, colliqueſcit, efferveſcitque. Idem ſpectaculum ſanguis D.Stefani per Oroſiũ Hiſpanienſem allati, ibidem ſolemnis tempore ſacrificii, tertia Auguſti die exhibet, mirumque eſt, quod reſtituto à Gregorio Papa XIII. Kalendario, decennium cum eodem, ceù correctione hac divinitùs ap-

pro-

probata anticipet : quod in D. Joannis ampulla pariter obſervatum eſt. De Januarii Martyris Beneventani Epiſcopi virtute, quid dicam? Sanguis illius phialæ incluſus, qui in pilæ formam collectus induruit, quo die ſolemni proceſſione Neapoli circumfertur, ubi in capitis ejuſdem Divi conſpectum venit, repentè ſolutus liqueſcit, & velut modò ex vulnere fluens ſolvitur; capite verò remoto, in prioris figuræ Sphæram rurſum coactus obdureſcit. Et hæc toti orbi, ejuſque in primis regionis notitia fruitis, explorata ſunt.

Verùm non arbitror quemquam tam fore impudentem, qui hæc, aliaque, quæ per omne ævum ſpectantur miracula, aut neget fieri, aut, illudente ſolùm dæmone, perpetrari: niſi veterem juxtà, novamque Chriſti Eccleſiam infinitis prope teſtimoniis aut mendacem arguat, cæcam, & Diabolica prorsùs amentia infatuatam ſimul affirmet.

CA-

CAPUT NONUM.

Probatur Trinitas perſonarum contra Mahumetum: & demonſtratur, ipſum falsò impoſuiſſe Chriſtianis, quòd tres Deos colerent: & ſtultè negaſſe hoc myſterium, quia demonſtrari non poteſt. Ejus cum Simone Mago ſimilitudo: ubi quomodo Auguſtinus inductus fuerit ad deſerendum errorem, in quo erat, quòd videlicet nihil credi debebat, quin firma priùs ratione probetur.

PRobatum manet efficaciter in Deo dari plures perſonas; hoc autem ſemel admiſſo, facilè erit perſuadere eſſe tres. Nunc verò probandum eſt ex Alcorano ipſo, in Deo dari tres perſonas. Nam Alcoranum Zorà 1. ſic Deum loquentem introducit: *Facimus venire Jeſum Filium Mariæ, & adjuvimus eum cum Spiritu Sancto*, & inſuper ait, *Jeſus Chriſtus eſt Verbum Dei poſitum in Maria*. Ergò Mahumetus admittit perſonam Divinam mittentem Verbum ſuum ad Mariam, ideſt Patrem mittentem Filium ſuum unigenitum in uterum Virginis per Aſſumptionem

car-

carnis : rursùs admittit Spiritum Sanctum, qui ſit quoque perſona Divina. Dum enim dicit Deum adjuvare Jeſum Chriſtum, ſeù Verbum incarnatum Spiritu Sancto, fateri debet, Spiritum Sanctum eſſe perſonam Divinam ; Deus enim verbum ſuum, ſeu Filium ſuum ſibi conſubſtantialem adjuvare non debuit perſona aliqua creata, cùm enim Filius ſit omnipotens, adjuvari non debuit à perſona aliqua finitæ virtutis ; diciturque illum adjuvaſſe Spiritu Sancto, quia miſit Spiritum Sanctum, qui hominibus teſtificatus eſt Divinitatem Filii, ideſt, qui Apoſtolos implevit, ut Chriſti Divinitatem mundo manifeſtarent. Et confirmatur, quia ille Spiritus Sanctus, quo Deus dicitur adjuvaſſe Jeſum Chriſtum, non eſt accidens aliquod, ſed ſubſtantia, at non ſubſtantia creata, quia hæc non eſt proportionata, ut dicatur adjuvare Filium unigenitum Dei : ergò increata : ergò dantur in Deo tres Perſonæ, nempè Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.

Deindè probatur : quia cùm Chriſtus fuerit juxtà Alcoranum legatus Dei, ejuſq; Nuntius, non potuit falſa annuntiare, neque aliquod Deo tribuere, quod in ipſo non detur. At Chriſtus mittens in mundum

uni-

univerſum Apoſtolos ſuos, planè ſignificavit, dari in Deo tres Perſonas, dicens: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* Matth. ultimo. Nam dum dixit: *In nomine, & non in nominibus*, unitatem authoritatis, & eſſentiæ ſignificavit in tribus illis Perſonis. Neque ſi ſolus Pater eſſet Deus, & Filius, & Spiritus Sanctus eſſent Perſonæ creatæ habẽtes naturam finitam, & limitatam, juſſiſſet Chriſtus baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ſed juſſiſſet baptizare in nomine ſolius Patris: quia valdè turpe eſſet Deo, quòd ad ſalvandas animas indigeret auxilio Spirituum creatorum. Dum ergò in nomine Trium Baptizari juſſit, planè ſignificavit, illas tres Perſonas eſſe Divinas, ac proindè habentes eandem naturam: natura namque divina, cùm infinita ſit, multiplicari non poteſt; planeque repugnat, dari plures Deos. Erravitque planè Mahumetus, & falſum teſtimonium impoſuit Chriſtianis, dum in Alcorano ſcripſit, eos, qui ponunt in Deo tres Perſonas, ponere tres Deos. Utrumque enim Eccleſia Chriſti fatetur, & Deum eſſe unum in eſſentia, & eſſe trinum in Perſonis, quod ſignificavit Joannes Epiſt. 1. cap. 5. dicens: *Tres ſunt, qui teſtimo-*

nium

nium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum ſunt. Ipſeque Chriſtus palam dixit Joann. 8. Perſonas Divinas eſſe plures, & tamen non eſſe niſi unum Deum: *Ego* (inquit) *& Pater unum ſumus*. Nam quatenùs dixit *ſumus* pluralitatem perſonarum ſignificavit, quatenùs dixit *unum* unitatem eſſentiæ. Nec enim locutus eſt ſolum de unitate metaphorica per unionem, & conformitatem voluntatis ſuæ cum voluntate Patris, ſed de unitate propria in eadem natura; idque vel ipſi Judæi intellexerunt: *Quia audito verbo hoc, ſuſtulerunt lapides, ut jacerent in eum, tanquàm in blaſphemum*, quia probè cognoverunt, Chriſtum iis verbis ſignificaſſe, ſe eſſe Deum, quod ipſi blaſphemiam exiſtimabant. Idque manifeſtè ex ſcopo, quem ſibi propoſuit Chriſtus: nam ut probaret, non perituras oves ſuas, fecit hoc argumentum: *Nemo poteſt* rapere oves meas de manibus patris mei, quia ipſe major omnibus eſt: ergò nec poteſt ullus rapere de manibus meis: *Quia ego, & Pater unum ſumus*. Quod argumentum eſſet nullum, ſi loqueretur de unitate per charitatem; ex eo enim quòd nemo poſſit rapere oves de manu Dei omnipotentis, non ſequitur, quòd nemo poſſit rapere de

 mas

manu puri hominis, quantumvis juſti, & per charitatem uniti cum Deo. Ergò loquitur de unitate in natura. Undè Auguſtinus ex his verbis tract. 37. in Joannem debellat duplicem hæreſim, alteram negantem pluralitatem perſonarum, alteram adſtruentem multitudinem perſonarum cum pluralitate naturarum: „ In errore Sabellianorum (inquit) unus eſt ſolus ipſe „ Pater, qui Filius: in errore Arrianorum „ alius eſt quidem Pater, alius Filius, ſed „ ipſe Filius non ſolum alius, ſed etiam „ aliud eſt. Tu in medio quid? Excluſiſti Sabellianum, exclude Arrianum, „ Pater Pater eſt, Filius Filius eſt, alius „ non aliud, quia *ego, & Pater* (inquit) *unum ſumus*. Cùm audit *ſumus*, abſcedat confuſus Sabellianus, cùm audit *unum*, abſcedat confuſus Arrianus: gubernet Catholicus inter utrumque Fidei ſuæ navigium, quia jam cavendum in utroque naufragium.

Erravit itaque turpiter Mahumetus dum in Alcorano Zorà 19. ſcripſit: *Nihil præter opinionem ſequuntur dicentes, Deũ ſumpſiſſe Filium, quo nequaquam indiguit. An habent rationes hoc demonſtraturas? An Deo neſcitum imponunt?* Quibus verbis ſignificavit, nihil in Deo admittendum

eſſe, niſi illud, quod humana ratio demonſtraverit. Hoc autem eſt manifeſtè falſum, quia, cùm Deus ſit infinitus, & mens humana ſit finita, & limitata, evidens lumine naturæ eſt, Deum habere perfectiones aliquas, quas mens humana per diſcurſum naturalem aſſequi nequeat; ſolùmque eas poteſt cognoſcere per revelationem ipſius Dei, quia nimirum Deus illas voluit manifeſtare per Prophetas, & per Unigenitum ſuum, quem in mundum miſit, enarrare: ut enim inquit Evangeliſta Joannes cap. 1. v. 18. *Deum nemo vidit unquam; unigenitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit*. Quare dum Chriſtiani affirmamus Deum habere Filium, & dari etiam tertiam Perſonam, quæ vocatur Spiritus Sanctus, non imponimus Deo neſcitum; ſed de Deo affirmamus illud, quod de ſeipſo dignatus eſt nobis revelare. Affirmamus quidem id, quod per diſcurſum naturalem non aſſequimur, & captivamus intellectum in obſequium Fidei. Deo enim loquenti debemus credere, etiam ſi nobis dicat aliquid, quod eſt ſupra humanum captum: ubi enim per fundamenta, & ſigna ſufficientia certum nobis fuerit, Deum eſſe, qui loquitur, clauſis oculis diſcurſus noſtri, firmiſſimè debemus credere, verum eſſe,

quod nobis dicit, licèt per diſcurſum capere non poſſimus, quo pacto id poſſit eſſe, imò quamvis id nobis videatur impoſſibile: quia evidentiſſimum eſt, Deum eſſe infinitè ſapientem, qui falli non poteſt, & infinitè bonum, qui fallere nequit. Ac proindè ubi per argumenta, & ſigna credibilitatis nobis conſtiterit, Deum eſſe, qui loquitur, debemus firmiſſimè credere quæcumque dixerit, & quamvis myſteria revelata ſint altiſſima, & quæ omnem vim intelligendi creatam ſupergrediantur, debemus in obſequium Dei loquentis intellectum ſubiicere, & captivare. Sicut enim ubi Deus eſt, qui præcipit, debemus Deo præcipienti ſubiicere voluntatem, quamvis ardua præcipiat, ſicut præcepit Abrahæ ſacrificare Filium ſuum unigenitum, quem diligebat. Sic ubi Deus eſt, qui loquitur, debemus ipſi loquenti aſſenſum firmiſſimum præbere, licèt ea loquatur, quæ nobis difficillima appareant, & intellectui deſtituto lumine Fidei impoſſibilia viderentur. Undè quando Deus eſt qui loquitur, & nobis per ſufficientia argumenta conſtat, Deum loqui, nihil ampliùs examinare, aut inquirere debemus. At quando homo loquitur, oportet examinare, an abſurda, & repugnantia dicat; quia poteſt,

aut per ignorantiam inculpabiliter falli, vel per malitiam culpabiliter fallere, undè ne falſa,ut vera credamus, oportet tres ipſas examinare ; ut docet D. Thomas in 3. diſt.24.q.2.art.3.q.2. ad 1.

Undè hæc eſt inter Fidem, & ſcientiam differentia, quòd myſteria fidei ſumenda ſunt, ſicut pilulæ amaræ, quæ non mandunțur, ſed devorantur, & deglutiuntur uno hauſtu,quin dentibus atterantur : quia videlicet,ut myſteria divina credamus,non debemus ea minutim diſcurſu noſtro, & examine diſcutere,& deguſtare, in examen vocando,quomodo poſſint eſſe; ſed integra debemus uno quaſi hauſtu deglutire, id eſt, aſſenſu firmiſſimo credere, hoc uno contēti, quòd nobis ſufficienter conſtet, Deum eſſe, qui loquitur. Veritates autem naturales comparantur cibo, qui non ſumitur, niſi priùs dentibus comminuatur, & ore deguſtetur, quia nimirum illis aſſenſum prudenter præſtare non poſſumus,niſi priùs conferendo prædicatum cum ſubjecto detegamus illud convenire iſti. Errat ergò manifeſtè Mahumetus, dum infert, Deum non eſſe Trinum in Perſonis, quia hoc demonſtrari non poteſt per diſcurſum naturalem. Satis enim eſt, quòd nobis conſtet Deum hoc dicere, quia Deo dicenti debe-

mus credere; ut enim inquit S. Clemens Alexandrinus lib. 5. ſtromat. initio: *Quis eſt adeò impius, & Deo alienus, ut Deo non credat, & probationes à Deo quærat, ſicut ab hominibus?* Deum autem hoc revelaſſe, manifeſtum eſt: quia manifeſtum eſt Chriſtum hoc docuiſſe: Chriſtus autem manifeſtè probavit ſe eſſe Deum, Deus autem mentiri non poteſt, neque per ignorantiam decipere. Ipſeque Mahumetus concedit Chriſtum eſſe Prophetam ſanctiſſimum, & veritatis Magiſtrum. Ergò cùm nobis conſtet, hoc Chriſtum dixiſſe Apoſtolis, & Apoſtolos hoc ſcripſiſſe, & prædicaſſe in univerſo mundo, credere hoc debemus, licèt demonſtrari non poſſit per diſcurſum humanum, nec Angelicum.

Mahumetus ſimilis eſt Simoni Mago, qui ut refert S. Clemens Romanus lib. 3. recognitionum, voluit ante omnia cum S. Petro diſputationem inſtituere de immortalitate animæ; quia niſi anima ſit immortalis, fruſtra (ajebat) laborabimus in inquiſitione veræ Religionis. Si autem priùs demonſtretur, animam eſſe immortalem, tunc cum fructu inveſtigabimus, quæ nam ſit vera Religio, in qua anima immortalis ſalvari poſſit, & pervenire ad æternam fœlicitatem. At D. Petrus di.

ſpu-

ſputationem detrectavit: *Non metu, ſed jure* (inquit S. Clemens) *utque utiliter negotium converſionis gereret*; quia non eſt ritè diſpoſitus ad recipiendam Fidem, quæ inter alia docet immortalitatem animæ, qui non vult credere animam eſſe immortalem, quin hoc priùs rationibus demonſtretur: nam iſte, poſtquam illi probata fuiſſet immortalitas animæ, probationes poſtularet ad credenda myſteria reliqua, & ſic nollet credere, niſi quod rationibus probaretur: quod eſt contra rationem Fidei; ad quam videlicet ſufficit, quòd probetur, Deum eſſe, qui loquitur; hoc enim ſemel probato, obligamur credere Deo loquenti, etiam ſi loquatur myſteria, quæ ſint ſupra omnem diſcurſum, & quæ captui noſtro appareant quaſi impoſſibilia: „ Et ideò (inquit S. Petrus
„ apud Clement.) ante omnia Fidem
„ Prophetæ, omni cum examinatione
„ oportet probari; quem cùm cognoveris
„ eſſe Prophetam, de reliquo cun-
„ cta ei credere oportet; nec ultra eum
„ diſcutere per ſingula quæ docet, ſed ha-
„ bere firma, & ſancta quæ dicit; quæ
„ quamvis Fide ſuſcipi videantur, ante
„ habita tamen ratione creduntur: cùm
„ enim ſemel ab initio veritas Prophetæ

Digitized by Google

„ examinata conſtiterit, reliqua verò fide
„ audienda ſunt, & tenenda.

Et ſanè Mahumetus ipſe volebat ſibi credi hiſtorias, quas referebat ex Veteri, & Novo Teſtamento, quin ratione probaret res illas ita eveniſſe; & propterea volebat ante omnia credi, ſe eſſe Prophetam à Deo missum, quia exiſtimabat, ſi ſemel hoc crederent auditores, facilè poſteà adducendos ut crederent omnia, quæ ipſis teſtificaretur. Et tamen nullo argumento probavit, ſe eſſe Dei Prophetam. Cur ergò impoſtor iſte reprehendit Chriſtianos, quia dicimus Deum eſſe trinum in Perſonis, quamvis hoc non demonſtremus, nec rationibus probemus? id enim credimus, quia Chriſtus Dominus ità docuit; & nobis manifeſtum eſt ex Evangelio, & traditione Apoſtolorum ita Chriſtum docuiſſe. Ut enim præclarè dixit Auguſtinus in Enchiridione ad Laurentium cap. 4. „ Quæ neque cor-
„ poreo ſenſu experti ſumus, neque mente
„ aſſequi valuimus, aut valemus, eis ſine
„ ulla dubitatione credenda ſunt teſtibus,
„ à quibus ea, quæ divina vocari jam me-
„ ruit ſcriptura, confecta eſt: quia ea
„ ſivè per corpus, ſivè per animam divini-
„ tùs adjuti, vel videre, vel etiam prævi-
„ dere potuerunt.

Ipſe

Ipſe Auguſtinus in eo aliquando fuit errore, ut diceret, nihil eſſe credendum, quod non videtur, niſi certa demonſtratione probaretur verum eſſe, ut ipſe teſtatur libr. 6. Confeſſ. cap. 4. *Volebam enim* (inquit) *eorum, quæ non viderem ità me certum fieri, ut certus eſſem, quòd ſeptem, & tria decem ſint*. Et hic error magnum erat impedimentum, ne Fidem Catholicam ſuſciperet, in qua jubetur credi id quod non demonſtratur. Dicitque Sanctus Doctor ſibi accidiſſe, quod accidere ſolet homini, qui malum medicum expertus, etiam bono timet ſe committere: „ Ita
„ (inquit) erat valetudo animæ meæ, quæ
„ utique niſi credendo ſanari non poterat,
„ & ne falſa crederet, curari recuſabat, re-
„ ſiſtens manibus tuis, qui medicamenta
„ Fidei confeciſti, & aſperſiſti ſuper mor-
„ bos orbis terrarum, & tantam illis au-
„ thoritatem tribuiſti. Cum ergò anceps eſſet, & non auderet Fidem Chriſtianam recipere, quia neſciebat, an vera eſſent, quæ docet: adfuit tamen in hac mentis fluctuatione lux de Cœlo, qua intellexit, quam juſtum erat Fidem præbere myſterii Religionis Chriſtanæ, quæ in Scriptura Sacra continetur, quin præcederet ea demonſtratio evidens, quæ de rebus naturalibus ha-

habetur. Et hanc rationem apud ſe formavit. Ego credo, & pro certis habeo in hac vita res multas, quas non video, & de quibus demonſtrationem evidentem non habeo, v. g. „ Tam multa in hiſtoria
„ gentium, tàm multa de locis, atque ur-
„ bibus, quæ non vidi, tàm multa medi-
„ cis, tàm multa amicis, tàm multa ho-
„ minibus aliis, atque aliis, quæ niſi cre-
„ derentur, omninò in hac vita nihil age-
„ remus. Poſtremò inconcuſsè fixum
„ fide retineo, de quibus parentibus ortus
„ ſum, quod ſcire non poſſem, niſi audien-
„ do credidiſſem. Hinc intulit: ſi ego res has pro certis habeo, ſolùm quia eas legi in hiſtoriis authenticis, vel ab hominibus fidedignis audivi: & non poſſent homines in hoc mundo degere, niſi alii aliis crederent: juſtum ergò eſt, Fidem habere rebus, quæ in Scriptura Canonica narrantur, quæ tantam à Deo authoritatem accepit. Undè ajebat cum Deo loquens: „ Perſuaſiſti
„ mihi, non qui crederent libris tuis, quos
„ tanta in omnibus ferè gentibus authori-
„ tate fundaſti, ſed qui non crederent eſſe
„ culpandos: nec audiendos eſſe, qui for-
„ tè mihi dicerent; undè ſcis, illos libros
„ unius veri, & veraciſſimi Dei ſpiritu
„ eſſe humano generi miniſtratos? Red-
dit-

ditque rationem cur credendum ſit, Scripturam Sacram, in qua continetur Fides Chriſtiana, Deum habere authorem, & ab illo miniſtratam hominibus fuiſſe. Nimirũ, quia evidens eſt: Deum eſſe, & curam noſtri gerere. „ Ideòque cùm eſſemus infir„ mi (ſubjungit Auguſtinus) ad invenien„ dam liquida ratione veritatem, & ob „ hoc nobis opus eſſet authoritate ſanctarum litterarum, jam credere cœperam, „ nullo modo te fuiſſe tributurum tàm „ excellentem illi Scripturæ per omnes „ jam terras authoritatem, niſi per ipſam „ tibi credi, & per ipſam te quæri vo„ luiſſes.

Ex quibus Auguſtini verbis conficitur hæc manifeſta ratio ad convincendos Mahumetanos; quia cùm evidens ſit Deũ eſſe, & Deum habere curam, & providentiam hominum, & certum quoque ſit velle illos ſalvos fieri cognoſcendo, diligendo, & colendo ipſum, evidens eſt, Deum habere aliquam Fidem, vel Religionem in mundo, quæ doceat ea, quæ Deus vult de ipſo credi, & ea tradat, per quæ vult coli, & quæri: concluditurque hanc Religionem non eſſe aliam, quàm Religionem Chriſtianam, quæ in Scripturis Sacris habet ea, quæ de Deo credi debent. Et ea per quæ Deus

coli

coli vult. Quia credibile non eſt, Deum tantam authoritatem tributurum fuiſſe Libris Sacris, niſi ipſe illos tribuiſſet hominibus, ut per ipſos dirigerentur ad credendum, ſperandum, & operandum. Illa autem authoritas evidenter probatur ex miraculis Chriſti, & Apoſtolorum; ex adimpletione prophetiarum veteris Teſtamenti, quæ in adventu Chriſti, & fundatione Eccleſiæ Chriſtianæ ad litteram completæ ſunt: ex ſanguine tot myriadum Martyrum: ex teſtimonio tot illuſtrium Doct. ex ſanctitate, qua floruerunt, qui hanc Fidem in mundo plantarunt: ex ſanctitate, quam generat in iis, qui hanc legem obſervant, & aliis argumentis, quæ in hoc libro facta ſunt.

Quarè evidens eſt, eſſe ineptam rationem, qua Mahumetus ductus eſt, adnegandam Trinitatem Perſonarum in Deo, quia hac ratione demonſtrari non poteſt: nam evidens eſt, hominem poſſe, ac debere prudentèr credere multa, quæ demonſtrari non poſſunt, ut probat argumentum, quo convictus fuit Auguſtinus; quia inter homines vivere non poſſemus, niſi multa crederemus, quæ ratione evidenti non poſſunt convinci. Nihil autem credere poteſt homo majori authoritate,

quàm

quàm ſit ea, ob quam credimus Myſterium Trinitatis: credimus enim hoc, quia majori certitudine nobis conſtat, hoc Chriſtum docuiſſe, quàm olim fuiſſe Julium Cæſarem, & Alexandrum Magnum, ſiquidem Evangelia Apoſtolorum majorem fidem merentur, quàm ulla historia humana. Rursùs, manifeſtis argumentis nobis conſtat, Chriſtum mentitum, aut deceptum non fuiſſe, ſed veram doctrinam hominibus tradidiſſe. Ergò poſſumus, ac debemus credere Deum eſſe Trinum, quamvis id non poſſimus ratione demonſtrare.

Rursùs convincitur illam rationem Mahumeti eſſe abſurdiſſimam, quia ſi ſolùm homo poteſt credere de Deo ea, quæ per rationem naturalem demonſtrantur; pauciſſimi erunt homines, qui ſalvi fiant, quia pauci ſunt homines, qui eas demonſtrationes aſsequantur, ad idque multo ſtudio, & labore opus eſt: quid ergò erit de fœminis ignorantibus, de ruſticis, de pueris? Nam ſupra fidem falſam de Deo, rebuſque divinis nequit fundari vera ſanctitas, & ſalus animæ.

Quare Doctores Chriſtianorum manifeſtè probant, ad ſalutem neceſsarium eſse, ut per fidem multa credat homo,

quo-

quorum veritatem aſsequi non poteſt per ſolum naturalem diſcurſum : quia cùm Deus ſit finis hominis , ad quem cognoſcendum , & amandum creatus eſt ; & cùm evidens ſit , Deum eſse infinitum , incomprehenſibilem ab intellectu creato ; evidens eſt , Deum habere perfectiones multas , quas ipſe ſolus cognoſcit , vel cui ipſe voluerit revelare : ac proindè evidens eſt , multas Deum habere perfectiones , quas homo certò cognoſcere non poteſt , niſi Deus eas revelare voluerit : ac proindè evidens eſt, non poſse hominem pervenire ad cognoſcendum Deum , & divina ſine errore, niſi per viam fidei , nimirum credendo Deo loquenti ea , quæ per diſcurſum naturalem ſcire certò non poſsumus . Ergò ſtultiſſimum eſt dicere , homines non poſse credere Deum eſse Trinum, quia id demonſtrare non poſsunt.

Hinc Magnus Doctor Chriſtianorum S. Thomas , ſecutus D. Auguſtinum 2. 2: q. 2. art. 3. & 4. inquirit duo: primum : „ An credere aliquid ſupra rationem na„ turalem , ſit neceſsarium ad ſalutem? „ Secundum , utrum credere ea , quæ „ ratione naturali probari poſsunt , ſit „ neceſsarium? Et ad utramque quæſtio-

nem

nem reſpondet affirmativè ; & poſtquàm probavit primum, tranſiens ad ſecundum, ſic in 4. art. inquit : Dicendum , quòd „ neceſſarium eſt homini accipere per mo- „ dum fidei non ſolùm ea, quæ ſunt ſupra „ rationem, ſed etiam ea , quæ per ratio- „ nem cognoſci poſſunt , & hoc propter „ tria . Primò, ut homo citiùs ad verita- „ tis Divinæ cognitionem perveniat : „ ſcientia enim , ad quam pertinet pro- „ bare Deum eſſe (nempè Metaphyſica, „ & Theologia) & alia hujuſmodi de „ Deo , ultimò homini addiſcenda pro- „ ponitur , præſuppoſitis multis aliis „ ſcientiis , & ſic nonniſi poſt multum „ tempus vitæ ſuæ homo ad cognitionem „ Dei perveniret . Secundò , ut cognitio „ Dei ſit communior ; multi enim in ſtu- „ diis ſcientiæ proficere non poſſunt , vel „ propter hebetudinem ingenii, vel prop- „ ter alias occupationes , & neceſſitates „ temporalis vitæ, vel propter torporem „ addiſcendi, qui omnes à Dei cognitione „ fraudarentur, niſi proponerentur eis di- „ vina per modum fidei . Tertiò propter „ certitudinem . Ratio enim humana in „ rebus divinis eſt multum deficiens ; cu- „ jus ſignum eſt ; quòd Philoſophi de re- „ bus humanis naturali inveſtigatione

„ per-

Digitized by Google

„ perſcrutante, in multis erraverunt, &
„ ſibi ipſis contraria ſenſerunt. Ut ergò
„ eſſet indubitata, & certa cognitio apud
„ homines de Deo, oportuit ut Divina
„ eis per modum fidei traderentur, quaſi à
„ Deo dicta, qui mentiri non poteſt. Hactenus S. Thomas.

Ex his manifeſtè patet, Chriſtianos prudentèr ſibi perſuadere, Deum eſſe Trinum, & unum, quamvis id ratione naturali non demonſtretur. Quia evidens eſt, Deum dignum eſſe, cui aliquid revelanti, & affirmanti credamus, quamvis non intelligamus, quo pacto ſe habeat illud myſterium, quod revelat. Nos autem habemus manifeſtiſſima argumenta ad nobis perſuadendum, Deum revelaſſe Trinitatem, illa ſcilicet omnia; quæ habemus ad credendum Chriſtum eſſe Deum, & Doctorem veritatis, quia moralitèr evidens eſt, Chriſtum hoc docuiſse.

CA-

CAPUT DECIMUM.

Proponitur colloquium, quod Author habuit cum Mauro arguto, & inter ſuos erudito, qui nolebat Chriſtianæ Fidei nomen dare, quia capere non poterat quomodo Deus ſit Trinus in Perſonis, & quomodo potuerit fieri homo. Ubi ſimbolis, & ſimilitudinibus explicantur Myſteria Trinitatis, & Incarnationis.

§. I.

POſt finitam Miſſionem Malacenſem factam Chiſtianis ad finem anni 1669. dum ego Malacæ prædicabam Mahumetanis, & Cathecumenos ad Baptiſmum inſtruebam, ſocius meus profectus eſt Sexifirmum, vulgò Velez Malaga, ad Miſſionem exhibendam Chriſtianis: poſt Baptiſmum ſolemnem Cathecumenorum celebratum die S. Joanni Evangeliſtæ ſacro illius anni: illuc ego quoque migravi Mahumetanis prædicaturus, ut enixè deſiderabat Excellentiſſimus D. Marchio de Sãcillana, Dux Generalis per illas maritimas oras, & Excellentiſſima Marchioniſſa ejus uxor, uterque non minus virtutum

ſplendore, quàm natalium gloria illuſtris; quod & præſtiti ſub initium anni 1670. operam navante Excellentiſſimo Principe, ut Mahumetani omnes ibi commorantes, conciones audirent, poſteaque celebratus eſt quoque Baptiſmus ſolemnis ſex vel ſeptem Mahumetanorum, qui ad Chriſtum converſi ſunt, quos in ſacro fonte tenuerunt Excellentiſſimi Marchiones, & ſplendidis veſtibus induerunt, ut majori cum decore ſacra functio perageretur.

In hac Civitate Mahumetanum inveni, Amete Solymam nomine, cæteris Africanis, quos videram, argutiorem, & melioris indolis, qui non ſolùm linguam Hiſpanam expeditè loquebatur, ſed libros noſtros legebat, & legendo percurrerat totum ſymbolum fidei R. P. Fr. Ludovici Granatenſis: erat vir pacatus,& modeſtus, fidelis & verax, & qui inter Chriſtianos tanquam vir probus, & honeſtus habebatur: quia revera virtutibus moralibus erat præditus. Erat homo iſte ſuæ ſectæ tenaciſſimus, legemque ſuam exactè obſervabat. Propter has cauſas hujus viri converſionem, præ reliquis deſiderabam; quia ſi ſemel ad Chriſtum tranſiret, multos ſecum ad fidem veram duceret, & nobis ad cæterorum converſionem maximo uſui

foret.

foret. Sed converſio infidelium non eſt hominis volentis, ſed Dei miſerentis. Illum publicè, & privatim ſæpè aggreſſus ſum; audiebatque attentè argumenta, quæ conficiebam, & palam fatebatur, ſe neſcire ſolvere ea argumenta: cæterum non propterea cor ſuum inclinari ad Religionem Chriſtianam; præcipua difficultas ipſum retrahens, erant duo præcipua Chriſtianæ Fidei fundamenta, nempè Dei Incarnatio, & Trinitatis Perſonarum. Deus, ajebat, unus eſt, ſi unus, quomodo trinus? Si trinus, quomodo unus? Non capio, non intelligo: hoc impoſſibile apparet: unitas eſſentiæ, & Trinitas Perſonarum inter ſe cohærere non poſſunt: unaquæque enim Perſona ſuam eſſentiam habet: ſi ergò ſunt tres Perſonæ, tres habent eſſentias, ſeu naturas: ergò erunt tres Dii. Rursùs quomodo Deus immortalis potuit fieri homo paſſibilis, & mortalis? Hoc duriſſimum mihi videtur, & penitus impoſſibile, & ideò non poſſum amplecti Religionem Chriſtianam.

Cùm ego animadvertiſſem hujus hominis bonam indolem, & ingenium percipiendi argumenta capax, decrevi ſeorſim cum illo de rebus fidei non raptim, ſed ex inſtituto agere, & ideò illum mecum ut fa-

mulum Sexifirmo Malacam deduxi, atque cum illo amicabiliter, & confidenter agens in itinere illo, quod novem, vel decem leucis conſtat, de rebus Religionis fusè diſputavi. Et inprimis illi exponere conatus ſum myſteria illa, quæ ipſi difficultatem ingerebant. Ne exiſtimes (ajebam) nos Chriſtianos aſſerere in Deo, tres Perſonas, ità diſtinctas, & ſeparatas, ſicut unus homo diſtinguitur ab alio homine. Inter nos ubi dantur tres Perſonæ diſtinctæ, neceſſe eſt ut dentur tres homines; quia unaquæque Perſona habet ſuam naturam humanam diſtinctam à natura humana alterius, nimirum diſtinctum corpus, & diſtinctam animam; & ideò tres Perſonæ humanæ ſunt tres homines, quia ubi dantur tres Perſonæ, dantur tria corpora, & tres animæ, ac proindè tres naturæ humanæ: ubi autem reperiuntur plures naturæ humanæ, plures debent homines reperiri. At tres divinæ Perſonæ habent eamdem naturam divinam, eaſdem perfectiones, eumdem intellectum, eamdem voluntatem, eandem potentiam, & ſic de reliquis perfectionibus: undè quamvis Perſonæ ſunt tres, non ſunt tres Dii, ſed unus Deus, quia non habent tres eſſentias, ſed unicam ſimpliciſſimam. Natura Dei non coſtat corpore, & anima,

ſicut

ſicut noſtra; quia Deus non eſt ſubſtantia corporea, quæ manibus contrectari poſſit, vel ſenſibus corporalibus percipi; ſed eſt ſubſtantia incorporea, ſpiritualis, & ſimpliciſſima, quæ ſolo intellectu cognoſci poteſt. Habent ergò tres divinæ Perſonæ eamdem ſimpliciſſimam eſſentiam, ſeu naturam, & ideò tres divinæ Perſonæ non ſunt tres Dii, ſed unus. Certè ſi tres perſonæ humanæ, v. g. Petrus, Joannes, & Didacus, haberent idem omninò corpus, & eandem numerò animam, eſſent tres Perſonæ, & tamen foret unicus homo. Cęterum id in creatis non contingit; quia natura humana eſt finita, & limitata, ac proindè una natura ſolùm eſt capax exiſtendi in una perſona, ſolùm eſt capax conſtituendi unam perſonam: undè natura Petri nequit conſtituere niſi perſonam Petri, & non poteſt conſtituere perſonam Pauli: at natura divina eſt infinita, & illimitata, & immenſa & ob hanc infinitatem poſtulat conſtituere plures perſonas inter ſe diſtinctas. Nonne vides, Amete, quamcumque perſonam creatam eſſe in ſpatio loci determinato, v.g. Malacæ, & non Matriti? Et nihilominus tu fateris Deum ſimul eſſe hìc, & Matriti, in Hiſpania, & in Africa, & in omnibus locis ſimul: undè hoc?

Certè reſpondebis, hoc competere Deo, quia Deus eſt infinitus, & illimitatus, ſubſtantia autem infinita non debet eſſe alligata alicui loco determinato, ſed debet eſſe ubique præſens tota. Similiter ego dico tibi, quòd natura divina, quia eſt infinita, & illimitata, non exiſtit in una ſola perſona, ſed in tribus: naturæ autem creatæ, quia ſunt finitæ, & limitatæ, & imperfectæ, non poſſunt ultrà unam perſonam extendi; ſed una natura unam tantùm habet perſonam.

Non debes cogitare, has divinas Perſonas, eſſe ab invicem ſeparatas, ſicuti invicem ſunt diſtinctæ: ſicut enim ſunt diſtinctæ, quia una procedit ab alia, Filius à Patre, & Spiritus Sanctus à Patre, & Filio: ità ſunt inter ſe inſeparabiles, quia omnes exiſtunt in eâdem eſſentia divina. Sic corpus ſolis, radius ſolis, & calor ſolis, inter ſe ſunt res diſtinctæ, quia corpus ſolis non eſt radius ſolis, ſed eſt principium radii, & radius eſt principium caloris: & tamen ſol, radius, & calor in una natura ſolis conjunguntur, & nunquam ſeparantur, ſed ubicumque exiſtit ſol, ibi exiſtunt radius ſolis, & calor ſolis. Undè iſtæ tres Perſonæ ſunt inter ſe omninò æquales in duratione, in ſapientia, & cæteris perfectionibus

bus. Quamvis enim Pater ſit principium Filii, & Pater, & Filius ſint principium Spiritus Sancti, tamen Pater non eſt antiquior Filio; nec Pater, & Filius ſunt antiquiores Spiritu Sancto. Sic quamvis ſol ſit principium lucis, ſol non eſt antiquior luce, quia nunquam extitit ſol, quin habuerit lucem: & quamvis ignis ſit principium caloris,& quaſi pater caloris,tamen ignis non eſt antiquior calore, ſed ab initio mundi fuerunt ſimul. Deus Pater non habet principium ſuæ durationis, quia ſemper fuit: nec Deus Filius, quia Deus Pater nunquam extitit, quin produceret Filium, ſicut ſol nunquam extitit, quin diffunderet à ſe radium lucis,& in ſe lucem haberet.

Anima noſtra una eſt, & cùm ſit una dumtaxat, tres nihilominus habet potentias, quæ in illa ſemper exiſtunt, & nunquam extra animam exiſtere poſſunt, nimirum intellectum, voluntatem, & memoriam. Ad hunc ergò modum dico tibi, in Deo,qui unus eſt, tres exiſtere Perſonas inter ſe realitèr diſtinctas, quia inter ſe comparantur tanquam producens, & productum; quæ tamen à Deo non diſtinguntur; quia cùm Deus ob ſuam infinitam ſimplicitatem capax non ſit com-

poſitionis ; quidquid in Deo exiſtit, Deus eſt. In creatis aliter ſe res habet, nam non omne quod eſt in anima, & corpore noſtro eſt idem realiter cum anima, & corpore: ſiquidem anima noſtra, & corpus noſtrum ſunt capacia compoſitionis, & mutationis.

§. II.

Rationes probabiliter ſuadentes pluralitatem Perſonarum in Deo.

QUòd in Deo debeat dari pluralitas perſonarum, tibi volo explicare hac ratione. Nam proprium eſt boni eſſe communicativum ſui: & majoris boni eſſe magis communicativum: ergò boni infiniti proprium eſt ſe communicare infinitè: ſed Deus per productiones ad extrà non ſe communicat infinitè: ergò habet ad intra aliquas productiones, per quas ſe communicet infinitè. Ideò ergo dicimus Patrem æternum generare Filium æternum ſibi conſubſtantialem, & Patrem, & Filium producere Spiritum Sanctum ſibi in omnibus æqualem, quia Deus habet infinitam bonitatem: ac proindè debuit habere naturam infinitè fæcundam ad ſe diffundendum, & communi-

nicandum perſonis realiter inter ſe diſtinctis.

Sanè Deus per Prophetam Iſaiam cap.66. v.9. dicit: *Numquid ego, qui alios parere facio, ipſe non pariam, dicit Dominus: Si ego, qui generationem aliis tribuo, ſterilis ero, ait Dominus Deus?* Deus eſt ſummè perfectus: poſſe autem generare ſibi ſimilem, eſt perfectio: & ſterilitas, atque infœcunditas eſt imperfectio. Ergò Deus habet perfectionem hanc fœcunditatis, quòd poſſit generare ſibi ſimilem. Ergò Deus habet Filium ſibi ſimilem, & conſubſtantialem; & conſequenter habet Filium, qui ſit Deus. Nam ſicut filius hominis eſt homo, & filius Leonis eſt Leo, ità Filius naturalis Dei debet eſſe Deus. Eſt ergò rationi maximè conforme, quòd in Deo non detur una tantùm Perſona, ſed plures. Quod alia ratione volo tibi exponere. Certè Deus eſt ſummè fœlix, & ſummè beatus: ad cumulum autem fœlicitatis pertinet, quòd perſona rationalis habeat aliam perſonam ſibi ſimilem, cum qua poſſit loqui, & cui poſſit ſecreta cordis aperire.

Nonne tibi videtur, quòd quando Deus creavit Adamum, non creaſſet illum in perfecta felicitate, ſi illum reliquiſſet

cùm

cùm ſolis brutis animalibus, cum quibus loqui, & communicare non poſſet, & non creaſſet Evam ipſi ſimilem, cum qua amicitiam, & ſocietatem habere poſſet? Attende, quæſo, omnes creaturæ minus ſunt reſpectu Dei, quàm bruta animalia reſpectu hominis. Si ergò homo non eſſet cumulatè fęlix, ſi non haberet ſocietatem cum alia perſona humana, & maneret cum ſolis brutis animantibus: nec Deus eſſet cumulatè fęlix, ſi non haberet aliam Perſonam divinam, cum qua loqui poſſet, & amicitiam, atque ſocietatem habere. Quamvis enim Deus poſſit loqui cum Angelis, & cum hominibus; tamen non poteſt cum illis loqui plenè, quia illi, capaces non ſunt, ut Deus integrè illis manifeſtet omnia, quæ ſcit. Et Deus loquens cum Angelis, ſe habet ſicut vir ſapientiſſimus loquens cum homine ruſtico, & rudi; minus enim capaces ſunt Angeli comprehendendi, quæ Deus ſcit, quàm ruſticus comprehendendi, quæ ſcit vir ſapientiſſimus, & omnibus ſcientiis perfectiſſimè inſtructus. Undè ſicut vir ſapiens non eſſet cumulatè fęlix, ſi ſolum poſſet loqui cum ruſticis, & ignorantibus: ità Deus non eſſet cumulatè fęlix, ſi ſolùm poſſet loqui cum creaturis. Prætereà cùm Deus fuerit per totam æternitatem

ſine

ſine creaturis, nō habuiſſet per totam æternitatē perſonam rationalem, cū qua loqueretur: ac proindè fuiſſet per totam æternitatem mutus, ſi non darentur multæ Perſonæ divinæ. Ergò dicendum eſt, dari multas Perſonas divinas, ut ita una poſſit perfectè loqui cum altera, & dari perſonam loquentem, & perſonam audientem, & comprehendentem omnia, quæ alia perſona ipſi loquitur. Dicimus autem, has perſonas eſſe tres, nec plures, neque pauciores.

§. III.

Exponitur, quòmodo in Deò detur Pater, & Filius, & inſuper Spiritus Sanctus.

UT autem tu intelligas, quomodo in Deo dari poſſit Pater, & Filius; & præter Patrem, & Filium detur tertia Perſona, quam vocamus Spiritum Sanctum, id tibi exponere volo. Expoſui autem ſupra cap. 4. ſimilitudine ducta ab homine ſeipſum intelligente, & amante nam dum ſe intelligit format ſui imaginem, quæ eſt quædam proles intellectus, & dicitur verbum, & cùm per hanc imaginem obiicitur menti hominis ejus bonitas, & perfectio, homo producit amorem ſui: & ideò

ideò ibi mens intelligens eſt quaſi pater, verbum mentis eſt quaſi filius, & amor à mente per verbum procedens, eſt quaſi ſpiritus. Et adduxi ſimilitudinem ſpeculi, qua ſuprà cap. 4. generationem Filii in divinis expoſui. Et ideò progredior ad explicandam proceſſionem Spiritus Sancti.

Sicut enim quia Deus eſt ſummè intellectivus, hoc ipſo, quòd ſeipſum intelligat, producit per ipſum actum intelligendi imaginem quandam perfectiſſimam ſui ipſius, quæ eſt Verbum repræſentans Deũ, & omnia quæ Deus poteſt facere, ac proindè eſt veluti ars quædam, & exemplar rerum omnium factibilium; ac proindè Deus per Verbum ſuum omnia produxit, ſicut artifex in creatis fabricat domum, per exemplar, & ſimulachrum, ſeu idæam domus, quam idæam intra ſe gerit, ſeu in mente ſua format. Ità, quia Deus eſt ſummè volitivus, producit per verbum, amorem quendam ſui infinitè perfectum: nihil enim poteſt voluntate amari, niſi ſit in intellectu conceptum. Hic autem amor procedens à Deo per Verbum, eſt tertia Perſona, quam vocamus Spiritum Sanctum: quæ procedit à Patre, & Filio per voluntatem, & amorem; ſicut Verbum, ſeu Filius procedit à Patre per intellectũ.

Id

Id,ut aliquomodo percipias,reflecte ſuprà id, quod in nobis contingit. Quando rem aliquam attentè, & feriò cogitamus, formamus intra nos quandam imaginem, quæ rem illam nobis repræſentat:ſi autem res repræſentata ſit aliqua perſona bona, & pulchra, ex imagine illius rei oritur in nobis amor, impulſus, & inclinatio vitalis in rem illam cognitam, & repræſentatam. Sic ergò Deus, ſeipſum contemplans, & comprehendens, producit imaginem perfectiſſimam ſuarum perfectionum; & perfectiones illæ divinæ, ut repræſentatæ per ejuſmodi imaginem, ſeu Verbum rapiunt divinam voluntatem in ſui amorem, ac proindè Deus Peter mediante illo Verbo, ſeu imagine perfectiſſima ſuæ bonitatis, & ſimul cum illo, producit amorem quendam infinitum erga bonitatem illam repræſentatam per Verbum,& in Verbo. Et hic amor productus eſt Spiritus Sanctus, & tertia Perſona divina.

* *
*

§. IV.

§. IV.

Cur in Deo dentur tres Perſonæ, neque plures, neque pauciores.

UNdè percipies rationem, cur in Deo ponamus tres Perſonas, neque plures, neque pauciores. Ratio eſt, quia emanationes, ſeu productiones in divinis accipi non poſſunt, niſi ſecundùm actiones, quæ in agente manent: hujuſmodi autem actiones in natura intellectuali, & divina non ſunt niſi duæ, ſcilicèt *intelligere*, & *velle*: undè productiones in divinis non poſſunt eſſe niſi duæ, & Perſonæ divinæ, non niſi tres, nam prima perſona eſt omninò improducta, & innaſcibilis, nempè Pater, qui eſt origo prima, & fons divinarum Perſonarum: Pater per actionem intelligendi producit Verbum, ſeu Filium: Pater verò, & Filius per actionem amandi producunt Spiritum Sanctũ; & hic ſiſtunt divinæ proceſſiones, ſeu emanationes. Quia ergò Deus eſt ſubſtantia ſpiritualis infinita, eſt perſona, quia eſt actu intelligens infinitè, per actionem intelligendi producit Verbum, & quia eſt amans infinitè per actionem amandi per

Ver-

Verbum, & ſimul cum Verbo, producit Spiritum Sanctum: & ſic ſunt tres Perſonæ divinæ.

Explicato myſterio Trinitatis, tranſivi ad explicandum Myſterium Incarnationis, & fusè illud expoſui eo modo, quo illud exponit Sanctus Thomas opuſculo 3.cap.6. Cujus explicationem hic apponere decrevi, ut Chriſti prædicator ad manum habeat dilucidam tanti myſterii expoſitionem: quæ licèt non ſit proponenda ruſticis Mahumetanis, ſi tamen inter illos ſit aliquis perſpicax, & acutus, & repugnantiam inveniat illo myſterio, ei poteſt exponi, ut ego præſtiti cum Amete Solimam.

§. V.

Quomodo exponendum ſit Myſterium Incarnationis ex Sancto Thoma.

„ CUm dicimus, Deum hominem fieri, „ non exiſtimes, Amete, hoc ita „ accipiendum eſſe, ut Deus convertatur „ in hominem, ſicut aër fit ignis, cùm in „ ignem convertitur. Immutabilis enim „ eſt Dei natura: corporea autem ſunt, „ quæ invicem convertuntur. Spiritualis autem natura in naturam corpoream non con-

convertitur, ſed poteſt ei aliqualiter uniri propter efficaciam ſuæ virtutis, ſicut anima unitur corpori: licèt humana natura ex anima conſtet, & corpore, anima autem non corporeæ, ſed ſpiritualis naturæ ſit, omnis tamen creatura ſpiritualis deficit à ſimplicitate divinâ multò amplius, quàm corporea creatura à ſimplicitate ſpiritualis naturæ. Sicut ergò ſpiritualis natura unitur corpori per efficaciam ſuæ virtutis, ità, & Deus poteſt uniri tam ſpirituali, quàm corporali, & ſecundùm hunc modum dicimus, Deum naturæ humanæ fuiſſe unitum. Eſt autem attendēdum, quòd unumquodq; maximè videtur eſſe illud, quòd invenitur in eo eſſe principium. Omnia autem alia videntur ei, quod eſt principium, adhærere, & quodammodo aſſumi, in quantum id, quod eſt principium, aliis utitur ſecundum ſuam diſpoſitionem: quod quidem patet non ſolùm in ordinatione ciuili, in qua principes civitatis quaſi tota civitas eſſe videntur, & aliis utuntur ſecundùm ſuam diſpoſitionē, ut ſibi adhærentibus mēbris, ſed etiam in adunatione naturali. Licèt enim homo naturaliter conſtet ex anima, & corpore, principaliùs tamen homo videtur eſſe anima, quàm corpus, quod animæ adhæret, & quo anima utitur ad operatio-

nes

nes animæ convenientes. Sic ergò, & in unione Dei ad creaturam, non trahitur Deitas ad humanam naturam, ſed humana natura à Deo aſſumitur non quidem ut convertatur in Deum, ſed ut Deo adhæreat, & ſunt quodammmodo, anima, & corpus ſic aſſumpta, anima, & corpus ipſius Dei, ſicut partes corporis aſſumptæ ab anima ſunt quodammodo ipſius animæ membra. Eſt tamen in hoc aliqua differentia attendenda. Nam anima licèt ſit perfectior corpore, non tamen totam perfectionem in ſe poſſidet humanæ naturæ: undè corpus ſic ei advenit, ut ex corpore, & anima una compleatur humana natura, cujus quædam partes ſunt anima, & corpus: ſed Deus ita eſt in natura ſua perfectus, ut plenitudini naturæ ipſius nihil adiici poſſit; undè cum natura divina non poteſt ſic uniri altera natura, ut ex utraque una conſtituatur natura communis: ſic enim natura divina par eſſet illius naturæ communis, quod repugnat perfectioni divinæ naturæ: nam omnis pars imperfecta eſt: Deus ergò Dei Verbum ſic humanam naturam aſſumpſit, quæ ex anima conſtat, & corpore, ut tamen nec altera tranſiret in alteram, nec ex duabus una natura conflaretur, ſed poſt unionem

duæ naturæ diſtinctæ remanerent quantum ad proprietates naturarum. Eſt autem rursùs conſiderandum, quòd cùm ſpiritualis corporeæ uniatur per ſpiritualem virtutem, quantò fuerit major virtus ſpiritualis naturæ, tantò perfectiùs, & firmiùs ſibi naturam inferiorem aſſumit. Eſt autem Dei virtus infinita, cui omnis creatura ſubiicitur, & unaquaque utitur pro ſuo arbitrio: non autem eis uteretur, niſi aliquomodo per efficaciam ſuæ virtutis uniretur eis. Tantò autem alicui naturæ perfectiùs unitur, quantò in eo magis ſuam virtutem exercet. Inter omnes ſiquidem creaturas virtutem ſuam exercet quantum ad hoc, quòd omnibus eſſe largitur, & ad proprias operationes movet, & ſecundùm hoc quodam communi modo in omnibus rebus dicitur eſſe. Sed ſpecialiori quodammodo virtutem ſuam exercet in mentibus ſanctis, quas non ſolum in eſſe conſervat, & ad operandum movet, ſicut alias creaturas, ſed etiam eas convertit ad ſe cognoſcendum, & amandum, undè etiam ſic in ſanctis mentibus ſpecialitèr dicitur habitare, & mentes ſanctæ Deo plenæ eſſe dicuntur. Quia ergò ſecundùm quantitatem virtutis, quam Deus exercet in creaturam, magis, & minus dicitur creaturæ

uni-

uniri, patet quòd cùm efficacia divinæ virtutis humano intellectu compræhendi non poſſit, ſublimiori modo Deus poteſt creaturæ uniri, quàm intellectus humanus capere poſſit. Quodam ergò incompreheſibili, & ineffabili modo dicimus Deum unitum eſſe humanæ naturæ in Chriſto, non ſolùm per inhabitationem, ſicut in aliis ſanctis, ſed quodam modo ſingulari, ità quòd humana natura eſſet quædam Filii Dei natura, ut Filius Dei, qui ab æterno habet naturam divinam à Patre, ex tempore per aſſumptionem mirabilem, habeat humanam naturam ex genere noſtro, & ſic quælibet partes humanæ naturæ ipſius Filii Dei dici poſſunt Deus, & quidquid agit, vel patitur quælibet pars naturæ humanæ in Filio Dei, poteſt attribui unigenito Dei Verbo. Undè non inconvenienter dicimus, animam, & corpus eſſe Filii Dei, & oculos, & manus, & quòd Filius Dei corporalitèr videat per oculi viſionem, & audit per auris auditum, & ſic de aliis, quæ partibus animæ, vel corporis convenire poſſunt. Hujus autem unionis admirabilis nullum convenientiùs exemplum inveniri poteſt, quàm unio corporis, & animæ rationalis. Eſt etiam non inconvenientius exemplum de hoc, quòd Verbum noſtrum in

corde manet abſconditum , & ſenſibile fit per aſſumptionem vocis, & ſcripturæ. Sed tamen hæc exempla à prædicta unionis repræſentatione deficiunt , ſicut & cætera exempla humana à rebus divinis. Nam neque Deitas ſic unitur humanæ naturæ,ut ſit pars alicujus naturæ ; neque ſic unitur humanæ naturæ , ut ſolùm ſignificetur per eam ſicut verbum cordis ſignificatur per vocem,aut ſcripturam, ſed ſic ut veraciter Filius Dei habeat naturam humanam , & homo dicatur . Patet ergò, quòd non dicimus, Deum unitum eſſe corporeæ naturæ, ut ſit virtus in corpore ad modum materialium , & corporalium virtutum , quia nec intellectus animæ corpori unitæ ſic eſt virtus in corpore . Multò minus ergò Dei Verbum, quod ineffabilitèr , & ſublimiori modo ſibi naturam humanam aſſumpſit. Patet etiam ſecundùm præmiſſa , quòd Filius Dei, & divinam naturam habet,& humanam, unam ab æterno , aliam ex tempore per aſſumptionem. Contigit autem, ab eodem plura haberi ſecundùm diverſos modos, in quibus tamen omnibus ſemper quod eſt principaliùs,habere dicitur: quod autem minùs principale haberi. Habet enim totum multas partes , ut homo manus, & pedes . Non autem dicimus è con-

ver-

verſo, quod manus, & pedes habeant hominem. Habet etiam unum ſubjectum multa accidentia, ſicut pomum colorem, & odorem, non è converſò. Habet etiam homo aliqua exteriora, ſicut poſſeſſiones, & veſtes, non è converſò. In ſolis autem illis, quæ ſunt partes alicujus unius eſſentiales aliquando aliquid dicitur habere, & haberi, ut anima corpus, & corpus animam. Et ſimiliter in quantum vir, & uxor in matrimonio conjunguntur, dicitur vir habere uxorem, & uxor virum. Et ſimiliter in his, quæ per relationem uniuntur, ſicut dicimus, quod pater habet filium, & filius patrem. Si ergò ſic uniretur Deus humanæ naturæ, ſicut anima corpori, ut ex his conſtitueretur una natura communis, poſſet dici, quod Deus habet naturam humanam, & humana natura habet Deum, ſicut anima habet corpus, & è converſò. Sed quia ex divina, & humana natura non poteſt conſtitui una natura, propter perfectionem divinæ, ut dictum eſt, & tamen in prædicta unione principalius eſt, quod eſt ex parte Dei, manifeſtè conſequitur, quòd ex parte Dei accipi oportet, id quod habet naturam humanam. Illud autem, quod per aliquam naturam dicitur eſſe ſuppoſitum, vel hypoſtaſis naturæ illius, ſicut quod

habet naturam equi, dicitur eſſe hypoſtaſis, vel ſuppoſitum naturæ equinæ. Et ſi ſit natura intellectualis, quæ habetur, talis hypoſtaſis dicitur perſona. Sicut dicimus Petrum eſse perſonam, qui naturam humanam habet, quæ eſt intellectualis natura.

Cùm ergo Filius Dei unigenitum Dei Verbum per aſsumptionem habeat humanam naturam, ut dictum eſt, ſequitur, quod ſit hypoſtaſis, vel ſuppoſitum, vel perſona humanæ naturæ. Et cùm ab æterno habeat divinam naturam, non per modum compoſitionis, ſed ſimplicis identitatis, dicitur etiam hypoſtaſis, vel perſona divinæ naturæ, ſecundùm tamen, quod divina verbis humanis exprimi poſsunt. Ipſum ergò unigenitum Dei Verbum eſt hypoſtaſis, vel perſona duarum naturarum, divinæ ſcilicèt, & humanæ, in duabus naturis ſubſiſtens. Si quis autem obiiciat, quòd humana natura etiam in Chriſto non ſit accidens, ſed ſubſtantia quædam, non autem univerſalis, ſed particularis, quæ hypoſtaſis dicitur, videtur conſequi, quòd ipſa humana natura in Chriſto hypoſtaſis quædam ſit præter hypoſtaſim Dei Verbi, & ſic in Chriſto erunt duæ hypoſtaſes. Conſiderare debet, qui ſic obiicit, quòd non omnis ſubſtantia particularis hypoſtaſis di-

dicitur, ſed ſolùm illa, quæ ab aliquo principaliori non habetur. Manus enim hominis ſubſtantia eſt quædam particularis, non tamen poteſt dici hypoſtaſis, nec perſona, quia habetur à principaliori, quod eſt homo: alioquin in quovis homine eſſent tot hypoſtaſes, vel perſonæ, quot membra, vel partes. Humana ergò natura in Chriſto non eſt accidens, ſed ſubſtantia non univerſalis, ſed particularis: nec tamen hypoſtaſis dici poteſt, quia aſſumitur à principaliori, ſcilicet à Dei Verbo. Sic ergò Chriſtus eſt unus propter perſonæ, vel hypoſtaſis unitatem, nec poteſt dici eſſe duo. Sed propriè dicitur, quòd habet duas naturas, Et licèt divina natura prædicetur de hypoſtaſi Chriſti, quæ eſt hypoſtaſis Verbi Dei, quod eſt ejus eſſentia, tamen humana natura non poteſt prædicari de eo in abſtracto, ſicut nec de aliquo habente humanam naturam. Sicut enim non poſſumus dicere, quòd Petrus eſt humana natura, ſed quòd eſt homo, in quantum habet humanam naturam; ità nec poſſumus dicere, quòd Dei Verbum eſt humana natura, ſed quòd habet humanam naturam aſſumptam, & ex hoc dicitur homo. Utraque ergò natura prædicatur de Verbo Dei, ſed una in concreto tantùm, ſcilicet huma-

na, ut cùm dicimus, Filius Dei eſt homo: divina verò natura, & in abſtracto, & in concreto dici poteſt, ut quod Verbum Dei, eſt divina eſſentia, vel natura, & quod eſt Deus.

Cùm autem Deus ſit habens divinam naturam, & homo ſit habens humanam naturam, per hæc duo nomina ſignificantur duæ naturæ habitæ, ſed unus habens utramque. Et cùm habens naturam, ſit hypoſtaſis, ſicut in nomine Dei intelligitur hypoſtaſis Verbi Dei, ità in nomine hominis intelligitur Verbum Dei, ſecundùm quod attribuitur Chriſto. Et ſic patet, quòd per hoc, quod dicimus Deum Chriſtum, & hominem, non dicimus eum eſſe duo, ſed unum in duabus naturis. Quia verò ea, quæ conveniunt naturæ, attribui poſſunt hypoſtaſi illius naturæ, hypoſtaſis autem tam humanæ naturæ, quàm divinæ includitur tàm in homine ſignificante divinam naturam, quàm in homine ſignificante humanam, quod eſt eadem hypoſtaſis habens utramque naturam, conſequens eſt, ut tàm humana, quàm divina prædicentur de illa hypoſtaſi; ſeu ſecundùm quod includitur in nomine ſignificante divinam naturam, ſeu ſecundùm quod includitur in nomine ſignificante humanam. Poſſumus

enim

enim dicere, quòd Deus Verbum Dei, eſt conceptus, & natus de Virgine, paſſus, mortuus, & ſepultus, attribuentes hypoſtaſi Verbi humani propter humanam naturã: & è converſo poſſumus dicere, quòd homo ille eſt unum cum Patre, & quòd eſt ab æterno, & quòd creavit mundum propter divinam naturam. In his ergò tam diverſis de Chriſto prædicandis diſtinctio invenitur, ſi conſideretur, ſecundùm quod iſta de Chriſto dicuntur.

Quædam enim dicuntur ſecundùm humanam naturam, quædam ſecundùm divinam. Si autem conſideretur, de quo dicuntur, indiſtinctè proferuntur, quia eadem eſt hypoſtaſis, & quæ divina, humana dicuntur, ut ſi dicam, quod idem eſt homo, qui videt, & audit, ſed non ſecundũ idem. Videt enim ſecundùm oculos, & audit ſecundùm aures. Idem etiam eſt pomũ, quod videtur, & adoratur, ſed hoc quidem colore, illud autem odore, ratione cujus dicere poſſumus, quòd videns audit, & audiens videt, & viſum odoratur, & odoratum videtur. Et ſimiliter dicere poſſumus, quòd Deus naſcitur de Virgine propter humanam naturam, & homo ille eſt æternus propter divinam.

§. VI.

§. VI.

Explicatur Myſterium Incarnationis variis ſimilitudinibus.

VAria adduxi ſymbola, & exempla ſenſibilia, quibus huic Mauro emollirem difficultatem, quam experiebatur in credendo hoc myſterio. Non quia exiſtimarem, illa ſufficicere ad perſuadendum myſterium tam arduum, & ſuperans omnē humanum diſcurſum; ſed ut minorem difficultatem experiretur, & ut oſtenderem, non eſſe impoſſibile, ut ipſe exiſtimabat.

Primò igitur explicui hoc myſterium exemplo *inſitionis* deſumpto ex Theodoreto, Dialogo *inconfuſus*. Nam ſi tu haberes in tuo horto nobiliſſimum truncum pyri habentem unum ramum, huic trunco poſſes inſerere alium ramum, prunum, v. g. & tunc iam eadem arbor eſſet pyrus, & prunus, produceretque duos fructus ſpecie diverſos, nimirum pyra, & pruna. Et in eodem trunco, veluti in eadem hypoſtaſi, & ſuppoſito exiſteret duplex natura, & natura pyri, & natura pruni; nec propterea eſſet duplex arbor, ſed unica, cui eſſet connaturalis natura pyri, quia cum illa naſce-

retur,

retur, natura autem pruni licèt per *inſitionem* appropriaretur ipſi, tamen ex ſe eſſet extranea à natura pyri. Sic ergo cogita Verbum divinum,ſeu Perſonam Filii Dei, tanquam arborem divinam habentem ex ſe ramum divinitatis, & ferentem ex ſe fructus omnino divinos; huic divinæ arbori, & quaſi nobiliſſimo trunco inſeruit Omnipotentia Dei ramum humanitatis. Unde Verbum poſt incarnationem jam habet duplicem naturam quaſi duplicem ramum; habet quidem naturam divinam ſibi connaturalem, & ſecum identificatam: & ſimul habet naturam humanam ex ſe quidem extraneam, quæ tamen per *inſitionem* incarnationis inſerta eſt perſonæ Filii Dei, & facta eſt propria Filii Dei. Unde eadem perſona Filii Dei habet naturam divinam,& humanam,ac proinde eſt Deus, & Homo. Vnde Chriſtus eſt una arbor cũ duplici fructu, divino, et humano, habet enim operationes Dei, quia eſt Deus, & operationes humanas,quia eſt Homo. Sicut pyrus, cui inſerta eſt prunus, habet duplicem fructum.

Secundò id ipſum explicui exemplo *ignitionis* deſumpto ex D. Baſilio. Sumamus, ferrum candens, vel carbonem ignitum. Non ne vides, quòd ignis totum

ferrum

ferrum penetrat, occupat, et ad ſuam puritatem, et nitorem trahit, ſibique penitus adſtringit, et unit: Sic ergo conſidera, quòd Verbum divinum tanquam ignis ſplendidiſſimus totam naturam humanam Chriſti panetravit, et omnes ejus partes ſibi univit. Nonne vides, quòd illa unio ignis cum ferro eſt ita intima, ut vix poſſimus alterum ab altero diſcernere, cùm tamen certum ſit, ibi poſt ignitionem manere naturam ferri. Hoc ergo modo debes cogitare unionem Verbi cũ humanitate eſſe penetratiſſimam, et vì illius humanitatem totam eſſe imbutam, et refulgentem igne divinitatis; et nihilominus manere cum diſtinctione à natura divina Verbi, à qua magis illuſtratur, et perficitur quàm ferrũ, vel carbo ignitus perficiatur ab igne ſecum penetrato. Et ſicut durante unione ignis cum ferro, ferrum redditur incapax ferruginis, nigroris, et frigoris: ita humanitas ratione unionis cum divinitate eſt incapax peccati, & erroris, quorum foret capax, ſi non eſſet unita Verbo divino. Vnde humanitas Chriſti differt à noſtra ſicut differt carbo ignitus à carbone extincto; et ſicut differt ferrum candens àferro frigido. Denique advertere debes, quod ſicut beneficio unionis inter ignem, et ferrum, operatio
ignis

ignis tribuitur ferro, et operatio ferri tribuitur igni: dicitur enim ferrum ſplendere, calefacere, urere, accendere, et ignis poteſt dici ſecare, dividere, penetrare, condenſari; imperfectiones tamen ferri ignem non efficiunt. Ita beneficio illius admirabilis unionis inter Verbum divinum, et humanitatem;ea, quæ ſunt hominis tribuntur Deo, et ea,quæ ſunt Dei tribuuntur homini: ſic tamen ut imperfectiones humanitatis non lædant divinitatem; ſicut ferrum ſua nigredine non inficit ignem, cui conjungitur.

Sed potiſſimùm ad hoc myſterium explicandum uſus ſum exemplo *animationis*: *ſicut enim anima rationalis, & caro unus eſt homo, ita Deus, & homo vnus eſt Chriſtus*; ut inquit Athanaſius in ſymbolo. Adverte, Amete, quanta ſit diſtantia inter animam, & carnem; anima enim eſt res ſubtilis, incorporea, ſimplex, viva, mobilis, pura, intelligens, immortalis, per ſe ſubſiſtens; caro eſt craſſa,multiplex, impura, ſordida, torpens, ſenſu, & ratione deſtituta, corruptioni obnoxia: & tamen anima vi ſua, ſuoque contactu carnem extollit, & ad ſe trahit, ſibique ſubſtantialiter unit, & unus ex utroque homo conſtat: & per hanc unionem caro fit ſpiritualis, pulchra,

chra, viva, mobilis, & bonorum animæ particeps, ita ut omnis honor, qui animæ defertur, ſimul etiam deferatur carni. Rurſus, caro non geſtat animam, ſed anima carnem, & hæc in anima veluti in ſuſtentante recumbit, non autem anima in carne: unde caro ad hypoſtaſim animæ elevata, & unita videtur. Præterea iſte homo, v. g. Petrus, ſimul eſt anima, & caro, vel ut magis propriè loquar animalis, & carnalis, ut animalis anima rationali, eſt incorporeus, immortalis, & ratione præditus, ut carnalis, eſt corporeus, mortalis, & ratione carens, &c. Denique quidquid operatur aut patitur caro, operatur vel patitur homo animalis: & quidquid operatur aut patitur anima, operatur, vel patitur etiam homo carnalis. Ad hunc ergo modum licèt quoad perfectionem inter naturam humanam, & Deum ſit infinita diſtantia; tamen poteſt Deus ſua infinita potentia naturam humanam in infinitam celſitudinem ſupra omnem creaturam attollere, & ad hypoſtaſim, ſeu Perſonam Verbi (quæ naturę humanæ, & ſingulis ejus partibus intimè præſens erat) inſolubili, & ſubſtantiali nexo adſtringere, & unire potuit, ita ut iam non illa in ſe, & per ſe, ſed in Verbo, veluti ramus terrenus in cœleſti trunco, & veluti

ti corpus in regente, & ſubſtentante ſe anima ſubſiſtere. Nec idcirco Verbum mutari, ſed humanitas elevari, ad Verbum trahi, & modum quendam inexiſtendi Verbo accipere debuit. Sicut cùm magnes attrahit, & copulat ſibi ferrum, non magnes ſed ferrum mutatur: cùm Angelus aſſumit corpus, non Angelus, ſed corpus mutationem patitur: & cùm cera infunditur ſigillo, ipſa, non ſigillum mutatur. Hæc ſymbola adducit P. Leſſius in tract. de Perfect. Divin. ad explicandum hoc myſterium, & illis ego uſus ſum ad imprimendam aliquam notitiam hujus veritatis illi Mauro, ne tantam difficultatem ſentiret in ea credenda. Et in hoc colloquio aliquam partem viæ tranſegimus; ſed quia ut inquit Iſaì. c. 7. v. 9. *Si non credideritis non intelligetis*, priùs debet perſuaderi myſterium aliquod eſſe revelatum à Deo, ac proinde credi debere, quàm illud rationibus explicemus; quia rationes illę homini habenti fidem deſerviunt ad acuendam intelligentiam; ubi autem fides non præcedit non ſufficiunt ad perſuadendum, illud myſterium eſſe verum: & ideo poſtquam explicui myſteria iſta; aliam viam aggreſſus ſum, qua pergere debent, qui infidelibus volunt perſuadere vera eſſe myſteria noſtræ

fidei.

fidei. Nam colloquium hucuſque habitum, in eum ſinem direxi, ut huic Mahumentano oſtenderem non eſſe impoſsibile Myſterium Incarn.non autem ut rationibus perſuaderem, debere ab illo acceptari ut verum.

CAPUT UNDECIMUM.

Quomodo Prædicatores Euangelici perſuadere debent Infidelibus, vera eſſe myſteria noſtræ Fidei.

QUia myſteria noſtræ Fidei ſunt omnino ſupernaturalia, & ſuperant omnẽ rationem, & diſcurſum naturalem, ratione naturali non poteſt directè oſtendi eorũ veritas; quia quod eſt ſupra omnem rationem, ratione demonſtrari non poteſt. Et ideo licèt poſsimus ſolvere, quæ contra illa obiiciuntur, quia cùm impugnent veritatem, neceſſe eſt ut ſint fallacia argumenta oppugnantia myſteria noſtræ fidei: tamen non debet miniſter Evangelicus niti rationibus ad directè probandum illa eſſe vera: *Quæ igitur fidei ſunt* (inquit D. Thom. 1. part. q. 32. artic. 1.) *non ſunt tentanda probari, niſi per authoritates eis, qui authoritates recipiunt. Apud alios*

ve-

vero ſufficit defendere, non eſſe impoſſibile, quod prædicat fides. Vnde Dionyſ. dicit cap. 2. de Divin. Nomin. Si aliquis eſt, qui totaliter eloquiis reſiſtit, longè erit à noſtra Phyloſophia. Si autem ad veritatem eloquiorum ſcilicet ſacrorum reſpicit, hoc & nos canone utimur. Hinc S. Auguſt. lib. de Fide, & ſymbolo cap. 9. circa finem ait: *Fides inconcuſſa tenenda eſt ut dicamus iſtam Trinitatem unum Deum: nec temerè aliquid de inviſibilibus affirmamus tanquam ſcientes, ſed tanquam credentes: quoniam videri niſi mundo corde non poſſunt.*

Colloquium ergo cum Amete Solimam proſequens, addidi: hucuſque tibi explicui, quomodo ſine repugnantia, & contradictione intelligi poſſit quod Deus factus ſit homo; & quomodò Chriſtus poſſit ſimul eſſe Deus, & homo. Nunc verò alia via utar, ut tibi perſuadeam Chriſtianæ Religioni nomen dare: Et imprimis, amice Amete, ſtultum eſt, quòd tu tibi perſuadeas myſteria Religionis Chriſtianæ eſſe falſa, quia tu ratione, & diſcurſu tuo non poteſt aſſequi quomodo ſe habeant. Sic enim negare deberes, ut falſum omne illud quod tuo diſcurſu non potes comprehendere. Hoc autem eſt manifeſtè abſurdum: multa enim ſunt, quæ ratio naturalis non

valet comprehendere. Inter Ariſtotelem, & alios Philoſophos diù, acritèrque diſputatum eſt, an continuum componatur ex punctis indiviſibilibus, an ex partibus ſemper diviſibilibus in minores,& minores ſine termino. Et hucuſque nemo Philoſophorum hanc difficultatem omnino vincere potuit, & veritatem palàm detegere. Rem illi explicui, quæſtio eſt inter Philoſophos, an ſi Angelus dividat hunc unguem in duas medietates; et rurſus unam medietatem in alias duas, et ſic deinceps, an aliquando perveniret ad punctum aliquod indiviſibile, quod ampliùs non poſſet dividi. In qua quæſtione Princeps Philoſophorum Ariſtoteles negat, & multi cum illo. At Zeno cum aliis affirmat. Et nemo hucuſque clarè oſtendere potuit quiſnam eorum ſit veritatem aſſecutus. Rursùs tu certa experientia cognoſcis fluxus,& refluxus maris: & tamen unde nam illi proveniant, ignoras.

Nos omninò videres res à longe experimur, & interpoſito medio opaco eas non videre, & tamen ignoramus quomodo fiat tam mirabilis viſio in humore oculorum. Experimus homines tam fœlicis memoriæ,ut continuata ſerie multa recitare valeant: & tamen quomodo fiat illa me-

memoratio, ignoramus. Scimus ex rudi maſſa formari fœtum in ventre fœminæ; & tamen quomodo id fiat, omninò ignoramus. Videmus ex grano, vel oſſiculo arborem naſci, & quomodo id fiat neſcimus. Experimur magnetem attrahere ferrum, & quomodo attractio fiat, ignoramus. Et ut alia omittam, vos Mauri creditis corporum reſurrectionem; & tamen diſcurſus naturalis non aſſequitur, quomodo corpus converſum in vermes, in hervas, vel in piſces (quando ſcilicet ab eis devoratur) poſſit reſurgere. Ergò ſtultum eſt dicere: Deus non eſt Trinus, quia ego non aſſequor, quomodo hoc poſſit eſſe: Deus non eſt factus homo, quia ego non capio, quomodo id fieri potuerit. Ratio ſtultitiæ eſt, quia ratio evidens demonſtrat, Deum eſſe infinitum, & incomprehenſibilem ab omni humano, imò ab omni creato intellectu: ſi ergò eſt infinitus, poterit in ſe habere perfectiones aliquas, quas noſter intellectus ſolo lumine naturali nequeat aſſequi: ſi eſt omnipotens: ergò poteſt aliquid facere, quod diſcurſus humanus non poteſt aſſequi, eſſe poſſibile. Ergò ſtat Myſteria Trinitatis, & Incarnationis eſſe vera quamvis tu non poſſis mente tua illa capere: ergò ſtultum eſt aſſerere, *non ità eſt, quia ego non capio.*

 Chri-

Chriſtiani non credimus hæc myſteria, quia illa intellectu noſtro comprehendimus; ſed quia Deus, qui nec fallere, neque falli poteſt, illa nobis revelavit: Deo autem loquenti credere debemus, quamvis non intelligamus, quomodo eſſe poſſit id, quod ipſe dicit. Certè quod tibi difficultatem ingerit, difficultatem ingeſſit vehementem Philoſophis, & ſapientibus, qui extra Religionem Chriſtianam educati, impoſſibile primò judicabant, Deum eſſe Trinum, & Unum, & hominem crucifixum eſſe Deum. Et tamen id poſteà firmiſſimè crediderunt, & in defenſionem horum myſteriorum libros ſcripſerunt, & multi eorum ſanguinem pro hac fide profuderunt. Tales fuerunt Dionyſius Areopagita, qui ad fidem Chriſti converſus eſt ab Apoſtolo Paulo (occaſionem converſionis expoſui ex Actibus Apoſtolorum cap. 17.) Inſignis iſte Philoſophus cum eſſet annos natus viginiti quinque, & Heliopoli in Egypto commoraretur, mirandam illam ſolis Eclypſim, quæ tempore Paſſionis Domini contigit, vidit: & cauſam ignorans obſtupuit: & poſteà ex Paulo cognoſcens hoc prodigium accidiſſe in morte Jeſu Chriſti, quem Paulus Athenienſibus prædicabat; hinc motus non parum

eſt

eſt ad amplectendam eā fidem, quam Apoſtolus prædicabat. Et poſteà illam ſcriptis illuſtravit, & pro hac fide Martyr occubuit: imitatus Magiſtrum ſuum Paulum, qui priùs magnam blaſphemiam cogitabat, quod Apoſtoli prædicabant, nempè Jeſum Nazarenum à Judæis crucifixum eſſe Filium Dei naturalem; poſtea verò à Chriſto miraculosè converſus, ejus divinitatem, mortem, & reſurrectionem, & reliqua Religionis Chriſtianæ myſteria in magna orbis parte prædicavit; & tandem in hujus fidei defenſionem martyrium paſſus eſt Romæ ſimul cum Apoſtolo Petro. Talis etiam fuit converſio Juſtini Philoſophi ſapientiſſimi, qui poſtquam perſcrutatus fuit omnes penè ſectas, veræ ſapientiæ adipiſcendæ cauſa, tandem ad fidem Chriſti converſus eſt, eamque doctiſſimis libris defendit, & Romæ pro ea martyrium ſubiit anno Chriſti 165. Talis quoque fuit Hilarius, qui cum eſſet Philoſophus Gentilis, deſiderans veram Philoſophiam invenire, libros Philoſophorum legens, & in eis quod quærebat non inveniens, tandem libros Sacræ Scripturæ perſcrutatus eſt, & planè cognovit Scripturam Sacram Deum habere Authorem, & fidem Chriſti ſuſcepit; & poſteà Epiſcopus Pictavienſis creatus, Fidem Ca-

 tho-

tholicam confitentem divinitatem Jeſu Chriſti, & Trinitatem Perſonarum accerrimè propugnavit contra Arrianos, ut conſtat ex ejus libris de Trinitate, in quorum principio ſuam converſionem ſcribit: & denique plenus ſanctitate, & fide, multis undique virtutibus editis, ita ut, & mortuos ſuſcitaverit, migravit ad cœlos, anno Chriſti 369. Talis etiam fuit magnus Eccleſiæ Doctor Auguſtinus, qui cùm eſſet ſubtiliſſimi vir ingenii, & in ſcientiis verſatiſſimus, ex converſatione D. Ambroſii cœpit errores priſtinos agnoſcere, & tandem Catholicam Chriſti Fidem ſuſcepit; omniaque illius myſteria, præſertim Trinitatem Perſonarum Divinarum, & Deitatem Chriſti contra hæreticos propugnavit.

Certè omnes iſti, & multi alii, quos brevitatis cauſa prætermittto, ſapientiores multò erant, quam tù, fueruntque poſt converſionem Viri Sanctiſſimi, & dubitari non poteſt, quòd maximam experti ſunt difficultatem in iis myſteriis, & tamen illa firmiſſimè crediderunt, & multi pro teſtificatione illorum vitam dedere: cur ergo tu non credes, quod tot tam illuſtres ſapientia, & ſanctitate Viri poſt diligentem omnium ſectarum diſcuſſionem crediderunt? Aut cur quæſo, illi ſapientiſſimi Doctores

ctores captivaverunt intellectum ſuum ad credendum firmiſſimè myſteria, quæ non intelligebant, niſi quia urgentiſſima habuerunt fundamenta, quibus perſuaſi ſunt, Deum revelaſſe myſteria hæc, & Authorem eſſe Religionis Chriſtianæ? Et indè bene intulerunt, hominem teneri credere Deo loquenti, quamvis loquatur myſteria, quæ excedunt naturalem noſtrum diſcurſum. Hæc autem fundamenta te etiam movere debent, ut id credas, quod illi crediderunt.

Dic mihi quæſo: ſi aliquis tuæ ſectæ *Papaz* (ſic vocant Sacerdotes, & Alfaquinos) eſſet vir eximiæ probitatis, & veracitatis, eſſetque ſapientiſſimus; ita ut ſuſpicari prudenter non poſſes, eum, vel ex ignorantia falli, vel ex malitia velle fallere, tibi aſſeveraret rem aliquam valdè difficilem, & ſeriò teſtaretur, ità ſe habere; non ne illi affirmanti crederes? Reſpondit annuendo: crederem, inquit, quia ita mecum diſcurrerem, hic Vir eſt ſapientiſſimus, & ego homo ignarus; ille multa ſcit, quæ ego ignoro: aliundè vero eſt Vir probus, & Sanctus, qui neminem decipere curaret: ergò prudentiæ erit, fidem illi tribuere. Benè dixiſti: ſed ex ore tuo te judico: ſi homini probo, & ſapienti credere debemus, quæ narrat, quamvis ea per

noſtrum diſcurſum non aſſequamur, cur non credemus Deo loquenti, & teſtificanti? Hìc reſpondit: ſi ego ſcirem Deum eſſe qui loquitur, libentiſſimè crederem, quamvis eſſent myſteria altiſſima ſupra meum captum. Et tunc ego: optimè dixiſti: ſed indè convinceris ut credas, Chriſtum eſſe Deum, & in Deo non dari unam tantum perſonam, ſed tres, quamvis tuo diſcurſu id capere non poſſis: quia ego tibi manifeſtiſſimè probabo, Deum revelaſſe hæc myſteria, & manifeſtaſſe mundo.

Ad hoc probandum adduxi argumenta illa, quibus libro præcedenti demonſtravi Chriſti divinitatem. Primò quia Chriſtus fuit Propheta Sanctiſsimus, & Doctor veritatis, ut tu fateris: At manifeſtum eſt Chriſtum de ſeipſo dixiſſe ſe eſſe Filium Dei naturalem, verumque Deum: ſiquidem hoc ab ejus ore audierunt Apoſtoli, & toto mundo prædicarunt, & perſuaſerunt, & in teſtimonium hujus veritatis martyrium ſubierunt. Secundò, quia Chriſtus doctrinam illam evidentibus confirmavit miraculis. Tertiò, quia Apoſtoli per totum orbem diſperſi hanc doctrinam innumeris ſignis confirmarunt. Quartò, quia pro illa teſtificanda multa centena Marty-

rum

rum millia atrociſſima paſſi ſunt tormenta cum ſumma conſtantia, & magna lætitia. Quintò, quia in hac fide ſingulis ſæculis floruerunt inſignes Sancti, manifeſtis miraculis à Deo illuſtrati. Sextò, quia perfidi Judæi, quia Chriſtum tanquàm blaſphemum occiderunt, à Deo deſerti ſunt, & ſeveriſſimè uſque modò puniuntur. Septimò, quia in ſola Chriſti fide elucent notæ veræ Religionis, quas ſupra breviter perſtrinxi, & explicavi. Hæc & ſimilia argumenta petita à motivis credibilitatis confeci. Ad quæ obmuteſcebat Maurus, & fatebatur ſe, neſcirere ſpondere iis argumentis.

Sed præcipuè inſtiti primæ demonſtrationi, quam ſupra confeci. Hic reſpondit Maurus, legem Chriſti fuiſſe quidem Sanctam, & à Deo datam, cæterum non duraſſe, niſi uſque adventum Mahumeti; ſicut lex Moyſis fuit Sancta, & à Deo collata per Moyſem tanquam per Legatum, & Nuntium Dei, & tamen non duravit, niſi uſque ad adventum Chriſti. Ajebat ergò, has tres leges à Deo deſcendiſſe, & Moyſem, & Chriſtum, & Mahumetum fuiſſe Dei prophetas, & veras leges publicaſſe; cæterum duas priores jam ceſſaſſe, & abrogatas eſse, ſolamque nunc in mundo eſſe veram le-

legem Mahumeti. Sed contrà ego maniſeſtiſsimis argumentis oſtendi, id nequaquam dici poſse.

CAPUT DUODECIMUM.

Demonſtratur, legem Mahumeti non ſucceſſiſſe legi Chriſti, ſicut lex Chriſti ſucceſſit legi Moyſis. Ubi exponitur quomodo lex Chriſti non ſit oppoſita legi Moyſis; ſed ejus adimpletio, & perfectio: & convincuntur Judæi contendentes, Sacramentum circumciſionis, & cerimonialia legis antiquæ, debere in æternum durare, quia ſunt à Deo inſtituta.

ILla evaſio Mauri, cum quo colloquebar, fundamentum habet in Alcorano, in quo Mahumetus frequenter docet, & aſſerit: *Quod Deus ſublimis, & benedictus miſit Moyſi teſtamentum, id eſt ſcripturam veteris Teſtamenti, & legis Moſaicæ; Davidi autem Pſalterium, Jeſu vero Filio Mariæ Evangelium, ſibi autem Alcoranũ.* Verùm, maniſeſtum eſse mendacium, quod Deus miſerit Alcoranum Mahumeto, inde convincitur. Quia Alcoranum continet

do-

doctrinam contrariam Evangelio;& apertè negat quod Evangelium clarè docet,nempè Chriſtum mortuum eſſe, & reſurrexiſſe ; Chriſtum eſse Deum, & dari in Deo Trinitatem Perſonarum. Undè eſt manifeſtum mendacium, quod Mahumetus pronunciat in quinto capitulo Alcorani,dicēs: *Hic liber,* videlicet Alcoranum, *Nec mendacium aliquod, neque aliquid præteritis Prophetis contrarium nuntiat.* Nam mors Chriſti, ejuſque Reſurrectio erat prænuntiata à Daniele, à Davide, & aliis Prophetis, ut infra oſtendam manifeſtè: & ab omnibus Evangeliſtis uniformiter docetur: undè Alcoranum hoc negans,evidentèr opponitur Prophetis, & Evangelio, ac proindè non eſt liber à Deo miſsus, ſed à Diabolo inventus,& à Mahumeto confictus ad ſeducendum.

Undè contra evaſionem Mauri inſurgens, illi evidenter oſtendi, legem Mahumeti non poſse eſse à Deo: quia cùm certum ſit, legem Moyſis, & legem Chriſti à Deo deſcendiſse,ut ipſi Mauri confitentur; neceſse eſt, ut lex Mahumeti non deſcenderit à Deo: quia Deus ſibi contradicere non poteſt; & per unum Prophetam nequit priùs revelare unum myſterium, & per alium poſtea revelare oppoſitum.Deus

autem

autem per Prophetas antiquos revelavit, Chriſtum moriturum, , & reſurrecturum. Mahumetus autem apertè in Alcorano negat, Chriſtum mortuum eſse, ac proindè negat etiam reſurrectionem, quia reſurrectio mortem ſupponit. Rursùs Chriſtus manifeſtè docuit, ſe eſse Filium Unigenitum Dei, verumque Deum; & docuit in Deo dari tres perſonas: idque ſcribunt Evangeliſtæ: & Apoſtoli omnes id mundo perſuaſerunt. Nam dum in orbem terrarum profecturi eſsent, ne ulla ex parte, aliqua, vel apparens inter eos in annunciatione Evangelii diverſitas eſset, communi conſilio quoſdam Fidei Canones, quibus univerſam Chriſtianam fidem præſtringẽtes ſtabilirent, conſtituerunt; quos proprio nomine Dei Eccleſia *SYMBOLUM APOSTOLORUM* dicere conſuevit; vel quia ſinguli ad illud perficiendum attulerint ſuum ſymbolum, vel quoniam qui verè Chriſtiani eſsent eo ſymbolo velut theſera militari, aut indicio dato, ab iis, qui falsò Chriſtum prædicarent, dignoſcerentur, ut docet Ruffinus D. Hieronymi coætanus in præfatione expoſitionis ſymboli.

Ex his clarè cognoſcere potes, Amete, Mahumetum non fuiſse Dei Prophetam, ſed ſeductorem. Ad hæc Maurus, ne co-

ge.

geretur fateri, vel Chriſtum ejuſque Evangeliſtas,& Apoſtolos falſam doctrinam prædicaſſe, vel Mahumetum non fuiſſe verum Dei Prophetam, reſpondit, Evangelium prout ex ore Chriſti manavit,atque ab ejus Apoſtolis, & Evangeliſtis deſcriptum eſt, abſque falſitatis commixtione verum eſse: cæterum à poſteris Chriſtianis infectum, & falſificatum eſse in multis, nimirum, in illis omnibus, in quibus diſcordat ab Alcorano. Et hæc eſt communis ſolutio ad quam recurrunt Mahumetani, quando fit argumentum contra ipſos ex libris Prophetarum, & Evangeliſtarum, quos ipſi ut libros Dei venerantur. Et ſumitur ex Alcorano. A zorà 12.Videns enim Mahumetus doctrinam ſuam eſse contrariam Evangelio,quod ipſe ſæpe laudaverat, ne videretur ſibi contradicere, dixit, Evangelia eſse corrupta, & adulterata à Chriſtianis: & ſe ſolùm in ſuo Alcorano habere puram, & incoruptam doctrinam Chriſti, & Prophetarum, qui ante ipſum præceſserunt. Hanc Mauri evaſionem ità præcluſi, tamque patenter de falſitate convici, ut obmuteſceret, & quid opponeret, non haberet. Et infra ſeorſim adducam argumenta, quibus Chriſti prædicator poſſit hanc Mahumetanorum fabulam apertè confutare. Ad col-

loquium autem rediens addidi.

Lex Moyſis ſancta fuit, & à Deo data; cæterum in illa nihil continetur, quod non concordet Evangelio : non exiſtimes, Amete, legem Chriſti eſse contrariam legi Moyſis : Chriſtus enim ipſe dixit, ſe non veniſſe ſolvere, ſed adimplere legem Moyſis : *Nolite putare, quoniam veni ſolvere legem, aut Prophetas: non veni ſolvere, ſed adimplere. Amen quippè dico vobis, donec tranſeat Cælum, & Terra, iota unum, aut unus apex non præteribit à lege donec omnia fiant.* Matth. 5. v. 17. & 18. Si me interrogaveris, quomodo Chriſtus dicit ſe non veniſse, ut legem ſolveret, ſed adimpleret, cùm reipſa ſolverit, & abrogaverit, & poſt Chriſti adventum ceſsaverit lex Moyſis? Reſpondeo tibi; veriſſimum eſse, quòd Chriſtus non venit, ut legem ſolveret, ſed adimpleret; Primò, quia quandiu lex vigere debuit, ipſe eam diligentiſsimè obſervavit (quamvis ad ejus obſervationem non teneretur, quia erat Deus) & ut Apoſtoli obſervarent curam habuit; & ideò ipſe, & Apoſtoli circumciſi ſunt, & aſcendebant quotannis ad Templum ad diem Feſtum. Secundò dicitur non ſolviſse, ſed adimpleſse, quia benè interpretando perfecit. Tertiò legem implevit, quia gratia, per

quam

quam impleri poſset, nobis attulit:ut enim inquit Evangeliſta Joannes cap. 1. v. 17. *Lex per Moyſem data eſt, gratia autem per Jeſum Chriſtum facta eſt*, & ideò ut Auguſtinus, *priùs jubebat, ſed non juvabat. Poſt Chriſti adventum, & jubet, & juvat.* Quartò, quia quæ in lege promiſsa erant, exhibuit; quæ cæremoniis, & figuris adumbrata, repræſentavit.

Itaque cùm in lege, & Prophetis quatuor eſsent partes, nempè promiſsa, & vaticinia; præcepta Decalogi; cœremonialia; atque judicialia: Chriſtus omnia complevit: promiſsa, & vaticinia complevit, exhibendo quæ promiſsa, & prædicta erant: præcepta moralia Decalogi complevit, meliùs interpretando, & falſas expoſitiones Scribarum, & Phariſæorum rejiciendo: complevit cærimonialia, exhibendo illa, quæ per cæremonias repræſentabantur, & adducendo veritatem illarum figurarum, & corpus illius umbræ, ut pro Circumciſione carnis, Baptiſmum, & Circunciſionem cordis; & pro ſacrificiis animalium, & avium, Sacrificium ſui corporis in Cruce offerendum; & pro ſacrificiis, & oblationibus panis, & farinæ, ſacrificium incruentum corporis, & ſanguinis ſui in Euchariſtia; denique com-

plevit

plevit judicialia, quia præmia, & ſupplicia corporea, & temporalia, quæ Lex Moyſis promittebat, vel comminabatur populo illi rudi, & carnali, Chriſtus in ſpiritualia, & æterna commutavit.

Quare legem illam antiquam Chriſtus abrogavit, non ſolvendo, ſed adimplendo; non violando, ſed perficiendo; ſicut pictor (ut Theophil. ait) inchoatæ, & extremis tantùm lineamentis adumbratæ imagini, dum ultimam apponit manum, & colores adhibet, priorem imaginem abolet, & novam inducit, abolet autem non diſolvendo, ſed abſolvendo, non delendo, ſed perficiendo.

Undè lex Moyſis, & lex Chriſti non comparantur inter ſe tanquàm duæ leges ſpecie diverſæ, & inter ſe oppoſitæ; ſed tanquàm duæ leges reſpicientes eundem finem, quarum altera imperfectè, altera perfectè illum finem attingit; vel potiùs tanquàm una, & eadem lex ſecundùm ſtatum perfectum, & imperfectum: non differunt illæ duæ leges, ſicut differunt homo, & brutum; ſed ſicut differt homo, dùm eſt vir, à ſeipſo, dum eſt puer. Lex antiqua data eſt per Moyſem à Deo Populo Iſraelitico, ſicut puero: lex Evangelica data eſt generi humano à Deo per Chri-

ſtum

ſtum Filium ſuum, ſicut viro. Genus humanum ſub lege veteri erat in ſtatu pueritiæ; ſub lege autem nova eſt ſub ſtatu virilitatis, & perfectionis, ut enim inquit S. Thomas 1.2.quæſt.91.art.5.ad 1. *Sicut Pater familias in domo alia mandata proponit pueris, & alia adultis: ità etiam unus Deus in ſuo regno aliam legem dedit hominibus adhuc imperfectis exiſtentibus, & aliam perfectiorem jam manuductis per priorem legem ad majorem capacitatem divinorum.*

Itaque lex poteſt conſiderari ſecundùm finem, ad quem ordinat homines, & ſecundùm propinquitatem ad finem, vel diſtantiam ab illo. Si primo modo conſideretur, *Lex nova non eſt alia à lege veteri* (inquit S.Thom.1.2.quæſt.97. art.1.) *Quia utriuſque eſt idem finis, ſcilicet ut homines ſubdantur Deo, eſt autem unus Deus, & novi, & veteris Teſtamenti ſecundum illud, Rom. 3. unus Deus eſt, qui juſtificat circumciſionem ex fide, & præputium per fidem.* Si autem conſideretur ſecundo modo, *Lex nova eſt alia à veteri: quia lex vetus eſt quaſi Pedagogus Puerorum*, ut Apoſtolus dicit ad Galatas 3. lex autem nova eſt lex *perfectionis, quia eſt lex charitatis, de qua Apoſtolus dicit*, Coloſ. 3.

quod eſt vinculum perfectionis.

Quare lex nova comparatur ad veterem ſicut perfectum, & imperfectum; & quia omne perfectum adimplet id, quod imperfecto deeſt; ideò lex nova adimplet veterem, in quantum ſupplet illud, quod legi veteri deerat, ut docet ibidem art. 2. idem S. Doctor. Quamvis autem aliqua dederit præcepta Deus hominibus in illo ſtatu legis veteris, quæ ceſſarunt adveniente, & promulgata lege nova, quia illa erant convenientia pro illo ſtatu, & non erant convenientia pro ſtatu legis novæ; tamen non revelavit Deus de ſeipſo aliquid in lege veteri, quod negaverit in nova: in lege veteri ſub umbris, & figuris ſignificavit Trinitatem perſonarum, licèt non propoſuerit expreſsè hoc myſterium illi populo rudi, ne ſumeret inde occaſionem exiſtimandi eſſe tres Deos: manifeſtationem hujus myſterii reſervavit tempori legis novę, in quo miſit Unigenitũ ſuum in mundum, ut ipſe, qui eſt in ſinu Patris, enarraret. Benè quidem poteſt Deus in uno tempore revelare, & manifeſtare aliquod myſterium, quod in alio non revelavit; nequit tamen illud ipſum, quod prius de ſeipſo affirmavit, poſteà negare. Ut conſtat ex prima noſtra demonſtratione.

Crea-

Creavit Deus primum hominem in gratia, & juſtitia originaria ad finem ſupernaturalem viſionis beatificæ, amoris, & gaudii inde reſultantium, eo pacto, & conditione, ut ſi obſervaret præceptum non edendi fructus arboris ſcientiæ boni, & mali, conſervaret ſibi, & derivaret in poſteros eam gratiam, & juſtitiam; ſi autem peccaret, eam amitteret ſibi, & poſteris, omneſque manerent ſub captivitate peccati, & poteſtate Diaboli. Peccavit Adamus, & totam poſterorum maſſam corrupit, infecitque peccato, & ſubjecit ſe, & omnes ſuos poſteros captivitati Diaboli. Deus autem ſummè bonus, & miſericors decrevit Filium ſuum Unigenitum in hunc mundum mittere, ut indutus carne, Diabolum vinceret, & captivos eriperet de ejus tyrannica poteſtate. Decrevit autem differre hujus myſterii executionem per multa ſœcula propter rationes, quas expendit D. Thom. 4. contra gent. cap. 55. num. 9. & 3. part. quæſt. 1. art. 5. Præſtitit tamen tempus convenientius ad tanti myſterii diſpenſationem. Ut autem pararet ſibi populum, in quo erat naſciturus, apparuit Abrahæ, illumque elegit in patrem credentium; & Abrahæ poſteros multiplicavit, ut ex illis conſtitueret Synagogam:

filios Iſrael in ſignis, & portentis eduxit de Ægypto; promiſit adventum Meſſiæ, & Salvatoris per Prophetas, dedit legem Populo Iſrael, eique dedit præcepta moralia, quæ ſemper erant permanſura, ſcribens in tabulis lapideis decem præcepta Decalogi, quæ,in prima creatione, impreſſerat tabulis cordis, quia videlicet illa erant pœnè obliterata ex multitudine peccatorum,quæ mentem obcæcabant; dedit etiam præcepta quædam cœremonialia de ſacrificiis, & oblationibus, quæ adumbrabant, & repræſentabant ſacrificium mortis, & Paſſionis Chriſti: dedit etiam præcepta judicialia,quaſi propria illius populi, ut illum ſepararet à conſortio Gentilium, ne ex illorum contubernio, & communicatione inciderent in peccata fœdiſſima, quibus idololatræ contaminabantur. Ut autem reciperent Meſſiam, quando veniret, prænuntiavit per Patriarchas, & Prophetas tempus,& locū,ubi, & quādo erat naſciturus: & mores ejus, miracula, Diſcipulos, & mortem præſignavit, ſub velis tamen,& figuris, ut fides locum haberet. Tota autem illa lex antiqua erat imperfecta, ejuſq; finis erat diſponere homines ad ſuſcipiendum Meſſiam venturum, & legem perfectam ab eo promulgandam.

Quod

Quod egregiè explicat S. Thom. 4. contra gent. cap. 55. num. 9. „ Quia hoc „ requirit conditio humanæ naturæ ut „ non ſtatim ad perfectum ducatur, ſed „ manuducatur per imperfecta, ut ad „ perfectionem perveniat: quod & in in- „ ſtructione puerorum videmus, qui pri- „ mo de minimis inſtruuntur: nam à „ principio perfecta capere non valent: ſi- „ militer etiam ſi alicui multitudini ali- „ qua inaudita proponerentur, & magna, „ non ſtatim caperent, niſi ad ea aſſueſce- „ rent, ſic igitur conveniens fuit à princi- „ pio, ut humanum genus inſtrueretur de „ iis, quæ pertinent ad ſuam ſalutem per „ aliqua levia, & minora documenta per „ Patriarchas, & Prophetas; & tandem „ in conſumatione temporum perfecta „ doctrina Chriſti proponeretur in terris, „ ſecundùm quod Apoſtolus dicit ad Ga- „ lat. 4. *At ubi venit plenitudo temporis miſit Deus Filium ſuum in terris*: & ibidē dicitur: *Quod lex pædagogus noſter fuit in Chriſto; ſed jam non ſumus ſub pædagogo.* „ Et ſicut ad adventum magni regis opor- „ tet aliquos nuntios præcedere, ut præ- „ parentur ſubditi ad eum reverentiùs ſu- „ ſcipiendum: ità oportuit adventum Dei „ in terris multa præcedere, quibus homi-

„ nes eſſent parati ad Deum incarnatum
„ ſuſcipiendum: quod quidem factum eſt,
„ dum per præcedentia promiſſa, & docu-
„ menta,hominum mentes diſpoſitæ ſunt,
„ ut faciliùs ei crederent, qui antea præ-
„ nuntiatus erat, & deſiderantiùs ſuſci-
„ peretur propter priora promiſſa.

Poſtquam autem Chriſtus venit, debuit ceſſare lex vetus quoad præcepta cœremonialia, & judicialia, & quoad Sacramenta,quæ habebat lex illa;quia lex quoad illas cœremonias, & leges municipales ſeparantes Judæos à Gentilibus, debuit ceſſare quando venit Chriſtus,qui in illis præfigurabatur; & qui veniebat ad ſalvandos omnes homines, & congregandam unam Eccleſiam ex Judæis, & Gentilibus, juxtà illud Pauli ad Epheſ. 2. verſ.14. *Qui fecit utraque unum*. Et cùm omnia Sacramenta, ex Paſſione Chriſti efficaciam habeant, ſanè,Sacramenta, quæ præceſſerunt Incarnationem Chriſti, talia eſſe debuerunt, ut ſignificarent, & quodammodo repromitterent ſalutem futuram ex Chriſti Paſſione: undè ceſſare debuerunt,poſtquam Chriſtus redemptionem generis humani ſua morte conſumavit. Et debuerunt illis ſuccedere Sacramenta, quæ hominibus reipſa ſalutem exhiberent ob meritum paſſionis jam

præſentis. Et hinc confutatur error Judæorum, qui credunt Sacramenta legalia propter hoc quòd à Deo ſunt inſtituta, in perpetuum eſſe ſervanda; cùm Deus non pœniteat, neque mutetur. Confutatur, inquam, quia ut optimè inquit D. Th. 4. contra gent. c. 57. „ Abſque aliqua mutatione, „ vel pœnitentia diſponentis, fit, quòd di- „ verſa diſponat ſecundum congruentiam „ temporum diverſorum, ſicut pater fa- „ milias alia præcepta tradit filio parvulo, „ & alia jam adulto; ſic & Deus congruen- „ ter alia Sacramenta, & præcepta ante „ Incarnationem tradidit ad ſignificandum „ futura, alia poſt Incarnationem ad exhi- „ bendum præſentia, & memorandum „ præterita. Quare poſt Paſſionem Chriſti ceſſare debuit circumciſio: quia hæc inſtituta fuit in ſignum fidei Abrahæ: fides autem Abrahæ fuit commendata in hoc, quòd credidit divinæ promiſſioni de futuro ſemine, in quo benedicerentur omnes gentes, id eſt de futuro Chriſto, & ideò quandiù hoc erat futurum, oportebat proteſtari fidem Abrahæ in circumciſione: ſed poſtquàm hoc jam eſt perfectum, oportet idem alio ſigno declarari, ſcilicet Baptiſmo, qui in hoc circunciſioni ſuccedit, ſecundùm illud Apoſtoli ad Coloſenſ. 2. *Cir-*

cumciſi eſtis, circumciſione non manu facta in expoliatione corporis. ſed in circumciſione Chriſti, conſepulti in Baptiſmo . Ita D. Thomas 1. 2. quæſt. 103. art. 3. ad 4. Audiamus etiam D. Auguſt. tom. 1. lib. de Vera Relig. cap. 17. egregiè explicantem, quo pacto lex nova veteri non opponatur, ſe utraque à Deo ſit. „ Quiſquis autem
„ (inquit) ideò negat utrumque teſtamen-
„ tum ab uno Deo eſſe poſſe, quia non
„ eiſdem Sacramentis tenetur populus no-
„ ſter, quibus Judæi tenebantur, vel ad-
„ huc tenentur: poteſt dicere, non poſſe
„ fieri ut unus pater familias juſtiſſimus
„ aliud imperet eis, quibus ſervitutem
„ duriorem utilem judicat, aliud eis, quos
„ in filiorum gradum adoptare digna-
„ tur. Si autem præcepta vitæ movent,
„ quod in veteri lege minora ſunt, in
„ Evangelio majora, & ideò putatur non
„ ad eundem Deum utraque pertinere;
„ poteſt, qui hoc putat perturbari, ſi unus
„ medicus alia per miniſtros ſuos imbe-
„ cillioribus, alia per ſemetipſum valen-
„ tioribus præcipiat ad reparandam, vel
„ obtinendam ſalutem. Ut enim ars me-
„ dicinæ cùm eadem maneat, nec ullo pa-
„ cto ipſa mutetur, mutat tamen præcep-
„ ta languentibus, quia mutabilis eſt no-

„ ſtra

„ ſtra valetudo; ità divina providentia „ cùm ſit ipſa omninò incommutabilis, „ mutabili tamen creaturæ variè ſubvenit, & pro diverſitate morborum aliis „ alia jubet, aut vetat, ut à vitio, unde „ mors incipit, & ab ipſa morte ad naturam ſuam, & eſſentiam, ea quæ deficiunt, „ id eſt, ad nihilum tendunt, reducat, & „ firmet.

CAPUT DECIMUMTERTIUM.

Demonſtratur, legem Chriſti non potuiſſe abrogari per legem Mahumeti, quamvis lex Moyſis ſit abrogata per legem Chriſti.

HIs ſic explicatis, ad Maurum converſus, nonne vides, inquam, Amete, quomodo inter ſe benè cohæreant, quòd Deus ſit Author legis Moſaycæ, & legis Chriſti? At minime cohæret, quòd ſit Author legis Chriſti, & ſimul author legis Mahumeti: nam Deus nequit mentiri, neque quod ſemel revelavit, poteſt falſificari. At per Chriſtum docuit homines, Deum eſſe Trinum in perſonis; ipſumque Chriſtum eſſe Filium ſuum Unigenitum, quem in hunc mundum miſit ad ſalvandum ge-

nus humanum per mortem, & Paſſionem ſuam; mundoque per Apoſtolos perſuaſit, hominem crucifixum eſſe Deum, & tertia die reſurrexiſſe, & corpus ſuum, & ſanguinem hominibus reliquiſſe in Sacramento Altaris; Baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem, circumciſionem autem jam ceſſaſſe. Cùm ergò Mahumetus hæc omnia neget, evidenter convincitur, eum non fuiſſe Dei Prophetam, ſed ſeductorem, qui, honeſto Religionis titulo, imperium uſurpavit.

Clariſſimèque hoc perſpicere potes: nam quia poſtquàm Deus dedit legem populo per Moyſem, daturus erat legem perfectam per Chriſtum: in lege veteri per Patriarchas, & Prophetas promiſit Chriſtum, illiuſque adventum prænunciavit: & prædixit omnia, quæ futura erant tempore legis novæ. Si ergò Deus miſſurus erat in mundum perfectiſſimum Legislatorem, maximumque Prophetarum, qualem vos Mahumetum fuiſſe creditis, illius adventũ prænuntiaviſſet in lege Moyſis; & in lege Chriſti, ut ſcilicet mũdus eum tãquam Dei Prophetam ſuſciperet, & legem ab eo promulgatam ad ſalutẽ neceſſariam amplecteretur. At manifeſtiſſimum eſt, nec Deum in veteri Teſtamento, nec in novo promiſiſſe

Ma-

Mahumetum; nec in illo fuiſſe à Chriſto prænũtiatum, niſi ſub generali ratione falſorum Prophetarum, cùm dixit Matth. 24. v. 11. *Multi pſeudo Prophetæ ſurgent, & ſeducent multos*. Ergò certum eſt Mahumetum non fuiſſe Dei Prophetam, nec legẽ dediſſe, ut verum Dei miniſtrum.

Sed miſeri Mahumetani meridiana in luce caligant, & credunt illum fuiſſe prænuntiatum à Moyſe, & Chriſto; cæterùm Judæos, & Chriſtianos in odium Mahumeti deleviſſe ea quæ in ſcripturis de eo erant prænuntiata: idque credunt, quia Mahumetus ipſe in Alcorano ad præoccupãdam hanc objectionem teſtatur, mentionem fieri de eo in veteri, & novo Teſtamento. Siquidẽ Azorà 60. affirmat, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum eum prænuntiaſſe, & in Evangelio ſuo hæc verba poſuiſſe: *Amen amen dico vobis, quod poſt me venturus eſt Apoſtolus Dei, qui vocabitur Mahumed*, ſeu Mahumetus. Refert autem teatrum vitæ humanæ tom. 1. fol. 559. eſſe opinionem apud Mahumetanos, in cap. 14. Joann. v. 16. ubi nos legimus, *Ego rogabo Patrem, & aliũ paraclytũ dabit vobis*, antea, loco paracly- ti, legi *Mahumed*, quaſi Chriſtus dixiſſet: *Ego rogabo Patrem, & Mahumetum dabit vobis*.

Verum

Verùm hoc eſſe inſigne mendacium, facilè evincitur, quia eadem Evãgelia quæ in Eccleſia leguntur, fuerunt in Eccleſia Chriſti ante adventum Mahumeti, ut conſtat ex expoſitionibus Sanctorum Patrum Hieron. Ambr. Baſilii, Nazianzeni, Athanaſii, Chriſoſtomi, Auguſtini,& Gregorii, qui ante Mahumetum floruerunt; nam hic poſtremus mortuus eſt anno Chriſti 604. Mahumetus vero anno 631. reliqui autem multò ante floruerunt. In iis enim expoſitoribus, nec apud ullum ſcriptorem, nec in aliquo exemplari, vel verſione Evangeliorum mentio ulla facta eſt Mahumeti: certum eſt autem non potuiſſe Chriſtianos, vel Judæos in odium Mahumeti corrumpere ſcripturas, antequam Mahumetus in mundum veniſſet. Deindè, cùm Moyſes Deuteronomii 4. ſeveriſſimè prohibuerit aliquid addere, vel detrahere Sacris Scripturis, dicens: *Non adiicietis ad verbum, quod ego præcipio vobis, neque auferetis ab eo.* Et cùm Joannes Apoc. 22. id ipſum prohibens, dicat: *Si quis appoſuerit ad hæc, apponat Deus ſuper eum plagas ſcriptas in libro iſto, & auferat eum de libro vitæ*: quis niſi ſtultus credat Judæos, vel Chriſtianos voluiſſe à ſacris litteris abradere nomen Prophetæ, quem Deus illis

pro-

promitteret, præſertim antequàm cognoſcerent, qualis futurus eſſet. Idque ampliùs conſtabit ex dicendis infra, quando probemus ſcripturas non eſſe corruptas. Conſtatque manifeſtè eaſdem extare nunc veteris Teſtamenti verſiones, quæ exiterunt tempore Chriſti,& ante ejus adventum, in quibus nulla mentio Mahumeti fit.

Eſtque manifeſtum, Paraclytum, quem Chriſtus promiſit Joannis 14. non eſſe Mahumetum: nam adventus illius Paraclyti promittitur futurus intra paucos dies Actor. 1. v. 15. *Non poſt multos hos dies*: Mahumetus autem venit poſt ſexcentos annos. Secundò, quia illum Paraclytum promittit Chriſtus Apoſtolis, ut eos inſtrueret: *Ille vos docebit, & ſuggeret vobis omnia, quæcumque dixero vobis*. Joann. 14. 26. Mahumetus autem Apoſtolos non docuit. Tertiò, quia Chiſtus dixit, illum Paraclytum eſſe inviſibilem: *Quem mundus non poteſt accipere, quia non videt eum, nec ſcit eum.*

Alio etiam argumento evidenti probavi illi Mauro, legem Mahumeti non eſſe datam à Deo poſt legem Chriſti, ſicut lex Chriſti fuit data poſt legem Moyſis. Quia ſi res ita ſe haberet, lex Mahumeti eſſet perfectior lege Chriſti, & lex Chriſti foret di-

diſpoſitio ad legem Mahumeti, ſicut lex Moyſi fuit diſpoſitio ad legem Chriſti: Deus enim in inſtructione generis humani procedit ab imperfecto ad perfectum, ut ſupra explicuimus cum S. Thom. At hoc eſt manifeſtè falſum; quia Chriſtus in Evangelio docuit altiſſimam vitæ ſanctitatem, quam poſuit in ardenti, & perfecta Dei dilectione; & ad eam aſſequendam altiſſima dedit conſilia, contemnendi divitias, honores, & delectationes carnales, abnegandi ſeipſum, ſumendi Crucem ſuam, diligendi inimicos, tolerandi injurias, & exercendi perfectiſſima omnium virtutum opera, patientiam, humilitatem, continentiam, temperantiam, &c. Et omnium virtutum ſe exhibuit exemplar perfectiſſimum. Hanc autem perfectionem lex Mahumeti non præcipit, nec conſulit. Immò in Alcorano docet, ut fideles reddant malum pro malo, & eaſdem injurias, moleſtias, atque læſiones inferant aliis, quam ab illis patiuntur, & carnis delectationibus laxat habenas. Tantumque abeſt ut virginitatem, vel caſtitatem conſulat, ut ejus obſervationem cenſeat impoſſibilem: ſic enim in Alcorano ait: *Nocturnos coitus cum mulieribus promittit nobis Deus, ſciens nobis hujus rei abſtinentiam, tum difficilem, tum*

tum impoſſibilem eſſe. Ipſique Mahumetani dicunt, nimis arctam, & ſpiritualem eſſe legem Chriſti; proptereaque ſapienter egiſſe Altiſſimum mittendo Mahumetum Regnis Arabum cum lege laxa, ac facili: ipſeque Mahumetus in Alcorano inquit: *Deus nequaquam difficilia, ſeù ardua requirit à nobis*. Et ſæpè dicebat ſe miſſum fuiſſe à Deo ut legem Chriſti, quæ nimis rigida erat, temperaret, & per mitiora præcepta homines duceret in Paradiſum.

Ipſaque impura Mahumeti vita, evidenter probat, illum non fuiſſe Dei Prophetam: quod latè in hoc colloquio huic Mauro expoſui, & infra ſeorſim proponam.

Denique illam Mauri evaſionem manifeſtè confutavi, quia ſi lex Mahumeti comparatur ad legem Chriſti, ſicut lex Chriſti comparatur ad legem Moyſis, ſequitur legem Chriſti poſt adventum Mahumeti abrogatam jam eſse, ſicut abrogata fuit lex Moyſis poſt adventum Chriſti; ac proindè jam homines in illa,non ſalvari;ſicut poſt adventum Chriſti, non ſalvantur in lege Moyſis. At hoc eſse evidenter falſum, conſtat, primò: quia poſt adventum Mahumeti floruerunt ſingulis ſæculis in Eccleſia Chriſti multæ fœminæ, & viri

ſan-

ſanctitate inſignes, & gloria miraculorum illuſtres: Deus autem ſectatores falſarum ſectarum miraculis, & ſignis non illuſtrat. Et ideò in Synagoga, poſtquàm Chriſtus venit, nullus extitit Propheta, nullus homo, qui gloria miraculorum claruerit; cùm tamen ante adventum Chriſti tot miracula, & prodigia operatus fuerit Dominus per Moyſem, per Joſue, per Eliam, per Eliſæū; alioſque Viros Sanctos: & ratio eſt, quia poſtquàm Chriſtum occiderunt, & ejus Apoſtolos perſecuti ſunt, ablata ſunt eis omnia ſupernaturalia beneficia, & privilegia conſueta, gratia prophetiæ, efficacia miraculorum; reprobataque ſunt à Deo eorum Sacrificia: quod hoc argumento probat Chryſoſtomus: nam Deus in lege illa præcipiebat, ne ſibi offerrentur ſacrificia extra Templum Hieroſolymitanum. Ergò cùm templum illud deſtruxerit Deus in vindictam occiſionis Chriſti, utens tanquam inſtrumento Imperatoribus Tito, & Veſpaſiano; ſignum eſt, jam ſacrificia illa reprobaſſe. Quod hoc ſimili explicat: nam ſi ægrotus enixè à Medico poſtulaſſet facultatem bibendi vinum, eamque conceſſiſſet Medicus eo pacto, & conditione, ut non biberet niſi per talem ſcyphum, quem ipſi aſſignaſſet: & poſteà vas illud Medicus

tus ipſe infringeret : planum eſt , quòd Medicus hoc facto proteſtaretur, ſe nolle, ut ægrotus vinum guſtaret. Hoc ergò pactò dicimus jam Deo non placere ſacrificia, & victimas Hebræorũ; quia deſtruxit Tẽplũ, in quo unicè licebat illi populo ſacrificia Deo offerre. Abſtulit ergò Deus ab illo populo Chariſmata ſupernaturalia, & ejus ſacrificia reprobat : omnemque illam excellentiam vaticiniorum , miraculorum, privilegiorum , & Divinorum Chariſmatum tranſtulit in Apoſtolos , & in Chriſti Eccleſiam, in qua ſemper floruerunt, & nũc florent; quod ſignum manifeſtum eſt, Deum Eccleſiam Chriſti diligere ut Sponſam , & velle eo modo coli, quo illa à Chriſto , & Apoſtolis edocta præſcribit : Alio deindè ſenſibili, & manifeſto argumento hoc ipſum comprobatur : quia Deus ſtatim poſt peccatum primorum parentum , Chriſtum promiſit, qui Diabolum vinceret , ut deducunt communiter Patres ex verbis illis, quæ Deus adverſus ſerpentem pronuntiavit: *Ipſa conteret caput tuum* , Geneſ. 3. verſ. 16. promiſit ejus adventum Abrahæ. Geneſ. 22. v. 18. *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ* . Et Patriarcha Jacob Geneſ. 49. 10. prædixit Chriſti adventum illis verbis : *Non auferetur ſceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat, qui mit-*

 tен-

tendus eſt. Prædixit etiam, & promiſit Moyſes Deut. 18. v. 15. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus, &c.* Promiſit, & prænuntiavit per alios Prophetas ejus adventum variis ſignis præfigurans: & cùm venit, dedit illi poteſtatem faciendi magna, & ſtupenda miracula, ut ipſe Mahumetus in Alcorano Azorà 1. teſtatur. Introducit enim Angelum alloquentem cum Maria ſub
„ hac forma: O Maria omnibus viris, &
„ mulieribus ſplendidior, mundior, atque
„ jucundior, tibi ab univerſitatis creatore
„ mittitur ſummi nuncii gaudium cum
„ Verbo Dei, cujus nomen eſt Jeſus Chri-
„ ſtus, qui eſt facies omnium gentium in
„ hoc, futuroque ſæculo, ſapiens, vir opti-
„ mus, ipſe Deus Filium tuum cum divi-
„ na virtute venientem edocebit librum
„ legiferum, omniſque Magiſterii peritiam,
„ & Teſtamentum, ac Evangelium. Ille
„ cæcos, & mutos curabit, morpheaticos,
„ ac leproſos mundabit, mortuos, creato-
„ re cooperante, vivificabit, &c. Hæc Ma-
„ humetus de Chriſto. Cum tamen de
„ ſeipſo in Alcorano dicat. *Non ſibi da.*
„ *tum eſſe ſignum aliquod facere*, ut teſta-
„ tur Carthuſianus lib. 2. art. 9. pag. 103:
Faceturque *ſe eſſe Prophetam ignorantem*.
Si ergò Deus tot retrò milliaribus annorũ

per

per Prophetas, & Patriarchas promiſit Chriſtum, illumque, & legem ab eo dandam prænuntiavit; ipſumque tot prærogativis, & excellentiis ornavit, quales, nec Moyſi, neque ulli Prophetarum unquam conceſſit; quis, niſi ſtultus, poteſt credere, legem ab illo tot prodigiis inductam, & propagatam, ſolùm ſexcentis annis duraſſe? Si lex Moyſis, quæ imperfecta erat, & ſolùm diſpoſitio ad legem Chriſti, duravit, ultra mille, & quingentos annos (nam ab egreſſu filiorum Iſrael de Ægypto uſque ad Chriſti Nativitatem tranſierunt 1518. anni) quis mentis compos credere poteſt legem Chriſti perfectam, ſolùm ſexcentis annis duraſſe? Si umbra, & figura tantopere duravit, res figurata, & ſignificata quomodo potuit tam citò finiri? Quorſum tot miraculorū, & Prophetiarum apparatus, ſi lex Chriſti, tam exiguo tempore erat permanſura? Quomodo Angelus dixit Luc. 2. 33. *Dabit illi Deus ſedem David Patris ſui, & Regni ejus non erit finis*; Si ejus Regnum, & Eccleſia intra tam breve temporis intervallum interiturum erat.

His auditis argumentis obmutuit Maurus, & fatebatur ſe neſcire illis reſpondere: non potui tamen ei perſuadere, ut Baptiſmum peteret. Illum in noſtro Col-

gio Malacenſi Religioſi perhumaniter tractarunt. Ego verò ad extremum illum amicabiliter,& familiariter alloquens,dixi: Amice Amete, coram Deo ignorantiam allegare non poteris: ego tibi veritatem manifeſtè annuntiavi. Si adhuc dubitas, an ego vera locutus ſim; Deum roga, ut tibi veritatem manifeſtet; ut tenebras mentis tuæ illuminet, & te doceat viam ſalutis. Poſt tot argumenta audita, ſaltem debes dubius manere, an tibi ſit neceſſarium ad ſalutem æternam,Religionem Chriſtianam ſuſcipere: agitur hìc de ſumma rerum; Deum ergò enixè roga, ut te illuminet: & ut merearis à Deo illuminari, vitia fuge, pietatem ſectare, Deum ſuper omnia dilige,& proximum ſicut te ipſum, & decem præcepta Decalogi diligenter obſerva; hæc enim omnes homines obligant.Donavi illi doctrinam Bellarmini, & rogavi, ut attente legeret explicationem myſteriorum noſtræ Sanctæ Fidei, ſperans,fore ut aliquando veritatem agnoſceret: & poſt multa charitatis ſigna,& amicabilem amplexum, Maurũ dimiſi. Audivi poſteà hunc hominem gravi morbo oppreſſum,Baptiſmum petiiſſe. Rem tamen ſatis exploratam non habeo, maximam tamen ſpem concepi, eum tandem moriturum Chriſtianum.

LIBER QUINTUS,

IN QUO

Demonſtratur, Chriſtum mortuum eſſe, & reſurrexiſſe, contra id, quod Alcoranus fabulatur: & exponitur, cur Deus fieri voluerit homo paſſibilis: & oſtenditur nec novum, nec vetus Teſtamentum fuiſſe corruptum à Chriſtianis, ut Mahumetus finxit.

CAPUT PRIMUM.

Demonſtratur contra Mahumetanos, Chriſtum mortuum eſſe, & reſurrexiſſe; indeque evidenter oſtenditur, Alcoranum mendaciis, & fabulis plenum eſſe.

NIcolaus de Cuſa Cardinalis in ſua Crivatione Alcorani lib.1.cap.3.ait; totam intentionem Mahumeti in Alcorano hanc eſſe, ut ſcilicèt perſuadeat *Chriſtum*, ſeù Meſſiam,nec Filium Dei eſſe, neque pro hominibus Crucifixum, & mortuum. Quoniam Chriſtum Filium Dei eſſe, & in Cruce mortuum, eſt fides illa, quæ vincit

Diabolum, & Mundum, & ſola eſt vera, & perfecta, & nulla fides præter illam reſiſtere poteſt Diabolo, & dare victoriam, & immortalem vitam in Regno Cœlorum intellectuali, & incorruptibili : ideò hoc medio Sathan, de mundo ipſam Evangelicam fidem omninò eliminare conatur.

Mahumetus igitur in Alcorano lib. 2. Azorà 6. qui intitulatur de Joſepho, ſic inquit : *Judæi Mariæ blaſphemiam, & immoderatam contumeliam inferunt, ſeque Chriſtum Mariæ Filium, Dei nuntium, peremiſſe perhibent, ſed nequaquam eum, ſed ſui ſimilem ſuſpendentes interfecerunt.* Eſtque inter Mahumetanos opinio, ſeu error ſatis communis, Jeſum Chriſtum, ea hora, qua Judæi eum comprehendere voluerunt, poſuiſſe figuram ſuam in Juda proditore, ſicque Judæos Jeſum capere exiſtimantes, Judam cæpiſſe ; ut teſtatur Carthuſianus lib. 2. art. 22. pag. 158. & mihi narravit Maurus quidam Matriti ann. 1670. id ipſum, & in alio cap. ſeu Azorà Alcor. ait Mahumetus : *Judæi Jeſum illudere æſtimantes, ab eo ſunt illuſi.* Doct. Petrus de Cavalleria in ſuo *Zelo Chriſti* pag. 129. teſtatur Mahumetum in Alcorano Azorà 3. de Judæis loquentem hæc habere. Dicunt ſuper Mariã mendacium magnum, & dicunt;

cunt;

cunt: Nos occidimus Meſſiam Jeſum, „ Filium Mariæ, nuntium Dei. Non oc„ ciderunt, neque ſuſpenderunt, ſed ſic ſi„ mulatum fuit eis. Et paulo poſt: Non „ occiderunt eum veraciter, immò ele„ vavit eum Deus ad ſe. Itaque Mahumetani credunt hanc fabulam Alcorani, quòd Chriſtus non ſit mortuus, ſed alius ejus ſimilis, ut teſtatur etiam R.P. Fr. Antonius del Caſtillo in ſuo Itenerario Hieroſolymitano lib.3.cap.4.pag. mihi 178.

Quis non miretur Mahumetum Virum ſagacem, & callidiſſimum id auſum fuiſſe negare, quod non ſolùm Chriſtiani, ſed etiam Judæi, & Gentiles, & univerſus orbis, ut rem manifeſtam ſupponebant, nempè Jeſum Nazarenum fuiſſe à Judæis in Crucem actum: res enim hæc publica fuit, & toti orbi nota, Pilatuſque Judææ Præſes ſententiam pronuntiavit, & res coram infinita hominum multitudine peracta eſt. Quòd negaverit Chriſti divinitatem, & Trinitatem Divinarum Perſonarum, aliaque myſteria ſupernaturalia adeò mirandum non eſt: cæterum quòd negare auſis ſit hiſtoriam apud nationes omnes notam, & litteris conteſtatam à Chriſtianis, à Judæis, imò ab ipſis Gentilibus, manifeſtè probat hujus nebulonis immanem abſque

fronte mentiendi audaciam. Hic error ſimilis eſt Hæreſi Baſilidis, de quo ita ſcribit Epiphan. Hæreſi 24. Baſilides confingit nobis alium fabulæ actum, non Jeſum paſſum eſſe aſſerens, ſed Simonem Cyrinæum. Nam quoniam dum Dominus Hieroſolymis educeretur, velut Evangelii ſeries habet, coegerunt quendam Simonem Cyrenæum ad portandum Crucem: hinc reperit, ut nequitiæ ſuæ tragediam confingeret. Et illum (inquit) quo portabat Crucem, transformavit in ſuam ſpeciem, & ſeipſum in Simonem, & pro ſe ipſo tradidit Simonem, ut crucifigeretur. Cùm autem ille crucifigeretur, ſtabat ex oppoſito inviſibilis Jeſus, deridens eos, qui Simonem crucifigebant. Ipſe verò diſceſſit ad Cœleſtia, tradito Simone ad crucifigendum, & illæſus proceſſit ad Cœlum.

In ſimilem errorem lapſus eſt Manichæus, dicens, non Chriſtum, ſed Diabolum fuiſſe crucifixum: ſic enim ait, apud Auguſt. lib. de fide contra Manichæum, cap. 22. „ Inimicus quippe, qui eundem Salvatorem, juſtorum Patrem, crucifixiſſe ſe ſperavit; ipſe eſt crucifixus: quo tempore aliud actum eſt, aliud oſtenſum: Princeps itaque tenebrarum affixus eſt

„ Cru-

,, Cruci, idemque ſpineam coronam por-
,, tavit cum ſuis ſociis: & veſtem cocci-
,, neam habuit: acetum etiam, & fel bi-
,, bit: quod quidam dominum potaſſe,
,, arbitrati ſunt; atque omnia, quæ hic ſu-
,, ſtinere viſus eſt, tenebrarum ducibus
,, irrogata ſunt.

Eundem errorem tenuerunt Marcioniſtæ, & Cerdoniani; qui in eo tamen diſſerunt à Mahumeto, quòd illi negabant, Chriſtum veram habuiſſe carnem; Mahumetus vero verè natum fuiſſe ex Maria fatebatur; ut enim inquit Auguſtinus lib. de Hæreſibus cap. 21. Cerdoniani: *Dogmatizabant Chriſtum, neque natum ex femina, neq; habuiſſe carnem, neque verè mortuum, neque quidquam paſſum, ſed ſimulaſſe Paſſionem*. Et ut ait ibid. cap. 14. *Marcus neſcio quis, qui Hæreſim condidit, negans reſurrectionem carnis, & Chriſtum non verè, ſed putativè paſſum aſſeverans*. Et de Manich. teſtatur lib. contra Epiſt. Manichæos docuiſſe, Chriſtum non veram: *Sed ſimulatam carnem oculis oſtendiſſe, nec pertuliſſe, ſed ſimulaſſe paſſionem*. Sed omnes iſti Hæreſiarchæ inimici Crucis Chriſti ſugillantur ab Auguſtino, & his omnibus dicere poſſumus, quod dixit Sanct. Doct. Manichæis lib. de fide cap. 33. *Miſeri non*

tis

timetis, ut dicatur vobis in judicio: ego eos liberavi, pro quibus paſſus ſum. Ite, ille vos liberet, cui meas adſcribitis paſſiones.

Impugnatur verò hoc delirium, & manifeſtum Mahumeti mendacium. Primò, quia falſificat prædictiones Prophetarum, qui annuntiarunt Chriſti mortem; ut illam Danielis cap. 9. *Poſt hebdomadas ſeptuaginta annorum occidetur Chriſtus*, & illud Pſalm. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia oſſa mea, &c.* Et illud Iſaiæ 53. *Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portavit. Ipſe autem vulneratus eſt propter ſcelera noſtra, & livore ejus ſanati ſumus, & poſuit Dominus in eum iniquitates omnium noſtrum: oblatus eſt quia ipſe voluit, & non aperuit os ſuum, tamquam ovis ad occiſionem ducetur, &c.* Hunc textum Iſaiæ legebat in curru ſuo eunuchus Reginæ Candaces, cùm Deus miraculosè adduxit Philippum, qui eum illi exponeret, ipſumque baptizavit. Act. 8. v. 28. Neque dicere poteſt Mahumetus, Judæos corrupiſſe, & adulteraſſe ſcripturas; tum quia id eſſe evidenter falſum, cap. ſequenti oſtendam: tum quia cùm nulla ſit in teſtamento veteri illuſtrior prophetia, clariùſve probans, Jeſum Nazarenum eſſe Meſſiam, & Chriſtum

miſ-

promiſſum in lege antiqua, nihilominus Judæi perfidi, quorũ maximè intererat, quòd ex Scripturis non conſtaret, illum eſſe Chriſtum, nunquam auſi ſunt negare, Danielem ſcripſiſſe illa verba, & cùm Chriſtiani, & Judæi ſint inter ſe maximè contrarii, habeantque Scripturas veteris teſtamenti ſecundùm varias verſiones, etiam interpretum, qui floruerunt ante Chriſtum, in omnibus exemplaribus veteris teſtamenti leguntur illæ prophetiæ eodem tenore verborum. Et ſanè ſi appareret aliquod veriſimile fundamentum, ad aſſerendum Prophetiam Danielis eſſe adulteratam, id non diſſimalarent Judæi, ne tam apertè convincerentur illo textu.

Impugnatur ſecundò, quia ipſe Mahumetus in Alcorano Azorà 44. quæ appellatur Azorà de Maria, vocat Dominum Jeſum *Verbum veritatis*, & Prophetam Sanctiſſimum, qui nunquam falſum locutus ſit. Et tamen, dum dicit, eum non fuiſſe crucifixũ, illum facit Prophetam mendacem. Siquidem Chriſtus ipſe Matth. 20. duodecim Diſcipulis in unum congregatis dixit: *Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & filius hominis tradetur principibus Sacerdotum, & ſcribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum ad illudendum, & flagellan-*

dum

dum, & crucifigendum, & tertia die reſurget.

Tertiò, quia facit Chriſtum impium erga Virginem Matrem, cui ſecretum illud non manifeſtavit: conſtat enim illam acerbiſſimos paſſam fuiſſe compaſſionis dolores juxtà Crucem, quos non pateretur, ſi ſciret, eum, qui inter duos latrones pendebat, non eſſe filium ſuum, ſed Judam proditorem, vel alium, cui Deus impreſſiſset Chriſti figuram.

Quartò, quia eclypſis illa Solis, quæ accidit in morte crucifixi, fuit planè, & evidenter miraculoſa, ſiquidem accidit in Paſchate Judæorum, quod nunquam niſi in diem 15. Lunæ primi menſis incidebat, cũ Luna eſt pleniſſima. Hoc autem prodigium ſimul cum aliis, quæ in morte crucifixi acciderunt, manifeſtè probat, eum, qui crucifixus eſt, fuiſſe verum Chriſtum.

Quintò, quia ut oſtendi lib. præcedenti, Chriſtus ſuam Reſurrectionem manifeſtis argumentis probavit; Reſurrectio autem Mortem ſupponit.

Sextò, quia ſi indecens non fuit Deũ permittere, ut Chriſtus Vir Sanctiſſimus, & innocentiſſimus à Judæis comprehenderetur, & flagellaretur, ut Mahumetus ſupponit fuiſſe comprehenſum, & flagellatum, neque

neque indecentia ulla reperiri poteſt in eo, quòd permiſerit crucifixi. Ut quid autem illam metamorphoſim, & illuſionem Deus decerneret?

Septimò, quia cum quatuor Evangeliſtæ, qui Evangelia ſua ſcripſerunt diverſis locis, & temporibus, tam diligenter, & tam uniformiter narrent omnia, quæ attinent ad Paſſionem Chriſti, cùm tamen miracula breviter perſtringãt; id ſanè non fecerunt, niſi ex impulſu divino, & quaſi Spiritus Sancti amanuenſes. Deus autem illos movere non potuit ad ſcribenda mendacia: ergò veriſſimum eſt, Chriſtum mortuum eſſe.

Octavò, quia cùm Apoſtoli diſperſi ſunt per univerſum mundum, ſymbolum Fidei compoſuerunt, in quo expreſsè docetur: *Chriſtum crucifixum, mortuum, & ſepultum fuiſſe. Illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & ſermonem confirmante, & ſequentibus ſignis.* Matth. ult. & fidem contentam in illo ſymbolo, quæ rem docet humanæ ſapientiæ incredibilem, nempe hominem inter duos latrones crucifixum eſſe unigenitum Dei Filium, verumque Deum, mundo perſuaſerunt ſine armorum violentia, ſine ſenſuum blandimẽto pauci homines igno-

biles,infirmi,prædicantes contemptum omnium eorum, ad quæ humanus appetitus rapitur, quos homines ſequi, crimen erat morte plectendum, & brevi tempore urbē mundi dominam expugnarunt, & meliorē mundi partem: quod ſine ingenti miraculo,& divina potencia fieri non potuit. Deus autem nequit miracula facere ad radicandam in mundo fidem falſam.

Nonò, quia myſterium Crucis Chriſti innumeros Sanctos Chriſto peperit, qui eò ardentiùs Chriſtum diligētes, quò ignominiam Crucis pro ſe indigniùs pertulit carceres, Cruces, innumeraque tormenta pro Chriſto alacriter paſſi ſunt; in eiſque impletum eſt illud Chriſti verbum: *Ego ſi exaltatus fuero à terra,omnia traham ad me*. Credibile enim non eſt,fidem falſam, & quæ crucifixum crederet, qui crucifixus non fuit, talem potuiſſe generare ſanctitatem.

Decimò, quia miracula, quæ per ſignum Crucis Deus operatus eſt, & quotidiè operatur, & honor, quem Deus exhiberi voluit Cruci, quæ ante Chriſtum erat ignominiæ ſignum, manifeſtè probant, Chriſtum in Cruce morientem eam virtutem Cruci communicaſſe.

CA-

CAPUT SECUNDUM.

Crucis miracula clarè probant, Chriſtum in ea mortem ſuſtinuiſſe.

MIracula Crucis illuſtriora enumeret Chriſti prædicator ad confundendos Mahumeti ſectatores. Obſervat Baronius divina quadam diſpenſatione factũ eſſe, ut ſupplicium, quod Barabbæ duplici ex cauſa debebatur, tum ut latroni, tum ut homicidæ, converteretur in Chriſtum, cujus nulla eſſet mortis cauſa; ut Dei Filius pro redemptione totiús generis humani Crucem ſubiret, quæ tàm apud Judæos, quam apud Gentiles inſigne ſalutis eſſet. Signandos namque eſſe ſigno *THAV*, qui liberandi eſſent ab ira Dei, Ezech. Prophetæ fuit divinitus demonſtratum cap. 9. & apud Ægyptios iſtud ſignum Crucis in Sacris eorum litteris ſignificaſſe vitam, Ruffin. 2. hiſt. 29. Socrat. lib. 5. cap. 17. Sozomen. & alii teſtantur. Vide Breviarium Roman. die 3. Maii, in qua celebratur Inventio S. Crucis ab Helena Auguſta, & quomodo miraculo fuerit diſtincta à reliquis latronum: contigit hæc Inventio ann. Chriſti 326. Ea fuit in partes diviſa, & una delata

Ro-

Romam, alia Conſtantinopolim, quæ autem maxima pars relicta eſt Hieroſolymis, jugi miraculo per particulas diſtributa, ſemper tota integra permanſit, ut teſtatur Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 3. Maii, idemque teſtantur S. Paulin. Epiſt. 11. ad Sever. & S. Cyrillus Cathec. 10. ubi affirmat totum terrarum orbem ligno S. Crucis Hieroſolymis accepto locupletatum eſſe.

Idem autem Bar. ibidem teſtatur Græcos, aliam etiam de S. Cruce celebrare conſueviſſe ſolemnitatem ad 16. Kalendas Junii, qua recolitur memoria admiranda illius apparitionis Crucis ſigni ſupra Hieroſolymam meridie factæ; cujus rei geſtæ hiſtoriam S. Cirillus tūc ejuſdem Civitatis Epiſcopus exactè deſcribit poſt Catecheſ. Et die 14. Septemb. celebrat Eccleſia Exaltationem S. Crucis; quando Heraclius Imperator, Coſrhoe, eam de Perſide Hieroſolymam reportavit; miracula verò, quæ tunc contigerunt, ſatis comprobant, Sacrum illud Lignum contactu corporis Chriſti ſanctificatum fuiſſe. Petavius affirmat S. Crucem reſtitutam eſſe ann. Chriſti 628. & ſequenti vere Hieroſolymam Heraclium illam ſumma veneratione tranſtuliſſe. Concordat Baron in notis Mar-

ty-

tyrolog. affirmans contigiſſe hanc translationem ann. 19. Imperii Heraclii, id eſt, anno Chriſti 629. quo tempore Mahumetus vivebat; & tranſportationem S. Crucis in Perſiam, ejuſque recuperationem factam ab Heraclio non ignoravit, quò magis innoteſcat hominis impudentia, qui negare auſus eſt mortem Chriſti in illa Cruce, pro qua totus orbis Chriſtianus pugnavit.

Inter apparitiones S. Crucis, inſignis eſt illa, quam promeruit Conſtantinus Magnus Imperator, quam deſcribit Euſebius lib. 1. vitæ Conſtantini cap. 22. & ſequentibus, & ex ipſo, Baronius ad ann. 312. „ Cùm enim Urbem Romanā ex Ty-
„ ranide Maxentii, armata manu *eripere*
„ *ſtatuiſſet*, deque belli ancipite alea, &
„ Marte cōmuni diligētiùs cogitaret, Deo-
„ rūq; imbecillitatē jam aliquoties perſpi-
„ cuè cognoviſſet, ad Deum Chriſtiano-
„ rum confugit, eumque ſolum obſervare,
„ & colere ſtatuit, inquit Euſebius. Quo
„ circa hujus opem imploravit precibus,
„ ut tum quiſnam eſſet, illi ſignificaret,
„ tum rebus, quas apud animum propo-
„ ſuiſſet, dexteram adjutricem, porrige-
„ ret. Imperatori igitur iſta præcanti vi-
„ ſio quædam divina, & inprimis admi-
„ rabilis apparuit; quam ipſemet poſt vi-

„ ctoriã narravit Euſebio Cæſarienſi, qui
„ eam litteris prodidit, etiam jure jurando
„ interpoſito: *Cùm jam Sol* (verba ſunt
„ Euſebii) *ad medium Cœlũ aſcendiſſet*, die
„ in pomeridianũ tempus paululum incli-
„ nante, dixit, ſe Crucis ſignum, ex lucis
„ ſplendore figuratum, in ipſo Cœlo, Soli
„ imminens, manifeſtis oculis aſpexiſſe, in
„ quo inſcriptionem conſignatam: *IN*
„ *HOC VINCES*. Admiratio ingens ip-
„ ſum, & totum exercitum, qui eum co-
„ mitabatur, atque adeò hujus facti ſpe-
„ ctator factus erat, inceſſit. Sed dubi-
„ tatione admodùm inter ſe diſtrahi, quid-
„ nam oſtentum illud ſibi vellet, aſſeruit,
„ atque eum, diù multumque de eo cogi-
„ tantem, oppreſſit nox; ibi ei dormienti
„ Chriſtum Dei Filium, cum ſigno in
„ Cęlo monſtrato viſum eſſe, præcepiſſe-
„ que, ut exemplari ad imitationem illius
„ ſigni, quod in Cęlo apparuerat, fabrica-
„ to, eo tanquam præſidio in præliis cum
„ hoſtibus committendis, uteretur: ſimul
„ atque dies illuxit ſurgens Conſtantinus
„ primò arcanum illud viſum amicis ex-
„ ponit: deindè artificibus, qui aurum,
„ & lapides pretioſos affabrè ſculpere no-
„ verant, accerſitis, medio inter illos loco
„ aſſidet, verbis ſigni deſcribit effigiem,
eam-

„ eamque auro,& lapidibus prætioſis imi-
„ tatione adumbrare mandat . Et hanc ef-
„ figiem ab artificibus ſculptā vexilli , ſeu
„ labari Imperialis haſtili inſigi juſſit,cujus
„ formam ibi deſcribit Euſebius,tandemq;
„ concludit:*Iſto igitur ſalutari ſigno Imperator, tanquam hoſtilis cuiuſcunque,& infeſtæ violentiæ propugnaculo , ſemper uſus eſt, cujus expreſſæ ſimilitudines mandavit, ut univerſum exercitum perpetuò antecederent .*

Virtute autem Crucis Conſtantinus Magnus de Maxentio , ejuſque exercitu victoriam reportavit : & Maximinum Tyrannum orientis ſuperavit : & denique Licinium Tyrannum virtute ejuſdem Crucis profligavit . Probat autem P.Gretſerus lib 2. de Cruce cap. 44. Conſtantino Magno ter Crucis ſignum Cęlitùs oſtenſum eſſe.

Sed quis numerare poſſit miracula, quæ Chriſtiani ſigno Crucis operati ſunt ? S. Antonius Abbas , ut ſcribit S. Athan. in ejus vita , omnibus Dæmonum machinamentis , & tentantionibus ſignum Crucis obiiciebat, & eos fugabat . Et cum Ethnicis quibuſdam Philoſophis diſputans, inter alia ſic locutus eſt : *Crucifixum nominamus , & univerſi Dæmones , quos vos ut*

Deos colitis, rugiunt, atque ex obſeſſis corporibus ad primum Dominicæ Crucis ſignū fugantur. Ubi ſunt illa fabuloſa oracula? ubi Ægyptiorum incantationes? quò Magorum profecere carmina? Certè nunc vaſtata ſunt omnia, cùm de ſua Cruce Chriſtus intonuit. Hinc Chriſoſt. hom. 4. de laudibus S. Pauli probat, non ſolùm veritatem hanc, quòd Chriſtus crucifixus ſit, ſed etiā quòd crucifixus ſit Deus, qui per Crucem Diabolum vicit. *Cujus rei gratia*(inquit) *Dæmones tantummodo nomen Crucis audientes in fugam reſiliunt, cùm certè ſi res ſe haberet aliter, magis eos oporteret irridere, quam fugere. An fortè Crux quid clarum videtur, ac nobile? Immò è contrario, turpis, & exprobabilis mors eſt: undè igitur illam Dæmones reformidant, niſi de virtute Crucifixi?* Theodoretus lib. 3. hiſt. c. 3. narrat, quòd „ cùm Julianus Apo„ ſtata privatam adhuc agens vitam, ſpem „ Imperii potiendi concepiſſet, perluſtrare „ cæpit Græciam, conquirere vates, & „ ariolos ſciſcitaturus ab illis, an voti com„ pos futurus eſſet; incidit in hominem, „ qui ei hoc prædicere pollicitus eſt. Qui „ quidem deducto eo in fanum ſimula„ crorum, & intra ejus abdita collocato „ fraudolentos Dęmones invocat, quibus

„ in

„ in ſpecie, qua ſolent, apparentibus, me-
„ tus coegit Julianum, ſigno Crucis fron-
„ tem ſuam ſignare. Dęmones igitur Do-
„ minici trophæi conſpicati figuram, &
„ ſuæ ipſorum cladis recordati, confeſtim
„ evanuerunt. Tum præſtigiator, cauſa
„ cur fugerent intellecta, Julianum objur-
„ gat, qui tum timorem, in quo erat, de-
„ claravit, & ſe virtutem Crucis vehe-
„ menter admirari, dixit: nam Dęmones
„ quoniam ejus figuram ferre non pote-
„ rant, aufugiſſe. Hæc Theodoret. & idem teſtatur S. Gregorius Nazianz. orat. I. contra Julian.

S. Hieron. in vita S. Hilarion. narrat, S. Virum ſigno Crucis armatum viciſſe Dęmonum turbas, qui ferocium animalium aſſumentes formam, illum terrere conabantur. Severus Sulpitius refert, Diabolum ſe viſibilem S. Martino formis diverſiſſimis ſæpè inceſſiſſe, Sanctum verò, ſemper interritum ſtetiſſe, ſigno S. Crucis munitum, S. Greg. Niſſen. in vita S. Greg. Thaumat. ſcribit, eum ſigno Crucis fugaſſe Dęmones ex Templo Idolorum, in quo pernoctarat. Et in vita S. Chriſoſt. legimus, eum ſigno Crucis in publica concione Dęmoniacum curaſſe. S. Greg. Magn. lib. 8. Dial. cap. 2. narrat, S. Benedict. ſigno

Crucis fugaſſe Diabolum tentatorem, qui ſub ſpecie avis nigræ circa ejus faciem volitabat. Gregor. Turon. affirmat, S.Patroculum, & S. Nicetium Treverirorum Epiſcop. plurimos energumenos virtute Crucis liberaſse. Idemque teſtatur Beda de S. Arnolfo in ejus vita tom.3.& in actis fideliſſimis S. Daniel. apud Surium tom.6. 11. Decemb. legimus eum Dæmones expuliſse, cùm manus ſolummodo obſeſſis impoſuiſset cum ſigno Crucis. Idemque teſtantur graviſsimi Script. de S. Medardo Epiſcop. Noviam. de S. Domnol. de S. Germ.Pariſienſ. de S. Niceta, de S. Albino Audegan. Epiſcop.de S.Iniberto, & S.Procopio Martyre, de S. Placido Martyre, de S.Mauro, & aliis apud Gretſerum lib.4. de Cruce cap.41.

Et apud eundem Gretſerum ibid.cap: 42. Gregor.Turon. narrat S.Simplicium Epiſcop. Auguſtud. ſigno Crucis in terram dejeciſſe ſimulacrum Berecynthiæ, quod in proceſſione deferebant Gentiles circum agros, & vineas. Et Surius teſtatur Sanct. Glyceriam Virginem, & Martyrem facto ſigno Crucis,& invocato nomine Jeſu obtinuiſse à Deo,ut ſtatua lapidea Jovis corrueri ſubitò, & cominuta fuerit.

Deindè S.Martina, Vigo nobiliſſima, ſub

ſub Alexandro Imperatore paſsa 12. Januarii, cùm ſibi Crucis ſignum impreſſiſſet, Dianæ idolum, fulmine cęlitus excuſſo, comminutum eſt. Itemque S. Satyrus Martyr quoddam idolum præteriens, cùm exufflaſset in illud, ſignans ſibi frontem, ſtatim Idolum corruit, atque ea de cauſa decollatus eſt. Et S. Procopius Martyr, qui ſub Diocleciano paſsus eſt 8. Julii, oratione facta ad Dominum Jeſum Chriſtum, cùm ſignum Crucis in aëre jeciſset adversùs ſtatuas Idolorum, dixit: vobis dico immundis ſimulacris, timete Domini mei nomen, & in aquam reſoluta, in hoc Templo diſpergimini. Quod & factùm eſt. Denique ut alia omittam, S. Benignus, qui ſub Aurelio paſsus eſt 1. Novemb. cùm Idolothyta Sancto in os ingerere vellent, ſigno Crucis contra eas carnes edito cordeque ſurſum ſuſpenſo, & oculis in Cęlum ſublatis dixit: *Domine, &c.* Cum hæc dixiſset, & Crucis expreſſiſset ſignum, mox idola omnia lignea, & lapidea, & vaſa, in quibus ſacrificia offerebantur, inſtar fumi evanuerunt.

De S. Laur. Martyre canit Eccleſia: *Quod per ſignum Crucis cæcos illuminaverit*. S. Greg. lib. 1. Dialog. cap. 10. ſimile miraculum narrat de Fortunato Epiſcop.

Civit. Turditanæ: & alii multi Sancti eadem miracula ſæpè operati ſunt ſignantes cęcos ſigno Crucis. Conſulatur P. Gretſerus lib. 4. cap. 48. ad 58. qui ex D. Aug. & Sophronio, & ex S. Greg. Nyſsen. aliiſque Sanct. Script. probat ſigno Crucis morbos fuiſse depulſos, mutos, aridos, paralyticos, & ſurdos recepiſse uſum membrorum: ſerpentes, & dracones fugatos, vel interemptos: truculentas feras cicuratas, flammaſq; repreſsas: multos virtute Crucis venenum ſine noxa bibiſse. S. German. Epiſcop. Pariſienſis, qui ſub Juſtiniano Imperatore vitæ ſanctitate floruit, ſigno Crucis mortuos ſuſcitavit, ut teſtatur Fortunatus in ejus vita cap. 35. Ad probandam mirabilem Crucis virtutem habes opportuna valdè exempla apud P. Franc. Arias noſtræ Societatis tom. 1. de imitat. Chriſti tract. 3. c. 40. & in vita S. Chriſoſt. apud Ribadeneyra, in qua dicitur S. Doct. ferociſſimum occidiſse Leonem, qui hominibus infeſtus erat, erecta Cruce; juxtà quam Leò mortuus inventus eſt.

CA-

CAPUT TERTIUM.

Cur Deus factus ſit homo, & pro hominibus pati voluerit.

EXponenda eſt Mahumetanis, & infidelibus Incarnationis Filii Dei neceſſitas, & convenientia, ut in amorem Dei excitati, mentis tenebras excutiant. Eam autem dilucidè explicat P. Leſſius lib. 12. de perfectionibus divinis cap. 3. iis verbis. Prolapſa natura generis noſtri in primo parente fraude Diaboli à ſtatu ſupernaturali, & amiſsa juſtitia originali, cæteriſque virtutibus, ſubtracta etiam ſingulari illa Dei protectione, ac directione, & partis inferioris obedientia, & immortalitatis dono, in miſerrimum ſtatum incidit; neque aliud reſtabat, quàm ut ſibi relicta, ſuo pondere, & impetu inſtar fluminis cujuſdam de peccato in peccatum ruens, per varios anfractus errorum, & dolorum in pelagus exitii ſempiterni devolveretur. Tanta enim erat ad malum pronitas. ut nihil ferè niſi peccare poſset; tantus impetus, ut à nemine niſi à ſolo Deo poſset ſiſti, ac inhiberi, ipſum vero malum tam atrox, ac penitùs inolitum, ut à nullo præter quam à Dei

à Dei manu poſset excindi.

Deus igitur, cujus miſericordiæ non eſt numerus, & bonitatis infinitus eſt theſaurus, intimis miſericordiæ viſceribus cõmotus, ſtatuit nos ab illa multiplici miſeria eripere, & rurſum ad ſtatum ſupernaturalem erigere. Verum id nec ità convenienter, nec ſatis fructuosè fieri poterat, niſi & pro peccato juſtitiæ divinæ æquivalens ſatisfactio exhiberetur, & fons quidam perennis, ac inexhauſtus, quo peccata, quotieſcunque homines in ea inciderent, deleri poſsent, conſtitueretur. Parum enim fuiſset, in priſtinum gradum juſtitiæ reſtitui, niſi etiam futuris lapſibus in tanta infirmitate, & mali proclivitate fuiſset conſultum. At neutrum illorum à pura creatura præſtari poterat: nulla enim pro homine liberando, poterat offerre pretium æquivalens, nulla etiam fontem perpetuæ remiſſionis, & juſtificationis conſtruere. Tanta enim eſt, vel unius peccati mortiferi malignitas, tanta in majeſtatem illam infinitam injuria, ut omnibus Sanctorum, Angelorum, & hominum obſequiis, laudibus, cultibus, precibus, humiliationibus, pœnitentiis, afflictionibus ex æquo, & ut ita dicam, ad æquilibrium, juſtamque æqualitatem nequeat compenſari; ut infra de ju-

juſtitia oſtendetur. Cùm igitur nullum remedium, nec in terra, nec in Cęlo, malis noſtris medendis, & bonis amiſſis recuperandis, appareret, nec ullus Angelus, aut ulla mens creata quidquam congrui auxilii poſset invenire; miſericordia divina inauditum, admirabile, ineffabile, incomprenſibile, omnibus ſæculis, omnibus Angelis, & hominibus obſtupeſcendum excogitavit conſilium: nimirum, ut Filius Dei, ſapientia genita, per quam facta ſunt omnia, naturam noſtram ſibi copularet, & in ea, ac per eam totum genus humanum repararet. Niſi enim reparator noſter eſset Deus, non poſset exhibere pro offenſione, & injuria à nobis in divinitatem commiſſa, quidquam æquivalens: nec conſtituere perennem, & indefectibilem reconciliationis Theſaurum. Niſi eſſet etiam homo, ceſſaret meritum, ceſſaret ſatisfactio, ceſſaret exemplum, ceſſaret illa ſuavis, & naturæ congruentiſſima providentia, qua res, per ea, quæ ſui ſunt generis gubernantur.

Hoc igitur poſt caſum, eſt primum, & maximum miſericordiæ divinæ in nos beneficium, ut potè, infinitum, & aliorum multorum, quorum ſingula infinitæ ſunt æſtimationis, origo, & fundamentum; quo maximè Deus infinitum ſuum in nos amorem

rem, & miſericordiam declaravit. De quo Dominus ipſe Joan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in illum, non pereat, ſed habeat vitam æternam.* Quis hæc animo volvens non obſtupeſcat; Quis tantæ benignitatis conſideratione lachrymas contineat? Quis in obſequium Dei viciſſim ſe non libentiſſimè expendat? *Sic*, tam intenſe, tam effusè, tam ardenter tanta æſtimatione, tantì illum fecit, & appretiavit *Deus*, illa infinita majeſtas, nullius egens, ſibi ſufficientiſſima, qui verbo creavit omnia, cui tot milliones ſerviunt Angelorum, & qui momento temporis infinitos alios excellentiores ſervos, & cultores ſibi ex nihilo poterat condere. *Mundum*, humanum genus, infimum naturæ rationalis terminum, brutis affine, terrenis addictum, Cœleſtium inane, immundum, ingratum, inimicum, rebelle, in quo, nihil dignum amore, plurima digna, odio, & ſupplicio. Obſtupeſce homo, Angelicis ſpiritibus, tam ſublimi ingenio, & natura præditis, in ſua damnatione relictis, tibi viliſſimo, & nullius pretii vermiculo, à magno illo Numine tam immenſum amorem, & favorem exhibitum. *Filium ſuum unigenitum*, non Angelum, non Cherubinum, non Seraphinum,

num,

num, non Filium aliquem adoptivum, ſed Filium ſuum unigenitum, naturalem, conſubſtàntialem, ejuſdem majeſtatis, poteſtatis, ſapientiæ, excellentiæ, quem infinito dilexit amore, çui totam ſuam ſubſtantiam, unà cum omnibus ſuis perfectionibus, & theſauris bonorum ab æterno profudit. *Daret*, in Rectorem, in Doctorem, in exemplum vitæ; in Redemptorem, in pretium, & ſatiſfactionem pro peccatis; in Theſaurum perpetuum juſtitiæ, & reconciliationis; in juge ſacrificium, in Sacerdotem æternum; in panem vitæ æternæ, & alimentum immortalitatis, in pignus futuræ gloriæ; in Regem, Judicem, & Remuneratorem vivorum, & mortuorum; in gloriam, & triumphum patriæ Cœleſtis. *Daret*, ad unionem noſtræ naturæ, ad nuditatem, & paupertatem, ad labores, & incommoda hujus vitæ, ad contumelias, & perſecutiones, ad alapas, & ſputa, ad flagella, & ſpinarum punctiones, ad omne genus probrorum, & dolorum, ad Crucem, & mortem, ut totius noſtri generis peccata in ſe ſuſciperet, eaque in ſuo, quaſi illorum author, ac reus, lueret corpore. *Ut omnis, qui credit, &c.* Totum hoc fecit, ut nos ab exitio ſempiterno, cui addicti eramus, eriperet, & æterna vita donaret; nec de nobis requiret

alıud

aliud, quàm ut credamus in Filium, eique obediamus. Hactenus P. Leſſius.

Quare ut meritò inquit Clem. Alex: in exortat. ad Gent. *Verbum vitam præbuit ut opifex: bene vivere docuit, ut Magiſter, ut ſemper vivere ſuppeditaret, ut Deus.* Hinc pulchrè Aug. tract. 24. in Joann.
„ Si dixiſſet tibi Deus tuus, *Ego ſum veri-*
„ *tas, & vita*, tu deſiderans veritatem,
„ concupiſceres vitam: viam, qua ad hæc
„ pervenire poſſes, profectò quæreres, &
„ diceres tibi: Magna res veritas, magna
„ vita; ſi eſſet, quomodo illuc perveniret
„ anima mea. Quæris qua? Audi dicen-
„ tem primò; *Ego ſum via*. Primò di-
„ xit, quà venias; poſteà dixit quò ve-
„ nias. *Ego ſum via, ego ſum veritas.*
„ Ipſe manens apud Patrem, veritas, &
„ vita eſt: induens ſe carne factus eſt via.
„ Non tibi dicitur; labora quærendo
„ viam, ut pervenias ad veritatem,
„ & vitam: non, inquam, hoc tibi di-
„ citur. Ergò piger ſurge, via ipſa ad te
„ venit, & te de ſomno dormientem ex-
„ citavit, (ſi tamen excitavit) ſurge, &
„ ambula.

CA-

CAPUT QUARTUM.

Exponitur ex Patribus cur Deus voluerit fieri homo paſſibilis, & mortem Crucis ſubire?

ECleſiæ Sol Auguſt.tom.1.lib. de vera Religione cap.16. ſic rem hanc explicat,& convenientias detegit, quibus Deus permotus eſt ad aſſumendam carnem paſſibilem „ *Cum omnibus*, inquit, modis
„ medeatur animis Deus pro temporum
„ opportunitatibus, quæ,mira ejus ſapien-
„ tia,ordinãtur, nullo modo beneficentiùs
„ conſuluit generi humano, quàm cùm
„ ipſa ſapientia Dei, ideſt unicus Filius
„ conſubſtantialis Patri, & coæternus to-
„ tum hominem ſuſcipere dignatus eſt, &
„ Verbum caro factum eſt, & habitavit
„ in nobis. Ità enim demonſtravit carna-
„ libus, & non valentibus intueri mente
„ veritatem,corporeiſque ſenſibus deditis,
„ quàm excelſum locum inter creaturas
„ habeat humana natura,quod non ſolùm
„ viſibiliter, nam id poterat, & in aliquo
„ æthereo corpore ad noſtrorum aſpectuũ
„ tolerantiam temperato, ſed etiam homi-
„ nibus in vero homine apparuit: ipſa
„ enim

„ enim natura ſuſcipienda erat, quæ libe-
„ randa. Et ne quis fortè ſexus à ſuo crea-
„ tore ſe conceptum putaret, virum ſu-
„ ſcepit, natus ex fęmina. Nihil egit vi,
„ ſed omnia ſuadendo, & monendo, vete-
„ re quippè ſervitute tranſacta, tempus li-
„ bertatis illuxerat, & opportunè jam ho-
„ mini ſuadebatur, quem libero eſſet crea-
„ tus arbitrio. Miraculis conciliavit fi-
„ dem Deo, qui erat, paſſione homini
„ quem gerebat. Satellites voluptatum
„ divitias pernitiosè populi appetebant:
„ pauper eſſe voluit. Honoribus, & Im-
„ periis inhiabant: Rex fieri noluit. Car-
„ nales filios magnum bonum putabant:
„ tale conjugium, prolemque contempſit.
„ Contumelias ſuperbiſſimè horrebant:
„ omne genus contumeliarum ſubſtinuit.
„ Injurias intolerabiles eſſe arbitrabantur:
„ quæ major injuria, quam juſtum, inno-
„ centemque damnari? Dolores corporis
„ execrabantur: flagellatus, atque cru-
„ ciatus eſt. Mori timebant: morte
„ mulctatus eſt. Ignominioſiſſimum mor-
„ tis genus Crucem putabant: crucifixus
„ eſt. Omnia, quæ habere cupientes non
„ rectè vivebamus, carendo vilia fecit.
„ Omnia quæ vitare cupientes à ſtudio de-
„ viabamus veritatis, perpetiendo dejecit.

„ Non

„ Non enim ullum peccatum committi „ poteſt, niſi dum appetuntur ea, quæ ille „ contempſit, aut fugiuntur, quæ ille ſub- „ ſtinuit. Tota itaque vita ejus in terris „ per hominem, quem ſuſcipere dignatus „ eſt, diſciplina morum fuit. Reſurrectio „ verò ejus à mortuis, nihil hominibus „ perire naturæ, cùm omnia ſalva ſunt „ Deo, ſatis indicavit, & quemadmodum „ cuncta ſerviant creatori ſuo, ſive ad vin- „ dictam peccatorum, ſive ad hominis li- „ berationem, quàmque facilè corpus ani- „ mæ ſerviat, cùm ipſa ſubiicitur *Deo.* Hactenus Auguſtinus.

Guillem. etiam Pariſ. lib. de fide cap. 3. pulcherrimam reddit rationem, cur expediens fuerit, Deum pro hominibus pati in homine aſsumpto: *Nulla enim via* „ (inquit) magis ſuaderi communitati ge- „ neris humani potuit, Deum ſuæ gloriæ „ velle nos habere conſortes, quàm per hoc „ quòd miſeriæ noſtræ conſortium inivit. „ Qua enim via evidentiùs oſtendi potuit „ hominibus, quòd ſecum vellet Deus „ beatè, & gloriosè vivere, quàm per hoc, „ quòd cum eis voluerit miſerè, & igno- „ miniosè, vivere, & quod plus eſt etiam „ mori? Quid ingentiùs imprimere po- „ tuit cordi humano, quòd communi-

„ canda ei eſſet divinæ gloriæ beatitudò, „ quàm ipſius humanæ miſeriæ in Filio „ Dei facta communicatio? Deindè quid „ adeò ſpē veniæ erigere potuit, quid adeò „ de miſericordia Dei firmare fiduciam, „ quo ſigno, vel argumento veroſimiliùs „ probari potuit cordi humano, Deum „ velle parcere, & miſerere hominibus, „ quàm per hoc, quòd Pater miſericordiarum proprio Filio, ut eis parceret, non „ pepercit, & ipſe filius, ut immunes, & „ illæſi abirent latrociniorum ſuorum, dignatus eſt perpeti ſuſpendium. Manifeſtum igitur eſt ex his quantum Deus voluerit homines eſſe ſuos ſocios in gloria „ ſua, quibus & ipſe voluit eſſe ſocios in „ eorum tanta miſeria.

Poſtmodum aliam adjungit rationem, qua probat ſolam fidem Chriſtianam Catholicam eſſe veram, quia ſola fides Catholica ea continet, & prædicat, quæ hominem accendere poſſunt ad Deum amandum ardentiſsimè, & prout ipſe amari vult ab hominibus. Vera namque fides, & Religio debet homines ducere ad Dei perfectum amorem: & hæc motiva ardentiſſimè Deum diligendi maximè continet, & prædicat fides Cathol. *Sicut enim* (inquit) „ ignis ignem maximè generat, & appli-

„ ca-

„ catione ſua, ſeu contactu,quæ ignibilia,
„ & ſuccenſibilia ſunt maximè inflammat,
„ & ignit: ſic ignis divinæ delectionis tan-
„ to beneficio nobis exhibitæ, per credu-
„ litatem cordibus hominum applicatus,
„ ignem ſanctæ dilectionis in Deum ma-
„ ximè in illis generat, eoque amore be-
„ nefico maximè incendit, & inflammat:
„ Et omnia alia beneficia veluti ſcintillæ,
„ & prunulæ permodicæ ad calefaciendũ
„ inflammant cor humanum: beneficium
„ verò Incarnationis,atque Redemptionis,
„ non ſolùm eſt ſicut mons igneus cordi-
„ bus noſtris inflammandis per credulita-
„ tem appoſitus, immò incomparabiliter
„ major ignis,quàm eſſet totus mundus, ſi
„ totus arderet. Quantò enim major eſt
„ Filius Dei toto mundo; tantò corda
„ humana magis calefacere debet, & in-
„ flammare per hanc credulitatem ei ap-
„ plicitus, quàm totus mundus corpora
„ noſtra, ſi totus arderet. Eſt enim Filius
„ Dei, beneficium nobis collatum,in quã-
„ tum nobis, & pro nobis datus: quod
„ autem ſunt torres, & faces, ad calefa-
„ cienda corpora calore ſenſibili, hoc ſunt
„ beneficia ad calefacienda corda calore
„ ſpirituali,hic autem calor amor eſt. Ma-
„ nifeſtum igitur eſt, quia ſi totus mundus

„ arderet, modicus ignis eſſet ad calefa-
„ ciendum corpus quodcumque; immò
„ nullus in comparatione hujus beneficii
„ ad calefacienda corda humana. Manife-
„ ſtum igitur eſt, quia major ignis calefa-
„ ciendis, aut inflammandis cordibus no-
„ ſtris adhiberi non potuit, quàm beneficiū
„ Dominicæ Incarnationis, & paſſionis:
„ hunc autem ſola iſta fides, ſeu credulitas
„ ipſis adhibet. Hæc ille.

Denique, ut alia omittam, egregiè S. Thomas 4. contra gent. cap. 55. explicuit, cur conveniens fuerit Deum carnem paſſibilem aſſumere. *Non oportuit* (inquit) *Deum carnem impaſſibilem, & immortalem ſuſcipere*: Sed magis paſſibilem, & mortalem. Primò quidem, quia neceſſarium erat hominibus, quòd beneficium Incarnationis cognoſcerent, ut ex hoc ad Divinum amorem inflammarentur. Oportuit autem ad veritatem Incarnationis manifeſtandam, quòd carnem ſimilem aliis hominibus ſumeret, ſcilicet paſſibilem, & mortalem. Si enim immortalem, & impaſſibilem carnem ſuſcepiſſet, viſum fuiſſet hominibus, qui talem carnem non noverant, quòd aliquod phantaſma eſſet, & non veritas carnis. Secundò, quia neceſſarium fuit, Deum carnem aſſumere, ut pro pec-

peccato humani generis ſatisfaceret. Contingit autem unum pro alio ſatisfacere, ità tamen quòd pœnam pro peccato alteri debitam, ipſe ſibi non debitam, voluntariè aſſumat; pœna autem conſequens humani generis peccatum, eſt mors, & aliæ paſſibilitates vitæ præſentis: undè & Apoſtolus dicit ad Romanos 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit: & per peccatum mors*. Oportuit igitur, ut carnem paſſibilem, & mortalem Deus aſſumeret abſque peccato: ut ſic, patiendo, & moriendo pro nobis, ſatisfaceret, & peccatum auferret. Et hoc eſt, quod Apoſtolus dicit ad Romanos 8. quòd *Deus miſit Filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati*, id eſt, habentem carnem ſimilem peccatoribus, ſcilicet paſſibilem, & mortalem. Et ſubdit, *Ut de peccato damnaret peccatum in carne*. id eſt, ut per pœnam, quam in carne pro peccato noſtro ſuſtinuit, peccatum à nobis auferret. Tertiò, quia per hoc, quòd carnem paſſibilem, & mortalem habuit, efficaciùs dedit nobis exempla virtutis, paſſiones carnis fortiter ſuperando, & eis virtuòsè utendo. Quartò quia per hoc magis ad ſpem immortalitatis erigimur, quòd ipſe de ſtatu carnis paſſibilis, & mortalis mutatus eſt in impaſſibilita-

litatem, & immortalitatem carnis: quod etiam de nobis ſperare poſſumus, qui carnem gerimus paſſibilem, & mortalem: ſi verò a principio carnem impaſſibilem, & immortalem aſſumpſiſſet, nullam daret occaſio immortalitatem ſperandi his,qui in ſeipſis mortalitatem, & corruptibilitatem experiuntur. Hoc etiam mediatoris officium requirebat, ut communem haberet nobiſcum paſſibilem carnem,& mortalem, cum Deo verò virtutem, & gloriam, ut auferens à nobis, quod nobiſcum commune habebat, ſcilicet paſſionem, & mortem, ad id nos duceret, quod ſibi, & Deo erat commune, fuit enim mediator ad jungendum nos Deo. Similiter etiam non fuit expediens, quòd Deus incarnatus vitam in hoc mundo ageret opulentam, & honoribus, ſeu dignitatibus ſublimem. Primò, quidem, quia ad hoc venerat, ut mentes hominum terrenis deditas,ad divina elevaret: undè oportuit, ut ſuo exemplo homines in contemptum divitiarum, & aliorum, quæ mundani deſiderant, traheret: & quòd inopem, & privatam vitam agerent in hoc mundò. Secundò, quia ſi divitiis abundaſſet, & in aliqua maxima dignitate conſtitutus fuiſſet: id quod divinè geſſit, magis potentiæ ſæculari, quam virtuti divi-

vi-

vinitatis fuiſſet attributum : undè efficaciſſimum argumētum ſuæ divinitatis fuit, quod abſque adminiculo potentiæ ſæcularis, totum mundum in melius commutavit.

CAPUT QUINTUM.

Demonſtratur contra Mahumetanos, neque vetus, neque novum Teſtamentum eſſe adulteratum; & inde evincitur, Alcoranum utrique Teſtamento contradicentem, eſſe librum mendacem, & Diaboli ſuggeſtione compoſitum.

CUm Mahumetani ex una parte videant, Alcoranum apertè dicere libros veteris Teſtamenti, & Evangelia Jeſu Chriſti deſcendiſſe de Cœlo: nam in prima Azorà, ſeu primo capite introducit Deum ſic loquentem cum Mahumeto: „ Tu fi-
„ dem Creatoris illis prædicans, pęnitus
„ perſuade, ut libris tibi divinitùs miſſis,
„ Abrahæ quoque, ac Moyſi, ac Chriſti,
„ cęterorumque Prophetarum libris fidē
„ firmam adhibeant. Et capite duodecimo introducit iterum Deum ſic loquentem cum Judæis (ſecundum quod Turcæ utun-

tur Alcorano ſine diſtinctione librorum) „ Chriſtum Mariæ Filium, cui commiſi-
„ mus Evangelium, quod eſt lumen, &
„ confirmatio Teſtamenti, ac recta via
„ timentibus Deum, ad veſtræ legis ſup-
„ plementum miſimus, Judæi, omnis er-
„ gò Evangelii ſervus, ipſius præcepta
„ indicando ſequatur, alioqui malus erit.

Et demum Alcoranum introducit Deum præcipientem Mahumeto, ut quando incidat dubium circa intelligentiam eorum, quæ ipſi divinitùs revelata ſunt, reccurrat ad Judæos, & Chriſtianos, qui legem priùs receperunt: *Si ambiguus fueris de his, quæ deſcendere fecimus, interroga eos, qui legem legunt ante te. Noli eſſe de his, qui non crediderunt ſignis Dei, ne forte damneris.* Cùm hoc, inquam, Mahumetani ex una parte videant; & ex alia videant, Evangelia, & vetus Teſtamentum continere doctrinam manifeſtè contrariam Alcorani doctrinæ; ſic diſcurrunt. Alcoranum, & utrumque Teſtamentum inter ſe diſſentiunt: Alcoranum neceſſe eſt eſſe verum, integrum, ſincerum: utrumque ergò Teſtamentum neceſſe eſt eſſe depravatum, & inverſum. Idque deducunt ex Alcorano Azorà 12. ubi Mahumetus dicit: *Se ſolum habere Evangelium purum, & incorruptum*

ptum, quod Chriſtus à Deo accepit; ac proindè Chriſtianos habere illud depravatum, & adulteratum, & idem docet de libris Moyſis, & Prophetarum.

Sed Mahumetanos falli, dum ſibi perſuadent Alcoranum de Cęlo deſcendiſſe, ejuſque doctrinam eſſe divinitùs revelatã, evidenti argumento evincemus in hunc modum. Alcoranum, & utrumque Teſtamentum inter ſe diſſentiunt, & doctrinas continent contradictoriè oppoſitas. At certum eſt utrumque Teſtamentum de Cęlo deſcendiſſe, ideſt Deum habere authorem, & doctrinam veram continere: certum deindè eſt nec vetus Teſtamentum, neque novum eſſe corruptum, ſeù adulteratum, ſed eſſe integrum, & incorruptum, prout à Moyſe, & Prophetis, atque ab Apoſtolis, & Evangeliſtis, ſcriptum eſt. Ergò certum eſt Alcoranum de Cęlo non deſcendiſſe, neque Deum habere Authorem; ſed ejus doctrinam quatenus opponitur veteri, vel novo Teſtamento, eſse apertè falſam, & diabolum habere Authorem.

Minor ſeorſim probanda eſt, quoad utrumque Teſtamentum; & nunc in generali ſuadetur: quia ut tanquam corrupta, & adulterata reiiciatur aliqua ſcriptura, non ſufficit, quòd aliquis affirmet eſſe cor-

ruptam,

ruptam, ſed neceſſe eſt quòd id probet, producendo in medium aliquod illius exemplar authenticum ab illo diſcordans, quod ipſe vitiatum eſſe ait. At Mahumetani nihil tale producunt, ſed potiùs contra ipſos apertè demonſtratur, omnia exemplaria novi, & veteris Teſtamenti, Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Arabica, Græca, & Latina, quæ per univerſum mundum diſperſa ſunt, habere expreſsè eam doctrinā, in qua eis contradicit Alcoranum; quin unum unquam repertum ſit exemplar Alcorano concordans, & à doctrina Religionis Chriſtianæ diſcordans. Ergò Mahumetani temerè, & cæcè credunt utrumque Teſtamentum eſſe corruptum, quia utrumque contradicit Alcorano; ſed potiùs deducere debent, Alcoranum non eſſe librum divinitùs inſpiratum, ſed mendaciis plenum, quandoquidem continet doctrinam contrariam libris veteris, & novi Teſtamenti, qui reperiuntur inter omnes ferè orbis nationes.

CA-

CAPUT SEXTUM.

Demonſtratur, vetus Teſtamentum non eſſe depravatum à Judæis, ut Mahumetani fabulantur.

UT id demonſtrem quæro, quando Judæi adulterarunt, & immutarunt ſcripturas veteris Teſtamenti? An ante adventum Chriſti, an poſt? Non ante, quia cùm ipſi accepiſſent librum legis à Deo per manus Moyſis, tot præcedentibus ſignis, & prodigiis, ſcirentque certiſſimè libros Moyſis, & Prophetarum ſcriptos fuiſſe inſpirante, & dictante Deo, ingenſque eſſe crimen eos adulterare; certè id præſtare non potuerunt ſine vehementi paſſione; ante adventum autem Chriſti nulla paſſio vehemens ad id præſtandum eos compellere potuit: ſiquidem nec odium Chriſti, & Chriſtianorum, neque odium Mahumeti ad id compellere potuit, antequam Chriſtus naſceretur, & Mahumetus in mundum veniſſet.

Præterquamquod cùm eſſent in Synagoga viri probi, & zelum Dei habentes, qui fortitèr obſiſterent depravatoribus, fieri non potuit, ut viri aliqui nequam, & ſce-

ſcelerati corrumperent omnia exemplaria, quæ per orbem erant diſperſa, & in varias linguas translata à diverſis interpretibus, & in celebrioribus orbis bibliothecis aſſervabantur.

Deindè ſi Hebræi ante Chriſti adventum ſcripturas corruperunt, quarè Chriſtus, & Apoſtoli nunquam illos de tàm inſigni crimine reprehenderunt, præſertim cùm leviora non tacuerint? Quare Dominus ait Joan. 5. *Scrutamini Scripturas*. Et Matth. 25. *Super Cathedram Moyſis ſederunt Scribæ, & Phariſæi: quæcumque ergo dixerint vobis, ſervate, & facite.* Cui credibile erit, Chriſtū ad corruptas Scripturas legendas ſine ulla præmonitione homines invitaſſe: vel ad corruptores audiendos, & ſequendos amandaſſe? Nec enim ſi Teſtamentum vetus eſſet corruptum, id Chriſtus ignoraret, cùm eſſet plenus ſapientia: nam Mahumetus ipſe in Alcorano cap. 13. inquit: *Quòd Deus Chriſtum librum, & ſapientiam, & Evangelium, & Teſtamentum edocuit.*

Nec item dici poteſt Judæos poſt Chriſti adventum adulteraſſe, & depravaſſe Scripturas. Nam omnia teſtimonia, quæ à Chriſto, & ab Apoſtolis citantur, inveniuntur in Moyſe, & Prophetis. Ergò neque

que ante, nec poſt Chriſti adventum Scripturæ veteris Teſtamenti adulteratæ ſunt à Judæis. Et hoc argumento uſi ſunt Origenes lib. 8. in Iſaiam, & Hieronymus in caput 6. Iſaiæ ad probandum vetus Teſtamentum non fuiſſe corruptum ab Hebræis.

Item Auguſtinus lib. 15. de Civ. Dei cap. 13. indè probat, Judæos non adulteraſſe Scripturas, quòd non videatur ullo modo credibile, Judæos voluiſſe ſuis codicibus eripere veritatem, ut noſtris detraherent authoritatem: & etiam ſi voluiſſent, non ſit veriſimile potuiſſe.

Ut autem vis argumenti magis innoteſcat, ſciendum eſt, vetus Teſtamentum ſæpè, & per diverſos Interpretes translatum eſſe ex lingua Hebraica in Græcam. Prima translatio facta eſt juſſu Prolomæi Philadelphi, Regis Ægypti à ſeptuaginta ſenioribus 291. annis ante Chriſti adventum, ut teſtatur S. Epiphanius, & ſequitur Bellarminus. Rex enim ille, qui ex toto orbe terrarum libros adducebat in ſuam Bibliothecam, voluit in ea habere libros Moyſis, & Prophetarum: & ideò per legatos ſuos rogavit Eleazarum ſummum Sacerdotem, ut ad ſe mitteret viros ſapientes, qui libros Legis, & Prophetarum tranſ-

fe-

Severi, & Chriſti 203. facta eſt alia tranſlatio à Simacho. Poſteà ſub Imperium Heliogabali ad annos Chriſti 222. vel 223. Patriarcha Hieroſolymitanus invenit in ſubterraneis urbis Hiericho totum vetùs, & novum Teſtamentum è lingua Græca in Latinam fideliter translatum; & hæc vocatur quinta editio, ſeu translatio Hiericontina. Ità refert Fr. Antonius de Guevara. Sed Cardinalis Bellarminus ait, quintam editionem Græcam inventam eſſe in doliis quibuſdam apud urbem Hiericho anno 8. Antonini Caracallæ; & ſecundum Baronium hæc translatio inventa eſt ſeptimo anno Antonini Caracallæ, & anno Chriſti 219. Sexta quoque editio incerti Authoris in doliis incluſa inventa eſt apud Nicepholim Alexandro Mammeæ filio imperante, imperare autem cępit Alexander anno Chriſti 224.

Has omnes verſiones in unum corpus conjunxit Origenes anno Chiſti 233. dividens ſingulas paginas in ſex columnas, ac in prima quidem ſcripſit Hebraicum textum: in ſecunda eundem textum Hebraicum Græcis litteris; in tertia interpretationem Aquilæ; in quarta interpretationē Simachi; in quinca interpretationem LXX. ſeniorum; in ſexta interpretationem

Teo-

Theodotionis; atque hæc volumina propter quatuor interpretationes quatrapla, propter ſex columnas exapla dicebantur.

Quadraginta annis ante Chriſtum natum translata eſt Scriptura Sacra ex lingua Hebræa in Caldaicam à Judæo quodam in Babilonia, qui appellabatur Jonathas Abenunciel; & translatio hæc fuit fideliſſima. Et ea frequenter utuntur Eccleſiæ Orientales, videlicet Armeni, Caldæi, & Ægyptii. Translata quoque eſt in linguam Syriacam.

Quarè libri Moyſis, & Prophetarum translati erant in varias linguas, & orbis erat plenus his libris. Omnes autem iſtæ translationes continent prophetiam Danielis, quæ prædixit Chriſtum occidendum; & continent alia multa contraria his; quæ in Alcorano habentur. Et translationes iſtæ hucuſque perſeverant. Nec fieri potuit, ut omnia exemplaria ab aliquo, vel aliquibus corrumperentur: Ergò eſt falſiſſimum, Judæos ante Chriſtum, vel poſt Chriſtum adulteraſſe Scripturas.

Sanè Religio Judæorum ergà Sacros Libros tanta fuit, ut ſcribat Philo in libro de egreſſu filiorum Iſrael ab Ægypto, uſque ad ſua tempora per ſpatium pluſquam duorum millium annorum, ne verbum quidē

fuiſſe

fuiſſe unquam in lege Hæbræorum immutatum, & quæmlibet Judæum centies potius moriturum, quàm ut pateretur legem in aliquo mutari.

Idque ipſum aliis argumentis convincitur; quia ſi Judæi falſare voluiſſent Scripturas in odium Chriſtianorum, ſine dubio præcipua vaticinia ſuſtuliſſent; id autem minimè fecerunt, quia ut probat Bellarminus, ea in quibus diſcrepant exemplaria Hæbræa à Græcis, & Latinis, ſæpè nullius momenti ſunt, quantum attinet ad fidem, & Religionem: *Et ſæpè codices Hæbræi magis Judæos vexant, quam Græci, aut Latini*. Ipſaque diſperſio Judæorum per univerſum orbem cum Libris Sacris, probat in illis libris contineri ea, quæ de Chriſto prædixerant Prophetæ circa ejus mortem, & reſurrectionem, aliaque myſteria, in quibus Religio Chriſtiana opponitur Mahumetanæ. Ut enim obſervant S. Juſtinus in oratione exhortatoria, & S. Auguſtinus lib. 18. de Civit. Dei cap. 46. & manifeſtè deducitur ex illis verbis Pſalmi 46: *Ne occidas eos, ne quando obliviſcantur populi mei, diſperge illos in virtute tua*. Ideò diſperſi ſunt Judæi Sacras Scripturas circumferentes: ut cùm Pagani nolunt credere ea, quæ dicimus de Chriſto eſſe prædi-

cta, ſed dicunt ejuſmodi vaticinia à Chriſtianis fuiſſe cõficta, eos mittamus ad inimicos noſtros Judæos, qui vaticinia illa ſecũ ferunt. Ergò myſteria Religionis Chriſtianæ, in quibus opponitur Mahumetanis, & ex quibus probatur Chriſtum à Judæis occiſum, tertia die reſurrexiſſe, & eſſe verum Deum, continentur in Scripturis veteris Teſtamenti, prout à Deo dictatæ fuerunt.

Denique probatur eſſe manifeſtum mendaclum, quòd Scripturæ veteris Teſtamenti ſint à Judæis falſatæ; quia cùm certum ſit Deum habere providentiam ſuæ Eccleſiæ, veriſimile non eſt, paſſurum fuiſſe, ut verba tot illuſtrium Prophetarum generaliter falſarentur: præſertim cùm ad hunc finem Judæos diſperſit per totum orbem terrarum, ac circumferre eos voluerit libros legis, & Prophetarum, ut inimici noſtri Chriſtianæ Religioni teſtimonium pehiberent.

* *
*

CAPUT SEPTIMUM.

Demonſtratur, novum teſtamentum non eſſe corruptum: & indè convincitur, doctrinam Alcorani ipſi contrariam, eſſe falſam. Ubi recenſentur Hæreſes præcipuè contra Trinitatem, & Incarnationem, & Concilia Generalia, in quibus damnatæ ſunt.

LIber Alcorani Azorà, ſeù capite 5. hæc habet: *Hic liber*, videlicet Alcorani, *nec mendacium aliquod, nec aliquid præteritis Prophetis contrarium, nuntiat*. Verum hæc verba dolosè dicta eſſe à Mahumeto ad ſeducendam barbaram illam gentem, & falſiſſimam Alcorani laudem continere, facilè convincitur, tum ex dictis, tum ex dicendis: quia liber ille continet doctrinam evidenter contrariam doctrinæ Evangelii, quod à Deo deſcendiſſe, & ſcriptum eſſe impulſu, & directione Spiritus Sancti, ipſe Mahumetus fatetur.

Quòd autem Evangelium Chriſti, quod modò habemus Chriſtiani, ſit illud

ipſum, quod ex impulſu divino conſcriptum fuit ab Apoſtolis; neque fuerit adulteratum à Chriſtianis, nunc demonſtrandum eſt. Et in primis onus incumbebat Mahumetanis producendi in medium aliquod exemplar Evangeliorum conſcriptũ ante advẽtum Mahumeti, quod concordaret cum Alcorano: at id non præſtant, nec præſtare poſſunt: ſed potius omnia exemplaria Evangeliorum ante Mahumetum conſcripta, Hæbraicè, Græcè, Latinè, & in aliis linguis, quæ erant per totum orbem diſperſa, manifeſtè atteſtantur Religioni Chriſtianæ. Quærantur exemplaria antiqua Evangeliorum inter Chriſtianos, inter Judæos, inter Gentiles, & nullum invenietur, quod non eam contineat doctrinam, quam Chriſtiani credimus: neque hujus depravationis, & corruptionis univerſalis Evangeliorum omnium, quæ narrant Paſſionem Chriſti, & mortem Crucis, & tertia die reſurrectionem, & miracula, quæ fecit in confirmationem illius doctrinæ, quam prædicabat, quod ipſe ſit Filius Dei naturalis, veruſque Deus, nullus unquam ſcriptor mentionem fecit uſque ad Mahumetum, & Mahumetanos; neque poſt Mahumetum ullus Doctor Chriſtianus, vel Judæus, vel Gentilis mentionem aliquam facit

facit tam horrendæ hæreſis, qualis foret Evangelia omnia ſubvertere, & doctrinam falſam in myſteriis tàm principalibus illis affigere, & univerſo orbi tanquam articulos fidei proponere: quod ſignum evidens eſt, talem hæreſim non extitiſſe; nam de omnibus, & de earum authoribus, & tempore, & loco, quo incœperint, habemus certas hiſtorias; & tamen de hac re altum eſt ſilentium apud omnes omninò Scriptores, præter Mahumetanos. Cùm tamen ſilentio non eſſet omninò prætereunda tam nefaria hæreſis, & tam horrendum delictum. Quis enim credat hoc in mundo accidiſse, quòd omnia Evangelia à Chriſto tradita, & ab Apoſtolis ſcripta, fuerint depravata, & falſata; & tamen quòd nullus extiterit in toto orbe Chriſtianus; qui zelũ veræ doctrinæ haberet, & litteris proderet poſteris tantum nefas, ut à doctrina falſa caverent?

Undè hoc dilemma conficitur: ſi extitit re vera hæc univerſalis omnium Evangeliorum depravatio, & falſatio: vel Summus Pontifex cum omnibus Patriarchis, & Epiſcopis, & Chriſtianis in hanc depravationem conſenſit, vel illi reſtitit Summus Pontifex cum aliquibus Prælatis, vel ſaltē alii Prȩlati illi obſtiterunt. Si primum, ergò

 periit

periit Chriſti Eccleſia, ſiquidem omnes Prælati ſucceſſores Apoſtolorum, apoſtataverunt à fide vera, & amplexati ſunt fidem falſam, & ſecum traxerunt reliquos Chriſtianos. Ergò Chriſtus fuit Propheta falſus dum dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*: Chriſtum verò fuiſſe Prophetam veraciſſimum, Mahumetani confitentur: Si ſecundum: ergò veri Chriſti fideles congregarent Concilium, ut ſe opponerent tantæ impietati, & tam nefariam hæreſim damnarent. & omnes per litteras monerent, ut à tàm peſtilenti doctrina fugerent. Si enim non obſiſterent impietati, & non pugnarent pro defendenda veritate Evangeliorum, ſed ſinerent, ut illa adulteraretur, & corrumperetur, non eſſent vera Chriſti Eccleſia: ac proindè vera Chriſti Eccleſia funditùs periiſſet. At certum eſt nunquam in Eccleſia Chriſti congregatum fuiſſe Concilium ad damnandos tanquam hæreticos eos, qui dicunt Chriſtum mortuum eſſe, & reſurrexiſſe, & ſe Filium Dei appellaſſe; ſed potiùs dantur multa Concilia, quæ illam doctrinam ſtabiliant; nullumque congregatum eſt Concilium in Eccleſia Chriſti, quod non ſtabilierit doctrinam contentam in ſymbo-

lo

lo Apoſtol. Ergo manifeſtum eſt Evangelia non eſſe falſata, & depravata.

Deinde argumentor. Si Chriſtiani falſaverunt Evangelia: vel id fecerunt poſt adventumMahumeti quaſi in odium illius, & ut Alcorano authoritatem detraherent: vel ante adventum illius. Neutrum autem dici poteſt: ergo eſt inſigne mendacium, quòd Chriſtiani falſaverint Evangelia, falsò illis affigentes narrationem Paſſionis, & Reſurrectionis Chriſti, & ea, quæ ſignificant Divinitatem Chriſti, & Trinitatem perſonarum divinarum. Quòd non falſaverint poſt adventum Mahumeti, & in odium illius: probatur primo, quia ut in ſimili arguit S. Auguſtinus lib. 15. de Civit. cap. 13. incredibile eſt, quòd Chriſtiani ſibi abſtulerint veritatem, dum invident Alcorano authoritatem, & quòd fundamenta ſuæ Religionis voluerint ſubvertere, ut aliquantulum authoritatis detraherent Alcorano; hoc enim perinde eſſet, ac ſiquis ſibi ipſi brachium amputaret, vel lethale vulnus infligeret, ut inimicum ſuum leviter vellicaret. Senè neque Mahumetus, nec ullus unquam hæreſiarcha tantum damnum intuliſſet Eccleſiæ Chriſti, quantum ipſa inferret ſibi mutando, & pervertendo Evange-

gelia: nam hæreſes Eccleſiam Chriſti impugnant, ſed non expugnant; quatiunt, ſed non ſubvertunt: at Eccleſia depravans Evangelia, & mendacia proponens ut articulos fidei, ſeipſam expugnaret, & ſubverteret.

Prob. 2. quia evidens eſt Eccleſiam Chriſti habuiſſe eadem Evangelia ante adventum Mahumeti, quæ habet modò: nam Evangelia, quæ habuit ante adventum Mahumeti narrabant hiſtoriam Paſſionis, & Mortis Chriſti, ejuſque Reſurrectionem, & doctrinam eandem continebant, de Divinitate Chriſti, & Trinitate, quam modò continent, ut conſtat ex omnibus Doctoribus Eccleſiæ Chriſti, tum Latinis, tum Græcis, qui ante Mahumetum floruerunt, quorum ſcripta continent expoſitionem eorundem Evangeliorum, quæ modò habemus, & leguntur eorum homiliæ, & ſermones in Breviario Romano. Nam præter S. Dionyſium Areopagitam, S. Ignatium Martyrem, S. Clementem Papam, S. Policarpum, & alios, qui cum Apoſtolis egerunt: & præter S. Juſtinum Philoſophum, & Martyrem: & Sanctũ Egeſipum, & Sanctum Theophilum Epiſcopum Antiochenum ſextum ab Apoſto-

lo

lo Petro : & S. Irinæum Epiſcopum , & Martyrem, auditorem Sancti Policarpi , & S. Melitonem Sardenſem Epiſcopum , & Clementem Alexandrinum , Originis Præceptorem, aliosque illuſtres Scriptores, qui propè tempore Apoſtolorum vixerunt , & ad ſecundum Eccleſiæ ſæculum pertinent, ſuiſque ſcriptis Divinitatem Chriſti, ejuſq; poſt mortem reſurrectionem , aliaque myſteria noſtræ fidei defenderunt : & præter Tertullianum , & Origenem ; qui floruerunt ſub initium tertii ſæculi , & ſuis ſcriptis Divinitatem Chriſti . & Trinitatem perſonarum divinarum propugnarūt; in medio tertii ſæculi floruerunt S.Gregorius Taumathurgus Origenis auditor , & Sanctus Cyprianus Epiſcopus , & Martyr, aliique illuſtres ſanctitate , & ſapientiæ lumina . In quarto ſæculo floruerunt magna illa Ecoleſiæ lumina Athanaſius , Baſilius Magnus, Ambroſius, Hilarius Pictavienſis, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Niſſenus, & ad finem hujus ſæculi,& ſub initium quinti Hieron. Chriſoſt. Auguſt. Cyrill. Alexandrinus , Leo Magnus , aliique Illuſtriſſimi Doctores,quorum opera nunc extant, & myſteria Chriſtianæ Religionis,quæ modo profitemus , explicarunt . Et ſic ab Apoſtolis uſque ad hæc tempora ſemper in,

Ec-

ſignes viros interfuerunt S.Gregorius Taumathurgus Epiſcopus Neoceſarienſis, & ejus Frater Athenodorus. Sed tunc ſubdola tergiverſatione Patrum ſtudia Paulus eluſit. Poſteà verò altero in Concilio Antiochiæ celebrato damnatus, ac ſede deturbatus eſt.

Poſteà ad annum Chriſti 314. tempore Conſtantini Magni Imperatoris ſurrexit Alexandriæ impius hereſiarcha Arrius, qui licèt contra Sabellium aſſereret, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum eſſe Perſonas inter ſe realiter diſtinctas, tamen ajebat non eſſe ejuſdem naturæ; ac proindè dicebat, Verbum, & Spiritum Sanctum, non eſſe Perſonas divinas: ac per conſequens unam dumtaxat Perſonam intra Deum admittebat. Hæc hæreſis damnata eſt ſub Sancto Sylveſtro Pontifice, & Conſtantino Magno Imperatore in prima Synodo Generali 318. Epiſcoporum habita in Nicæa Bythiniæ urbe anno Chriſti 325. & in ea damnata eſt hæreſis Sabelliana, & Arriana; & declarata eſt veritas Catholica, quam vera Eccleſia Chriſti nunc tuetur, & ſemper tenuit; nempè in Deo dari tres Perſonas realiter diſtinctas inter ſe, ejuſdem tamen naturæ; ac proindè definitum eſt, Chriſtum eſſe verum Deum; & in hoc

Con-

Concilio editum eſt Symbolum illud, quod Eccleſia canit in Miſſa. Interfuere huic Concilio Epiſcopi ſanctitate, & miraculis illuſtres, inter quos eminuere S. Nicolaus Epiſcopus Miræ in Lycia, & S. Spiridion Epiſcopus Trimitutis in Cypro, S. Alexander Epiſcopus Alexandrinus, & S. Panuphius Thebaydis ſuperioris Epiſcopus: & S. Spiridionem, & S. Panuphium, alioſque inſignes viros ſacra ſtigmata decorabant, quæ pro teſtificatione Fidei, Divinitatis Chriſti, & Trinitatis Perſonarum magna conſtantia acceperant in perſecutione Imperatorum.

Deindè contra Macedonium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, qui negabat Divinitatem Spiritus Sancti, congregata eſt ſecunda Synodus Generalis Epiſcoporum 150. ſub S. Damaſo Papa, & Gratiano, atque Theodoſio Imperatoribus anno Chriſti 381. Conſtantinopoli; & ſecunda Synodus appellatur Concilium Conſtantinopolitanum primum. In hoc Concilio iterum damnatæ ſunt hæreſes Sabellianorum, & Arrianorum, & publicatum fuit illud ſymbolum, quod canitur in Eccleſia, in quo addita ſunt aliqua verba ſymbolo Nicæno. Inter alios Prælatos ſanctiſſimos interfuere huic Concilio, Nazianzenus, &

S. Gre

S. Gregorius Nyſenus frater Sancti Baſilii.

Quamvis in iis Conciliis definitum fuerit Verbum Dei eſſe Perſonam Divinam æqualem Patri, & ejuſdem naturæ cum illo; ex quo neceſſariò ſequebatur, Chriſtum Dominum eſſe verum Deum, ſiquidem Chriſtus, nihil aliud eſt, quàm Verbum Dei indutum carne, ſeu Filius naturalis Dei factus homo, tamen poſtea Neſtorius Patriarcha Conſtantinopolitanus, neſciens diſtinguere inter naturam, & Perſonam, aſſeruit ſicut in Chriſto eſt duplex natura, divina ſcilicet, & humana, ità eſſe in Chriſto duplicem perſonam, alteram humanam, & purè creatam, alteram divinã, & increatam; aſſerebatque Perſonam Divinam Verbi habitaſſe in perſona creata Jeſu Nazareni, ſeu Chriſti ſpeciali quodã modo, proindeq; aſſerebat, Beatam Virginem, non eſſe dicendam Theotocon, ſed Chriſtotocõ, ideſt non matrem Dei, ſed Matrem Chriſti, ſeu puri hominis, in quo ſpeciali modo habitabat Deus. Contra hanc hæreſim congregata eſt tertia Synodus Generalis, ideſt Concilium Epheſinum ſub Cęleſtino primo Papa, & ſub Theodoſio minore Imperatore anno 431. eique pręfuit S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus: nomine Summi

Pon-

Pontificis; ad illudque confluxere ultra ducenti Epiſcopi; & inter eos multi ſanctitate, & miraculis illuſtres, quos Baronius enumerat. In hoc Concilio Neſtorius ſede ſua pulſus eſt, & definitum eſt in Chriſto dari unicam Perſonam, divinam ſcilicet, cum duplici natura, altera divina, quam ab æterno habuit per identitatem, & à Patre accepit per generationem æternam; altera humana, quam in tempore ſibi copulavit per unionem phyſicam, & realem: & quam accepit in tempore à Matre per generationem temporalem miraculosè factam ſine opera viri: ac proindè definitum eſt, Chriſtum eſſe verum Deum, & verum hominem, & Beatam Virginem eſſe Dei genitricem; quia nimirum genuit humanã naturam, quam Deus ſibi conjunxit unione hypoſtatica, ſeu perſonali: *Nam ſicut anima rationalis, & caro unus eſt homo, ità Deus, & homo, unus eſt Chriſtus*, ut dicitur in ſymbolo Athanaſii. Et ſancta hæc Synodus Neſtorium negantem Chriſti Divinitatem appellavit *novum Judam*, & decrevit, ut ſcripta Neſtorii flammis abſumerentur: renovavitque ſymbolum Nicænum, & ſub anathemate præcepit, ne quis aliquid præter id quod per illud definitum eſt, ad fidem adiicere ullo modo tentaret.

Et

Et hæc eadem fides Catholica confirmata rursùs eſt in quartaSynodoGenerali,ideſt in Concilio Calcedonenſi celebrato ſub Leone I. Pontifice, & Marciano Imperatore anno 451. contra Eutichianos, & Neſtorianos,in quo definitum eſt,eſſe in Chriſto duas naturas in una perſona. In hoc Concilio ſimul cum Eutychete Conſtantinopolitano Archimandrita, damnatus eſt Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus,& Cyrilli immediatus ſucceſſor, qui hæreſim Eutychetis tollentis in Chriſto diverſitatem naturarum relegatus eſt in Gangram Paphlagoniæ urbem, ibidemque infœliciter obiit. Et hæc quatuor Concilia Generalia S. Gregorius Papa, ut quatuor Evangelia venerabatur. Eademq; fides denuò confirmata eſt in quinta Synodo Generali, ideſt in ſecundo Concilio Conſtantinopolitano celebrato anno Chriſti 553. ſub Vigilio Papa, & Juſtiniano primo Imperatore, iterumque Neſtoriani, & Eutychiani dānati ſunt, & definitum eſt contra Monothelitas in Chriſto dari duplicem voluntatem divinam,& humanam, quia cùm eſſet Deus,& homo,habebat operationes divinas, & humanas, & omnia in ipſo erant duplicia; duplex natura, duplex intellectus, duplex voluntas, duplex ope-

ratio intelligendi, & amandi.

Conſtat ergò evidentiſſimè non fuiſſe corrupta Evangelia à Chriſtianis poſt Mahumeti adventum, ideò enim id dicunt, quia Evangelia Eccleſiæ Catholicæ, quæ leguntur poſt Mahumetum, continent Divinitatem Chriſti, & Trinitatem Perſonarum, & narrant Chriſti Mortem, & Reſurrectionem. At hanc doctrinam, ut contentam in Sacris Scripturis, Eccleſia multis ſæculis ante Mahumetum definivit contra Sabellianos, contra Arrianos, & Neſtorianos, & Mahumetus nihil aliud fecit, quam renovare has hæreſes. Ergò manifeſtum eſt doctrinam illam de Divinitate Chriſti, ejuſque Morte, & Reſurrectione, & de Trinitate Perſonarum non fuiſse additam Evengelio à Chriſtianis poſt Mahumeti adventum.

Et ſanè cùm Patres Concilii Nicæni ad damnandos Arrianos argumenta ſumerent ex Evangeliis; ſanè ſi aliquod fundamentum daretur ad ſuſpicandum illa eſſe corrupta, qua parte ſignificant Trinitatem Perſonarum, & Divinitatem Chriſti, illud non diſſimulaſsent Arriani: conſtant autem manifeſtè, nunquam Arrianos in favorem ſui erroris hunc prætextum allegaſſe; ſed admiſiſſe Evangelia illa, quæ modò ha-

be-

bemus, & controverſiam inter illos, & Catholicos non fuiſſe de verbis ; ſed de verborum ſenſu ; quia hæretici verba Evangelii ad improprios ſenſus detorquebāt, evidenſque eſt ex ſcriptis Auguſtini, Hieronymi, Baſilii, & aliorum Patrum, Arrianos confutatos fuiſſe à Patribus ex illis verbis, quæ nunc legimus in primo capite Evangelii Joannis: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, omnia per ipſum facta ſunt*, &c. Quæ verba hæretici admittebant, & ex ipſis contra ipſos inſurgebant Doctores Catholici, eoſque convincebant. Ergò planum eſt tunc extitiſſe Evangelia, quæ modò exiſtunt. Ergò falſum eſt, Chriſtianos poſt adventum Mahumeti corrupiſſe Evangelia.

Dicent forſan Mahumetani, ſe quidem idem nunc docere, quod docuerunt Arriani de Trinitate Perſonarum, & quod docuerunt Neſtoriani de Chriſto; indè tamen non inferri, quod ipſi à veritate aberrent; quia non probatur Arrianos, & Neſtorianos juſtè fuiſſe damnatos, ut hæreticos: ſed potius dicendum eſſe, erraſſe Patres Concilii Nicæni, & Concilii Epheſini. Sed contra eſt primo, quia ſi Mahumetani fateantur ſe eſſe Arrianos, & Neſtorianos, fa-

teri debent Alcoranum eſſe librum mendacem, quia negat id, quod conſtanter affirmabant Arriani, & Neſtoriani, nempè Chriſtum verè mortuum fuiſſe, & tertia die reſurrexiſſe; circumciſionem jam ceſſaſſe, & Baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem: item novum Teſtamentum eſſe purum, & incorruptum. Si ergò Arriani veram fidem habebant, ſequitur Mahumetanos habere fidem falſam, ſiquidem ſectantur articulos omninò oppoſitos. Quod ſi Mahumetani dicant, Arrianos, veram quidem fidem habuiſſe, quatenus negabant Trinitatem, & Divinitatem Chriſti; falſam tamen quatenus credebant Mortem, & Reſurrectionem Chriſti, atque neceſſitatem Baptiſmi; ſequitur Arrianos habuiſſe abſolutè fidem falſam, quia ut Fides ſit falſa, non eſt neceſſe ut nullum articulum verum habeat, ſed ſufficit ut habeat aliquos falſos: fides autem falſa nequit eſſe fundamentum ſalutis æternæ, fuerunt ergò Arriani extra viam ſalutis: Aliundè verò dicis Catholicos, qui damnarunt Arrianos, etiam habuiſſe fidem falſam: ergò ſentis omnes omninò Chriſtianos tunc habuiſſe fidem falſam, quia Chriſtiani, vel erant Catholici, vel Arriani. Ergò ſentis omnes Chriſtianos fuiſſe tunc extra

viam

viam ſalutis: deindè etiam fateris Judæos poſt adventum Chriſti eſſe extra viam ſalutis. Ergò nulla tunc erat in mundo Religio, & Fides vera: ſiquidem Religio Mahumetana nondum tunc advenerat. Ergò omnes damnabantur omnibus illis ſæculis: quod eſt evidenter falſum, ut conſtat ex prima demonſtratione ſuprà facta.

Contra ſecundo, quia facile eſt probare, non Catholicos, ſed Arrianos erraſſe: tum quia Chriſtus verè promiſit Eccleſiam à ſe fundatam ſupra Petrum in perpetuum duraturam. Eccleſia autem Arriana penitus interiit per multa ſæcula: ergò Eccleſia Arriana non erat Eccleſia Chriſti. Tum quia tanta fuit potentia Arrianorum, ut non minus miraculum ſit Catholicos prævaluiſſe contra Arrianos, quàm prævaluiſſe contra decem terribiles perſecutiones Gentilium, quas per tria ſæcula paſſa eſt Eccleſia Chriſti. Deus autem miracula nequit facere ad deſtruendam veram Eccleſiam.

Denique id ipſum clariſſimè demonſtratur, quia nullus eorum, qui Divinitatem Chriſti, & Trinitatem Divinàrum Perſonarum negarunt, nec ullus hæreticus damnatus ab Eccleſia Catholica poſtquam hæreſim bibit, & docuit, unquam miracula

 fecit;

fecit; ut facile eſt comprobare per omnes hæreſiarchas, qui Eccleſiam Catholicam oppugnarunt ab exordio ejus uſque ad noſtra tempora; cum tamen omni ſæculo floruerint evidenti gloria miraculorum multi viri, & fœminæ ex iis, qui credunt Chriſtum crucifixum eſſe verum Deum, & Trinitatem Perſonarum in Deo adorant; nam ſurdos, cæcos, mutos, claudos à nativitate mirabiliter curarunt, mortuos ſuſcitarunt, aliaque innumerabilia prodigia operati ſunt; in eiſque ad litteram verificata eſt illa Chriſti promiſſio: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet; quia vado ad Patrem.* Specialique gloria miraculorum floruerunt multi Sancti, qui infenſiſſimi fuerunt hæreticis Arrianis, ut Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Nicolaus, Antonius Magnus, Martinus, & alii innumeri: ut patet ex iis, quæ ſupra diximus. Martyreſque invocato nomine Jeſu Filii Dei vivi, idola confregerūt, Dœmones expulerunt, ora leonum obtutaverunt, aliáque innumera ſigna ediderunt, ut conſtat ex eorum Actis.

Probavimus hucuſque, Chriſtianos non adulteraſſe Evangelia poſt adventum Mahumeti: nunc probandum reſtat, nec anteà hoc nefas commiſiſſe. Et ſanè ante

Ma-

Mahumetum, id facere non potuerunt in odium ipſius, & ut Alcorano auferrent authoritatem, ut per ſe patet. Quo ergo fine tantum ſcelus committere potuerunt? Et inprimis incredibile eſt adulteraſſe Evangelium quoad eam partem, in qua tam latè, & ex inſtituto narratur Hiſtoria Paſſionis, & Mortis ignominioſiſſimæ. Si enim Chriſtiani ad extollendum, & magnificandum Chriſtum addidiſſent Evangelio ea, quæ teſtantur ejus divinitatem, falſoque ſcripſiſſent, illum eſſe verum Deum, nullatenus confixiſſent, eum tam ignominiosè, ac turpitèr crucifixum eſſe; quia hoc potiſſimum augebat difficultatem credendi, quod ipſe ſit Deus; nam Judæi ſcandalizabantur audientes Deum fuiſſe crucifixum, & Gentiles hoc putabant ſtultitiam, ut teſtatur Paulus, quia indecens judicabant Filium Dei tam turpiter fuiſſe trucidatum. Quarè ſi ad commendationem ſui Magiſtri aliquid conficturi eſſent, potiùs quamvis reipſa fuiſſet crucifixus, confingerent, non ipſum, ſed alium, cui impreſſit ſuam figuram, reipſa crucifixum fuiſſe; ut configunt Mahumetani; quia indecens ipſis videtur, quod Propheta ſanctiſſimus, qualem credunt fuiſse Chriſtum, tam indignè tractatus fuerit à Judæis. Deindè ſi ea, quæ Evangelia di-

dicunt de Divinitate Chriſti ; & [de Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, & de Paſſione Domini eſſent conficta à Chriſtianis : certè obiter tantùm perſtringerent ea, quæ attinent ad Paſſionem, & ignominiam Chriſti ; & ea, quæ attinent ad ejus commendationem, & gloriam, lato calamo proſequerentur. Conſtat autem Evangelia Hiſtoriam Paſſionis quoad omnes ejus circumſtantias latiſſimè proponere, miracula vero, Divinitatem Chriſti, & alia quæ in oculis hominum glorioſa apparent, breviter tantùm, & quaſi per tranſennam narrare: quod argumento eſt, Evangelia ſincerè, & verè eſse conſcripta ex impulſu Spiritus Sancti, non autem mendaci artificio compoſita.

Deindè probatur Evangelia non fuiſſe corrupta ante adventum Mahumeti. Nec enim dici poteſt fuiſse corrupta ab ipſis Apoſtolis, qui ea ſcripſerunt ; nec dici poteſt fuiſse corrupta à Chriſtianis poſt tempus Apoſtolorum. Ut primum probem, ſuppono ut quid certum, & exploratum, Chriſtum non ſcripſiſse manu ſua Evangelia; nec dum viveret ea dictaſse exſcribenda à Diſcipulis, ſed Apoſtolos ea ſcripſiſse poſt Mortem Chriſti diverſis locis, temporibus, & linguis. Nam ut probat Baronius,

Matthæus ſcripſit Hæbraicè Hieroſolymis anno Chriſti 41. Judæis, qui crediderant, expoſcentibus. Marcus ſcripſit Latinè Romæ anno Chriſti 45. ut interpres Petri. Lucas ſcripſit Græcè in Achaya anno Chriſti 58. Joannes ſcripſit Epheſi anno Chriſti 99. lingua Græca. Suppono ſecundo, Evangeliſtas cum primum ſcripſerunt Evangelia, ut veritatem ſcripſiſse, & nullas eis immiſcuiſse falſitates: quia Mahumetus ipſe jubet credere Evangeliis, aitque illa de Cœlo deſcendiſse, ideſt ex impulſu divino conſcripta eſse. Cum ergò exploratum ſit nulla unquam fuiſse in Eccleſia Chriſti Evangelia, niſi quæ conſcripta ſunt ab Apoſlis, manifeſtè ſequitur Apoſtolos veridicè primò ſcripſiſse Evangelia. Hoc ſuppoſito probo Apoſtolos non adulteraſse Evangelia: quia cum diſperſi fuerint per univerſum orbem, & veram Chriſti fidem invexerint multis editis ſignis, & miraculis in confirmationem doctrinæ illius, quam prædicabant; & volumina Evangeliorum verè, & ſincerè conſcripta, per totum orbem fuerint diſperſa: quomodò potuerunt poſtea Evangelia illa adulterare, aut quo fine? Sanè Apoſtoli, ipſo Mahumeto teſte, fuerunt viri ſancti, ac proindè tantùm nefas ſubvertendi veram fidem, quam tot miraculis planta-

verant, in eos cadere non potuit: Conſtatque eos immenſos labores ſuſtinuiſse in prædicatione Evangelii, potiuſque ignominioſam,& crudelem necem ſubire voluiſse, quam eam fidem deſerere, quam prædicabant: quomodo autem tam conſtanter martyrium ſubirent pro doctrina falſa,& doloſè conficta ſine ullo emolumento temporali, & cum certo ſalutis æternæ detrimento?

Rursùs licet ipſi vellent Evangelia à ſe conſcripta mendaciis, & fabulis corrumpere: id minimè obtinere poſsent: tum quia obſiſterent fideles, qui cum Domino noſtro Jeſu Chriſto converſati fuerant, & non ſinerent corrumpi Evangelia ſincerè, & fideliter conſcripta, & veridicè narrantia Chriſti geſta, & doctrinam; maniſeſteque convincerent, eſse commenticia, & falſa ea, quæ de novo adijciebant: undè mendacium non poſset prævalere. Deindè quomodo pauci homines poterant omnia exēplaria Evangeliorum per totum orbem diſperſa colligere, & comburere, & loco illorum nova exemplaria mendacia, & fabubuloſa reponere, quin vel unum exemplar ſuperfuerit veridicum? Præterea cum Evangeliſtæ prædicaverint in Provinciis inter ſe adeò diſtantibus, quomodo communi conſilio potuerunt tàm uniformiter

nar-

narrare mendacia, & fabulas ? Evidens ergò eſt, Apoſtolos ipſos, & Evangeliſtas non adulteraſse Evangelia.

Quod etiam alio argumento convincitur. Nam inter Evangeliſtas nullus tam apertè teſtatur Chriſti Divinitatem, ac Joannes : Conſtat autem Joannem cum primum ſcripſit Evangelium, Divinitatem Chriſti declaraſse : nam ut teſtatur Hieronymus libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Joannes ſcripſit Evangelium ſuum, ut confutaret Cherinthum, Ebionem, alioſque hæreticos negantes Divinitatem Chriſti, quam Apoſtoli per univerſum orbem prædicaverant. Narratque Hieronymus ex fideli hiſtoria, quam citat, Apoſtolum rogatum ab omnibus pœnè Aſiæ Epiſcopis, & multarum Eccleſiarum legationibus de Divinitate Salvatoris altius ſcribere, ita facturum reſpondiſse, ſi indicto jejunio in commune omnes Deum deprecarentur ; jejunio vero expleto, revelatione Divina ſaturatum, illud proęmium de Cęlo veniens eructaſse : *In principio erat Verbum, &c.* Ergò Evangelium Joannis ità ab illo conſcriptum eſt, ſicut modo legitur. Ergò quod Evangelium dicit de Chriſti Divinitate, non eſt confictum, ſed veriſſimè ſcriptum. Ergò Evangelia non ſunt corrupta ab ipſis Evangeliſtis.

Sed nec dici poteſt eſse corrupta à poſterioribus Chriſtianis,qui Apoſtolis ſucceſſerunt. Primò, quia oppoſitum evincit argumentum proximè factum, quia conſtat Joannem ſcripſiſse ſuum Evangelium ad declarandam æternam generationem Chriſti, ejuſque Divinitatem. Secundò, quia D.Dionyſius Areopagita, qui cum Apoſtolis converſatus eſt,& ab eorum ore audivit myſteria noſtræ fidei, edidit libros multos, in quibus loquitur de Trinitate Divinarum Perſonarum, de Divinitate Chriſti, ejuſque Morte, & Reſurrectione, & de ejus præſentia reali in Euchariſtia, & reliquis myſteriis, quæ continentur in Evangelio, quod modo legitur. Et ſimiliter S. Juſtinus Philoſophus, & Martyr, qui prope tempora Apoſtolorum floruit (ſiquidem obiit anno Chriſti 165.) & S. Egeſippus Juſtino coæqualis eandem doctrinam ſuis ſcriptis tradiderunt, quam modo habent Evangelia: & ſimiliter reliqui omnes Doctores Chriſtiani, qui continuata ſerie poſt Apoſtolos floruerunt.

Tertio, quia ut teſtatur Baronius ad annum Chriſti 185. S. Pantænus Chriſtianus Philoſophus, & Clementis Alexandrini magiſter ,vir omni eruditionis genere præſtantiſſimus : cujus memoriam ob inſignem,

gnem vitæ ſanctitatem Eccleſia celebrat die 7. Julii, qui ſumma cum laude litteras ſacras Alexandriæ interpretatus eſt, deſiderio flagrans prorogationis fidei ad Indos profectus eſt, ubi Evangelium Matthæi Hæbraicè ſcriptũ à Bartholomæo Apoſtolo illuc delatum, reperit in manibus quorundam, qui hactenus ibi Chriſtum profitebantur: eratque planè illud ipſum; quod nunc habemus, & quod ipſe expoſuit Clementi Alexandrino, & Clemens Origeni, & Origenes Gregorio Taumaturgo, & uſque ad nos pervenit.

Quartò, quia anno Chriſti 485. repertum eſt in inſula Cypri Corpus Sancti Barnabæ Apoſtoli cum Sancti Matthæi Evangelio ad pectus appoſito, quod manu ſua exſcriptum ſecum tulerat ad annunciandã Fidem Chriſti in illa inſula; repertum, inquam, eſt ex revelatione ab ipſomet Apoſtolo facta Arthemio Salaminæ Epiſcopo. Et hoc Evangelium manu Sancti Barnabæ exaratum Conſtantinopolim delatum eſt, petente Zenone Imperatore, & auro exornatum in Palatio Imperiali poſitum eſt, ut ſcribit Baronius ex fideliſſimis Hiſtoricis rem comprobans. Erat autem Evangelium illud ipſiſſimum, quod tunc habebat Eccleſia. Ergò certum eſt illud Evangelium

per-

permanſiſse purum, & incorruptum, & prout à Matthæo fuerat ſcriptum.

Quintò, quia Apoſtoli antequam diſpergerentur per univerſum Orbem ad prædicandum Evangelium Chriſti, compoſuerunt brevem illam formulam articulorum, quam vocamus Symbolum Apoſtolorum, quam uniformitèr proponerent Judæis, & Gentilibus, ut vidimus ſuprà; & ideò fides Chriſti ubique terrarum introducta eſt cum mira uniformitate, ita ut Regna, & Provinciæ inter ſe valdè diſſitæ omninò convenirent in articulis fidei, quos credebant. In illa autem brevi formula, ſeu Symbolo continentur præcipua myſteria Religionis Chriſtianæ, in quibus ipſa differt à Religione Mahumeti; nempè, Incarnatio Filii Dei, ejus Mors, & Reſurrectio, & Trinitas Divinarum Perſonarum: ergò Evangelium, quod Apoſtoli prædicaverunt in univerſo Orbe, continebat hanc eandem doctrinam: nec enim Apoſtoli vulgarunt per orbem Evangelium, quod in ſua doctrina opponeretur Symbolo. Ergò certum eſt doctrinam de Incarnatione Verbi Divini, & Divinitate Chriſti, & de ejus Morte, & Reſurrectione, & Trinitate Perſonarum contentam fuiſſe in Evangeliis, quæ ſcripſerunt Apoſtoli. Ergò non ſunt corrupta Evange-

ge-

gelia quatenus hanc doctrinam continent.

Sextò, quia pro aſſerenda divinitate hominis crucifixi à Judæis, ejuſque glorioſa Reſurrectione, cæteriſque myſteriis, in quibus Evangelium differt ab Alcorano paſſi ſunt innumerabiles Martyres à Nerone Imperatore uſque ad Conſtantinum Magnum, ideſt ab anno Chriſti 66. in quo ſub Nerone Petrus, & Paulus Romæ, & Andræas in Achaya paſſi ſunt martyrium, uſque ad annum Chriſti 312. in quo Signũ Crucis Conſtantino apparuit, & Religioni Chriſtianæ favere cępit, donec anno 324. Baptizatus eſt. In iis perſecutionibus Fides Catholica innumeris eſt confirmata miraculis; ideòque tam diræ perſecutiones non minuebant, ſed potius augebant credentium numerum, quia Gentiles videntes conſtantiam martyrum, & in perſerendis tormentis atrociſſimis alacritatem, & miracula, quæ martyres edebant, hinc movebantur ad eam fidem ſuſcipiendam; ut vidimus ſuprà lib. 1. cap. 10. Satis hoc comprobatur ex Actis Sancti Januarii, quæ habentur in Breviario Romano die 19. Septembris: ex quibus conſtat quinque hominum millia converſos fuiſſe ad confitendam Crucifixi divinitatem propter conſtantiam Martyris, & miracula, quæ

fa-

faciebat. Et miraculum uſque adhuc perſeverans, planè evincit, veram eſſe Chriſti Divinitatem, pro qua aſſerenda Januarius mortuus eſt. Ut enim inquit Martyrologium Romanum: Neapoli *Beatiſſimi Martyris Sanguis in ampulla vitrea adhuc ſervatur, qui in conſpectu Capitis illius poſitus, velut recens liqueſcere, & ebullire conſpicitur*. Conſtatque ex Actis Sanctæ Martinæ Virginis, & Martyris die 30. Januarii propter conſtantiam Sanctæ Virginis, & miracula manifeſta, quæ Deus operatus eſt in ejus Martyrio: Ex ejus tortoribus non
„ nullos miraculi novitate correptos, Dei
„ adſpirante gratia, Chriſti fidẽ amplexos,
„ poſt cruciatus glorioſam martyrii pal-
„ mam capitis abſciſſione promeruiſſe.

Conſtantiaque ipſa, & alacritas in perferendis atrociſſimis tormentis pro aſſerenda Chriſti Divinitate in ætate, vel nimis tenera, vel nimis ſenili, & in ſexu fragili, clariſſimum argumentum eſt, quod Fides illa vera erat; ac proindè quod Evangelia teſtantia Chriſti Divinitatem, Mortem, & Reſurrectionem ejus, non erant corrupta. Prædicator Chriſti in medium producat Acta S. Agnetis Virginis treeennis, & S. Eulaliæ Meritanæ, quæ cum duodecim eſſet annorum, decem & novem pro Chri-

ſto

ſto pertulit tormentorum ſtupenda genera; cujus memoriam habes in Martyrologio Romano die 10. Decembris: „ S.Agapyti „ Martyris, qui cum eſſet annorum quindecim, & amore Chriſti ferveret, juſſu „ Aureliani Imperatoris tentus eſt, ac primò nervis crudis diutiſſimè cæſus, deindè ſub Antiocho Præfecto graviora „ ſupplicia paſſus, exindè cum ex imperio „ Imperatoris leonibus obiiceretur, & minimè læſus eſſet, gladio miniſtrorum „ coronandus percutitur, ut ait Martyrologium Romanum die 18. Septembris; Et Acta Sanctorum Martyrum Complutenſium Juſti,& Paſtoris fratrum: „ Qui cum „ adhuc pueri litteris imbuerentur, projectis in ſcola tabulis, ſpontè ad martyrium cucurrerunt, & mox à Daciano „ Præſide teneri juſſi,& fuſtibus cædi,cum „ ſe mutuis colloquiis conſtantiſſimè roborarent, extra Civitatem perducti, à „ carnifice jugulati ſunt. Proponat Acta S. Simeonis Epiſcopi Hieroſolymitani, qui cum 120. eſſet annorum, ità fortiter, & hilaritèr ſuſtinuit ea tormenta, quæ Dominus noſter Jeſus Chriſtus paſſus eſt,ut omnibus eſſet admirationi, ut habes in Breviario Romano 18. Februarii.Proponat conſtantiam S.Policarpi jam ſenis, ut eam

nar-

narrat P. Ribadeneyra in ejus vita. Hæc & alia exempla, quæ paſſim occurrunt in Breviario, & Martyrologio, manifeſtè probant, illam conſtantiam, & hilaritatem inter atrociſſima tormenta, quam Martyres oſtenderunt, ut conteſtarentur Jeſum Crucifixum à Judæis eſse verum Deum; & miracula, quibus Deus illorum fidem approbavit, à Deo fuiſse, & Deum habuiſſe Authorem. Deus autem nequit miracula facere in confirmationem doctrinæ falſæ: nec conſtantiam, & hilaritatem tribuere in ſuſtinendis tormentis pro mendaciis, & erroribus. Veriſſima ergò eſt fides, quæ confitetur, Chriſtum eſse verum Deum, & pro hominibus fuiſse crucifixum, & tertia die ſurrexiſse. Delirant ergo Mahumetani, dum dicunt eſse corrupta Evangelia, quæ hanc doctrinam continent.

Septimò probatur Evangelia non fuiſse adulterata, & corrupta poſt tempora Apoſtolorum. Quia unaquæque Provincia, vel natio à ſuo Apoſtolo converſa, ab eodem accepit Evangelium Chriſti, ſive in ſcriptis, ſive in tabulis cordis; & poſt fidem ſuſceptam procuravit ſibi deſcripta quatuor Evangelia, alioſque libros ſacros novi, & veteris Teſtamenti, qui confirmati, & roborati erant per divina miracula. Si ergò

ergò in illis Evangeliorum libris, quos primo per Apoſtolos ſuſcepit, nihil continebatur de Paſſione, ac Reſurrectione Chriſti, nihil de ejus Divinitate, & præſentia in Euchariſtia, nihil de Trinitate Divinarum Perſonarum: quis ex univerſis regionibus, & Provinciis ad Chriſtum converſis, vel in toto, vel ex parte, potuit in unum colligere omnes libros ſacros novi, & veteris Teſtamenti, & illos immutavit, corrupit, & infecit, quin vel unum exemplar purum, & incorruptum ex innumeris, quæ per univerſum erant diſperſa, ſuperfuerit? Quis non videat hoc eſse incredibile?

Sic enim arguo. Nam cum Apoſtoli fidem Chriſti invexerint editis multis ſignis, & miraculis, vera Chriſti Evangelia, & ſinceram doctrinam in libris ſacris contentam, ſparſerunt per orbem. Quis ergò potuit omnes illos libros colligere, & comburere, vel dilacerare, & loco illorum ponere nova exemplaria corrupta, & adulterata? Vel enim tantum opus aggreſſi ſunt pauci aliqui viri ſceleratiſſimi: vel tota Chriſti Eccleſia ſimul hoc conſilium ſumpſit deſtruendi Evangelia pura, & immaculata, quæ à Sanctis Apoſtolis acceperat, & tot ſignis, & miraculis erant confirmata, & loco illorum reponendi Evangelia corrup-

ta, & depravata. Neutrum autem dici poteſt. Non primum, quia impoſſibile eſt, paucos aliquos homines potuiſse à toto orbe Chriſtiano pęnitus exterminare exemplaria omnia ſincera, & vera Evangeliorū: & quamvis phyſicè poſsent, eſt pęnitus impoſſibile, quod Chriſtiani hoc permitterent. Si enim tanto ardore Chriſti fidem complectebantur, ut mille mortes mallent pati, quàm Chriſtum negare: quomodo permitterent, quod divina Chriſti doctrina pęnitus interiret? Hoc non eſt minus incredibile, quam quod omnes cives unius Regni ſpontè conſentiant, ut omnes fontes & putei, & flumina è quibus bibunt, veneno inficiantur.

Nec poteſt dici ſecundùm. Eccleſia enim, quæ tantum zelum habuit, ut pro conſervanda incorrupta, & pura doctrina Chriſti tot Concilia Generalia ſummis ſumptibus, & laboribus congregaverit: quomodo nemine cogente ipſa ſua ſponte diviniſsimam Chriſti doctrinam ab Apoſtolis acceptam, & tot miraculis confirmatam, & ſanguine tot Martyrum illuſtratam, corrumperet, & inficeret? Hoc eſt evidenter incredibile: rursùs eſt apertè impoſſibile. Quia hoc ipſo, pęnitus intra aliquot annos perdita fuiſſet, & omninò interiiſset

Fi-

Fides illa, quam Chriſtus per Apoſtolos plantavit; & Eccleſia Chriſti converſa fuiſset in Synagogam Sathanæ,& magiſtram errorum. Quod & Chriſtum facit mendacem, ſiquidem promiſit Petro, fidem ipſius, & ſucceſsorum non defuturam: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Luc.22. v. 32, Et Matth.28. v.2. promiſit futurum in ſua Eccleſia uſque ad finem mundi: *Ecce ego vobiſcum ſum uſque in conſummationem ſæculi*. Et promiſit inferni portas non prævalituras adverſus Eccleſiam. Rursùs facit Deum improvidum. Eſt enim res Deo indigna, quod legem novam perfectiſſimam tot retrò ſæculis promiſerit, quod illam tot prodigiis, & miraculis per Chriſtum in mundum invexerit; & tamen cito permiſerit illam pęnitus aboleri.

Denique delirium impugnatur. Quia ſi fides de divinitate Hominis à Judæis crucifixi, & Trinitatis Perſonarum in una eſsentia,& præſentiæ realis Chriſti integri, & perfecti ſub qualibet particula Hoſtiæ conſecratæ, falſa eſt: ſequitur fidem falſam fuiſſe introductam in mundo per vera miracula. Quia lex proponens credenda fide infallibili myſteria tam ardua, & quæ præcipit concupiſcentias omnes frænare, & vitia reſecare,eximiamque puritatem ſectari,

&

& omnia in futurum reſervat, non potuit mundo perſuaderi niſi ſignis, & miraculis, Deus autem miracula nequit facere ad introducendam fidem falſam. Ergò delirium eſt aſserere, quod hæc fides eſt falſa.

Poſtremo in hac Fide de Divinitate Chriſti, & Trinitate Perſonarum, & aliis myſteriis, quæ Eccleſia Catholica credit, omni ſæculo floruerunt eximia ſanctitate viri, & fęminæ, gloria miraculorum illuſtres; & extra Eccleſiam Catholicam hoc non invenitur. Hoc autem eſt manifeſtum argumentum, quod illà eſt vera, reliquæ autem ſectæ oppoſitæ ſunt falſæ. Ex quibus omnibus apertè concluditur, Mahumetanos aſserentes, Evangelia eſſe corrupta, manifeſtè falli.

FINIS.

NEAPOLI MDCCII.

Ex Typographiâ Michaëlis Aloyſii Mutio.

Superiorum Licentiâ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google